

RİSALE-İ NUR
KÜLLİYATINDAN

Dua Risalesi

BEDİÜZZAMAN SAİD NURSİ ❦

RİSALE-İ NUR KÜLLİYATINDAN

DUA RİSALESİ

Bediüzzaman Said Nursî

 NESİL

Sanayi Cad. Bilge Sk. No: 2
Yenibosna-Bahçelievler / İstanbul
Tel: (0212) 551 32 25 pbx ■ Fax: (0212) 551 26 59

www.nesil.com.tr
www.nesilyayinlari.com
www.erisale.com
www.risaleinur.com.tr
www.bediuzzaman.net
www.sozbasimyayin.com
e-posta: iletisim@sozbasimyayin.com

© Bu Eserin Yayın Hakkı
Nesil Basım Yayın
Gıda Tic. ve San. A.Ş.'ye aittir.

ISBN: 978-975-269-986-1

Baskı: Nesil Matbaacılık
Beymer San. Sit. 2. Cad. No: 23
Yakuplu-Beylikdüzü / İstanbul
Tel: (0212) 876 38 68

İstanbul – Temmuz 2011

İÇİNDEKİLER

Yirmi Dördüncü Mektup'tan.....	7
Yirmi Üçüncü Söz'den	20
Lem'alar'dan	29
Birinci Söz.....	50
Acz duanın madenidir	58
Kul ile Rabbi arasındaki rabıta: Dua	88
Dua nevleri ve vakitleri	98
Duanın makbul olması için.....	139
Makbul duanın önündeki maniler	144
Ehl-i sekirin duası.....	153
Duaya dair karıştırılan üç mesele.....	157

6 ■ Dua Risalesi

Acz ve Fakrın ilâcı dua	167
Kabul olmuş duaların tekrar tekrar yapıl- masındaki hikmet.....	195
Duaya dair zihne gelen bir vesveseye cevap	208
Duayla birbirine yardım	213
Duada rehberimiz Kur'an'dır.....	240
Duası makbul olanlar	243
Cevşenü'l-Kebir hakkındaki bir itiraza cevap	311
Hz. Muhammed'in (a.s.m.) küllî duaları ..	317
Salâvatın manası	330
İndeksler	341

(Yirmi Dördüncü Mektubun
Birinci Zeyli'nden)

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ❁ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ مَا يَعْبُوا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ³ ❁

YANİ, “EY İNSANLAR! Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?” meâlindeki âyetin beş nüktesini dinle.

BİRİNCİ NÜKTE

Dua bir sır-ı azîm-i ubûdiyettir. Belki ubûdiyetin ruhu hükmündedir. Çok yerlerde zikrettiğimiz gibi, dua üç nevidir.

¹ Her türlü noksan sıfatlardan yüce olan Onun adıyla.

² “Hiçbir şey yoktur ki Onu hamd ile tesbih etmesin.” İsrâ Sûresi, 17:44.

³ Furkan Sûresi, 25:77.

nevi: tür, çeşit
nükte: ince ve anlamlı söz

sır-ı azîm-i ubûdiyet: kulluğun büyük yük sırrı

ubûdiyet: Allah'a kulluk
zeyl: ek, ilave

Birinci nevi dua: İstidat lisanıyladır ki, bütün hububat, tohumlar, lisan-ı istidatla Fâtır-ı Hakîme dua ederler ki, “Senin nukuş-u esmânı mufassal göstermek için bize neşvünemâ ver. Küçük hakikatimizi sümbülle ve ağacın büyük hakikatine çevir.”

Hem şu istidat lisanıyla dua nev’inden birisi de şudur ki: Esbabın içtimaı, müsebbebin icadına bir duadır. Yani, esbab bir vaziyet alır ki, o vaziyet bir lisan-ı hal hükmüne geçer; ve müsebbebi, Kadîr-i Zülcelâl den dua eder, isterler. Meselâ su, hararet, toprak, ziya, bir çekirdek etrafında bir vaziyet alarak, o vaziyet bir lisan-ı duadır ki, “Bu çekirdeği ağaç yap, yâ Hâlıkımız” der-

esbab: sebepler
Fâtır-ı Hakîm: herşeyi hikmetle ve benzersiz üstün san’atıyla yaratan Allah
hakikat: birşeyin gerçek yönü
Hâlık: herşeyi yoktan var eden yaratıcı, Allah
hararet: sıcaklık
hububat: tohumlar, ekin taneleri

icad: yaratma, var etme
içtima: toplanma, bir araya gelme
istidat: kabiliyet, yetenek
Kadîr-i Zülcelâl: kudreti herşeyi kuşatan ve haşmet ve yücelik sahibi olan Allah
lisan: dil
lisan-ı dua: dua dili
lisan-ı hal: hal dili

lisan-ı istidad: kabiliyet, yetenek dili
mufassal: ayrıntılı
müsebbep: sebep olunan şey, sebebin sonucu
neşvünemâ: gelişme
nevi: tür, çeşit
nukuş-u esmâ: Allah’ın güzel isimlerinin varlıklardaki nakışları
ziya: ışık

ler. Çünkü, o mu'cize-i harika-i kudret olan ağaç, o şuursuz, câmid, basit maddelere havale edilmez, havalesi muhaldır. Demek, içtima-ı esbab bir nevi duadır.

İkinci nevi dua: İhtiyac-ı fitrî lisanıyladır ki, bütün zîhayatların iktidar ve ihtiyarları dahilinde olmayan hâcetlerini ve matlaplarını ummadıkları yerden, vakt-i münasipte onlara vermek için, Hâlık-ı Rahîmden bir nevi duadır. Çünkü, iktidar ve ihtiyarları haricinde, bilmedikleri yerden, vakt-i münasipte onlara bir Hakîm-i Rahîm gönderiyor. Elleri yetişmiyor; demek o ihsan, dua neticesidir.

Elhasıl, bütün kâinattan dergâh-ı İlâhiyeye

câmid: cansız
dergâh-ı İlâhî: ilâhî makam

elhasıl: özetle

hâcet: ihtiyaç

Hâlık-ı Rahîm: her bir varlıkta merhamet ve şefkati tecelli eden ve her şeyi yoktan yaratan Allah

havale etmek: vermek, göndermek

içtima-ı esbab: sebeplerin bir araya gelmesi

ihsan: bağış, lütuf

ihtiyac-ı fitrî: yaratılıştan gelen ihtiyaç

ihtiyar: irade, tercih etme özelliği

iktidar: güç, kudret

kâinat: evren

lisan: dil

matlap: istek, istenen şey

mu'cize-i harika-i kudret: ilâhî kudretin harika mu'cizesi

muhâl: imkânsız

nevi: tür, çeşit

şuur: bilinç

vakt-i münasip: uygun zaman

zîhayat: canlı

çıkan, bir duadır. Esbab olanlar, müsebbebatı Allah'tan isterler.

Üçüncü nevi dua: İhtiyaç dairesinde zîşuurların duasıdır ki, bu da iki kısımdır.

Eğer ıztırar derecesine gelse veya ihtiyacı fitrîye tam münasebettar ise veya lisan-ı istidada yakınlaşmışsa veya sâfi, hâlis kalbin lisanıyla ise, ekseriyet-i mutlaka ile makbuldür. Terakkiyât-ı beşeriyenin kısm-ı âzamı ve keşfiyatları, bir nevi dua neticesidir. Havârik-ı medeniyet dedikleri şeyler ve keşfiyatlarına medar-ı iftihar zannettikleri emirler, mânevî bir dua neticesidir. Hâlis bir lisan-ı istidatla istenilmiş, onlara verilmiştir. Lisan-ı istidatla ve lisan-ı ihtiyacı fitrî ile

ekseriyet-i mutlaka: büyük çoğunluk
esbab: sebepler
hâlis: saf
havârik-ı medeniyet: teknoloji harikaları
ıztırar: çaresizlik, zorda kalma
ihtiyacı fitrî: doğal ihtiyaç
keşfiyat: keşifler

kısm-ı âzam: büyük kısım
lisan-ı ihtiyacı fitrî: doğal ihtiyaçların dili
lisan-ı istidat: yetenek dili
makbul: kabul gören
medar-ı iftihar: övünç kaynağı
münasebettar: il-

gili
müsebbebat: sebeplerle meydana gelenler, sebeplerin sonuçları
nevi: tür, çeşit
sâfi: temiz
terakkiyât-ı beşeriye: insanlığın kalkınma ve ilerlemeleri
zîşuur: şuur sahibi

olan dualar dahi, bir mâni olmazsa ve şerâit dahilinde ise, daima makbuldürler.

İkinci kısım: Meşhur duadır. O da iki nevidir: biri fiilî, biri kavî. Meselâ çift sürmek fiilî bir duadır. Rızkı topraktan değil; belki toprak, hazine-i rahmetin bir kapısıdır ki, rahmetin kapısı olan toprağı sabanla çalar.

Sair kısımların tafsîlâtını tayyedip, yalnız kavî duanın bir iki sırlarını, gelecek iki üç nüktede söyleyeceğiz.

İKİNCİ NÜKTE

Duanın tesiri azîmdir. Hususan dua külliyyet kesb ederek devam etse, netice vermesi galiptir, belki daimîdir. Hattâ denilebilir ki, sebep-i hilkat-i âlemin birisi de duadır. Yani, kâinatın hilkatinden sonra, başta nev-i

azîm: büyük
fiilî dua: işlerle yapılan dua
hazine-i rahmet: rahmet hazinesi
hilkat: yaratılış
hususan: özellikle
kâinat: evren
kavî dua: sözle yapılan dua

kesb etmek: kazanmak
külliyyet: kapsamlılık, genişlik
makbul: kabul gören
mâni: engel
nevi: tür, çeşit
nükte: ince, mânâlı söz

rahmet: merhamet ve şefkat
sebeb-i hilkat-i âlem: âlemin yaratılış nedeni
şerâit: şartlar, koşullar
tafsîlât: ayrıntılar
tayyetmek: atlamak

beşer ve onun başında âlem-i İslâm ve onun başında Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâmın muazzam olan duası, bir sebeb-i hilkat-i âlemdir. Yani, Hâlık-ı Âlem, istikbalde o zâtı, nev-i beşer namına, belki mevcudat hesabına bir saadet-i ebediye, bir mazhariyet-i esmâ-i İlâhiye isteyecek bilmiş, o gelecek duayı kabul etmiş, kâinatı halk etmiş.

Madem duanın bu derece azîm ehemmiyeti ve vüs'ati vardır. Hiç mümkün müdür ki, bin üç yüz elli senede, her vakitte, nev-i beşerden üç yüz milyon, cin ve ins ve melek ve ruhaniyattan had ve hesaba gelmez mübarek zatlar, bil'ittifak zât-ı Muhammedî Aleyhissalâtü Vesselâm hakkında rahmet-i

âlem-i İslâm: İslâm dünyası
Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun
azîm: büyük
bil'ittifak: oy birliğiyle
ehemmiyet: değer, önem
Hâlık-ı Âlem: âle-

min yaratıcısı Allah
ins: insan
istikbal: gelecek zaman
mazhariyet-i esmâ-i İlâhiye: İlâhî isimlerin tecellîlerine ayna olma
mevcudat: varlıklar
muazzam: çok büyük
Muhammed-i Ara-

bî: Arapların içinden çıkan Peygamberimiz Hz. Muhammed
mübarek: hayırlı, uğurlu
nam: ad
nev-i beşer: insanlık
zât-ı Muhammedî: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in zâtı, şahsiyeti

uzmâ-yı İlâhiye ve saadet-i ebediye ve husul-ü maksud için duaları nasıl kabul olmasın? Hiçbir cihetle mümkün müdür ki, o duaları reddedilsin?

Madem bu kadar külliyet ve vüs'at ve devam kesb edip lisan-ı istidat ve ihtiyac-ı fitrî derecesine gelmiş. Elbette o zât-ı Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm, dua neticesi olarak öyle bir makam ve mertebededir ki, bütün ukul toplansa, bir akıl olsalar, o makamın hakikatini tamamıyla ihata edemezler.

İşte, ey Müslüman, senin rûz-i mahşerde böyle bir şefîin var. Bu şefîin şefaatin

Aleyhissalâtü Ves-

selâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

hakikat: gerçek mahiyet, esas

husul-ü maksud: istenen şeyin gerçekleşmesi

ihata etme: kuşatma

ihtiyac-ı fitrî: doğal ihtiyaç

kesb etmek: kazanmak

külliyet: kapsamlı,

geniş olma

lisan-ı istidat: kabiliyet dili

mertebe: derece, konum

Muhammed-i Arabî: Arapların içinden çıkan Peygamberimiz Hz.

Muhammed

rahmet-i uzmâ-i

ilâhiye: Allah'ın pek büyük rahmeti

rûz-i mahşer: insanların diriltilip

toplanacağı gün

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk

şefaât: günahlarının bağışlanması için Allah katında makbul kişilerin af vesilesi olması

şefî': şefaâtçi

ukul: akıllar

vüs'at: genişlik

zât-ı Muhammedî:

Peygamberimiz Hz. Muhammed'in zâtı, şahsiyeti

kendine celb etmek için, sünnetine ittibâ et.

Eğer desen: Madem o Habîbullahtır. Bu kadar salâvat ve duaya ne ihtiyacı var?

Elcevap: O zât (a.s.m.) umum ümmetinin saadetiyle alâkadar ve bütün efrad-ı ümmetinin her nevi saadetleriyle hissedardır ve her nevi musibetleriyle endişedardır. İşte, kendi hakkında merâtib-i saadet ve kemâlât hadsiz olmakla beraber, hadsiz efrad-ı ümmetinin, hadsiz bir zamanda, hadsiz envâ-ı saadetlerini hararetle arzu eden ve hadsiz envâ-ı şekavetlerinden müteessir olan bir zât, elbette hadsiz salâvat ve dua ve rahmete lâyıktır ve muhtaçtır.

alâkadar: ilgili
celb etmek: çekmek
efrad-ı ümmet: ümmetin bireyleri
endişedar: endişeli
envâ-ı saadet: mutluluk çeşitleri
envâ-ı şekavet: türlü türlü sıkıntı ve meşakkatler, zorluklar
Habîbullah: Allah'ın en sevdiği kul olan Hz. Mu-

hammed (a.s.m.)
hadsiz: sınırsız
hararetle: şiddetle
hissedar: pay sahibi
ittibâ: uyma, tâbi olma
merâtib-i saadet ve kemâlât: mutluluk ve mükemmellik dereceleri
musibet: belâ, sıkıntı, felâket
müteessir: etkilenmiş
nevi: tür, çeşit

rahmet: merhamet ve şefkat
saadet: mutluluk
salâvat: Peygamberimize edilen rahmet ve esenlik duası
sünnet: Peygamberimizin söz, fiil ve hareketleri
umum: bütün
ümmet: Hz. Peygambere inanıp onun yolundan giden mü'minler

Eğer desen: Bazan kat'î olacak işler için dua edilir: meselâ husuf ve küsuf namazındaki dua gibi. Hem bazan hiç olmayacak şeyler için dua edilir.

Elcevap: Başka Sözlerde izah edildiği gibi, dua bir ibadettir. Abd, kendi aczini ve fakrını dua ile ilân eder. Zâhirî maksatlar ise, o duanın ve o ibadet-i duaiyenin vakitleridir; hakikî faideleri değil. İbadetin faidesi âhirete bakar. Dünyevî maksatlar hâsıl olmazsa, “O dua kabul olmadı” denilmez. Belki “Daha duanın vakti bitmedi” denilir.

Hem hiç mümkün müdür ki, bütün ehl-i imanın bütün zamanlarda mütemadiyen kemâl-i hulûs ve iştîyak ve dua ile istedikleri saadet-i ebediye onlara verilmesin ve bütün kâinatın şehadetiyle hadsiz rahmeti bu-

abd: kul

acz: güçsüzlük

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat

ehl-i iman: Allah'a ve Allah'tan gelen herşeye inanan kimseler, mü'minler

fakr: fakirlik

hakikat: gerçek mahiyet, esas

husuf: ay tutulması

ibadet-i duâiye:

dua ibadeti

iştîyak: şiddetli arzu

kat'î: kesin

kemâl-i hulûs: tam bir içtenlik

küsuf: güneş tutulması

mütemadiyen: sürekli olarak

saadet-i ebediye:

sonsuz mutluluk

şehadet: şahitlik, tanıklık

zahirî: görünürde olan

lunan o Kerîm-i Mutlak, o Rahîm-i Mutlak, bütün onların o duasını kabul etmesin ve saadet-i ebediye vücut bulmasın?

ÜÇÜNCÜ NÜKTE

Dua-yı kavî-i ihtiyarînin makbuliyeti, iki cihetledir: Ya ayn-ı matlubu ile makbul olur; veyahut daha evlâsı verilir.

Meselâ, birisi kendine bir erkek evlât ister. Cenâb-ı Hak, Hazret-i Meryem gibi bir kız evlâdını veriyor. “Duası kabul olunmadı” denilmez. “Daha evlâ bir surette kabul edildi” denilir. Hem bazan kendi dünyasının saadeti için dua eder. Duası âhîret için kabul olunur. “Duası reddedildi” denilmez.

âhîret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat

ayn-ı matlub: istenen şeyin kendisi, aynı

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın tâ kendisi olan,
şeref ve azamet
sahibi yüce Allah

cihet: yön, taraf
dua-yı kavî-i ihti-

yarî: bilinçli olarak yapılan sözlü dua

evlâ: daha iyi

hadsiz: sınırsız

Kerîm-i Mutlak: lütuf ve cömertliği sınırsız olan Allah

makbuliyet: kabul edilmiş olma

Rahîm-i Mutlak: sınırsız şefkat ve

merhamet sahibi olan Allah

rahmet: şefkat, merhamet

saadet: mutluluk

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk

sûret: şekil, görünüş

vücut bulmak: olmak, meydana gelmek

Belki, “Daha enfâ bir surette kabul edildi” denilir, ve hâkezâ...

Madem Cenâb-ı Hak Hakîmdir. Biz On-dan isteriz, O da bize cevap verir. Fakat hik-metine göre bizimle muamele eder. Hasta, tabibin hikmetini ittiham etmemeli. Hasta bal ister; tabib-i hâzık, sıtması için sulfato verir. “Tabip beni dinlemedi” denilmez. Bel-ki âh ü fizârını dinledi, işitti, cevap da ver-di, maksudun iyisini yerine getirdi.

DÖRDÜNCÜ NÜKTE

Duanın en güzel, en lâtîf, en leziz, en ha-zır meyvesi, neticesi şudur ki:

Dua eden adam bilir ki, birisi var ki onun sesini dinler, derdine derman yetiştirir, ona merhamet eder. Onun kudret eli

âh ü fizâr: feryad
Cenâb-ı Hak: Hak-
kın tâ kendisi olan,
şeref ve azamet
sahibi yüce Allah
enfâ: daha yararlı
hâkezâ: bunun
gibi
Hakîm: herşeyi
hikmetle yaratan

Allah
hikmet: gaye ve
maksada uygun-
luk
ittiham etmek: suç-
lamak
kudret: güç, iktidar
lâtîf: ince, hoş
maksud: istenen
şey

nükte: ince, mânâ-
lı söz
sulfato: kinin; sıt-
ma ilâcı
sûret: şekil, görü-
nüş
tabib: doktor
tabib-i hâzık: işi-
nin ehli olan dok-
tor

herşeye yetişir. Bu büyük dünya hanında o yalnız değil; bir Kerîm Zât var, ona bakar, ünsiyet verir. Hem onun hadsiz ihtiyâ-câtını yerine getirebilir ve onun hadsiz düş-manlarını def edebilir bir Zâtın huzurunda kendini tasavvur ederek bir ferah, bir inşirah duyup, dünya kadar ağır bir yükü üzerinden atıp **الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ**¹ der.

BEŞİNCİ NÜKTE

Dua ubûdiyetin ruhudur ve hâlis bir iman-ın neticesidir. Çünkü dua eden adam dua-sıyla gösteriyor ki:

“Bütün kâinata hükmeden birisi var ki, en küçük işlerime ıttılai var ve bilir. En uzak maksatlarımı yapabilir. Benim her halimi

¹ “Âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamd olsun.” Fâtiha Sûresi, 1:2.

ferah: sevinç

hadsiz: sınırsız

hâlis: samimî, içten

ıttıla: bilgi sahibi

olma, öğrenme

ihtiyâcât: ihtiyaç-lar

inşirah: rahatlık,

gönül açıklığı

kâinat: evren

Kerîm: sınırsız ik-ram, ihsan ve cö-mertlik sahibi Al-lah

maksat: gaye, is-tenen şey

nükte: ince, mânâ-lı söz

tasavvur etmek: zihinde canlandır-mak, düşünmek

ubûdiyet: kulluk

ünsiyet: yakınlık, alışma

görür, sesimi işitir. Öyle ise, bütün mevcudatın bütün seslerini işitiyor ki, benim sesi mi de işitiyor. Bütün o şeyleri O yapıyor ki, en küçük işlerimi de Ondan bekliyorum, Ondan istiyorum.”

İşte, duanın verdiği hâlis tevhidin genişliğine ve gösterdiği nur-u imanın halâvet ve sâfiliğine bak,

1 قُلْ مَا يَعْبُورُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ 1
anla ve 2 وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ 2
fermanını dinle.

اَكْرَنَهْ خَوَاهِي دَادَنَهْ دَادِي خَوَاهْ

denildiği gibi, eğer vermek istemeseydi, istemek vermezdi.³

* * *

¹ “De ki: Eğer duanız olmasa Rabbim katında ne ehemmiyetiniz var?” Furkan Sûresi, 25:77.

² “Rabbiniz buyurdu ki: Bana dua edin, size cevap vereyim.” Mü’min Sûresi, 40:60.

³ bk. Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 3:263.

halâvet: tatlılık

hâlis: samimî, içten

mevcudat: varlıklar

nur-u iman: iman

nuru

sâfi: temiz, duru

tevhid: birleme;

herşeyin bir olan

Allah'a ait olduğu-

nu bilme ve inanma

(Yirmi Üçüncü Söz,
Birinci Mebhas'tan)

BEŞİNCİ NOKTA

İman, duayı bir vesile-i kat'îye olarak iktiza ettiği ve fıtrat-ı insaniye onu şiddetle istediği gibi, Cenâb-ı Hak dahi, “Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?” meâlinde, ¹ قُلْ مَا يَعْبُورُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ ferman ediyor.

Hem ² اَدْعُونِي اَسْتَجِبْ لَكُمْ emrediyor.

Eğer desen: Birçok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor. Halbuki âyet umumîdir; ‘Her duaya cevap var’ ifade ediyor.”

Elcevap: Cevap vermek ayrıdır, kabul et-

¹ Furkan Sûresi, 25:77.

² “Bana dua edin, size cevap vereyim.” Mü'min Sûresi, 40:60.

âyet: Kur'an'ın her bir cümlesi

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın tâ kendisi olan
şeref ve yücelik

sahibi Allah

ferman etmek: bu-
yurmak

fıtrat-ı insaniye: in-
sanın yaratılışı, ta-

biatı

iktiza: gerektirme

umumî: genel

vesile-i kât'îye: ke-
sin aracı

mek ayrıdır. Her dua için cevap vermek var. Fakat kabul etmek, hem ayn-ı matlubu vermek, Cenâb-ı Hakkın hikmetine tâbidir.

Meselâ, hasta bir çocuk çağırır: “Ya hekim, bana bak.”

Hekim “Lebbeyk,” der. “Ne istersin?” Cevap verir.

Çocuk “Şu ilâcı ver bana” der.

Hekim ise, ya aynen istediğini verir, yahut onun maslahatına binaen ondan daha iyisini verir, yahut hastalığına zarar olduğunu bilir, hiç vermez.

İşte, Cenâb-ı Hak, Hakîm-i Mutlak, hazır, nazır olduğu için, abdin duasına cevap verir. Vahşet ve kimsesizlik dehşetini, hu-

abd: kul

ayn-ı matlub: istenilen şeyin kendisi

binaen: dayanarak

Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

Hakîm-i Mutlak: herşeyi belirli ga-

yelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde yaratan sınırsız hikmet sahibi Allah

hekim: doktor

hikmet: herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve

tam yerli yerinde olması

lebbeyk: buyurunuz

maslahat: fayda, yarar

nazır: bakan, gözeten

tâbi: uyan

vahşet: yalnızlık

zuruyla ve cevabıyla ünsiyete çevirir. Fakat insanın hevâperestâne ve heveskârâne tahakkümüyle değil, belki hikmet-i Rabbâniyenin iktizasıyla, ya matlubunu veya daha evlâsını verir veya hiç vermez.

Hem dua bir ubûdiyettir. Ubûdiyet ise, semerâtı uhreviyedir. Dünyevî maksatlar ise, o nevi dua ve ibadetin vakitleridir. O maksatlar, gayeleri değil.

Meselâ, yağmur namazı ve duası bir ibadettir. Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir. Yoksa, o ibadet ve o dua, yağmuru getirmek için değildir. Eğer sırf o niyetle olsa, o dua, o ibadet hâlis olmadığından kabule lâayık olmaz.

Nasıl ki, güneşin gurubu, akşam namazının vaktidir. Hem güneşin ve ayın tutul-

evlâ: daha iyi
hâlis: samimi, iç-
 ten
hevâperestâne:
 nefsin isteklerine
 düşkün bir şekilde
heveskârâne: he-
 vesine düşkün bir
 şekilde
hikmet-i Rabbâni-

ye: Allah'ın hik-
 meti
huzur: yakınında
 olma
iktiza: gerektirme
maksat: gaye, is-
 tenilen şey
matlub: istek
nevi: tür, çeşit
semerât: meyve-

ler, neticeler
tahakküm: baskı,
 zorbalık
ubûdiyet: Allah'a
 kulluk
uhreviye: âhirete
 ait
ünsiyet: dostluk,
 yakınlık

maları, “küsuf ve husuf namazları” denilen iki ibadet-i mahsusanın vakitleridir. Yani, gece ve gündüzün nuranî âyetlerinin nikaplanmasıyla bir azamet-i İlâhiyeyi ilâna medar olduğundan, Cenâb-ı Hak, ibâdını o vakitte bir nevi ibadete davet eder. Yoksa o namaz, açılması ve ne kadar devam etmesi müneccim hesabıyla muayyen olan ay ve güneşin husuf ve küsuflarının inkişafı için değildir.

Aynı onun gibi, yağmursuzluk dahi, yağmur namazının vaktidir. Ve beliyelerin istilâsı ve muzır şeylerin tasallutu, bazı duaların evkat-ı mahsusalarıdır ki, insan o vakitlerde aczini anlar; dua ile, niyaz ile Ka-

acz: âcizlik, güçsüzlük

âyet: Kur’ân’ın her bir cümlesi

azamet-i İlâhiye: Allah’ın azameti, büyüklüğü

beliyye: belâ, müsibet

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın tâ kendisi olan
şeref ve yücelik
sahibi Allah

evkat-ı mahsusa: özel vakitler

husuf: ay tutulması

ibâd: kullar

ibadet-i mahsusa: özel ibadet

inkişaf: açığa çıkma

istilâ: işgal

küsuf: güneş tutulması

medar: sebep, vesile

muayyen: belirli

muzır: zararlı

müneccim: astrolog, yıldızların konum ve hareketlerinden mânâ çıkaran

nevi: tür, çeşit

nikap: örtü

niyaz: dua, yakarış

nuranî: nurlu, aydınlık

tasallut: sataşma

dîr-i Mutlakın dergâhına iltica eder. Eğer dua çok edildiği halde beliyyeler def' olunmazsa, denilmeyecek ki, "Dua kabul olmadı." Belki denilecek ki, "Duanın vakti kaza olmadı." Eğer Cenâb-ı Hak, fazl ve kere miyle belâyı ref etse, nurun alâ nur, o vakit dua vakti biter, kaza olur.

Demek, dua bir sır-ı ubûdiyettir. Ubûdiyet ise, hâlisen livechillâh olmalı. Yalnız aczini izhar edip, dua ile Ona iltica etmeli, rububiyetine karışmamalı. Tedbiri Ona bırakmalı, hikmetine itimad etmeli, rahmetini itham etmemeli.

acz: âcizlik, güçsüzlük

beliyye: belâ, müsibet

Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

def': ortadan kaldırma, savma

dergâh: huzur, rahmet kapısı

fazl: ihsan, yardım

hâlisen: katıksız, samimi olarak

hikmet: herşeyin belirli gayelere yönelik olarak,

mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması

iltica: sığınma

itham: suçlama

itimad: güvenme

izhar: gösterme

Kadîr-i Mutlak:

herşeye gücü yeten, sınırsız güç ve kudret sahibi Allah

kerem: ikram, iyilik, bağış

livechillâh: Allah için

nurun alâ nur: nur üstüne nur

rahmet: şefkat, merhamet

ref etme: kaldırma

rububiyet: Rablik;

Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması

sırr-ı ubûdiyet: kulluk sırrı

tedbir: idare

ubûdiyet: Allah'a kulluk

Evet, hakikat-i halde, âyât-ı beyyinâtın beyanıyla sabit olan: Bütün mevcudat, her birisi birer mahsus tesbih ve birer hususî ibadet, birer has secde ettikleri gibi, bütün kâinattan dergâh-ı İlâhiyeye giden, bir duadır:

Ya istidat lisanıyladır—bütün nebâtat ve hayvanâtın duaları gibi ki, her biri lisan-ı istidadıyla Feyyâz-ı Mutlaktan bir suret talep ediyorlar ve esmâsına bir mazhariyet-i münkeşife istiyorlar.

Veya ihtiyac-ı fitrî lisanıyladır—bütün zî-hayatların, iktidarları dahilinde olmayan hâcât-ı zaruriyeleri için dualarıdır ki, her birisi

âyât-ı beyyinât:

apaçık âyetler

beyan: açıklama, izah

dergâh-ı İlâhiye: İlâhî rahmet kapısı

esmâ: isimler

Feyyâz-ı Mutlak: pek çok feyiz, bolluk ve bereket veren Allah

hâcât-ı zaruriye: zarurî ihtiyaçlar
hakikat-i hal: ger-

çek hal

hayvanât: hayvanlar

hususî: özel

ihtiyac-ı fitrî: yaratılıştan gelen ihtiyaç

iktidar: güç, kudret

istidat: kabiliyet, yetenek

kâinat: evren, yaratılmış herşey

lisan: dil

lisan-ı istidad: kabiliyet dili

mahsus: özel

mazhariyet-i münkeşife: bir görünümüne sahip olmak

mevcudat: varlıklar

nebâtat: bitkiler

sûret: şekil, görünüş

tesbih: Allah'ı, yüce şanına lâyık ifadelerle anma

zîhayat: canlı

o ihtiyac-ı fıtrî lisanıyla Cevâd-ı Mutlaktan idame-i hayatları için bir nevi rızık hük-münde bazı metâlibi istiyorlar.

Veya lisan-ı ıztırariyle bir duadır ki, muztar kalan her bir zîruh, kat'î bir iltica ile dua eder, bir hâmî-i meçhulüne iltica eder, belki Rabb-i Rahîmine teveccüh eder.

Bu üç nevi dua, bir mâni olmazsa, daima makbuldür.

Dördüncü nevi ki, en meşhurdur, bizim duamızdır. Bu da iki kısımdır: Biri fiilî ve hâlî, diğeri kalbî ve kâlîdir.

Meselâ, esbaba teşebbüs, bir dua-yı fiilîdir. Esbabın içtimaı, müsebbebi icad etmek

Cevâd-ı Mutlak: sınırsız cömertlik ve ikram sahibi Allah

dua: Allah'a yalvarma

dua-yı fiilî: fiilî dua, gerekli şartları ve sebepleri yerine getirerek yapılan dua

esbab: sebepler
hâlî: hal ve hareketle

hâmî-i meçhul: bilinmeyen koruyucu
icad: yaratma, var

etme

içtima: toplanma, bir araya gelme

idame-i hayat: hayatı devam ettirme

ihtiyac-ı fıtrî: yaratılıştan gelen ihtiyaç

iltica: sığınma

kalbî: kalben, içten

kâlî: sözle

lisan: dil

lisan-ı ıztırar: çaresizlik ve mecburiyet dili

makbul: kabul gören, geçerli

mâni: engel

meşhur: bilinen

metâlib: istekler

muhtar: çaresiz, zorda kalan

müsebbeb: sebep olunan, sonuç

nevi: çeşit, tür

Rabb-i Rahîm: sonsuz merhamet ve şefkat sahibi ve herşeyi terbiye ve idare eden Allah

teşebbüs: başvurma

teveccüh: yönelme

zîruh: ruh sahibi

için değil, belki lisan-ı hâl ile müsebbebi Cenâb-ı Haktan istemek için bir vaziyet-i marziye almaktır. Hattâ çift sürmek, hazine-i rahmet kapısını çalmaktır. Bu nevi dua-yı fiilî, Cevâd-ı Mutlakın isim ve ünvanına müteveccih olduğundan, kabule mazhariyeti ekseriyet-i mutlakadır.

İkinci kısım, lisanla, kalble dua etmektir. Eli yetişmediği bir kısım metâlibi istemektir. Bunun en mühim ciheti, en güzel gayesi, en tatlı meyvesi şudur ki: Dua eden adam anlar ki, Birisi var, onun hâtırât-ı kalbini işitir, herşeye eli yetişir, her bir arzusunu yerine getirebilir, aczine merhamet eder, fakrına medet eder.

acz: âcizlik, güçsüzlük

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın tâ kendisi olan
şeref ve yücelik
sahibi Allah

Cevâd-ı Mutlak:
sınırsız cömertlik
ve ikram sahibi
Allah

cihet: yön, taraf

dua-yı fiilî: fiilî dua,
gerekli şartları ve
sebepleri yerine

getirerek yapılan
dua

ekseriyet-i mutla-
ka: büyük çoğun-
luk

fakr: fakirlik, muh-
taçlık

hâtırât-ı kalb: kalb-
den geçen şeyler,
kalbin hâtıraları

hazine-i rahmet:
Allah'ın rahmet
hazinesi

lisan: dil

lisan-ı hâl: hal dili

mazhariyet: eriş-

me, sahip olma

medet: yardım

metâlib: istekler,
arzular

mühim: önemli

müsebbeb: sebep
olunan, sonuç

müteveccih: yöne-
lik

nevi: çeşit, tür

vaziyet-i marziye:
razı olunacak hal

İşte, ey âciz insan ve ey fakir beşer! Dua gibi hazine-i rahmetin anahtarı ve tükenmez bir kuvvetin medârı olan bir vesileyi elden bırakma. Ona yapış, âlâ-yı illiyyîn-i insaniyete çık, bir sultan gibi bütün kâinatın dualarını kendi duan içine al, bir abd-i küllî ve bir vekil-i umumî gibi ¹ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ de, kâinatın güzel bir takvimi ol.

* * *

¹ "Ancak Senden yardım dileriz." Fâtiha Sûresi, 1:5.

abd-i küllî: bütün varlıkların ibadetlerini içine alan ve temsil eden kul
acz: âcizlik, güçsüzlük
âlâ-yı illiyyîn-i insaniyet: insanlı-

ğın en yüksek derecesi
beşer: insan
dua: Allah'a yalvarma
hazine-i rahmet: Allah'ın rahmet

hazinesi
kâinat: evren, yaratılmış herşey
medâr: sebep, dayanak
vekil-i umumî: genel vekil

(Lem'alar, Birinci Lem'a)

HAZRET-İ YUNUS ibni Mettâ Alâ Nebiyyinâ ve Aleyhissalâtü Vesselâmın münâcâtı, en azîm bir münâcâttır ve en mühim bir vesile-i icabe-i duadır.¹

Hazret-i Yunus Aleyhisselâmın kıssa-i meşhuresinin hülâsası:

Denize atılmış, büyük bir balık onu yutmuş.² Deniz fırtınalı ve gece dağdağalı ve karanlık ve her taraftan ümit kesik bir vaziyette,

¹ Tirmizî, Deavât: 81; Müsned, 1:170.

² Bk. et-Taberî, Câmiu'l-Beyân: 17:79-81.

alâ nebiyyinâ ve aleyhissalâtü vesselâm: peygamberimize ve ona salât ve selâm olsun
aleyhisselâm: Allah'ın selâmı onun üzerine olsun
azîm: büyük
dağdağ: karışıklık
Hazret-i Yunus: so-

yu, Hz. Yusuf'un kardeşi Bünyamin vasıtasıyla Hz. Yakup'a ve onunla Hz. İbrahim'e dayanan ve Kur'ân'da kıssası anlatılan peygamberlerden biri
hülâsa: özet
ibn: oğul

kıssa-i meşhure: meşhur kıssa
lem'a: parıltı
Mettâ: Hz. Yunus'un (a.s.) babasının adı
münâcât: Allah'a yalvarış, duâ
vesile-i icabe-i dua: duanın kabulüne vesile

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ¹

münâcâtı, ona sür'aten vasıta-i necat olmuştur.

Şu münâcâtın sırr-ı azîmi şudur ki:

O vaziyette esbab bilküllîye sukut etti. Çünkü o halde ona necat verecek öyle bir Zat lâzım ki, hükmü hem balığa, hem denize, hem geceye, hem cev-v-i semâya geçebilsin. Çünkü onun aleyhinde gece, deniz ve hût ittifak etmişler. Bu üçünü birden emrine musahhar eden bir Zat onu sahil-i selâmete çıkarabilir. Eğer bütün halk onun hizmetkârı ve yardımcısı olsaydılar, yine beş para faydaları olmazdı.² Demek esba-

¹ "Senden başka ilâh yoktur. Seni her türlü noksandan tenzih ederim. Gerçekten ben kendine zulmedenlerden oldum." Enbiyâ Sûresi, 21:87.

² Bk. En'âm Sûresi, 6:17; Yûnus Sûresi, 10:107; Fâtır Sûresi, 35:2.

bilküllîye: bütünüyle

cev-v-i semâ: gökyüzü, hava boşluğu

esbab: sebepler

hût: büyük balık

ittifak: anlaşma,

birlik

musahhar eden:

boyun eğdiren

münâcât: Allah'a

yalvarış, duâ

necat: kurtuluş

sahil-i selâmet:

kurtuluş sahili

sırr-ı azîm: büyük sır

sukut etmek: düşmek; hükümsüz hâle gelmek

sür'aten: hızlıca

vasıta-i necat:

kurtuluş aracı

bın tesiri yok. Müsebbibü'l-Esbabdan başka bir melce olamadığını aynelyakin gördüğünden, sırr-ı ehadiyet, nur-u tevhid içinde inkişaf ettiği için, şu münâcât birden bire geceyi, denizi ve hûtu musahhar etmiştir. O nur-u tevhid ile hûtun karnını bir tahtelbahir gemisi hükmüne getirip ve zelzeleli dağvâri emvac dehşeti içinde, denizi, o nur-u tevhid ile emniyetli bir sahrâ, bir meydan-ı cevelân ve tenezzühgâhı olarak o nur ile semâ yüzünü bulutlardan süpürüp, kameri bir lâmba gibi başı üstünde bulundurdu. Her taraftan onu tehdit ve tazyik eden o mahlûkat, her cihette ona dostluk

aynelyakin: gözle
görerek kesin bil-
gi edinme
cihet: yön, taraf
dağvâri: dağ gibi
emvac: dalgalar
esbab: sebepler
hût: büyük balık
inkişaf etme: orta-
ya çıkma
kamer: ay
mahlûkat: varlık-
lar
melce: sığınak
meydan-ı cevelân:

gezinti alanı
musahhar eden:
boyun eğdiren
münâcât: Allah'a
yalvarış, duâ
**Müsebbibü'l-Es-
bab:** bütün sebep-
leri ve sebeplerin
sonucunu yaratan
Allah
nur-u tevhid: her-
şeyin bir olan Al-
lah'a ait olduğuna
ve Onun yaptığı-

na inanmaktan
doğan nur
sahrâ: geniş düz-
lük alan
semâ: gökyüzü
sırr-ı ehadiyet: Al-
lah'ın her bir var-
lıkta birliğinin gö-
rülmesinin sırrı
tahtelbahir: deni-
zaltı
tazyik: baskı
tenezzühgâh: se-
yir ve gezinti yeri

yüzünü gösterdiler. Tâ sahil-i selâmete çıktı, şecere-i yaktîn¹ altında o lûtf-u Rabbânîyi müşahede etti.

İşte, Hazret-i Yunus Aleyhisselâmın birinci vaziyetinden yüz derece daha müthiş bir vaziyetteyiz. Gecemiz istikbaldir. İstikbalimiz, nazar-ı gafletle, onun gecesinden yüz derece daha karanlık ve dehşetlidir. Denizimiz, şu sergerdan küre-i zeminimizdir. Bu denizin her mevcinde binler cenaze buluyor; onun denizinden bin derece daha korkuludur. Bizim hevâ-yı nefsimiz, hûtumuzdur; hayat-ı ebediyemizi sıkıp mahvına çalışıyor.² Bu hut, onun hûtundan bin

¹ Bk. Saffât Sûresi, 37:146.

² Bk. Yusuf Sûresi, 12:53.

aleyhisselâm: Allah'ın selâmı onun üzerine olsun

hayat-ı ebediye: sonsuz hayat, âhîret hayatı

Hazret-i Yunus: so-yu, Hz. Yusuf'un kardeşi Bünyamin vasıtasıyla Hz. Yakup'a ve onunla Hz. İbrahim'e dayanan ve Kur'ân-

da kıssası anlatılan peygamberlerden biri

hevâ-yı nefis: nefsin yasak arzu ve istekleri

hût: büyük balık

istikbal: gelecek

küre-i zemin: yer-yüzü

lûtf-u Rabbânî: Allah'ın lûtfu

mahv: yok olma

mevc: dalga

müşahade etmek: gözlemlemek

nazar-ı gaflet: bir şeyin mânâsını anlamadan bakmak

sahil-i selâmet:

kurtuluş sahili

sergerdan: şaşkın, başı dönük

şecere-i yaktîn:

kabak ağacı

derece daha muzırdır. Çünkü onun hûtu yüz senelik bir hayatı mahveder. Bizim hûtumuz ise, yüz milyon seneler hayatın mahvına çalışıyor.

Madem hakikî vaziyetimiz budur. Biz de, Hazret-i Yunus Aleyhisselâma iktidaen, umum esbabdan yüzümüzü çevirip, doğrudan doğruya, Müsebbibü'l-Esbab olan Rabbimize iltica edip

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ¹

demeliyiz ve aynelyakin anlamalıyız ki, gaflet ve dalâletimiz sebebiyle aleyhimize

¹ “Senden başka ilâh yoktur. Seni her türlü noksandan tenzih ederim. Gerçekten ben kendine zulmedenlerden oldum.” Enbiyâ Sûresi, 21:87.

aleyhisselâm: Allah'ın selâmı onun üzerine olsun

aynelyakin: gözle görerek kesin bilgi edinme

dalâlet: hak yoldan sapkınlık, inançsızlık

esbab: sebepler

gaflet: duyarsızlık, umursamazlık

hakikî: gerçek, doğru

Hazret-i Yunus: soyu, Hz. Yusuf'un kardeşi Bünyamin vasıtasıyla Hz. Yakup'a ve onunla Hz. İbrahim'e dayanan ve Kur'an'da kıssası anlatılan peygamberlerden biri

hût: büyük balık

iktidaen: uyarak

iltica etme: sığınma

mahv: yok olma

muzır: zararlı

Müsebbibü'l-Esbab: bütün sebepleri ve sebeplerin neticesini yaratan Allah

Rab: her bir varlığa muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulunduran Allah

umum: bütün

ittifak eden istikbal, dünya ve hevâ-yı nefsin zararlarını def edecek yalnız o Zat olabilir ki, istikbal taht-ı emrinde, dünya taht-ı hükmünde, nefsimiz taht-ı idaresindedir. Acaba Hâlık-ı Semâvat ve Arzdan başka hangi sebep var ki, en ince ve en gizli hâtîrât-ı kalbimizi bilecek? Ve bizim için istikbali, âhiretin icadıyla ışıklandıracak ve dünyanın yüz bin boğucu emvâcından kurtaracak-hâşâ-Zat-ı Vâcibü'l-Vücuddan başka hiçbir şey, hiçbir cihette, Onun izin ve iradesi olmadan imdad edemez ve halâskâr olamaz.¹

¹ Bk. Kehf Sûresi, 18:23-24; İnsan Sûresi, 76:30; Tekvîr Sûresi, 81:29; Hac Sûresi, 22:65.

âhiret: öldükten sonraki sonsuz hayat

cihet: yön, taraf

emvâc: dalgalar

halâskâr: kurtarıcı

Hâlık-ı Semâvat

ve Arz: göklerin ve yerin yaratıcısı olan Allah

hâşâ: asla

hâtîrât-ı kalb: kalbden geçenler

hevâ-yı nefis: nefsin yasak arzu ve hevesleri

icad: var etme

imdad: yardım

irade: istek, arzu

istikbal: gelecek

ittifak: anlaşma, birlik

nefis: can, kişinin kendisi

taht-ı emir: emir

altında

taht-ı hüküm: hüküm altında

taht-ı idare: idaresi altında

Zat-ı Vâcibü'l-Vücud: varlığı zorunlu olan ve varlığının devamı için hiçbir sebebe muhtaç olmayan Zat, Allah

Madem hakikat-i hal böyledir. Nasıl ki Hazret-i Yunus Aleyhisselâma o münâcâtın neticesinde hûtu ona bir merkûb, bir tahtelbahir ve denizi bir güzel sahrâ ve gece mehtaplı bir lâtif suret aldı. Biz dahi o münâcâtın sırrıyla

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

demeliyiz. ¹ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ cümlesiyle istikbali-

mize, ² سُبْحَانَكَ kelimesiyle dünyamıza,

³ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ fıkrasıyla nefsimize

¹ Senden başka ilâh yoktur.

² Sen her noksandan münezzehsin.

³ Gerçekten ben kendine zulmedenlerden oldum.

fıkra: bölüm, kısım

nefis: can, kişinin kendisi

aleyhisselâm: Allah'ın selâmı onun üzerine olsun

hakikat-i hal: o andaki durumu-nun gerçeği, meselenin iç yüzü

Hazret-i Yunus: so-

yu, Hz. Yusuf'un kardeşi Bünyamin vasıtasıyla Hz. Yakup'a ve onunla Hz. İbrahim'e dayanan ve Kur'ân'da kıssası anlatılan peygamberlerden biri

hût: büyük balık
istikbal: gelecek

lâtif: güzel, hoş

mehtap: ay ışığı, ay

merkûb: binek

münâcât: Allah'a yalvarış, duâ

sahrâ: geniş düzlük alan

suret: şekil, biçim

tahtelbahir: denizaltı

nazar-ı merhametini celb etmeliyiz.¹ Tâ ki, nur-u iman ile ve Kur'ân'ın mehtabıyla istikbalimiz tenevvür etsin ve o gecemizin dehşet ve vahşeti, ünsiyet ve tenezzühe inkılâp etsin. Ve mütemadiyen mevt ve hayatın değişmesiyle seneler ve karnlar emvâcî üstünde hadsiz cenazeler binip ademe atılan dünyamız ve zeminimizde, Kur'ân-ı Hakîmin tezgâhında yapılan bir sefine-i mâneviye hükmüne geçen hakikat-i İslâmiyet içine girip, selâmetle o denizin üstünde gezip, tâ sahil-i selâmete çıkarak hayatımızın vazifesi bitsin. O denizin fırtınaları ve zelzeleleri, sinema perdeleri gibi tenez-

¹ Bk. *Buhârî*, Ezan: 149, Tevhid, 9; *Müslim*, Zikr: 47-48, Huded: 23.

adem: yokluk
celb etme: çekme
emvâc: dalgalar
hadsiz: sayısız
hakikat-i İslâmiyet: İslâmiyet gerçeği
inkılâp: dönüşme
istikbal: gelecek
karn: asır, çağ
Kur'ân-ı Hakîm: sonsuz hikmetlerle dolu Kur'ân

mehtap: ay ışığı, ay
mevt: ölüm
mütemadiyen: sürekli olarak
nazar-ı merhamet: merhamet bakışı
nur-u iman: iman aydınlığı
sahil-i selâmet: güvenli yer
sefine-i mâneviye: mânevî gemi

selâmet: kötülüklerden kurtulma, esenlik
tenevvür etme: aydınlanma
tenezzüh: gezinti
ünsiyet: canayakınlık
vahşet: ürküntü, yabankılık
zelzele: deprem
zemin: yeryüzü

zühûn manzaralarını tazelendirmekle, vahşet ve dehşet yerine, nazar-ı ibret ve tefekkürü keyiflendirerek okşayıp ışıklandırır. Hem o sırr-ı Kur'ân'la, o terbiye-i Furkaniye ile, nefsimiz bize binmeyecek, merkûbumuz olup, bizi ona bindirip, hayat-ı ebediyemizin kazanmasına kuvvetli bir vasitamız olsun.

Elhasıl: Madem insan, mahiyetinin câmiyeti itibarıyla, sıtmadan müteallim olduğu gibi, arzın zelzele ve ihtizâzâtından ve kâinatın kıyamet hengâmında zelzele-i kübrâsından müteallim oluyor. Ve nasıl ki hurdebinî bir mikroptan korkar, ecrâm-ı ulviyeden zuhur eden kuyruklu yıldızdan dahi

arz: yeryüzü
câmiyet: geniş, kapsamlı oluş
ebedî: sonsuz
ecrâm-ı ulviye: gök cisimleri
elhasıl: kısaca, özetle
hayat-ı ebediye: sonsuz hayat, âhîret hayatı
hengâmında: sırasında
hurdebinî: mikros-

kobik
ihtizâzât: sarsıntı-lar
mahiyet: öz nitelik, özellik
merkûb: binek
müteallim: acı çeken
nazar-ı ibret: ibret gözüyle bakış
nefis: insanı lezzetlere, maddî menfaatlere sevk eden duygu

sırr-ı Kur'ân: Kur'ân'ın sırrı
tefekkür: düşünme
tenezzüh: gezinti
terbiye-i Furkaniye: doğru ile yanlış birbirinden ayıran Kur'ân'ın verdiği eğitim
vahşet: ürküntü, yabanîlik
zuhur etme: ortaya çıkma, görünme

korkar. Hem nasıl ki hanesini sever, koca dünyayı da öyle sever. Hem nasıl ki küçük bahçesini sever; öyle de, hadsiz ebedî Cen-neti dahi müştakane sever. Elbette, böyle bir insanın Mâbudu, Rabbi, melcei, halâşkârı, maksudu öyle bir Zat olabilir ki, umum kâinat Onun kabza-i tasarrufunda, zerrat ve seyyârat dahi taht-ı emrindedir.¹ Elbette öyle bir insan daima Yunusvâri (a.s.)

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ²
demeye muhtaçtır.

* * *

¹ Bk. Âl-i İmrân Sûresi, 3:180; Zümer Sûresi, 39:63; Şûrâ Sûresi, 42:12; Hadîd Sûresi, 57:10.

² "Senden başka ilâh yoktur. Seni her türlü noksandan ten-zih ederim. Gerçekten ben kendine zulmedenlerden ol-dum." Enbiyâ Sûresi, 21:87.

ebedî: sonsuz
hadsiz: sayısız
halâşkâr: kurtarıcı
hane: ev
kabza-i tasarruf:
hüküm ve idare
eden el
mâbud: kendisine
ibadet edilen
maksud: kastedi-
len, hedef alınan
şey

melce: sığınak
müştakane: şevk-
le, çok isteyerek
müteellim: acı çe-
ken
Rab: her bir varlı-
ğa muhtaç olduğu
şeyleri veren, on-
ları terbiye edip
idaresi ve ege-
menliği altında
bulunduran Allah

seyyârat: geze-
genler
taht-ı emir: emrin-
de, emri altında
umum: bütün
Yunusvâri: Yunus
gibi
zelzele-i kübrâ: bü-
yük deprem, kıya-
met
zerrat: zerreler

(Lem'alar, İkinci Lem'a'dan)

SABIR KAHRAMANI Hazret-i Eyyub Aleyhisselâmın şu münâcâtı, hem mücerreb, hem tesirlidir.¹ Fakat, âyetten iktibas suretinde, bizler münâcâtımızda

رَبِّ اَنِي مَسْنِيَ الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ² demeliyiz.

Hazret-i Eyyub Aleyhisselâmın meşhur kıssasının hülâsası şudur ki:³

Pek çok yara, bere içinde epey müddet kaldığı halde, o hastalığın azîm mükâfâtını

¹ bk. Enbiyâ Sûresi; 21:84.

² Ey Rabbim! Bana gerçekten zarar dokundu. Sen ise merhametlilerin en merhametlisisin.

³ bk. et-Taberî, *Câmiu'l-Beyân*: 17:71-72; İbn-i Hacer, *Fet-hü'l-Bârî*: 6:421; İbnü'l-Mübarek, *ez-Züh'd*: s.49.

aleyhisselâm: Allah'ın selâmı onun üzerine olsun

âyet: Kur'ân'ın her bir cümlesi

azîm: büyük

Hazret-i Eyyub:

Hz. İshak'ın toru-

nu olan ve Kur'ân-ı Kerimde adı geçen peygamberlerden biri

hülâsa: özet

iktibas: alıntı

lem'a: parıltı

mücerreb: denenmiş

müddet: süre

mükâfât: ödül

münâcât: Allah'a

yalvarış, duâ

suret: şekil, biçim

düşünerek, kemâl-i sabırla tahammül edip kalmış. Sonra, yaralarından tevellüt eden kurtlar kalbine ve diline iliştığı zaman, zikir ve marifet-i İlâhiyenin mahalleri olan kalb ve lisanına ilistikleri için,¹ o vazife-i ubudiyete hâlel gelir düşüncesiyle, kendi istirahatı için değil, belki ubudiyet-i İlâhiye için demiş: “Yâ Rab, zarar bana dokundu. Lisanen zikrime ve kalben ubudiyetime hâlel veriyor” diye münâcât edip, Cenâb-ı Hak o hâlis ve sâfi, garazsız, lillâh için o münâcâtı gayet harika bir surette kabul etmiş,

¹ bk. Ebnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-Târîh: 1:98-100

aleyhisselâm: Allah'ın selâmı onun üzerine olsun

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın tâ kendisi olan
şeref ve yücelik
sahibi Allah

garazsız: başka
bir niyet taşımak-
sızın

hâlel: zarar

hâlis: saf

Hazret-i Eyyub: Hz.
İshak'ın torunu
olan ve Kur'ân-ı
Kerimde adı ge-

çen peygamber-
lerden biri

kemâl-i sabır: tam
sabır

lillâh için: Allah
için

lisan: dil

mahal: yer

marifet-i İlâhiye:
Allah'ı tanıma

münâcât: Allah'a
yalvarış, duâ

Rab: her bir varlı-
ğa muhtaç olduğu
şeyleri veren, on-
ları terbiye edip

idaresi ve egemen-
liği altında bulun-
duran Allah

sâfi: temiz, arınmış

suret: şekil, biçim

tahammül etme:
dayanma

tevellüt eden: kay-
naklanan

ubudiyet: kulluk

ubudiyet-i İlâhiye:
Allah'a kulluk

vazife-i ubudiyet:
kulluk görevi

zikir: Allah'ı anma

kemâl-i âfiyetini ihsan edip envâ-ı merhametine mazhar eylemiş.¹ (...)

* * *

(Lem'alar, Üçüncü Lem'a)

Bu Lem'aya bir derece his ve zevk karışmış. His ve zevkin coşkunlukları ise, aklın düsturlarını, fikrin mizanlarını çok dinlemediklerinden ve mûraat etmediklerinden, bu Üçüncü Lem'a mantık mizanlarıyla tartılmamalı.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ² ❁

¹ bk. Enbiyâ Sûresi, 21:84; Sâd Sûresi, 38:42-43. Ayrıca bk. *Buhârî*, Gusûl: 20, Tevhid: 35; *Müsned*: 2:314.

² "Herşey helâk olup gidicidir—Ona bakan yüzü müstesnâ. Hüküm sadece Ona aittir; siz de Ona döndürüleceksiniz." Kasas Sûresi, 28:88.

düstur: kural, kânun

envâ-ı merhamet: merhamet türleri

his: duygu

ihsan: bağış

kemâl-i âfiyet: tam anlamıyla sağlıklı olma

lem'a: parıltı

mazhar etmek:

eriştirmek

mizan: ölçü, denge

mûraat etme: uyuma

âyetinin meâlini ifade eden

يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي ﴿١﴾ يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي¹

iki cümlesi, mühim iki hakikati ifade ediyorlar. Ondandır ki, Nakşîlerin rüesasından bir kısım, bu iki cümle ile kendilerine bir hatme-i mahsus yapıp muhtasar bir hatme-i Nakşiye hükmünde tutuyorlar. Madem o azîm âyetin meâlini bu iki cümle ifade ediyor. Biz bu iki cümlenin ifade ettiği iki hakikat-i mühimmenin birkaç nüktelerini beyan edeceğiz.

BİRİNCİ NÜKTE

Birinci defa يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي bir ameliyat-ı

¹ Bâkî kalan ancak Sensin, ey Bâkî. Bâkî kalan ancak Sensin, ey Bâkî.

âyet: Kur'ân'ın her bir cümlesi

azîm: büyük, yüce

beyan etme: açıklamak

hakikat: doğru, gerçek

hakikat-i mühimme: önemli gerçek

hatme-i mahsus:

Kur'ân'dan veya hadisten alınan belirli duaları okuyup bitirmek

hatme-i Nakşiye: Nakşî tarikatı mensuplarının okuyup bitirdikleri belirli dualar

meâl: açıklama,

anlam

muhtasar: kısa, özet

Nakşîler: Nakşî-bendî tarikatine bağlı olan

nükte: ince ve derin mânâlı söz

rüesa: reisler, önde gelenler

cerrahiye hükmünde kalbi mâsivâdan tecrit ediyor, kesiyor. Şöyle ki:

İnsan, mahiyet-i câmiyeti itibarıyla, mevcudatın hemen ekserîsiyle alâkadardır. Hem insanın mahiyet-i câmiasında hadsiz bir istidad-ı muhabbet derc edilmiştir. Onun için, insan da umum mevcudata karşı bir muhabbet besliyor. Koca dünyayı bir hanesi gibi seviyor. Ebedî Cennete bahçesi gibi muhabbet ediyor. Halbuki, muhabbet ettiği mevcudat durmuyorlar, gidiyorlar. Firaktan daima azap çekiyor. Onun o hadsiz muhabbeti, hadsiz bir mânevî azaba medar oluyor.

O azabı çekmekte kabahat, kusur ona

alâkadar: alâkalı, ilgili

ameliyat-ı cerrâhiye: cerrahî operasyon, ameliyat

azâp: acı, sıkıntı, ceza

derc edilmek: yerleştirilmek

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

ekserî: çoğunluk

firâk: ayrılık

hadsiz: sınırsız, sonsuz

hane: ev

istidad-ı muhabbet: sevme kabiliyeti

mahiyet-i câmiyet/ mahiyet-i câmia: pek çok özelliği üzerinde toplayan

kapsamlı yapı

mânevî: mânâya

ait, maddî olmayan

mâsivâ: Allah'ın dışındaki varlıklar

medar: sebep, kaynak

mevcudat: varlıklar

muhabbet: sevgi

tecrit etme: soyutlama, ayırma

umum: bütün

aittir. Çünkü kalbindeki hadsiz istidad-ı muhabbet, hadsiz bir cemâl-ı bâkiye mâlik bir Zâta tevcih etmek için verilmiş. O insan sûi-istimal ederek o muhabbeti fâni mevcudata sarf ettiği cihetle kusur ediyor, kusurunun cezasını firâkın azabıyla çekiyor.

İşte bu kusurdan teberri edip o fâni mahbubattan kat-ı alâka etmek, o mahbuplar onu terk etmeden evvel o onları terk etmek cihetiyle Mahbub-u Bâkîye hasr-ı muhabbeti ifade eden **يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي**¹ olan birinci cümlesi, “Bâkî-i Hakikî yalnız Sensin. Mâsivâ fânidir. Fâni olan, elbette bâki bir

¹ Bâkî kalan ancak Sensin, ey Bâkî.

azâp: acı, sıkıntı, ceza
bâki: devamlı, kalıcı
Bâkî-i Hakikî: gerçek mânâda varlığı sonsuza kadar devam eden Allah
cemâl-i bâki: devamlı ve kalıcı güzellik
cihet: taraf, yön
fâni: geçici olan, ölümlü

firâk: ayrılık
hadsiz: sınırsız, sonsuz
hasr-ı muhabbet: sevgiyi birşeye odaklama
istidad-ı muhabbet: sevme kabiliyeti
kat-ı alâka: ilgiyi kesmek
Mahbub-u Bâkî: sonsuz sevgili olan Allah

mahbup: sevgili
mâlik: sahip
mâsivâ: Allah'tan başka varlıklar
mevcudat: varlıklar
muhabbet: sevgi
sarf etme: harcar
sû-i istimal: birşeyi kötüye kullanma
teberri etme: uzak durma

muhabbete ve ezeli ve ebedi bir aşka ve ebed için yaratılan bir kalbin alâkasına medar olamaz” mânâsını ifade ediyor. “Maddem o hadsiz mahbubat fânidirler, beni bırakıp gidiyorlar. Onlar beni bırakmadan evvel ben onları يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي demekle bırakıyorum. Yalnız Sen bâkisin ve Senin ibkân ile mevcudat bekâ bulabildiğini bilip itikad ederim. Öyleyse, Senin muhabbetinle onlar sevilir. Yoksa alâka-i kalbe lâayk değildir” demektir.

İşte bu hâlette kalb hadsiz mahbubâtından vazgeçiyor. Hüsün ve cemalleri üstünde fânîlik damgasını görür, alâka-i kalbi keser. Eğer kesmezse, mahbupları adedince mânevî cerihalar oluyor.

alâka: ilgi
alâka-i kalb: kalben bağılılık
bâki: devamlı, kalıcı
bekâ: devamlılık, kalıcılık
cemal: güzellik
ceriha: yara, hastalıkli uzuvlar
ebed: sonsuzluk
ezeli: başlangıcı

olmayan, sonsuz
fâni: geçici olan, ölümlü
hadsiz: sınırsız, sonsuz
hâlet: durum, hâl
hüsün: güzellik
ibkâ: devamlılık özelliği verme
itikad etme: kesin inanma

mahbubat: sevilenler
mahbup: sevgili
mânâ: anlam
mânevî: mânâyaya ait, maddî olmayan
medar: sebep, kaynak
mevcudat: varlıklar
muhabbet: sevgi

İkinci cümle olan يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي o hadsiz cerihalara hem merhem, hem tiryak oluyor. Yani, “يَا بَاقِي” madem Sen bâkisin, yeter. Herşeye bedelsin. Madem Sen varsın, herşey var.”

Evet, mevcudatta sebep-i muhabbet olan hüsün ve ihsan ve kemal, umumiyetle Bâkî-i Hakikînin hüsün ve ihsan ve kemâlâtının işârâtı ve çok perdelerden geçmiş zayıf gölgeleridir, belki cilve-i Esmâ-i Hüsnânın gölgelerinin gölgeleridir.

İKİNCİ NÜKTE

İnsanın fıtratında bekâya karşı gayet şedit bir aşk var. Hattâ her sevdiği şeyde,

bâkî: devamlı, kalıcı

Bâkî-i Hakîkî: gerçek mânâda varlığı sonsuza kadar devam eden Allah

bekâ: devamlılık, kalıcılık

ceriha: yara, hastalıklı uzuvlar

cilve-i Esmâ-i Hüsnâ: Allah'ın güzel

isimlerinin varlıklardaki yansıması, görüntüsü

fıtrat: yaratılış, mizaç

hadsiz: sınırsız, sonsuz

hüsün: güzellik

ihsan: bağış, iyilik, lûtf

işârât: işaretler, belirtiler

kemal: mükemmel-

lik, olgunluk

kemâlât: kusursuz özellikler, mükemmellikler

mevcudat: varlıklar

nükte: ince ve derin anlamlı söz

sebeb-i muhabbet: sevginin sebebi

şedit: şiddetli

tiryak: derman, ilaç

umumiyetle: genellikle

kuvve-i vâhime cihetiyle bir nevi bekà tevehhüm eder, sonra sever. Ne vakit zevâli-ni düşünse veya görse, derinden derine feryat eder. Bütün firaklardan gelen feryatlar, aşk-ı bekàdan gelen ağlamaların tercümanlarıdır. Eğer tevehhüm-ü bekà olmazsa muhabbet edemez. Hattâ denilebilir ki, âlem-i bekânın ve ebedî Cennetin bir sebeb-i vücudu, şu mahiyet-i insaniyedeki o şiddetli aşk-ı bekàdan çıkan gayet kuvvetli arzu-yu bekà ve bekà için fitrî, umumî duadır ki, Bâkî-i Zülcelâl, o şedit, sarsılmaz, fitrî arzuyu, o tesirli, kuvvetli, umumî duayı

âlem-i bekà: devamlı ve kalıcı olan âhiret âlemi
arzu-yu bekà: devamlı ve kalıcı olma arzusu, sonsuz yaşama isteği
aşk-ı bekà: ebedî hayata olan aşk ve sevgi
Bâkî-i Zülcelâl: Kendi varlığı sonsuza kadar devam eden, sonsuz haşmet sahibi olan Allah

bekà: devamlılık, kalıcılık
cihet: taraf, yön
ebedî: sonsuz
feryat: bağırıp çağırma
fitrî: doğal, yaratılıştan gelen
firâk: ayrılık
kuvve-i vâhime: olmayan birşeyi var gibi gösterme duygusu
mahiyet-i insaniye: insanın öz yapısı

muhabbet etmek: sevmek
nev: çeşit, tür
sebeb-i vücud: varlık sebebi
şedit: şiddetli
tevehhüm etmek: sanmak, zannetmek
tevehhüm-ü bekà: sonsuza kadar yaşayacağını sanmak
umumî: genel
zevâl: geçicilik, yokluk

kabul etmiştir ki, fâni insanlar için bâki bir âlemi halk etmiş.

Hem hiç mümkün müdür ki, Fâtır-ı Kerîm, Hâlık-ı Rahîm, küçük midenin cüz'î arzusunu ve muvakkat bir bekâ için lisan-ı hal ile duasını hadsiz envâ-ı mat'umat-ı leziziyenin icadıyla kabul etsin de, umum nev-i beşerin pek büyük bir ihtiyac-ı fitrîden gelen pek şiddetli bir arzusunu ve küllî ve daimî ve haklı ve hakikatli, kâlli, halli, bekâyaya dair gayet kuvvetli duasını kabul etmesin? Hâşâ, yüz bin defa hâşâ! Kabul etmemek mümkün değildir. Hem hikmet ve adaleti-

âlem: dünya, evren

Bâkî: varlığı devamlı olan Allah

bekâ: devamlılık, kalıcılık

cüz'î: az, küçük, ferdî

envâ-ı mat'umat-ı

leziziyeye: lezzetli, çeşit çeşit yiyecekler

fâni: geçici olan

Fâtır-ı Kerîm: sonsuz kerem ve lütuf sahibi olan ve

varlıkları benzersiz olarak yoktan yaratan Allah

hakikat: asıl, esas, gerçek mahiyet

Hâlık-ı Rahîm: herşeyi yaratan ve her bir varlığa özel rahmet tecellisi olan Allah

hâşâ: asla öyle değil

hikmet: herşeyin bir fayda ve gayeye yönelik olarak, tam yerli yerinde

olma, yaratılma

icad: var etme, yaratma

ihtiyac-ı fitrî: yaratılıştan gelen doğal ihtiyaç

kâl: söz

küllî: geniş ve kapsamlı

lisan-ı hal: hal ve beden dili

muvakkat: geçici

nev-i beşer: insanlar

umum: bütün

ne ve rahmet ve kudretine hiçbir cihetle yakışmaz.

Madem insan bekàya âşıktır; elbette bütün kemâlâtı, lezzetleri, bekàya tâbidir. Ve madem bekà Bâkî-i Zülcelâle mahsustur. Ve madem Bâkînin esmâsı bâkiyedir. Ve madem Bâkînin âyineleri Bâkînin rengini, hükmünü alır ve bir nevi bekàya mazhar olur. Elbette insana en lâzım iş, en mühim vazife, o Bâkîye karşı alâka peydâ etmektir ve esmâsına yapışmaktır. Çünkü Bâkî yoluna sarf olunan herşey bir nevi bekàya mazhar olur.

İşte ikinci ¹ يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي cümlesi bu hakikati ifade ediyor. İnsanın hadsiz mânevî

¹ Bâkî kalan ancak Sensin, ey Bâkî.

Bâkî: varlığı devamlı olan Allah

Bâkî-i Zülcelâl:
Kendi varlığı son-
suza kadar devam
eden, sonsuz haş-
met sahibi olan
Allah

bekà: devamlılık,
kalıcılık

cihet: taraf, yön
esmâ: isimler

hadsiz: sınırsız,
sayısız

hakikat: asıl, esas,
gerçek mahiyet

kemâlât: kusursuz
özellikler, mükem-
mellikler

kudret: güç, iktidar

mahsus: özgü, has
mazhar: nail olma,
erişme

nev: çeşit, tür
peydâ etme: oluş-
turma, kazanma

rahmet: şefkat,
merhamet, bağış

sarf olunan: har-
canan

yaralarını tedavi etmekle beraber, fitratındaki gayet şiddetli arzu-yu bekâyı onunla tatmin ediyor.

* * *

(Sözler, Birinci Söz)

BİSMİLLÂH her hayrın başıdır. Biz dahi başta ona başlarız. Bil, ey nefsim, şu mübarek kelime, İslâm nişanı olduğu gibi, bütün mevcudâtın lisan-ı hâl ile vird-i zebânıdır. Bismillâh ne büyük, tükenmez bir kuvvet, ne çok, bitmez bir bereket olduğunu anlamak istersen, şu temsîlî hikâyeciğe bak, dinle. Şöyle ki:

Bedevî Arap çöllerinde seyahat eden adama gerektir ki, bir kabile reisinin ismini al-

arzu-yu bekâ: devamlı ve kalıcı olma arzusu, sonsuz yaşama isteği
bedevî: çölde yaşayan, göçebe
bereket: Allah'tan gelen bolluk
Bismillâh: Allah'ın adıyla

fitrat: yaratılış, mi-zaç
hayr: iyilik, güzel iş
kabile: boy, aşiret, topluluk
lisan-ı hâl: hal ve beden dili
mevcudat: varlıklar
mübarek: bereketli, uğurlu

nefis: kişinin kendisi
nişan: alâmet, işaret
temsîlî: kıyaslamalı benzetme şeklinde, analogik
vird-i zeban: sürekli okunan zikir

sın ve himayesine girsin—tâ şakîlerin şerinden kurtulup hâcâtını tedarik edebilsin. Yoksa, tek başıyla, hadsiz düşman ve ihtiyacatına karşı perişan olacaktır. İşte, böyle bir seyahat için, iki adam sahrâya çıkıp gidiyorlar. Onlardan birisi mütevazı idi, diğeri mağrur. Mütevazii, bir reisin ismini aldı; mağrur almadı. Alanı her yerde selâmetle gezdi. Bir kâtiu't-tarîke rast gelse, der: “Ben filân reisin ismiyle gezerim.” Şakî def olur gider, ilişemez. Bir çadıra girse o nam ile hürmet görür. Öteki mağrur, bütün seyahatinde öyle belâlar çeker ki, tarif edilmez. Daima titrer, daima dilencilik ederdi. Hem zelil, hem rezil oldu.

İşte, ey mağrur nefsim, sen o seyyahsın. Şu dünya ise bir çöldür. Aczin, fakrın had-

acz: âcizlik, güçsüzlük

fakr: fakirlik, ihtiyaç hali

hâcât: ihtiyaçlar

hadsiz: sınırsız

himaye: koruma altına alma

ihtiyacât: ihtiyaçlar

kâtiu't-tarik: yolkesen, eşkiya

mağrur: gururlu

mütevazı: alçakgönüllü

nam: ad

nefis: kişinin kendisi

sahrâ: çöl

selâmet: esenlik, rahatlık

seyyah: yolcu

şakî: haydut, yolkesici

şer: kötülük, zarar

tedarik: elde etme

zelil olmak: alçalmak

sizdir. Düşmanın, hâcâtın nihayetsizdir. Madem öyledir; şu sahrânın Mâlik-i Ebedî ve Hâkim-i Ezelîsinin ismini al. Ta bütün kâinatın dilenciliğinden ve her hâdisâtın karşısında titremeden kurtulasın.

Evet, bu kelime öyle mübarek bir define-
dir ki, senin nihayetsiz aczin ve fakrın, seni
nihayetsiz kudrete, rahmete raptedip Kadîr-i
Rahîmin dergâhında aczi, fakrı en makbul
bir şefaathî yapar. Evet, bu kelime ile ha-
reket eden, o adama benzer ki, askere
kaydolur, devlet namına hareket eder, hiç-
bir kimseden pervâsı kalmaz. Kanun namı-
na, devlet namına der, her işi yapar, her
şeye karşı dayanır.

acz: âcizlik, güç-
süzlük
dergâh: makam,
huzur
fakr: ihtiyaç hali,
fakirlik
hâcât: ihtiyaçlar
hâdisât: olaylar
hadsiz: sınırsız
Hâkim-i Ezelî: ege-
menliği zaman ön-
cesinden beri de-
vam eden Allah

Kadîr-i Rahîm:
herşeye gücü ye-
ten, sonsuz rah-
met sahibi Allah
kâinat: evren, ya-
ratılmış herşey
kudret: güç, ikti-
dar
makbul: kabul gör-
müş
Mâlik-i Ebedî: sa-
hipliği sonsuza
kadar süren Allah

mübarek: bereket-
li, uğurlu
nihayetsiz: son-
suz
pervâ: korku
rahmet: şefkat,
merhamet
raptetmek: bağla-
mak
sahrâ: çöl
şefaathî: yardımcı,
lütuf ve ikrama ve-
sile kılan

Başta demiştik: Bütün mevcudat lisan-ı hâl ile “Bismillâh” der. Öyle mi?

Evet. Nasıl ki, görsen, bir tek adam geldi, bütün şehir ahalisini cebren bir yere sevk etti ve cebren işlerde çalıştırdı. Yakînen bilirsin, o adam kendi namıyla, kendi kuvvetiyle hareket etmiyor. Belki o bir askerdir, devlet namına hareket eder, bir padişah kuvvetine istinad eder.

Öyle de, herşey Cenâb-ı Hakkın namına hareket eder ki, zerrecikler gibi tohumlar, çekirdekler, başlarında koca ağaçları taşıyor, dağ gibi yükleri kaldırıyorlar. Demek her bir ağaç “Bismillâh” der; hazine-i rahmet meyvelerinden ellerini dolduruyor, bizlere tablacılık ediyor.

Her bir bostan “Bismillâh” der, matbaha-i

Bismillâh: Allah'ın adıyla

bostan: sebze bahçesi

cebren: zorla

Cenâb-ı Hak: Hakkın ta kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

hazine-i rahmet: rahmet hazinesi

istinad etmek: dayanmak

lisan-ı hâl: hal ve beden dili

mevcudat: varlıklar

sevk etmek: gön-

dermek, sürmek

tablacılık: tezgâhtarlık, sunuculuk

yakînen: kesin olarak

zerrecik: atom, en küçük madde parçası

kudretten bir kazan olur ki, çeşit çeşit pek çok muhtelif leziz taamlar, içinde beraber pişiriliyor.

Her bir inek, deve, koyun, keçi gibi mübarek hayvanlar “Bismillâh” der, rahmet feyzinden birer süt çeşmesi olur. Bizlere Rezzak namına en latîf, en nazif, âb-ı hayat gibi bir gıdayı takdim ediyorlar.

Her bir nebat ve ağaç ve otların ipek gibi yumuşak kök ve damarları “Bismillâh” der, sert taş ve toprağı deler, geçer. “Allah namına, Rahmân namına” der; herşey ona musahhar olur.

Evet, havada dalların intişarı ve meyve vermesi gibi, o sert taş ve topraktaki köklerin kemâl-i suhuletle intişar etmesi ve ye-

ab-ı hayat: hayat suyu

Bismillâh: Allah'ın adıyla

feyz: ihsan, bolluk, bereket

intişar: yayılma

kemâl-i suhuletle:

tam bir kolaylıkla

latîf: güzel, hoş

leziz: lezzetli

matbaha-i kudret:

Allah'ın kudret mutfağı

muhtelif: çeşitli

musahhar olmak:

boyun eğmek

mübarek: bereketli, uğurlu

nazif: temiz

nebat: bitki

Rahmân: yarattıklarını esirgeyip koruyan, şefkat

eden ve rızıklandıran sonsuz rahmet sahibi Allah

rahmet: şefkat, merhamet

Rezzak: bütün varlıkların rızıklarını veren Allah

taam: yiyecek

takdim etmek: sunmak

raltında yemiş vermesi, hem şiddet-i hararete karşı aylarca nâzik, yeşil yaprakların yaş kalması, tabiiyyunun ağzına şiddetle tokat vuruyor, kör olası gözüne parmağını sokuyor ve diyor ki: En güvendiğin salâbet ve hararet dahi emir tahtında hareket ediyorlar ki, o ipek gibi yumuşak damarlar, birer Asâ-yı Mûsâ (a.s.) gibi

¹ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ emrine imtisal ederek taşları şak eder. Ve o sigara kâğıdı gibi ince, nâzenin yapraklar, birer âzâ-yı İbrahim (a.s.) gibi, ateş saçan hararete karşı

² يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا âyetini okuyorlar.

¹ “(Bir zaman da Mûsâ, kavmi için su arayıp Allah’a yalvarmıştı.) ‘Vur asânı taş’a’ buyurduk.” Bakara Sûresi, 2:60.

² “(Biz ateşe şöyle ferman ettik:) ‘Ey ateş, serin ve selâmetli ol.’” Enbiyâ Sûresi, 21:69.

Asâ-yı Mûsâ: Hz. Mûsâ’nın taş’a vurunca su çıkaran mu’cizeli asâsı

âyet: Kur’ân’da yer alan her bir cümle

âzâ-yı İbrahim: ateşe atıldığı halde yanmayan Hz. İbrahim’in vücut

organları

emir tahtında: emir altında

hararet: sıcaklık

imtisal etmek: emre uymak, itaat etmek

nâzenin: ince, nazik

nâzik: zarif, ince, narin

salâbet: sertlik, katılık

şak etmek: yarmak

şiddet-i hararet: sıcaklığın şiddeti

tabiiyyun: tabiatçıları, herşeyin tabiatın tesiriyle olduğunu savunanlar

Madem herşey mânen “Bismillâh” der; Allah namına, Allah’ın nimetlerini getirip bizlere veriyorlar. Biz dahi “Bismillâh” demeliyiz. Allah namına vermeliyiz, Allah namına almamız. Öyle ise, Allah namına vermeyen gafil insanlardan almamalıyız.

SUAL: Tablacı hükmünde olan insanlara bir fiyat veriyoruz. Acaba asıl mal sahibi olan Allah ne fiyat istiyor?

ELCEVAP: Evet, o Mün’im-i Hakikî, bizden o kıymettar nimetlere, mallara bedel istediği fiyat ise üç şeydir: Biri zikir, biri şükür, biri fikirdir.

Başta “Bismillâh” zikirdir. Âhirde “Elhamdü lillâh” şükürdür. Ortada, bu kıymettar harika-i san’at olan nimetler Ehad, Samed’in

âhir: son

Bismillâh: Allah’ın adıyla

Ehad: bir olan ve her bir varlıkta birliği tecellî eden Allah

elhamdü lillâh: hamd ve şükür yalnızca Allah’a mahsustur

fikir: nimeti vereni düşünmek

gafil: duyarsız ve mânevî sorumluluklarından habersiz

harika-i san’at: san’at harikası

kıymettar: kıymetli, değerli

mânen: mânevî olarak

Mün’im-i Hakikî: gerçek nimet verici olan Allah

nam: ad

Samed: hiçbir şeye muhtaç olmayan, ama herşey Kendisine muhtaç olan Allah

şükür: nimeti veren Allah’a karşı minnet duymak, teşekkür etmek

tablacı: tezgâhtar

zikir: Allah’ı anmak

mu'cize-i kudreti ve hediye-i rahmeti olduğunu düşünmek ve derk etmek fikirdir.

Bir padişahın kıymettar bir hediyesini sana getiren bir miskin adamın ayağını öpüp hediye sahibini tanımamak ne derece belâhet ise, öyle de, zahirî mün'imleri medih ve muhabbet edip Mün'im-i Hakikîyi unutmak, ondan bin derece daha belâhettir.

Ey nefis! Böyle ebleh olmamak istersen, Allah namına ver, Allah namına al, Allah namına başla, Allah namına işle, vesselâm.

* * *

belâhet: aptallık, ahmaklık

derk etmek: algılamak, anlamak

ebleh: ahmak, aptal, akılsız

fikir: nimeti vereni düşünmek

hediye-i rahmet: Allah'ın rahmet hediyesi

kıymettar: kıymetli, değerli

medih: övmek

miskin: zavallı

mu'cize-i kudret: Allah'ın kudret mu'cizesi

muhabbet etmek: sevmek

mün'im: nimet veren

Mün'im-i Hakikî: gerçek nimet verici olan Allah

nam: ad

nefis: kişinin kendisi

vesselam: artık bitti, bundan sonra selam

zahirî: görünürdeki

Acz duanın madenidir

(Sözler, Dokuzuncu Söz'den)

İKİNCİ NÜKTE

İbadetin mânâsı şudur ki: Dergâh-ı İlâhî-de abd kendi kusurunu ve acz ve fakrını görüp kemâl-i Rububiyetin ve kudret-i Samedâniyenin ve rahmet-i İlâhiyenin önünde hayret ve muhabbetle secde etmektir.

Yani, Rububiyetin saltanatı, nasıl ki ubûdiyeti ve itaati ister. Rububiyetin kudsiyeti, paklığı dahi ister ki, abd, kendi kusurunu

abd: kul
acz: güçsüzlük
dergâh-ı İlâhî: Cenab-ı Allah'ın rahmet kapısı
fakr: fakirlik, ihtiyaç hali
kemâl-i Rubûbiyet: Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesinin, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altın-

da bulundurmasının mükemmelliği
kudret-i Samedâniye: herşey Kendisine muhtaç olduğu halde Kendisi hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah'ın kudreti
kudsiyet: kusur ve noksandan uzak oluş, kutsallık
muhabbet: sevgi
rahmet-i İlâhiye: Allah'ın şefkat ve

merhameti
rububiyet: Rablik; Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması
saltanat: egemenlik
ubûdiyet: Allah'a kulluk

görüp, istiğfar ile ve Rabbini bütün nekais-ten pak ve müberra ve ehl-i dalâletin ef-kâr-ı batılasından münezzeh ve muallâ ve kâinatın bütün kusurâtından mukaddes ve muarra olduğunu, tesbih ile, *Sübhanallah* ile ilân etsin.

Hem de rububiyetin kemâl-i kudreti da-hi ister ki, abd, kendi zaafını ve mahlûka-tın aczini görmekle, kudret-i Samedâniye-nin azamet-i âsârına karşı istihsan ve hay-

abd: kul
acz: güçsüzlük
azamet-i âsar: eserlerin büyük-lüğü
efkâr-ı bâtila: asıl-sız, boş düşünce-ler
ehl-i dalâlet: hak yoldan sapmış, inançsız kimseler
istiğfar: bağışlan-ma dileme
istihsan: beğen-me, güzel bulma
kâinat: evren, ya-ratılmış herşey
kemâl-i kudret: kudretin mükem-melliği
kudret-i Samedâ-niye: herşey Ken-

disine muhtaç ol-duğu halde Ken-disi hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah'ın kudreti
kusurât: kusurlar
mahlûkat: yaratık-lar
muallâ: yüce
muarrâ: temiz, pak, arınmış
mukaddes: kusur ve eksiklikten yü-ce, kutsal
müberra: arınmış, temiz
münezzeh: arınmış, kusur ve eksiklik-ten yüce
nekâis: noksanlık-lar, eksiklikler
Rab: her bir varlığa

yaratılış gayeleri-ne ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri veren, on-ları terbiye edip idaresi ve ege-menliği altında bulunduran Allah
rububiyet: Rablık; Allah'ın her bir var-lığı terbiye edici-liği
Sübhanallah: Al-lah her türlü eksik-likten sonsuz de-recede yücedir
tesbih: Allah'ı her türlü kusurdan yü-ce tutarak şanına layık ifadelerle an-ma

ret içinde *Allahu ekber* deyip, huzû ile rûkûa gidip, Ona iltica ve tevekkül etsin.

Hem Rububiyetin nihayetsiz hazine-i rahmeti de ister ki, abd, kendi ihtiyacını ve bütün mahlûkatın fakr ve ihtiyâcâtını sual ve dua lisanıyla izhar ve Rabbinin ihsan ve in'âmâtını şükür ve senâ ile ve *Elhamdû lillâh* ile ilân etsin.

Demek, namazın ef'âl ve akvâli bu mânâları tazammun ediyor ve bunlar için taraf-ı İlâhîden vaz edilmişler.

abd: kul

akvâl: sözler

Allahu ekber: Allah en büyüktür

ef'al: fiiller, hareketler

Elhamdû lillâh: her türlü teşekkür ve övgü Allah'a aittir

fakr: fakirlik, ihtiyaç hali

hazine-i rahmet: Allah'ın rahmet hazinesi

huzû: Allah'ın büyüklüğünü düşünerek boyun eğme

ihsan: iyilik, bağış

ihtiyâcât: ihtiyaçlar

iltica: sığınma

in'âmat: nimetler

izhar: gösterme

lisan: dil

mahlûkat: yaratıklar

nihayetsiz: sınırsız, sonsuz

Rab: her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulunduran Allah

rububiyet: Rablik; Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri ver-

mesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması

rûkûa gitmek: namazda eğilmek

senâ: övgü

şükür: verdiği nimetlerden dolayı Allah'a memnuniyetini sunma

taraf-ı İlâhîden: Allah tarafından

tazammun: içine alma

tevekkül: Allah'a dayanma ve güvenme

vaz edilmek: konulmak, yerleştirilmek

(*Mesnevî-i Nuriye, Onuncu Risale'den*)

(...) İnsan fiil ve sa'yî cihetiyle zayıf bir hayvan olup dâire-i sa'yî pek dardır. İnfial, sual, dua cihetiyle Rahmân-ı Rahîmin aziz bir misafiridir. Dairesi hayal kadar geniştir.

* * *

(*Sözler, Üçüncü Söz'den*)

Âbid namazında der: “Eşhedü en lâ ilâhe illâllah.” Yani, “Hâlık ve Rezzak Ondan başka yoktur. Zarar ve menfaat Onun elindedir. O hem Hakîmdir, abes iş yapmaz;

abes: anlamsız, boş

âbid: Allah'a ibadet eden, kul

aziz: çok değerli, izzetli

cihet: yön

dâire-i sa'y: çalışma alanı

Eşhedü en lâ ilâhe

illâllah: Allah'tan başka ilâh olmadı-

ğına şehadet ederim

Hakîm: herşeyi hikmetle yapan Allah

Hâlık: herşeyi yoktan yaratan Allah

infial: fiilden etkilene, bir tesirin gücü altında hareket etme

Rahmân-ı Rahîm:

rahmet ve merhameti bütün varlıkları kaplayan ve her bir varlığa hususî rahmet ve merhamet tecellileri olan Allah

Rezzak: bütün yaratılmışların rızığını veren Allah

sa'y: çalışma

hem Rahîmdir, ihsanı, merhameti çoktur” diye itikad ettiğinden, herşeyde bir hazine-i rahmet kapısını bulur, dua ile çalar. Hem herşeyi kendi Rabbisinin emrine musahhar görür. Rabbisine iltica eder, tevekkül ile istinad edip her musibete karşı tahassun eder. Îmânı ona bir emniyet-i tâmmeye verir.

Evet, her hakikî hasenât gibi, cesaretin dahi menbaı imandır, ubûdiyettir. Her seyyiât gibi cebânetin dahi menbaı dalâlettir. Evet, tam münevverü'l-kalb bir âbidi, küre-i arz bomba olup patlasa, ihtimaldir ki,

âbid: Allah'a ibadet eden, kul

cebânet: korkaklık, aşırı ürkeklik

dalâlet: hak yoldan sapkınlık, inançsızlık

emniyet-i tâmmeye: tam bir güven

hakikî: gerçek, doğru

hasenât: iyilikler, sevaplar

hazine-i rahmet: rahmet hazinesi

ihsan: iyilik, ikram

iltica etmek: sığınmak

istinad etmek: dayanmak

itikad etmek: inanmak

küre-i arz: yer küre, dünya

menba: kaynak

musahhar: boyun eğen

musibet: belâ, sıkıntı

münevverü'l-kalb: kalbi imanla aydınlanmış

Rab: her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu

şeyleri veren, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulunduran Allah

Rahîm: sonsuz merhamet ve şefkat sahibi Allah

seyyiât: kötülükler, günahlar

tahassun etmek: sığınmak

tevekkül: Allah'a güvenme ve Onu vekil kabul etme

ubûdiyet: Allah'a kulluk

onu korkutmaz. Belki, harika bir kudret-i Samedâniyeyi lezzetli bir hayretle seyredecek. Fakat, meşhur bir münevverü'l-akıl denilen kalbsiz bir fâsik feylesof ise, gökte bir kuyruklu yıldızı görse, yerde titrer, “Acaba bu serseri yıldız arzımıza çarpmasın mı?” der, evhâma düşer. (Bir vakit böyle bir yıldızdan koca Amerika titredi. Çokları gece vakti hanelerini terk ettiler.)

Evet, insan nihayetsiz şeylere muhtaç olduğu halde, sermayesi hiç hükmünde birşey... hem nihayetsiz musibetlere maruz olduğu halde, iktidarı hiç hükmünde birşey... Adeta sermaye ve iktidar dairesi, eli nereye yetişirse o kadardır. Fakat emelleri, arzuları ve elemeleri ve belâları ise, dairesi, gözü, hayali nereye yetişirse ve gidinceye

arz: dünya
elem: üzüntü, acı
emel: istek, arzu
evham: kuruntular, şüpheler
fâsik: günahkâr
feylesof: filozof, felsefeci
hane: ev

iktidar: güç, kudret
kudret-i Samedâniye: herşey Kendisine muhtaç olduğu halde Kendisi hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah'ın kudreti

maruz olmak: uğramak, tesirinde ve karşısında olmak
musibet: belâ, sıkıntı
münevverü'l-akıl: akıllı bilimle aydınlanmış

kadar geniştir. İşte bu derece âciz ve zayıf, fakir ve muhtaç olan ruh-u beşere ibadet, tevekkül, tevhid, teslim, ne kadar azîm bir kâr, bir saadet, bir nimet olduğunu, bütün bütün kör olmayan görür, derk eder.

* * *

(Hutbe-i Şamiye'den)

... Nev-i beşer, hususan medeniyet fenlerinin ikazatıyla uyanmış, intibaha gelmiş, insaniyetin mahiyetini anlamış. Elbette ve elbette dinsiz, başıboş yaşamazlar. Ve olamazlar. En dinsizi de dine iltica etmeye mecburdur. Çünkü, acz-i beşerî ile beraber had-

âciz: güçsüz, elinden birşey gelmeyen, çaresiz
acz-i beşerî: insanî zayıflık ve güçsüzlük
azîm: büyük
fenler: ilim dalları
hususan: bilhassa, özellikle
ikazat: ikazlar, uyarılar

iltica etme: sığınma
insaniyet: insanlık
intibaha gelme: uyanma, kendine gelme
mahiyet: asıl nitelik, temel özellik
mecbur: zorunlu
nev-i beşer: insanlık
ruh-u beşer: insan ruhu

saadet: mutluluk
teslim: kendini Allah'ın iradesine bırakma, bağlılık
tevekkül: Allah'a dayanma ve güvenme
tevhid: birleme; herşeyin bir olan Allah'a ait olduğunu bilme ve inanma

siz musibetler ve onu inciten hâricî ve dahilî düşmanlara karşı istinat noktası; ve fakrıyla beraber hadsiz ihtiyâcâta müptelâ ve ebede kadar uzanmış arzularına medet ve yardım edecek istimdad noktası, yalnız ve yalnız Sâni-i Âlemi tanımak ve iman etmek ve âhirete inanmak ve tasdik etmekten başka, uyanmış beşerin çaresi yok.

* * *

(Sözler, Yedinci Söz'den)

(...) Diğer ilâç ise şükür ve kanaat ile talep ve dua ve Rezzâk-ı Rahîmin rahmetine

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat
beşer: insanlık
dahilî: içe ait, içeride olan
dua: Allah'a yalvarma, yakarma
ebed: sonsuzluk
fakr: fakirlik, ihtiyaç hâli
hadsiz: sayısız, sınırsız
hâricî: dışa ait, dışta bulunan
ihtiyâcât: ihtiyaçlar

istimdad: yardım isteme
istinat: dayanak
kanaat: Allah'ın nasip ettiği rızka razı olma, yetinme
medet: yardım
musibet: belâ, dert, felâket
müptelâ: bağımlı, düşkün
rahmet: şefkat, merhamet
Rezzâk-ı Rahîm: herşeyin rızkını

veren, sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Allah
Sâni-i Âlem: herşeyi mükemmel bir şekilde ve san'atla yaratan Allah
şükür: Allah'a karşı minnet duyma, teşekkür etme
talep: isteme
tasdik etme: onaylama, birşeyin doğruluğunu kabul etme

itimaddır. Öyle mi? Evet, bütün yeryüzünü bir sofr-a-i nimet eden ve bahar mevsimini bir çiçek destesi yapan ve o sofranın yanına koyan ve üstüne serpen bir Cevâd-ı Kerîmin misafirine fakr ve ihtiyaç nasıl elîm ve ağır olabilir? Belki, fakr ve ihtiyacı, hoş bir iştiha suretini alır; iştiha gibi, fakrın tezyidine çalışır. Onun içindir ki, kâmil insanlar, fakr ile fahretmişler. Sakın yanlış anlama, Allah'a karşı fakrını hissedip yalvarmak demektir. Yoksa fakrını halka gösterip dilencilik vaziyetini almak demek değildir.

* * *

Cevâd-ı Kerîm: çok cömert, ihsanı ve ikramı bol olan Allah
elîm: üzücü, acı verici
fahretmek: övün-

mek
fakr: fakirlik, ihtiyaç hali
iştiha: iştah, fazla istek ve arzu
itimad: güvenme
kâmil: olgun, ke-

mâl ve fazilet sahibi
sofra-i nimet: nimet sofrası
sûret: şekil
tezyid: artırma, çoğaltma

(Sözler, Otuz Üçüncü Söz,
Otuz Birinci Pencere'den)

BİRİNCİ NOKTA: İnsan, üç cihetle esmâ-i İlâhiyeye bir âyinedir.

Birinci vecih: Gecede zulümat nasıl nuru gösterir. Öyle de, insan, zaaf ve acziyle, fakr ve hâcâtıyla, naks ve kusuruyla bir Kadîr-i Zülcelâlin kudretini, kuvvetini, gınâsını, rahmetini bildiriyor, ve hâkezâ, pek çok evsâf-ı İlâhiyeye bu suretle âyinedarlık ediyor. Hattâ hadsiz aczinde ve nihayetsiz zaafında, hadsiz a'dâsına karşı bir nokta-i istinad aramakla, vicdan daima Vâcibü'l-Vü-

a'dâ: düşmanlar

acz: âcizlik, güçsüzlük

cihet: yön

esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri

evsâf-ı İlâhiye: Cenâb-ı Allah'ın Zâtını niteleyen yüce vasıflar

fakr: fakirlik, muhtaçlık

gınâ: zenginlik

hâcât: ihtiyaçlar

hadsiz: sınırsız, sayısız

hâkezâ: böylece, bunun gibi

Kadîr-i Zülcelâl: kudreti herşeyi kuşatan ve sonsuz haşmet ve yücelik sahibi olan Allah

kudret: güç, iktidar

naks: eksiklik, nok-

sanlık

nihayetsiz: sonsuz

nokta-i istinad:

dayanak noktası

rahmet: şefkat, merhamet

sûret: şekil, biçim

vecih: yön

zaaf: zayıflık, kuvvetsizlik

zulümat: karanlıklar

cuda bakar. Hem nihayetsiz fakrında, nihayetsiz hâcâtı içinde, nihayetsiz maksatlara karşı bir nokta-i istimdad aramaya mecbur olduğundan, vicdan daima o noktadan bir Ganiyy-i Rahîmin dergâhına dayanır. Dua ile el açar. Demek her vicdanda şu nokta-i istinad ve nokta-i istimdad cihe-tinde iki küçük pencere, Kadîr-i Rahîmin bârgâh-ı rahmetine açılır, her vakit onunla bakabilir.

* * *

(Şuâlar, Dördüncü Şua'dan)

Üçüncü Mesele: Hayatımın Hâlıkıma bakan fitrî vazifelerine ve mânevî faideleri-

bârgâh-ı rahmet:
merhamet ve şefkat dilenen yüce makam
cihet: yön
dergâh: huzur, makam
fitrî: doğal, yaratılıştan gelen
Hâlık: herşeyi yaratan Allah
fakr: fakirlik, muh-

taçlık
Ganiyy-i Rahîm:
sınırsız zenginlik sahibi olan, şefkat ve merhamet sahibi Allah
hâcât: ihtiyaçlar
Kadîr-i Rahîm: gücü herşeye yeten, rahmeti herşeyi kuşatan Allah
maksat: istek

nihayetsiz: sonsuz
nokta-i istimdad:
yardım alınan nokta
nokta-i istinad:
dayanak noktası
Vâcibü'l-Vücut:
varlığı zorunlu olan, var olmak için hiçbir sebebe ihtiyacı olmayan Allah

ne baktım. Gördüm ki hayatım, hayatın Hâlıkına üç cihetle âyinedarlık ediyor:

Birinci vecih: Hayatım, acz ve zaafıyla ve fakr ve ihtiyacıyla Hâlık-ı hayatın kudret ve kuvvetine ve gınâ ve rahmetine âyinedarlık eder.

Evet, nasıl ki açlık derecesiyle yemeğin lezzet dereceleri ve karanlığın mertebeleriyle ışık mertebeleri ve soğğun mikyasıyla hararetin mizan dereceleri bilinir; öyle de, hayatımdaki hadsiz acz ve fakr ile beraber hadsiz ihtiyaçlarımı izale ve hadsiz düşmanlarımı def etmek noktasında Hâlıkımın hadsiz kudret ve rahmetini bildim; sual ve dua ve iltica ve tezellül ve ubudiyet vazifesini anladım ve aldım...

acz: acizlik, güçsüzlük

âyinedarlık: ayna olma

cihet: yön

def etmek: ortadan kaldırmak

fakr: fakirlik, muhtaç olma

gınâ: zenginlik

hadsiz: sınırsız

Hâlık: herşeyi yaratan Allah

Hâlık-ı hayat: hayatı yoktan yaratan Allah

hararet: ısı, sıcaklık

ilticâ: sığınma

izale: giderme

kudret: Allah'ın bütün varlığı kuşatan güç ve iktidarı

mikyas: ölçü

mizan: ölçü, denge

rahmet: ilâhî şefkat, merhamet

tezellül: alçalma, kendisini küçük görme

ubudiyet: Allah'a kulluk

vecih: yüz, yön, tarz

zaaf: zayıflık, güçsüzlük

(Yirmidokuzuncu Mektup,
6. Risale Olan 6. Kısım'dan)

... Çok ediplerin ve çok ulemanın fakr-ı hali ve çok aptalların servet ve gınâsı dahi gösteriyor ki, celb-i rızkın medarı zekâ ve iktidar değildir, belki acz ve iftikardır, tevekkülvâri bir teslimdir ve lisan-ı kal ve lisan-ı hal ve lisan-ı fiil ile bir duadır.

* * *

(Âyetü'l-Kübra'dan)

... İlhamın mahiyetine ve hikmetine ve şehadetine baktı, gördü ki: Mahiyeti ile hik-

acz: acizlik, güçsüzlük
celb-i rızık: rızık elde etmek
fakr-ı hâl: yoksulluk, fakirlik
gınâ: zenginlik
iftikar: ihtiyaç sahibi olma, muhtaç olma

iktidar: güç, kudret
lisan-ı fiil: fiil dili, çalışma dili
lisan-ı hal: hâl ve beden dili
lisan-ı kal: söz ile anlatım
medar: kaynak, dayanak
tevekkülvâri: Al-

lah'a güvenerek ve O'nu vekil kabul ederek
ulema: âlimler
ilham: Allah tarafından insanın kalbine indirilen mânâ
mahiyet: esas nitelik, özellik

meti ve neticesi dört nurdan terekküp ediyor.

Birincisi: Teveddüd-ü İlâhî denilen kendini mahlûkatına fiilen sevdirdiği gibi, kavlen ve huzuren ve sohbeten dahi sevdirmek, vedûdiyetin ve rahmâniyetin muktezasıdır.

İkincisi: İbâdının dualarına fiilen cevap verdiği gibi, kavlen dahi perdeler arkasınca icabet etmesi, rahîmiyetin şe'nidir.

Üçüncüsü: Ağır beliyyelere ve şiddetli hallerle düşen mahlûkatlarının istimdatlarına ve feryatlarına ve tazarruatlarına fiilen imdat ettiği gibi, bir nevi konuşması hükmünde

beliye: felâket, muşibet

fiilen: fiil ve davranışla

hikmet: fayda, gaye

huzuren: yakının-da olarak

icabet etmek: cevap vermek

istimdat: yardım dileme

kavlen: sözle

mahiyyet: esas ni-

telik, özellik

mahlûkat: yaratılmışlar

mukteza: birşeyin gereği

nevi: çeşit, tür

rahîmiyet: her bir varlığa rahmetiyle özel tecelli ediciliği

rahmâniyet: Allah'ın bütün varlıkları kaplayan merhamet ediciliği

şe'n: hal, nitelik, özellik

şehadet: şahitlik, tanıklık

tazarruat: yakarışlar, niyazlar

terekküp: birleşme, meydana gelme

teveddüd-ü İlâhî: Allah'ın Kendini sevdirmesi

vedûdiyet: Kendini sevdirme

olan ilhâmî kavillerle de imdada yetişmesi, rububiyetin lâzımıdır.

Dördüncüsü: Çok âciz ve çok zayıf ve çok fakir ve çok ihtiyaçlı ve kendi malikini ve hâmisini ve müdebbirini ve hafızını bulmaya pek çok muhtaç ve müştak olan zîşuur masnularına, vücudunu ve huzurunu ve himayetini fiilen ihsas ettiği gibi, bir nevi mükâleme-i Rabbâniye hükmünde sayılan bir kısım sadık ilhamlar perdesinde ve mahsus ve bir mahlûka bakan has ve bir vecihte, onun kâbiliyetine göre, onun kalb telefonu, kavlen dahi kendi huzurunu ve

âciz: güçsüz, zavallı

fiilen: fiil ve davranışla

hafız: daima koruyan

hâmi: koruyucu

himayet: himaye etme, koruma

ihsas etmek: hissettirmek

ilham: Allah tarafından insanın kalbine indirilen mânâ

ilhâmî: ilham ile elde edilen; ilham

ile ulaşılan

imdat etmek: yardım etmek

kavil: söz

kavlen: sözle

mahlûk: yaratık

mâlik: sahip

masnu: san'at eseri varlık

müdebbir: idare eden, ilmiyle her şeyin sonunu görüp ona göre hikmetle iş yapan

mükâleme-i Rabbâniye: Rab olan Allah'ın Zâtına

has konuşması

müştak: arzulu, çok istekli

nevi: çeşit, tür

rububiyet: Rablik; her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması

sadık: doğru

vecih: şekil, yön

zîşuur: şuur sahibi

vücudunu ihsas etmesi, şefkat-i ulûhiyetin ve rahmet-i rubûbiyetin zarurî ve vâcip bir muktezasıdır diye anladı.

* * *

(Yirmi Üçüncü Söz, İkinci Mebhas'tan)

BİRİNCİ NÜKTE: (...) Ey insan! Eğer yalnız Ona abd olsan, bütün mahlûkat üstünde bir mevki kazanırsın. Eğer ubûdiyetten istinkâf etsen, âciz mahlûkata zelil bir abd olursun. Eğer enâniyetine ve iktidarına güvenip, tevekkül ve duayı bırakıp, tekebbür ve dâvâyâ sapsan, o vakit iyilik ve

abd: kul

âciz: güçsüz, zavallı

enâniyet: benlik, gurur

ihsas etmek: hissettirmek

iktidar: güç, kudret

istinkâf: kabul etmeme, çekimserlik

mahlûkat: yaratılmışlar

mukteza: birşeyin gereği

nükte: ince anlamalı söz

rahmet-i rubûbiyet: her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri veren ve onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında tutan Allah'ın rahmeti

şefkat-i ulûhiyet:

ilâhlık şefkati

tekebbür: büyüklene, gururlanma

tevekkül: Allah'a dayanma ve güvenme

ubûdiyet: Allah'a kulluk

vâcip: zorunlu

vücut: varlık, var oluş

zelil: alçak

icad cihetinde arı ve karıncadan daha aşağı, örümcek ve sinekten daha zayıf düşersin; şer ve tahrip cihetinde dağdan daha ağır, tâundan daha muzır olursun. (...)

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: İnsan, fiil ve amel cihetinde ve sa'y-i maddî itibarıyla zayıf bir hayvandır, âciz bir mahlûktur. Onun o cihetteki daire-i tasarrufâtı ve mâlikiyeti o kadar dardır ki, elini uzatsa ona yetiştir. Hattâ, insanın eline dizginini veren hayvânât-ı ehliye, insanın zaaf ve acz ve tembelliğinden birer hisse almışlardır ki, yabanî emsallerine kıyas edildikleri vakit, azîm fark görünür (ehlî keçi ve öküz, yabanî keçi ve öküz gibi).

Fakat o insan, infial ve kabul ve dua ve sual cihetinde, şu dünya hanında aziz bir

amel: davranış
azîm: büyük
aziz: izzetli, değerli
cihet: yön, taraf
daire-i tasarrufât:
 tasarruf etme daire-
 resi, hareket alanı
ehlî: evcil
emsal: benzerler
fiil: hareket, iş, etki
hayvânât-ı ehliye:

evcil hayvanlar
icad: yapma, mey-
 dana getirme
infial: fiilden etki-
 lenme, bir tesirin
 gücü altında hare-
 ket etme
mâlikiyet: sahiplik
muzır: zararlı
nükte: ince anlam-
 lı söz

sa'y-i maddî: mad-
 di çalışma
şer: kötülük
tahrip: yıkıp boz-
 ma, yok etme
tâun: salgın ve
 ölümcül hastalık
yabanî: vahşi, evcil
 olmayan
zaaf: zayıflık

yolcudur. Ve öyle bir Kerîme misafir olmuş ki, nihayetsiz rahmet hazinelerini ona açmış; ve hadsiz bedî masnuâtını ve hizmet-kârlarını ona musahhar etmiş; ve o misafirin tenezzühüne ve temâşâsına ve istifadesine öyle büyük bir daire açıp müheyyâ etmiştir ki, o dairenin nısf-ı kutru, yani merkezden muhit hattına kadar, gözün kestiği miktar, belki hayalin gittiği yere kadar geniştir ve uzundur.

İşte, eğer insan enâniyetine istinad edip, hayat-ı dünyeviyeyi gaye-i hayal ederek, derd-i maişet içinde, muvakkat bazı lezzetler için çalışsa, gayet dar bir daire içinde boğulur, gider. Ona verilen bütün cihazat ve âlât ve letâif, ondan şikâyet ederek ha-

âlât: âletler, organlar

bedî: güzel

cihazat: cihazlar, duyu ve organlar

derd-i maişet: geçim derdi

enâniyet: benlik

gaye-i hayal: hayal edilen gaye, hedef

hayat-ı dünyeviye: dünya hayatı

hizmetkâr: hizmetçi

istifade: yararlanma

istinad: dayanma, güvenme

Kerîm: sınırsız cömertlik ve ikram sahibi olan Allah

letâif: insanın mânevî yapısındaki

ince duygular

masnuât: sanat eseri varlıklar

muhit: çevre

musahhar: emre verme

muvakkat: geçici

müheyyâ: hazırlama

nısf-ı kutru: yarıçap

nihayetsiz: sınırsız

rahmet: şefkat, merhamet

temâşâ: seyretme

tenezzüh: seyir ve gezinti

şirde onun aleyhinde şehadet edeceklerdir ve dâvâcı olacaklardır. Eğer kendini misafir bilse, misafir olduğu Zât-ı Kerîmin izni dairesinde sermaye-i ömrünü sarf etse, öyle geniş bir daire içinde uzun bir hayat-ı ebediye için güzel çalışır ve teneffüs edip istiharat eder, sonra âlâ-yı illiyyîne kadar gidebilir. Hem de bu insana verilen bütün cihazat ve âlât, ondan memnun olarak âhirette lehinde şehadet ederler. (...)

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: İnsan, şu kâinat içinde pek nazik ve nazenin bir çocuğa benzer: Zaafında büyük bir kuvvet ve acinde büyük bir kudret vardır. Çünkü, o zaafın kuvvetiyle ve aczin kudretiyledir ki,

acz: âcizlik, güçsüzlük
âlât: âletler, organlar
âlâ-yı illiyyîn: yücelerin en yücesi
cihazat: cihazlar, duyu ve organlar
haşir: öldükten sonra âhirette yeniden diriltilip Allah'ın huzurunda toplanma

hayat-ı ebediye: sonsuz âhiret hayatı
kâinat: evren, bütün yaratılmışlar
kudret: güç, iktidar
nazenin: ince, narin, duyarlı
nazik: ince, zarif
nükte: ince anlam-
 lı söz
sarf etmek: harca-

mak
sermaye-i ömür: ömür sermayesi
şehadet: şahitlik, tanıklık
teneffüs: nefeslenme, rahatlama
zaaf: zayıflık
Zât-ı Kerîm: sınırsız cömertlik ve ikram sahibi Zât, Allah

şu mevcudat ona musahhar olmuş. Eğer insan zaafını anlayıp, kâlen, halen, tavren dua etse ve aczini bilip istimdad eylese, o teshirin şükrünü eda ile beraber, matlubuna öyle muvaffak olur ve maksatları ona öyle musahhar olur ki, iktidar-ı zâtîsiyle onun aşr-i mişârına muvaffak olamaz. Yalnız, bazı vakit lisan-ı hâl duasıyla hasıl olan bir matlubunu, yanlış olarak kendi iktidarına haml eder. (...)

Ey insan! Madem hakikat böyledir. Gururu ve enâniyeti bırak. Ulûhiyetin dergâhında acz ve zaafını, istimdat lisanıyla; fakr

acz: âcizlik, güçsüzlük

aşr-i mişâr: yüzde bir

dergâh: makam, huzur

dua: Allah'a yalvarma, niyaz

enâniyet: kendini beğenme, benlik

fakr: fakirlik, ihtiyaç hali

hakikat: gerçek, doğru

halen: hareket ve davranışla

haml etme: yüklenme, üstlenme

hasıl olma: meydana gelme

iktidar: güç, kudret

iktidar-ı zâtî: kendi zâtının kudreti,

kişisel güç

istimdad: yardım dileme

istimdat: medet isteme

kalen: sözle

lisan: dil

lisan-ı hâl: hal ve davranış dili

maksat: gaye, istek

matlub: istek, arzu

mevcudat: varlıklar

musahhar: boyun eğme, itaat etme

muvaffak: başarılı

tavren: tavırla

teshir: boyun eğdirme

ulûhiyet: ilâhlık

zaaf: zayıflık

ve hâcâtını, tazarru ve dua lisanıyla ilân et ve abd olduğunu göster. Ve

¹حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹ de, yüksel.

* * *

(Lem'alar, On Yedinci Lem'adan)

Hem felsefe-i sakîmenin şakirtleriyle Kur'ân-ı Hakîmin tilmizlerinin hamiyetkârlık ve fedakârlıklarını bununla muvazene edebilirsin. Şöyle ki:

Felsefenin şakirdi, kendi nefsi için kardeşinden kaçır, onun aleyhinde dâvâ açar. Kur'ân'ın şakirdi ise, semâvat ve arzdeki

¹ "Allah bize yeter. O ne güzel Vekîl'dir." Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

abd: kul

arz: yeryüzü

dua: Allah'a yalvarma, niyaz

felsefe-i sakîme:

insanları yanlış yöne götüren, hastalıklı felsefe

hâcât: ihtiyaçlar

hamiyet: din ve vatan gibi mukad-

des değerleri ve kendi aile ve yakınlarını koruma duygusu ve gayreti

Kur'ân-ı Hakîm:

her âyet ve sûresinde sayısız hikmet ve faydalar bulunan Kur'ân

lisan: dil

muvazene etmek:

karşılaştırmak

nefs: kişinin kendisi

semâvât: gökler

şakirt: talebe, öğrenci

tazarru: dua, yalvarış

tilmiz: öğrenci

umum salih ibâdı kendine kardeş telâkki ederek, gayet samimî bir surette onlara dua eder.¹ Ve saadetleriyle mes'ut oluyor. Ve ruhunda şedit bir alâkayı onlara karşı his-seder ki, duasında

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ² der. Hem en büyük şey olan Arş ve şemsi musahhar birer memur ve kendi gibi bir abd, bir mahlûk telâkki eder.

Hem iki şakirdin ulviyet ve inbisat-ı ruh-larını bundan kıyas et ki: Kur'ân, kendi şakirtlerinin ruhuna öyle bir inbisat ve ulvi-

¹ bk. Bakara Sûresi, 2:286; Âl-i İmran Sûresi, 3:16, 147, 193; Neml Sûresi, 27:19; Nûh Sûresi, 71:28; İbrahim Sûresi, 14:41.

² "Allah'ım, mü'min erkekleri ve mü'min kadınları bağışla."

abd: kul
alâka: ilgi
Arş: Allah'ın büyük-lük ve yüceliğinin ve herşeyi kuşatan sınırsız ege-menliğinin tecelli ettiği yer
ibâd: kullar
inbisat etme: ge-nişleme
inbisat-ı ruh: ruh

genişlemesi
kıyas etme: karşı-laştırma
mahlûk: yaratılmış, varlık
mes'ut: mutlu
musahhar: boyun eğmiş
saadet: mutluluk
salih: iyi işler ya-pan, dinin emirle-rine uyan kimse

samimî: içten
sûret: biçim, şekil
şakirt: talebe, öğ-renci
şedit: şiddetli
şems: güneş
telâkki etmek: ka-bul etmek, algıla-mak
ulviyet: yücelik
umum: bütün

yet verir ki, doksan dokuz taneli tesbihe bedel, doksan dokuz esmâ-i İlâhiyenin cilvelerini gösteren doksan dokuz âlemlerin zerrâtını, birer tesbih taneleri olarak şakirtlerinin ellerine verir, “Evradlarınızı bununla okuyunuz” der. İşte, Kur’ân’ın tilmizlerinden Şah-ı Geylânî, Rufâî, Şâzelî (r.a.) gibi şakirtleri, virdlerini okudukları vakit dinle, bak! Ellerinde silsile-i zerrâtı, katarat adetlerini, mahlûkatın aded-i enfâsını tutmuşlar, onunla evradlarını okuyorlar, Cenâb-ı Hakkı zikir ve tesbih ediyorlar.

İşte, Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyânın mucizâne

aded-i enfâs: canlıların hayatları boyunca aldıkları nefeslerin sayısı
âlem: dünya, evren
Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah
cilve: görünme, yansıma
esmâ-i İlâhiye: Allah’ın isimleri
evrad: okunması adet olan dualar

katarat: damlalar
Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyân: açıklamalarıyla benzerini yapmakta akılları âciz bırakan Kur’ân
mahlûkat: varlıklar
mucizâne: mu’cizeli şekilde
Rufâî: Seyyid Ahmed Rufâî
silsile-i zerrât: zerreler, atomlar zinciri
Şah-ı Geylânî: Abdülkadir-i Geylânî

(k.s.)

şakirt: talebe, öğrenci
Şâzelî: Seyyid Ebû’l-Hasen-i Şâzelî
tesbih: Allah’ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâyık ifadelerle anma
tilmiz: öğrenci
ulviyet: yücelik
vird: devamlı yapılan zikir
zerrât: zerreler, atomlar
zikir: Allah’ı anma

terbiyesine bak ki, nasıl ednâ bir kederle ve küçük bir gamla başı dönüp sersemleşen ve küçük bir mikroba mağlûp olan bu küçük insan, terbiye-i Kur'ân ile ne kadar teâli ediyor. Ve ne derece letâifi inbisat eder ki, koca dünya mevcudatını, virdine tesbih olmakta kısa görüyor. Ve Cenneti zikir ve virdine gaye olmakta az gördüğü halde, kendi nefsinin Cenâb-ı Hakkın ednâ bir mahlûkunun üstünde büyük tutmuyor.¹ Nihayet izzet içinde nihayet tevazuu cem ediyor. Felsefe şakirtlerinin buna nisbeten ne derece pest ve aşağı olduğunu kıyas edebilirsin.

* * *

¹ *Tirmizî*, Zühd 9; *İbni Mâce*, Zühd 19.

cem etmek: toplamak

Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

ednâ: en basit, en küçük

izzet: değer, itibar, yücelik

keder: sıkıntı, üzüntü

letâîf: insanın ruhundaki ince duy-

gular

mağlûp olan: yenilen

mahlûk: yaratılmış, varlık

mevcudat: varlıklar

nefs: kişinin kendisi

nihayet: sınırsız

nisbeten: oranla, kıyasla

pest: aşağı

şakirt: talebe, öğrenci

teâli etmek: yücelt-

mek

terbiye-i Kur'ân:

Kur'ân'ın terbiyesi

tesbih: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâyık ifadelerle anma

tevazu: alçakgönüllülük

vird: devamlı yapılan zikir

zikir: Allah'ı anma

(Emirdağ Lâhikası,
85. Mektup'tan)

... Felsefe-i beşeriye'nin en acip, en anti-
ka hatâsından birisi de şudur ki: Cüz-ü ih-
tiyarîsi ve iradesi, en zahir ve küçük fiili
olan “söylemeye” kâfi gelmiyor, icad ede-
miyor. Yalnız havayı harflerin mahrecine
sokuyor. Bu cüz'î kesb ile, Cenâb-ı Hak,
onun o kesbine binaen o kelimatı halk
eder, havaya da binler nüsha yazar. Bu
kadar icattan insanın eli kısa olduğu halde,
bütün esbab-ı kâinat âciz kaldıkları bir ha-
rika küllî mu'cizât-ı kudrete “beşer icadı”

acip: acayip, şa-
şırtıcı
âciz: çaresiz, güç-
süz
antika: eski ve kıy-
metli sanat eseri
beşer: insanlar
binaen: dayanarak
Cenâb-ı Hak: Hak-
kın ta kendisi olan
sonsuz şeref ve
yücelik sahibi Al-
lah
cüz'î: az, küçük,

ferdî
cüz-ü ihtiyarî: çok
az irade serbest-
liği
esbab-ı kâinat: kâi-
nattaki sebepler
felsefe-i beşeriye:
insanların geliştir-
diği düşünce biçi-
mi, felsefe
halk etme: yarat-
ma
icad: var etme, or-
taya çıkarma

irade: dileme, tercih
kâfi: yeterli
kelimat: kelimeler
kesb: kazanç; ira-
de, kazanma
küllî: evrensel, ge-
nel, kapsamlı
mahrec: sesin ağız-
dan çıkış yeri
mu'cizât-ı kudret:
Allah'ın kudret mu'-
cizeleri
nüsha: kopya

namını vermek ne kadar büyük bir hatâ olduğunu, zerre kadar şuuru bulunan anlar.

İşte, bunun bir misali, yüz bin harikaları tazammun eden bir kanun-u İlâhîyi, beşerin istifadesine vesile olmak için bir keşfiyat, yani fiilî dualarına bir nevî kabul hükümünde bir ilham-ı İlâhî ile keşf olan radyo ile, beşer istifadesine vesile olan biçare, âciz-i mutlak bir insana, “Hah! Radyoyu fi-lân keşşaf icad etti ve elektrik kuvvetini buldu. Ve bazı keşşafılar da, beşerin kafasını okumak için bir madde icad etmeye çalışıyorlar!”

Evet, Cenâb-ı Hak bu kâinatı, insana lâzım ve lâîk herşeyi içinde halk etmiş bir misafirhanedir; ziyafetler nevinde bazı za-

âciz-i mutlak: güçsüzlüğü sınırsız olan

beşer: insanlar

biçare: çaresiz

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın ta kendisi olan
sonsuz şeref ve
yücelik sahibi Al-
lah

halk etme: yarat-

ma

icad: var etme, or-
taya çıkarma

ilham-ı İlâhî: Allah
tarafından kalbe
indirilen mânâ

istifade: faydalan-
ma

kâinat: evren

kanun-u İlâhî: Al-
lah'ın kanunu

keşf: açığa çıkar-
ma

keşfiyat: keşifler

keşşaf: keşf edici,
açığa çıkarıcı

nevî: çeşit, tür

şuur: bilinç, anlayış

tazammun: içere-
me, içine alma

zerre kadar: en kü-
çük, en ufak

man ve asırlarda gizli kalmış nimetlerini dua-yı fiilî olan telâhuk-u efkârdan ileri gelen taharriyat neticesinde ellerine ihsan eder. Buna karşı şükretmek lâzım gelirken, bir küfran-ı nimet nevinden, âdi, âciz bir insanın icadı, hüneri nazarıyla bakıp, sonra o küllî bir şu-ur ve ilim ve irade ve rahmet ve ihsanın neticesi olan o harikaları unutturup, yalnız ince bir perdesini gösterip, şu-ursuz tesadüfe, tabiata ve câmid maddele-re havale edip, ahsen-i takvimde olan insaniyetin mahiyetine zıt bir cehl-i mutlak ka-

âciz: çaresiz, güçsüz

âdi: basit, değersiz, sıradan

ahsen-i takvim: en güzel biçim, tam kıvam

câmid: cansız

cehl-i mutlak: tam bilgisizlik

dua-yı fiilî: fiilî dua, gerekli şartları ve sebepleri yerine getirerek istemek

hüner: beceri, ustalık

icad: var etme, ortaya çıkarma

ihsan: bağış, ikram

insaniyet: insanlık

irade: dileme, tercih

küfran-ı nimet: nimete karşı nankörlük

küllî: evrensel, genel, kapsamlı

mahiyet: asıl, esas nitelik

nazarıyla: gözıyla, bakışıyla

nevî: çeşit, tür

nimet: iyilik, ihsan

rahmet: ilâhî şefkat ve merhamet

şuur: bilinç, anlayış

şükretmek: Allah'ın (c.c.) nimetlerine

karşı memnunluk göstermek; Allah'a teşekkür etmek

tabiat (tabiat fikri): materyalist düşünce; tabiat için, "insan faaliyetlerinin dışında kendi kendini sürekli olarak yeniden yaratan ve değiştiren güç" düşüncesi

taharriyat: arama ve taramalar

telâhuk-u efkâr: düşünce ve tecrübelerin birikimi

tesadüf: rastlantı

pısını açmaktır. Öyleyse

دُستُـرُ وَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَهُ آيَةٌ ﴿١﴾ تَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ¹
 düstu- ruyla, mahlûkata mânâ-yı harfiyle bakmak
 elzemdir ki, insan, insan olsun.

* * *

(Emirdağ Lâhikası,
 93. Mektup'tan)

... Ben nasıl tabiatı, icad itibarıyla inkâr ediyorum. Ve Risale-i Nur bunu kat'î ispat etmiş. Öyle de, beşeri gurura, enaniyete, firavunluğa sevk eden iktidarı da, tabiat gi-

¹ “Her birşeyde, Onun bir olduğuna delâlet eden bir âyet vardır.” İbnü'l-Mu'tez'in bir şiirinden alınmıştır. İbn-i Kesîr, *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-Azîm*, 1:24.

beşer: insanlar

düstur: prensip,
 kural

elzem: çok gerekli

enaniyet: benlik

firavunluk: kendini

Firavun gibi, ilâh seviyesine çıkarak derecede büyük görme

icad: var etme,
 yaratma

iktidar: güç, iktidar

itibarıyla: özelliğiyle

kat'î: kesin

mahlûkat: yaratılmışlar

mânâ-yı harfî: birşeyin kendisini değil de san'atkârını, ustasını, sahibini bildirip tanı-

tan mânâsı

tabiat (tabiat fikri): materyalist düşünce; tabiat için, “insan faaliyetlerinin dışında kendi kendini sürekli olarak yeniden yaratan ve değiştiren güç” düşüncesi

bi inkâr ediyorum. Yalnız beşerin duası, bir fiilî dua nevinde samimî bir ihtiyaç ile cüz'î kesbi, bir makbul dua hükmüne geçer. Onu da Cenâb-ı Hak kabul eder, keşfiyat namındaki beşere lâzım olan harikaları ihsan eder diye kat'î delillerle ilm-i usulü'd-dinin uleması, kader ve cüz-ü ihtiyarî bahsinde ispat ettikleri gibi; ben de aynelyakîn derecesinde kat'î kanaatle, feyz-i Kur'ânî ile, Risale-i Nur'un hüccetleriyle evvelâ kendi nefsimde, sonra herkesteki benlik ve iktidarın icad ve ihsan ve tevfik-i İlâhînin yalnız bir perdesi olduklarını kat'î bildiğim için,

aynelyakîn: gözle görür derecesinde kesin bilgi edinme
bahis: konu
beşer: insanlar
Cenâb-ı Hak: Hakkın ta kendisi olan sonsuz şeref ve yücelik sahibi Allah
cüz'î: küçük, ferdî
feyz-i Kur'ânî: Kur'ân'ın feyzi, Kur'ân'ın verdiği ilham, bereket ve ilim bolluğu
hüccet: güçlü delil

icad: var etme, yaratma
ihsan: bağış, ikram
iktidar: güç, iktidar
ilm-i usulü'd-din: din metodolojisi, kelâm ilmi
kader: Allah'ın meydana gelecek hâdiseleri olmadan önce bilmesi, takdir etmesi, plânlanması
kanaat: fikir, düşünce, inanç
kat'î: kesin
kesb: yapma, çalı-

şarak elde etme
keşfiyat: keşifler, buluşlar
makbul: kabul gören, geçerli
nefis: bir kimsenin kendisi; insanı دائما kötülüğe, hazzardaki zevk ve isteklere sevk eden duygu
nevi: tür, çeşit
tevfik-i İlâhî: Allah'ın yardımı ve başarıya ulaştırması
ulema: âlimler

Nurlara ve kardeşlerime ilân etmişim ki, ben bir çekirdektim. Çürüdüm. Acz ve ihtiyaç ve samimî istemek ve fiilî dua etmek neticesinde, Cenâb-ı Erhamürrahimîn, Risale-i Nur'u o çekirdekten halk edip ihsan etmiş. Nurun mektubatındaki bütün medâr-ı medih fıkralar o nuranî ağaca aittir. Benim hissem, kat'iyen, hiçbir cihette fahir olamaz. Belki, yalnız ve yalnız şükürdür. Öyleyse kâinat adedince eşşükrü lillâh, elhamdülillâh...

* * *

acz: acizlik, güçsüzlük
Cenâb-ı Erhamürrahimîn: inâyet ve rahmet, yardım ve lütuf sahiplerinin en merhametlisi olan, şeref ve azamet sahibi olan yüce Allah
cihet: yön

elhamdülillâh: ezelden ebede her türlü hamd ve övgü Allah'a aittir
eşşükrü lillâh: şükür Allah içindir
fahir: övünme
halk: yaratma
ihsan: bağış, ikram
kâinat: evren
kat'î: kesin

medâr-ı medih: övgü sebebi
mektubat: mektuplar
nuranî: nurlu, nura ait
şükür: Allah'ın (c.c.) nimetlerine karşı memnunluk gösterme; Allah'a teşekkür etme

Kul ile Rabbi arasındaki rabıta: Dua

(On Birinci Söz'den)

Şu bahtiyar cemaat, o Resulü dinleyip Kur'ân'a kulak verdiler. Kendilerini, envâ-ı ibâdâtın fihristesi olan namaz ile, birçok makamat-ı âliye içinde çok lâtif vazifelerle te-lebbüs etmiş gördüler. Evet, namazın mütenevvi ezkâr ve harekâtıyla işaret ettiği vezâî-fi, makamâtı mufassalan gördüler. Şöyle ki:

Evvelen: Âsâra bakıp, gaibâne muamele suretinde, saltanat-ı Rububiyetin mehâsinine temâşâger makamında kendilerini gördüklerinden, tekbir ve tesbih vazifesini eda edip *Allahu ekber* dediler.

Allahu ekber: Allah en büyüktür
âsâr: eserler
cemaat: topluluk
envâ-ı ibâdât: çeşit çeşit ibadetler
ezkâr: zikirler
gaibâne muamele: yüz yüze olmadan, üçüncü şahıs olarak anmak
harekât: hareketler
lâtif: güzel, hoş
makamat: makamlar

makamat-ı âliye: yüce makamlar
mehâsin: güzellikler
mufassalan: ayrıntılı olarak
mütenevvi: çeşitli
resul: peygamber
saltanat-ı Rububiyet: Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları

terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması
tekbir: Allah'ın her şeyden büyük olduğunu ifade etmek
telebbüs: giyinme
temâşâger: seyirci, gözlemci
tesbih: Allah'ı, yüce şanına lâyık ifadelerle anma
vezâif: vazifeler, görevler

Saniyen: Esmâ-i kudsiye-i İlâhiyenin cilverleri olan bedâyiine ve parlak eserlerine dellâllık makamında görünmekle, *Sübhanallah Velhamdülillâh* diyerek takdis ve tahmid vazifesini ifa ettiler.

Salisen: Rahmet-i İlâhiyenin hazinelerinde iddihar edilen nimetlerini zâhir ve bâtın duygularla tadıp anlamak makamında şükür ve senâ vazifesini edaya başladılar.

Rabian: Esmâ-i İlâhiyenin definelerindeki cevherleri, mânevî cihazat mizanlarıyla tartıp bilmek makamında tenzih ve medih vazifesine başladılar.

bedâyi: harika özellikler

cevher: değerli şey

cihazat: duyular, donanımlar

cilve: görüntü, yansıma

dellâl: ilan edici, duyurucu

eda/ifa (etmek): yerine getirmek

esmâ-i ilâhiye: Allah'ın isimleri

esmâ-i kudsiye-i ilâhiye: Allah'ın her türlü kusur ve noksandan yüce isimleri

iddihar edilen: depolanan, toplanan

medih: övme

mizan: ölçü, terazi

rabian: dördüncü olarak

rahmet-i ilâhiyenin

hazineleri: Allah'ın rahmet hazineleri

salisen: üçüncü olarak

senâ: övme ve yüceltme

sübhanallah vel-

hamdülillah: Allah her türlü eksiklikten sonsuz derecede yücedir; te-

şekkür ve övgü de Allah'a mahsustur

tahmid: Allah'ı övme ve O'na teşekkürlerini sunma

takdis: kutsama, Allah'ı her türlü

eksiklik ve çirkinlikten yüce tutma

saniyen: ikinci olarak

tenzih: her türlü noksan ve çirkinliklerden arınmış

tutma

zâhir ve bâtın duygular: insanın madî ve mânevî duyguları

Hamisen: Mistar-ı kader üstünde kalem-i kudretiyle yazılan mektubât-ı Rabbâniyeyi mütalâa makamında tefekkür ve istihsan vazifesine başladılar.

Sadisen: Eşyanın yaratılışında ve masnuatın san'atındaki lâtif incelik ve nazenin güzellikleri temâşâ ile tenzih makamında, Fâtır-ı Zülcelâl, Sâni-i Zülcemâllerine muhabbet ve iştiyak vazifesine girdiler.

Demek, kâinata ve âsâra bakıp, gaibâne muamele-i ubûdiyetle mezkûr makamatta

âsâr: eserler

eşya: varlıklar

Fâtır-ı Zülcelâl:

sonsuz haşmet sahibi olan ve her şeyi benzersiz üstün sanatıyla yaratan Allah

gaibâne: yüz yüze olmadan, gaybî olarak

hamisen: beşinci olarak

istihsan: beğenme, güzel bulma

iştiyak: şiddetli arzu ve istek

kâinat: evren, yaratılmış her şey

kalem-i kudret:

varlıkların ve olayların düzenli olarak vücuda gelişinde bir kalem gibi eserini gösteren İlâhî güç

lâtif: ince, güzel

makamat: makamlar, yerler

masnuat: sanat eseri varlıklar

mektubât-ı Rabbâniye: şuur sahiplerine hitap eden birer mektup gibi

anamlı şekilde yaratılmış varlıklar

mezkûr: sözü geçen

mistar-ı kader: ka-

der şablonu

muamele-i ubûdiyet: kulluğa ait davranışlar

muhabbet: sevgi

mütalâa: inceleme

nazenin: pek ince ve değerli

sadisen: altıncı olarak

Sâni-i Zülcemâl: sonsuz güzellik

sahibi olan ve her şeyi sanatla yaratan Allah

tefekkür: düşünme

temâşâ: seyretme

tenzih: eksik ve çirkinliklerden arınmış tutma

mezkûr vezâifi eda ettikten sonra, Sâni-i Hakîmin dahi muamelesine ve ef'âline bakmak derecesine çıktılar ki, hazırâne bir muamele suretinde evvelâ Hâlık-ı Zülcelâlin kendi san'atının mu'cizeleriyle kendini zîşuura tanıttırmasına karşı hayret içinde bir marifet ile mukabele ederek

¹ سُبْحَانَكَ مَا عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ dediler. “Senin tarif edicilerin, bütün masnuatındaki mu'cizelerindir.”

Sonra, o Rahmân'ın, kendi rahmetinin güzel meyveleriyle kendini sevdirmesine

¹ “Ey Rabbimiz! Seni bütün noksan sıfatlardan tenzih ederiz. Seni hakkıyla tanıyamadık.” El-Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr* 2:410; Mer'î b. Yûsuf; *Ekâvîlü's-Sikât* s. 45.

eda etmek: yerine getirmek

ef'âl: fiiller, işler

evvelâ: ilk olarak

Hâlık-ı Zülcelâl:

sonsuz haşmet ve yücelik sahibi ve herşeyin yaratıcısı olan Allah

hazırâne muamele: yüz yüze, karşılıklı muamele

marifet: Allah'ı bil-

me ve tanıma

masnuat: sanat

eseri varlıklar

mezkûr: sözü geçen

mu'cize: bir benzerini yapma konusunda başkalarını âciz bırakan olağanüstü şey

mukabele etmek: karşılık vermek

Rahmân: rahmet

ve şefkati sınırsız olan Allah

rahmet: şefkat, merhamet

Sâni-i Hakîm: herşeyi hikmetle ve sanatlı bir şekilde yaratan Allah

sûret: şekil

tarif edici: tanıtıcı

vezâif: görevler

zîşuur: şuurlu, bilinçli

karşı, muhabbet ve aşk ile mukabele edip

¹ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ dediler.

Sonra, o Mün'im-i Hakikînin, tatlı nimetleriyle terahhum ve şefkatini göstermesine karşı, şükür ve hamd ile mukabele ettiler, dediler: ² سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ “Senin hak şükürünü nasıl eda edebiliriz? Sen öyle şükre lâayık bir meşkûrsun ki, bütün kâinata serilmiş bütün ihsânâtın açık lisan-ı hâlleri, şükür ve senânızı okuyorlar. Hem, âlem çarşısında dizilmiş ve zeminin yüzüne serpilmiş bütün nimetlerin ilânâtıyla hamd ve med-

¹ “Yalnız Sana ibadet eder ve yalnız Senden yardım dileriz.” Fâtiha Sûresi, 1:5.

² Bu ifade pek çok hadiste geçmektedir: *Müslim*, salât 218; *Ebû Dâvûd*, edeb 98; *Nesâî*, iftitâh 17; *Müsned* 6:77, 151.

âlem: dünya
eda etmek: yerine getirmek
hak: gerçek, asıl
hamd: teşekkür ve övgü
ihsânât: ihsanlar, ikramlar, bağışlar
ilânât: duyurular

kâinat: evren, yaratılmış herşey
lisan-ı hâl: hal ve beden dili
meşkûr: kendisine şükredilen
muhabbet: sevgi
mukabele etmek: karşılık vermek

Mün'im-i Hakikî: gerçek nimet verici olan Allah
senâ: yüceltme, övme
terahhum: şefkat ve merhamet gösterme
zemin: yer

hinizi bildiriyorlar. Hem, rahmet ve nime-
tin manzum meyveleri ve mevzun yemiş-
leri, Senin cûd ve keremine şehadet etmek-
le, Senin şükrünü enzâr-ı mahlûkat önün-
de ifa ederler.”

Sonra, şu kâinatın yüzlerinde değişen mev-
cudat âyinelerinde cemâl ve celâl ve ke-
mâl ve kibriyâsının izharına karşı *Allahu ek-
ber* deyip, tazim içinde bir aczle rûkûa gi-
dip, mahviyet içinde bir muhabbet ve hay-
retle secde edip mukabele ettiler.

Sonra, o Ganiyy-i Mutlakın, servetinin
çokluğunu ve rahmetinin genişliğini gös-
termesine karşı, fakr ve hacetlerini izhar

acz: âcizlik, güç-
süzlük

Allahu ekber: Al-
lah en büyüktür

âyine: ayna

celâl: haşmet

cemâl: güzellik

cûd: cömertlik

enzâr-ı mahlûkat

önünde: bütün
varlıkların gözü
önünde

fakr: fakirlik

Ganiyy-i Mutlak:
sınırsız zenginliğe
sahip olan Allah

hacet: ihtiyaç

ifa etmek: yerine
getirmek

izhar: ortaya çıkar-
ma, gösterme

kâinat: evren, ya-
ratılmış herşey

kemâl: kusursuz-
luk, mükemmellik

kerem: lütuf, cö-
mertlik, iyilik

kibriyâ: büyüklük

mahviyet: alçak-
gönüllülük

manzum: düzenli

medih: övgü, şü-

kür

mevcudat: varlık-
lar

mevzun: ölçülü

muhabbet: sevgi

mukabele: karşılık
verme

rahmet: şefkat,
merhamet

rûkûa girmek: na-
mazda eğilmek

şehadet: şahitlik

tâzim: Allah'ın bü-
yüklüğünü dile
getirme

edip, dua edip, istemekle mukabele edip

¹ وَأَيَّاكَ نَسْتَعِينُ¹ dediler.

Sonra, o Sâni-i Zülcelâlin, kendi san'atının lâtiflerini, harikalarını, antikalarını sergilerle teşhîrgâh-ı enamda neşrine karşı, *Maşaallah*² deyip takdir ederek, “Ne güzel yapılmış” deyip istihsan ederek, *Bârekallah* deyip müşahede etmek, *Âmennâ* deyip şehadet etmek, “Geliniz, bakınız,” hayran olarak *Hayye ale'l-felâh* deyip herkesi şahit tutmakla mukabele ettiler.

Hem o Sultan-ı Ezel ve Ebed, kâinatın

¹ “Yalnız senden yardım dileriz.” Fatiha Sûresi, 1:5.

² bk. En'âm Sûresi, 6:128; A'râf Sûresi, 7:188.

âmennâ: İman etmek

bârekallah: Allah mübarek etsin

hayye ale'l-felâh: haydi kurtuluşa!

istihsan: beğenme, güzel bulma

kâinat: evren, yaratılmış herşey

lâtif: ince, hoş

Maşaallah: Allah ne güzel dilemiş

ve yaratmış
mukabele: karşılık verme

müşahede etmek: gözlemlemek

neşr: yayma

Sâni-i Zülcelâl: sonsuz haşmet ve yücelik sahibi ve herşeyi sanatlı bir şekilde yaratan Allah

Sultan-ı Ezel ve Ebed: başlangıç ve sonu olmaksızın, hüküm ve saltanatı ezelden ebede devam eden Sultan, Allah

şehadet: şahitlik
teşhîrgâh-ı enam: yaratılmışların sergi yeri

aktârında kendi rububiyetinin saltanatını ilânına ve vahdâniyetinin izharına karşı, tevhid ve tasdik edip *Semi'nâ ve eta'nâ*¹ diyerek itaat ve inkıyad ile mukabele ettiler.

Sonra, o Rabbü'l-Âlemîn'in ulûhiyetinin izharına karşı, zaaf içinde aczlerini, ihtiyaç içinde fakrlarını ilândan ibaret olan ubûdiyet ile ve ubûdiyetin hülâsası olan namaz ile mukabele ettiler.

Daha bunlar gibi gûnâgûn ubûdiyet vazifeleriyle şu dar-ı dünya denilen mescid-i kebîrinde farîze-i ömürlerini ve vazife-i ha-

¹ bk. Mâide Sûresi, 5:7; Nûr Sûresi, 24:51.

acz: âcizlik, güçsüzlük

aktâr: bölgeler, taraflar

dar-ı dünya: dünya yurdu

fakr: fakirlik

farîze-i ömür: ömür borcu

gûnâgûn: türlü türlü, renk renk

hülâsa: özet, öz

inkıyad: boyun eğme

izhar: ortaya çı-

karma, gösterme

mescid-i kebîr:

büyük mescid

mukabele: karşılık verme

Rabbü'l-Âlemîn:

bütün âlemlerin

Rabbi olan Allah

rububiyet: Allah'ın

bütün varlıklar

üzerindeki ege-

menliği, her varlığı

yaratılış amacına hikmetle

ulaştıran terbiyesi

saltanat: egemenlik

Semi'nâ ve eta'nâ:

işittik ve itaat ettik

tasdik etme: doğrulama, onaylama

tevhid: Allah'ın birliğini kabul etme

ubûdiyet: kulluk

ulûhiyet: ibadete

ve itaat edilmeye

layık olma, ilâhlık

vahdâniyet: Allah'ın birliği

zaaf: zayıflık

yatlarını eda edip ahsen-i takvim suretini aldılar.¹ Bütün mahlûkat üstünde bir mer-tebeye çıktılar ki, yümn-ü iman ile emn ü emanet² ile mücehhez, emin bir halife-i arz³ oldular. Ve şu meydan-ı tecrübe ve şu destgâh-ı imtihandan sonra, onların Rabb-i Kerîmi, onları, imanlarına mükâfat olarak saadet-i ebediyeye ve İslâmiyetlerine ücret olarak dârüsselâma davet ederek öyle bir ikram etti ve eder ki, hiç göz görmemiş ve kulak işitmemiş ve kalb-i beşere hutur et-

¹ bk. Tîn Sûresi, 95:4.

² bk. Ahzâb Sûresi, 33:72.

³ bk. Bakara Sûresi, 2:30; Enâm Sûresi, 6:165; Yûnus Sûresi, 10:14.

ahsen-i takvim: insanın yaratılışının en güzel şekilde ve tam kıvamında olması

dârüsselâm: esenlik yurdu, Cennet

destgâh-ı imtihan: sınav tezgahı

emin: güvenilir

emn ü emanet:

emanetin güvenliği

halife-i arz: yeryü-

zünde Allah'ın emirlerini yerine getirip O'nun namına tasarrufta bulunan insan

hudur etmek: hatıra gelmek

kalb-i beşer: insan kalbi

mahlûkat: yaratıklar

meydan-ı tecrübe: deneme alanı

mücehhez: cihaz-

lanmış, donanmış

Rabb-i Kerim: sonsuz ikram, ihsan ve iyilik sahibi, herşeyi idare ve terbiye eden Allah

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk

suret: şekil

vazife-i hayat: hayat görevi

yümn-ü iman: inananın getirdiği bereket ve uğur

memiş derecede¹ parlak bir tarzda rahmetine mazhar etti ve onlara ebediyet ve bekâ verdi.

Çünkü ebedî ve sermedî olan bir cemâlin seyirci müştâkı ve âyinedar âşığı, elbette bâki kalıp ebede gidecektir. İşte Kur'ân şakirtlerinin akıbetleri böyledir. Cenâb-ı Hak bizleri onlardan eylesin. Âmin!

* * *

¹ bk. Secde Sûresi, 32:17; Zuhuf Sûresi, 43:71; *Buhârî*, Bed'ü'l-Halk 8; Tefsîru Sûre (32) 1, Tevhid 35; *Müslim*, İmân 312, Cennet 2-5; *Tirmizî*, Cennet 15, Tefsîru Sûre (32) 2, (56) 1; *İbni Mâce*, Zühd 39; *Dârimî*, Rikak 98, 105; *Müsned* 2:313, 370, 407, 416, 438, 462, 466, 495, 506, 5:334.

âkıbet: son, netice

âyinedar: ayna olan, yansıtan

bâki kalmak: kalıcı ve sürekli olmak

bekâ: süreklilik, devamlılık

cemâl: güzellik

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın ta kendisi olan
şeref ve yücelik

sahibi Allah

ebed/ebediyet:
sonsuzluk

mazhar etmek:
eriştirmek

müştâk: düşkün,
âşık

rahmet: şefkat,
merhamet

sermedî: sürekli,

devamlı

şakirt: öğrenci, talebe

zabit: subay

neferât: askerler,
erler

yekûn: bütün, toplam

takdim etmek:
sunmak

Dua nevleri ve vakitleri

(Sözler, Yirmi Dördüncü Söz,
Beşinci Dal'dan)

İkinci Meyve: (...) Ey nefis, sen bu ücreti almışsın. Ubûdiyet gibi lezzetli, nimetli, rahatlı, hafif bir hizmetle mükellefsin. Halbuki buna da tembellik ediyorsun. Eğer yarım yamalak yapsan da, güya eski ücretleri kâfi gelmiyormuş gibi, çok büyük şeyleri mütehakkimâne istiyorsun. Ve hem “Niçin duam kabul olmadı?” diye nazlanıyorsun.

Evet, senin hakkın naz değil, niyazdır. Cenâb-ı Hak, Cenneti ve saadet-i ebediyeyi, mahz-ı fazl ve keremiyle ihsan eder. Sen daima rahmet ve keremine iltica et, Ona güven ve şu fermanı dinle:

Cenâb-ı Hak: Hakkın ta kendisi olan, şeref ve azamet sahibi yüce Allah
ferman: emir, buyruk
ihsan: bağış, iyilik
iltica etmek: sığınmak

kâfi: yeterli
kerem: cömertlik, ikram, bağış
mahz-ı fazl ve kerem: cömertlik ve ikramın ta kendisi
mükellef: yükümlü
mütehakkimâne:

zorbaca
niyaz: dua, yalvarma, yakarma
rahmet: şefkat, merhamet
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk
ubûdiyet: kulluk

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ

مِمَّا يَجْمَعُونَ¹

Eğer desen: “Şu küllî, hadsiz nimetlere karşı nasıl şu mahdut ve cüz’î şükrümle mukabele edebilirim?”

Elcevap: Küllî bir niyetle, hadsiz bir itikadla. Meselâ, nasıl ki bir adam, beş kuruş kıymetinde bir hediye ile bir padişahın huzuruna girer. Ve görür ki, her biri milyonlara değer hediyeler, makbul adamlardan gelmiş, orada dizilmiş. Onun kalbine gelir: “Benim hediyem hiçtir, ne yapayım?” Bir-den der: “Ey seyyidim! Bütün şu kıymettar hediyeleri kendi namıma sana takdim ediyorum. Çünkü sen onlara lâıyıksın. Eğer be-

¹ “Onlara söyle ki: Allah’ın lütfuyla ve rahmetiyle—ancak bununla ferahlansınlar. Bu, onların dünyada toplayıp durduklarından daha hayırlıdır.” Yûnus Sûresi, 10:58.

cüz’î: fert, birey

hadsiz: sayısız

itikad: inanç

kıymettar: kıymetli, değerli

küllî: kapsamlı, insanlık gibi bir tür

hükümünde

mahdut: sınırlanmış

makbul: kabul görmüş, değer ve itibar sahibi

mukabele etmek:

karşılık vermek

nam: ad

seyyidim: efendim

takdim etmek: sunmak

nim iktidarım olsaydı, bunların bir mislini sana hediye ederdim.”

İşte, hiç ihtiyacı olmayan ve raiyetinin derece-i sadakat ve hürmetlerine alâmet olarak hediyelerini kabul eden o padişah, o biçarenin o büyük ve küllî niyetini ve arzusununu ve o güzel ve yüksek itikad liyakatini, en büyük bir hediye gibi kabul eder.

Aynen öyle de, âciz bir abd, namazında “*Ettahiyyâtü lillâh*” der. Yani, “*Bütün mahlûkatın hayatlarıyla Sana takdim ettikleri hediye-i ubûdiyetlerini, ben kendi hesabıma, umumunu Sana takdim ediyorum. Eğer elimden gelseydi, onlar kadar tahiiyeler Sana takdim edecektim. Hem Sen onlara, hem daha fazlasına lâıyksın.*” İşte şu niyet ve itikad, pek geniş bir şükr-ü küllîdir.

abd: kul
âciz: güçsüz
alâmet: işaret
biçare: çaresiz
derece-i sadakat:
 bağıllık derecesi
hediye-i ubûdiyet:
 kulluk hediyesi
hürmet: saygı
iktidar: güç, kuv-

vet
itikad: inanç
küllî: büyük, kapsamlı
liyakat: layık olma
mahlûkat: yaratıklar
misil: benzer, eş-değer

raiyet: halk
şükr-ü küllî: umumî ve kapsamlı bir şükür
tahiiye: selam, hediye
takdim etmek: sunmak
umum: bütün

Nebâtâtın tohumları ve çekirdekleri, onların niyetleridir. Meselâ, kavun, kalbinde, nüveler suretinde bin niyet eder ki, “Yâ Hâlıkım! Senin Esmâ-i Hüsnânın nakışlarını yerin birçok yerlerinde ilân etmek isterim.” Cenâb-ı Hak, gelecek şeylerin nasıl geleceklerini bildiği için, onların niyetlerini bilfiil ibadet gibi kabul eder. “Mü’minin niyeti amelinden hayırlıdır”¹ şu sırta işaret eder.

Hem

سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ عَدَدَ خَلْقِكَ

وَرِضَاءِ نَفْسِكَ وَزِينَةِ عَرْشِكَ وَمِدَادَ كَلِمَاتِكَ

وَنُسْبِحُكَ بِجَمِيعِ تَسْبِيحَاتِ أَنْبِيَائِكَ وَأَوْلِيَائِكَ

¹ bk. el-Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, 6:291.

amel: iş, fiil, davranış

bilfiil: fiilen, gerçekte

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın ta kendisi olan,
şeref ve azamet

sahibi yüce Allah
Esmâ-i Hüsnâ: Al-
lah'ın güzel isim-
leri

Hâlık: herşeyi ya-
ratan Allah

mü'min: inanan

nakış: işleme, do-
kuma

nebâtât: bitkiler

nüve: çekirdek

sûret: şekil, biçim

وَمَلِّكَكَ 1

gibi hadsiz adetle tesbih etmenin hikmeti şu sırdan anlaşılır.

Hem nasıl bir zabıt bütün neferâtının yekûn hizmetlerini kendi namına padişaha takdim eder. Öyle de, mahlûkata zabıtlık eden ve hayvânât ve nebâtât kumandanlık yapan ve mevcudat-ı arziyeye halifelik etmeye kabil olan ve kendi hususî âleminde kendini herkese vekil telâkki eden insan,

¹ “Mahlûkatının sayısınca, Zâtına lâayık şekilde, Arşının ağırlığına ve kelimelerinin mürekkebi miktarınca hamdinle Seni her türlü noksandan tenzih ederiz.” (*Müslim*, Zikir: 79; *Ebû Dâvud*, Vitir: 24; *Tirmizi*, Daavât: 103; *Nesâî*, Sehv: 94; *Müsned*, 1:258, 353, 6:325, 430.) Bütün peygamberlerinin, evliyalarının ve meleklerinin tesbihatlarıyla Seni kutsurdan tenzih ederiz.

âlem: dünya

hadsiz: sayısız

halife: yeryüzünde Allah namına hareket eden insan

hayvanât: hayvanlar

hikmet: herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mâ-nâî, faydalı ve tam yerli yerinde

olması

hususî: özel

kabil: kabiliyetli

mahlûkat: yaratıklar

mevcudât-ı arziye: dünyadaki varlıklar

nam: ad

nebâtât: bitkiler

neferât: askerler, erler

takdim etmek: sun-

mak

telâkki etmek: kabul etmek

tesbih: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına layık ifadelerle anma

yekûn: bütün, toplam

zabıt: subay

1 der, bütün halkın ibadetlerini ve istiânelerini kendi namına Mâbûd-u Zülcelâle takdim eder.

Hem

سُبْحَانَكَ بِجَمِيعِ تَسْبِيحَاتِ جَمِيعِ مَخْلُوقَاتِكَ
وَبِالسَّنَةِ جَمِيعِ مَصْنُوعَاتِكَ 2

der, bütün mevcudatı kendi hesabına söyledir.

Hem

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ بَعْدَ ذَرَّاتِ الْكَائِنَاتِ
وَمُرَكَّبَاتِهَا 3

1 “Ancak Sana kulluk eder, ancak Senden yardım dileriz.” Fatiha Sûresi, 1:5.

2 Bütün mahlûkatının bütün tesbihatlarıyla ve bütün masnua-tının lisanlarıyla Seni tesbih eder, kusurdan tenzih ederiz.

3 Allah'ım! Kâinatın zerreleri ve o zerrelerin mürekkebâtı adedince Muhammed'e rahmet et.

istiâne: yardım dileme

Mâbûd-u Zülcelâl: sonsuz haşmet

ve heybet sahibi olan ve herşeyin kendisine ibadet ettiği Allah

mevcudat: varlıklar

nam: ad

takdim etmek: sunmak

der, herşey namına bir salâvat getirir. Çünkü herşey nur-u Ahmedî (a.s.m.) ile alâkadardır. İşte, tesbihatta, salâvatlarda hadsiz adetlerin hikmetini anla.

* * *

(Mesnevî-i Nuriye, Şûle'den)

İ'lem eyyühe'l-aziz! Dualar üç kısımdır.

Birisi: İnsanın lisanıyla yaptığı kavî dualardır. Savt ve sadalı hayvanatın, meselâ acıklıkları zaman kendi hususî lisanlarıyla çıkardıkları sadâlar dahi kavî dualardandır.

İkinci kısım: Nebatat, eşcarın, bilhassa ba-

âdet: her vakit ya-

pılan iş, davranış

âlâkadar: alakalı,
ilgili

bilhassa: özellikle

eşcar: ağaçlar

hadsiz: sayısız

hayvanât: hayvan-
lar, canlılar

hikmet: herşeyin
belirli gayelere yö-
nelik olarak, mâ-
nâlı, faydalı ve
tam yerli yerinde

olması

hususî: özel

İ'lem eyyühe'l-aziz:

"Bil ey aziz, saygı-
değer kardeşim!"

mânâsında muha-
tabı uyarmak ve
dikkatini çekmek
için kullanılan bir
deyim

kavî: sözlü olarak

lisan: dil

nam: ad

nebâtat: bitkiler

nur-u Ahmedî:

Peygamberimizin
(a.s.m.) nuru

sadâ: ses

salâvat: Peygam-
berimize edilen
rahmet ve esenlik
duası

savt: ses

tesbihat: Allah'ı her
türü kusurdan yü-
ce tutarak şanına
layık ifadelerle an-
ma

har mevsiminde lisan-ı ihtiyaç ile yaptıkları ihtiyacî dualardır.

Üçüncüsü: Tahavvül, tekemmül şe'ninde olan şeylerin, lisan-ı istidat ile hissedilen istidadî dualarıdır.

Evet, herşey Cenâb-ı Hakkı tesbih ettiği gibi lisanıyla, ihtiyacıyla, istidadıyla dahi Allah'a dua eder.

* * *

*(Sözler, Otuz Üçüncü Söz,
Dördüncü Pencere)*

İstidat lisanıyla bütün tohumlar tarafından; ve ihtiyac-ı fitrî lisanıyla bütün hay-

Cenâb-ı Hak: Hakkın ta kendisi olan sonsuz şeref ve yücelik sahibi Allah

İhtiyac-ı fitrî: yaratılıştan gelen doğal ihtiyaç

İhtiyacî: ihtiyaçtan kaynaklanan

İstidat: kabiliyet,

yetenek

İstidadî: kabiliyetten kaynaklanan

Lisan: dil

Lisan-ı ihtiyaç: ihtiyaç dili

Lisan-ı istidat: kabiliyet dili

Şe'n: hal, durum, keyfiyet

tahavvül: değişim, başkalaşma

tekemmül: mükemmelleşme, olgunlaşma

tesbih etmek: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâyık ifadelerle anma

vanlar tarafından; ve lisan-ı ıztırarî ile bütün muztarlar tarafından edilen duaların makbuliyetidir.¹

İşte, bu nihayetsiz duaların bilmüşahede kabul ve icabeti, her biri vücuba ve vahdette şehadet ve işaret ettikleri gibi, mecmuu, büyük bir mikyasta, bilbedâhe, bir Hâlık-ı Rahîm ve Kerîm ve Mücîbe delâlet eder ve baktırır.

* * *

¹ bk En'âm Sûresi, 6:63; İsrâ Sûresi, 17:67; Neml Sûresi, 27:62.

bilbedâhe: apaçık bir şekilde
bilmüşahede: gözle görüldüğü gibi
delâlet etme: delil olma, işaret etme
Hâlık-ı Rahîm: sonsuz merhamet ve şefkat sahibi ve herşeyi yoktan yaratan Allah
icabet: cevap ver-

me, kabul etme
Kerîm: sonsuz cömertlik ve ikram sahibi olan Allah
lisan-ı ıztırarî: çaresizlik ve mecburiyet dili
makbuliyet: kabul edilmiş olma
mecmu: bütün, hepsi
mikyas: ölçek

muztar: çaresiz
Mücîb: bütün dualara cevap veren Allah
nihayetsiz: sonsuz
şehadet: şahitlik, tanıklık
vahdet: Allah'ın birliği
vücub: Allah'ın varlığının zorunlu oluşu

(Barla Lâhikası, 225. Mektup'tan)

Bu Ramazan-ı Şerifte acz u zaafı ve fakr u ihtiyacı tam hissedip, Cenâb-ı Hakka iltica etmek, bir surette intibah ve heyecan ve şuur ve şiddet verdi. Ramazan-ı Şerifte şimdi okuduğum münâcâtların okunmasına bu hâdise mühim bir kuvvet oldu. Zaten musibetler, dergâh-ı İlâhîye sevk etmek için birer kader kamçısıdır. Her okuduğum bir kelime ve dua da ve münâcât da şuurlu ve şiddetli oluyor. Resmî ve ruhsuz olmuyor. Sahâbelerdeki ibadetlerin sırr-ı tefevvuku bu noktadandır. Tesbih ve zikri bütün mânâsıyla şuurlu bir surette söyledikleridir.

acz u fakr: acizlik ve fakirlik

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın ta kendisi olan
sonsuz şeref ve
yücelik sahibi Al-
lah

dergâh-ı İlâhîye:
Allah'ın dergâhı,
kapısı

iltica etmek: sığın-
mak

intibah: uyanış

musibet: belâ,
dert, felâket

münacat: dua, Al-
lah'a yakarış

Ramazan-ı Şerif:
mübarek Rama-
zan ayı

Sahâbe: Hz. Pey-
gamberi (a.s.m.)
dünya gözüyle gö-
ren ve onun yo-

lundan giden Müs-
lûmanlar

sırr-ı tefevvuk: üs-
tûnlük sırrı

sûret: şekil, biçim

şuur: bilinç, anlayış

tesbih: Allah'ı her
tûrlü kusurdan yü-
ce tutarak şanına
layık ifadelerle an-
ma

zikir: Allah'ı anma

(Lem'alar, On Altıncı Lem'a'dan)

Yağmurun vakt-i nüzulü bir kaideye merbut olmadığı için, doğrudan doğruya meşiet-i hassa-i İlâhiye ile bağlı ve hazine-i rahmetten hususî iradeye tâbi olduğunun bir sır-ı hikmeti şudur ki:

Kâinatta en mühim hakikat ve en kıymettar mahiyet nur, vücut, hayat, rahmettir ki, bu dört şey perdesiz, vasıtasız, doğrudan doğruya kudret-i İlâhiye ve meşiet-i hassa-i İlâhiyeye bakar. Sair masnuatta zâhirî esbab kudretin tasarrufuna perde olu-

esbab: sebepler
hakikat: gerçek, doğru
hazine-i rahmet: Allah'ın rahmet hazinesi
hususî: özel
irade: Allah'ın iradesi, dilemesi
kaide: kural, düstur, prensip
kâinat: evren, bütün yaratılmışlar
kıymettar: değerli
kudret: güç, iktidar

kudret-i İlâhiye: Allah'ın sonsuz güç ve kudreti
mahiyet: öz nitelik, özellik
masnuat: san'at eseri varlıklar
merbut: bağlı
meşiet-i hassa-i İlâhiye: Allah'ın bizzat Kendi dileği
rahmet: şefkat, merhamet, bağış
sair: diğer

sır-ı hikmet: herkesin bilmediği gizli sebep, gaye
tâbi: bağlı
tasarruf: faaliyet, istediği şekilde yönlendirme
vakt-i nüzul: inme zamanı, yağmurun yağma zamanı
vasıtasız: aracısız
vücut: varlık
zâhirî: dış görünüşte

yorlar. Ve muttarid kanunlar ve kaideler, bir derece irade ve meşiete hicap oluyor. Fakat vücut, hayat, nur ve rahmette o perdeler konulmamış. Çünkü perdelerin sırr-ı hikmeti o işte cereyan etmiyor.

Madem vücutta en mühim hakikat rahmet ve hayattır. Yağmur, hayata menşe ve medar-ı rahmet, belki ayn-ı rahmettir. Elbette vesâit perde olmayacak, kaide ve yeknesaklık dahi meşiet-i hassa-i İlâhiyeyi setretmeyecek. Tâ ki, her vakit, herkes, herşeyde şükür ve ubudiyete ve sual ve dua-ya mecbur olsun. Eğer bir kaide dahilinde olsaydı, o kaideye güvenip, şükür ve rica kapısı kapanırdı. (...)

* * *

ayn-ı rahmet: rahmetin tâ kendisi
cereyan etmek: dolaşmak, işlemek
dua: Allah'a yalvarma
hakikat: birşeyin gerçek yönü
irade: Allah'ın iradesi, dilemesi
kaide: kural, düstur, prensip
medar-ı rahmet:

rahmet kaynağı
menşe: kaynak
meşiet: dilek, arzu
meşiet-i hassa-i İlâhiye: Allah'ın hususî dilemesi
muttarid: düzenli, intizamlı
rahmet: şefkat, merhamet, bağış
rica: ümit
setretmek: örtmek

sırr-ı hikmet: herkesin bilmediği gizli sebep, gaye
şükür: Allah'a karşı minnet duyma, teşekkür etme
ubudiyet: kulluk
vesâit: vasıtalar, araçlar
vücut: varlık
yeknesak: tekdüze, monoton

(Sözler, On Altıncı Söz,
Küçük Bir Zeyl'den)

... Sair umur-u lâzıme muhalif olarak, yağmurun evkat-ı nüzulü o kadar mütehavvildir ki, mugayyebat-ı hamsede¹ dahil olmuştur. Çünkü vücutta en mühim mevki hayat ve rahmetindir. Yağmur ise, menşe-i hayat ve mahz-ı rahmet olduğu için, elbette o âb-ı hayat, o mâ-i rahmet, gaflet veren ve hicap olan yeknesak kaidesine gir-

¹ Mugayyebat-ı hamse (beş bilinmeyen şey): "Kıyâmet vak-tine dâir bilgi Allah katındadır. Yağmuru O indirir. Rahimlerde olanı O bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilmez. Hiç kimse nerede öleceğini bilmez. Muhakkak ki Allah herşeyi hakkıyla bilir, herşeyden hakkıyla haberdardır." Lokman Sûresi, 31:34.

âb-ı hayat: hayat suyu
evkat-ı nüzul: iniş vakitleri; yağma zamanları
gaflet: umursamazlık; âhirete ve Allah'ın emir ve yasaklarına duyar-sız davranma hali
hicap: perde

kaide: kural
mahz-ı rahmet: rahmetin tâ kendisi
mâ-i rahmet: rahmet suyu
menşe-i hayat: hayatın kaynağı
mugayyebat-ı hamse: beş bilin-

meyen şey
mütehavvil: değişken
rahmet: şefkat, merhamet
sair: diğer, başka
umur-u lâzıme: gerekli işler
yeknesak: monoton, aynı tarzda

meyecek. Belki, doğrudan doğruya Cenâb-ı Mün'im, Muhyî ve Rahmân ve Rahîm olan Zât-ı Zülcelâl, perdesiz, elinde tutacak, ta her vakit dua ve şükür kapılarını açık bırakacak.

* * *

(Barla Lâhikası, 144. Mektup)

Süleyman Efendi, Mustafa Çavuş ve Bekir Beyin bir fıkrasıdır. Isparta'daki kardeşlerimizin fıkrasındaki dâvâyı ispat eden kuvvetli iki delili gösteriyor.

Re'fet Bey ve Hüsrev gibi kardeşlerimizin harika bir surette yağan umumî yağ-

Cenâb-ı Mün'im: varlıkları nimetlendiren yüce Allah
dâvâ: kutsal bir iddiayı insanlara duyurma gayreti
fıkra: kısa yazı
Muhyî: bütün canlılara hayat veren Allah

Rahîm: rahmeti herşeyi kuşatmakla birlikte, dilediği varlıklara çok özel ihsanı ve hususi rahmet tecellisi olan Allah
Rahmân: rahmet eserleri bütün var-

lık âlemini kuşatan Allah
sûret: şekil, biçim
umumî: genel, herkese ait
Zât-ı Zülcelâl: sonsuz haşmet ve yücelik sahibi Zât, Allah

mur içinde Risale-i Nur bereketine hususiyetle baktığına, bizim de kanaatimiz geliyor. Çünkü gözümüzle yağmur hâdisesini, hususî bir şekilde hizmet-i Kur'ân ve Risale-i Nur'a baktığını iki suretle gördük.

Birinci suret: Risale-i Nur'un vasıta-i neşri olan Üstadımızın camii, Barla'da seddedildi. Risale-i Nur'u yazacak hariçteki talebelerinin yanına gelmeleri men edildiği hengâmda kuraklık başladı. Yağmura ihtiyacı şedid oldu. Sonra yağmur başladı, her tarafta yağdı. Yalnız Karaca Ahmed Sultan'dan itibaren, bu daire içinde kalan Barla mıntikasına yağmur gelmedi. Üstadımız bundan pek müteessir olarak dua ediyordu. Sonra dedi ki:

“Kur'ân'ın hizmetine sed çekildi, bu köy-

bereket: Allah'tan gelen bolluk, nimet

hâdis: olay

hariçteki: dışarıdaki

hengâm: zaman, an

hizmet-i Kur'ân:

Kur'ân hizmeti

hususî: özel

ihtiyacı şedid: şiddetli ihtiyaç

kanaat: inanma, razı olma

Karaca Ahmed

Sultan: Barla ile Barla Gölü arasında “Karadut” mevkiinde, bir ziyaret-gâhtır. Barla'ya

yürüyerek yirmi dakikalık bir mesafedir

müteessir: etkililmiş, üzüntülü

seddedilme: kapatılma

sûret: şekil, biçim

vasıta-i neşir: yayma, duyurma aracı

deki mescidimiz kapandı. Bunda bir eser-i itab var ki, yağmur gelmiyor. Öyleyse, madem Kur'ân'ın itabı var. Yâsin Sûresini şefaattçi yapıp Kur'ân'ın feyzini ve bereketini isteyeceğiz.”

Üstadımız Muhacir Hâfız Ahmed Efendiye dedi ki: “Sen kırk bir Yâsin-i Şerif oku.”

Muhacir Hâfız Ahmed Efendi bir kamışa okudu. O kamışı suya koydular. Daha yağmur alâmeti görünmezken, ikinci namazı vaktinde, Üstadımız, daima itimad ettiği bir hatırasına binaen Muhacir Hâfız Ahmed Efendiye söyledi ki: “Yâsin’ler tılsımı açtı; yağmur gelecek.”

Aynı gecede, evvelce yağmadığı Barla dairesi içine öyle yağdı ki, Üstadımızın odasının altındaki Çoban Ahmed’in bahçesindeki duvar yağmurdan yıkıldı. Halbuki Ka-

alâmet: belirti, işaret

bereket: Allah’tan gelen bolluk, nimet

binaen: dayanarak

eser-i itab: azarla-

ma belirtisi

evvel: önce

feyiz: mânevî gıda, bereket

itab: azarlama

itimad: güven

şefaattçi: af için aracı

tılsım: sır, şifre

Yâsin-i Şerif: Mekke’de nazil olan, 83 âyetten oluşan ve “Kur’ân’ın kalbi” diye adlandırılan sûre; Kur’ân’ın 36. sûresi

raca Ahmed Sultan'ın arkasında ve deniz kenarında balık avlamakla meşgul Şem'i ile arkadaşları bir damla yağmur görmediler.

İşte bu hâdise kat'iyen delalet ediyor ki, o yağmur, hizmet-i Kur'ân'la münasebettardır. O rahmet-i âmme içinde bir hususiyet var ki, Sûre-i Yâsin anahtar ve şefaathî oldu ve yağmur kâfi miktarda yağdı.

İkinci suret: Kuraklık zamanında, yirmi otuz gün içinde yağmur Barla'ya yağmamışken, Yokuşbaşı Çeşmesi yapıldığı bir zamanda menbâna yakın Üstadımız ve biz (yani, Süleyman, Mustafa Çavuş, Ahmed Çavuş, Abbas Mehmed ve sair kardeşleri-

delâlet etme: delil

olma, işaret etme

hâdise: olay

hizmet-i Kur'ân:

Kur'ân hizmeti

hususiyet: özellik

kâfi: yeterli

Karaca Ahmed

Sultan: Barla ile Barla Gölü arasında "Karadut" mevkiinde, bir ziyaret-gâhtır. Barla'ya yürüyerek yirmi dakikalık bir mesa-

fededir

kat'iyen: kesinlikle

menba: kaynak

münasebettar: ilgili, bağlantılı

rahmet-i âmme:

herkesi içine alan İlâhî şefkat, merhamet

sair: diğer

Sûre-i Yâsin: Mekke'de nazil olan, 83 âyetten oluşan ve "Kur'ân'ın kal-

bi" diye adlandırılan sûre; Kur'ân'ın 36. sûresi

sûret: şekil, biçim

şefaathî: af için aracı

Yokuşbaşı Çeşmesi: Üstad Bediüzzaman'ın Barla'da kaldıkları evin altındaki çeşmenin adı (Üstad hazretleri bu çeşmeden abdest alırdı)

miz) beraber cemaatle namaz kıldık. Tesbihattan sonra dua için elimizi kaldırdık, Üstadımız yağmur duası etti. Kur'ân'ı şefaathı yaptı. Birden, o güneş altında, her birimizin ellerine yedi-sekiz damla yağmur düştü. Elimizi indirdik, yağmur kesildi. Cümlemiz bu hale hayret ettik. O vakte kadar yirmi otuz gündür yağmur gelmemişti. Yalnız o yağmur duası ânında, dua eden her ele yedi-sekiz damla düşmesi gösterdi ki, bunda bir sır var. Üstadımız dedi ki: “Bu bir işaret-i İlâhiyedir. Cenâb-ı Hak mânen diyor ki: Ben duayı kabul ediyorum, fakat şimdi yağmur vermiyorum.” Demek sonra sûre-i Yâsin şefaathı edecek. Nitekim öyle olmuştur.

Elhasıl: Isparta'daki kardeşlerimizin umumî rahmet içindeki Risale-i Nur'un bereke-

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın tâ kendisi olan,
şeref ve yücelik
sahibi Allah

elhasıl: sonuç ola-
rak

işaret-i İlâhiye: Al-
lah tarafından gön-
derilen işaret

mânen: mânevî
olarak

rahmet: ilâhî şef-
kat, merhamet

Sûre-i Yâsin: Mek-
ke'de nazil olan,
83 âyetten oluşan
ve “Kur'ân'ın kal-
bî” diye adlandırıl-
an sûre; Kur'ân'ın
36. sûresi

şefaathı etme: af

için aracılık etme
tesbihat: Allah'ı her
tür türlü kusurdan yüce
tutarak şanına lâyık
ifadelerle anma;
namazdan sonra
tesbih ve zikir çek-
me bölümü

umumî: genel, her-
kese ait

tine dair dâvâ ettikleri hususiyeti, bu iki kuvvetli delille tasdik ediyoruz.

Barla'da

Şem'î, Mustafa Çavuş, Bekir Bey,
Muhacir Hâfız Ahmed, Süleyman

* * *

(Emirdağ Lâhikası, 14. Mektup'tan)

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ ¹

Bana hizmet eden küçücük bir
Risale-i Nur talebesinin çoklar na-
mına sorduğu sualine cevaptır.

Sual: Üstadım, yağmur duası ve nama-
zın neticesi görünmedi, fâidesiz kaldı. İki
üç defa bulut toplandı, yağmur vermeden
dağıldı. Neden?

¹ Her türlü noksan sıfatlardan yüce olan Allah'ın adıyla.

bereket: Allah'tan
gelen bolluk, ni-
met

dâvâ: iddia
hususiyet: özellik
namına: adına

talebe: öğrenci
tasdik etme: doğ-
rulama, onaylama

Elcevap: Yağmursuzluk, bu çeşit dua ve namazın vaktidir, illeti ve hikmeti değil. Nasıl ki güneş ve ayın tutulması zamanında küsuf ve husuf namazı kılınır ve güneşin gurubuyla akşam namazı kılınır; öyle de, yağmursuzluk, kuraklık, yağmur namazının ve duasının vaktidir. İbadet ve duanın sebebi ve neticesi emir ve rıza-i İlâhîdir, fâidesi uhrevîdir. Eğer namazdan, ibadetten dünyevî maksatlar niyet edilse, yalnız onlar için yapılsa, o namaz battal olur. Mese-lâ, akşam namazı güneşin batmaması için ve husuf namazı ayın açılması için kılınmaz. Öyle de, bu nevi ibadet, yağmuru getirmek için kılınsa yanlış olur. Yağmuru vermek Cenâb-ı Hakkın vazifesidir. Biz vazifemizi yaptık; Onun vazifesine karışmayız.

Gerçi yağmur namazının zahir neticesi

battal: boş, hüküm-süz

Cenâb-ı Hak: Hakkın ta kendisi olan sonsuz şeref ve yücelik sahibi Allah

gurub: batış

hikmet: amaç, gaye

husuf namazı: ay tutulmasında kılınan namaz

illet: esas sebep

küsuf namazı: güneş tutulmasında

kılınan namaz

nevi: çeşit

rıza-i ilâhî: Allah'ın rızası

uhrevî: âhirete ait

zahir: açık, görünen

yağmurun gelmesidir; fakat asıl hakikî, en menfaatli neticesi ve en güzel ve tatlı meyvesi şudur ki: Herkes o vaziyetle anlar ki, onun tayınını veren babası, hanesi, dükkânı değil; belki onun tayınını ve yemeğini veren, koca bulutları sünger gibi ve zemin yüzünü bir tarla gibi tasarrufunda bulunduran bir Zât, onu besliyor, rızkını veriyor. Hattâ en küçücük bir çocuk da, daima aç olduğu vakit validesine yalvarmaya alışmışken, o yağmur duasında, küçücük fikrinde büyük ve geniş bu mânâyı anlar ki: Bu dünyayı bir hane gibi idare eden bir Zât, hem beni, hem bu çocukları, hem validelerimizi besliyor, rızıklarını veriyor. O vermese, başkalarının fâidesi olmaz. Öyleyse Ona yalvarmalıyız der, tam imanlı bir çocuk olur. Bu münasebetle kısacık altı nokta beyan edilecek.

Birinci nokta: Nimet ve rahmet-i İlâhiye-

beyan etme: açık-
lama, izah etme
hakikî: asıl, gerçek
hane: ev
münasebet: bağ-

lantı, ilgi
nimet: iyilik, lütuf,
ihسان
tasarruf: kullanma
ve faaliyet

tayın: erzak, yiyecek
valide: ana
vaziyet: durum, hâl
zemin: yer, dünya

nin fiyatı, şükürdür. Biz şükürü hakkıyla vermedik. Evet, rahmetin fiyatını şükürle vermediğimiz gibi; zulmümüzle, isyanımızla gazabı celb ediyoruz. Şimdi zemin yüzünde zulüm ve tahribat, küfür ve isyan ile, nev-i beşer tam tokada kendini müstahak etti ve dehşetli tokatlar yedi. Elbette bir parça hissemiz de olacak.

İkinci nokta: Hadîste var ki: “Hattâ deniz dibindeki balıklar dahi günahkâr ve zâlimlerden şekvâ ediyorlar ki, onların yüzünden yağmur kesilir, hattâ bizim de nafakamız azalır” derler. Evet, bu zamanlarda öyle günahlar, zulümler oluyor ki, rahmet istemeye yüzümüz kalmıyor, mâsum hayvanlar da azap çekerler.

azap: acı, sıkıntı
celb etme: çekme
gazab: öfke
hadis: Peygamberimize ait söz, fiil, davranış veya onun onayladığı başkasına ait söz, fiil ve davranışlar
mâsum: günahsız, suçsuz
müstahak: hak

eden, hak etmiş
nafaka: geçim için gerekli olan şey
nev-i beşer: insanlar
rahmet: merhamet, bağış, şefkat, esirgeme
rahmet-i ilâhiye: Allah'ın herşeyi kuşatan sonsuz rahmeti

şekvâ: şikâyet
şükür: nimetlere karşı memnunluk gösterme, Allah'a teşekkür etme
tahribat: tahripler, yıkıp bozmalar
zâlim: zulmeden, acımasız
zemin: yer, dünya
zulüm: haksızlık, eziyet, işkence

Üçüncü nokta: Âyette vardır: “Öyle musibetten kaçınız ki, geldiği vakit zâlimlere mahsus kalmaz, mâsumlar ve mazlumlar da içinde yanar.”¹ Çünkü, musibet-i âmmeden mâsumlar harika bir tarzda, yangın içinde selâmette kalsalar, hikmet-i diniye bozulur. Çünkü din bir imtihan, bir tecrübedir. O vakit, Ebu Cehil gibi fenalar, aynen Ebu Bekir-i Sıddık Radiyallahu Anh gibi tasdik ederler. Onun için, musibet-i âmmede mâsumlar da belâ çekerler.

Dördüncü nokta: Şimdi, malda ve rızıkta hilelerle suistimâl ile, rüşvetle çok haram karıştığı ve ekinciler kendi malına hakkıyla sahip olmadığı ve on adamdan iki-üçü tam rahmete müstahak ise, ekincilerin malından

¹ Enfâl Sûresi, 8:25.

belâ: musibet, sıkıntı
haram: Allah ve Resulü tarafından kesin olarak yasaklanmış şey
hikmet-i diniye: dinin hikmeti, sırrı
mahsus: has, özel
mâsum: günahsız,

suçsuz
mazlum: zulme uğramış
musibet: belâ, dert, felâket
musibet-i âmme: büyük ve genel musibet
Radiyallahu Anh:

Allah ondan razı olsun
selâmet: esenlik, güven
suistimâl: birşeyi kötüye kullanma
tasdik: doğrulama
zâlim: zulmeden, acımasız

istifade edenlerden beş-altısı ya zulümle, haram karıştırmakla, ya şükürsüzlükle rahmete istihkakını kaybediyor.

Beşinci nokta: Risale-i Nur, bu Anadolu memleketine, belâların def'ine ehemmiyetli bir vesiledir. Sadaka nasıl belâyı def ediyor; onun intışarı ve okunması küllî bir sadaka nev'inde semâvî ve arzî belâların def'ine çok emâreler ve çok hâdiselerle tebeyyün etmiş. Hattâ Kur'ân'ın işaretiyle tahakkuk etmiş. Ve yazmasını ve intışarını men etmek zamanlarında dört defa zelzelelerin başlaması ve intışarıyla durmaları ve Anadolu'da ekser okunması İkinci Harb-i Umumînin

arzî: dünyaya ait
def': uzaklaştırma
ehemmiyetli:
 önemli
ekser: çoğunluk
emâre: alâmet, belirti
hâdis: vak'a, olay
harb-i umumî:
 dünya savaşı
intışar: yayılma
istifade: faydalanma, yararlanma
istihkak: lâyük ol-

ma, hak etme
küllî: büyük, genel
men etmek: ya-saklamak
müstahak: hak eden, hak etmiş
nev'i: çeşit, tür
rahmet: merhamet, bağış, şefkat, esirgeme
sadaka: Allah rızası için ihtiyaç sahibi kişilere yapı-

lan yardım
semâvî: gökten gelen
tahakkuk: gerçekleşme
tebeyyün etme: belli olma, ortaya çıkma
vesile: sebep, aracı
zelzele: deprem, sarsıntı
zulüm: haksızlık, eziyet, işkence

Anadolu'ya girmemesine bir vesile olduğu Sûre-i Ve'l-Asr işaret ettiği, bu iki ay kuraklık zamanında mahkemenin Risale-i Nur'un beraatine ve vatana menfaatli olduğuna dair kararını Mahkeme-i Temyiz tasdik ederek tam bir serbestiyetle Risale-i Nur'un in-tişar ve okunmasını beklerken, bütün bütün aksine olarak men edilmesi ve mahkemedeki risalelerin sahiplerine iade edil-mesi ve bizi de o cihetle konuşmaktan men etmeleri cihetiyle, belâların def'ine vesile olan bu küllî sadaka-i mâneviye karşı çıka-madı, günahımız neticesi kuraklık başladı.

Altıncı nokta: Yağmursuzluk bir musibet-tir ve ceza-yı amel bir azaptır. Buna karşı, ağlamakla ve hüznün ve kederle, niyaz ve

azap: acı, sıkıntı
beraat: temize çık-ma, suçsuz oldu-ğunun anlaşılması
ceza-yı amel: işin karşılığı
cihet: yön
def'i: uzaklaştırıl-ması
hüzün: üzüntü
intişar: yayılma
keder: sıkıntı, üzüntü

küllî: genel kap-samlı
Mahkeme-i Tem-yiz: bir mahkeme tarafından verilen kararın kanun ve usul yönünden tekrar incelenme-si için başvuru-lan bir üst mahkeme
men etme: yasak-lama

musibet: belâ, dert, felâket
niyaz: dua, istek
sadaka-i mâneviye: belâları uzaklaştı-ran mânevî sadaka
Sûre-i Ve'l-Asr: Kur'ân-ı Kerimin 103. sûresi olan Asr Sûresi
tasdik: doğrulama
vesile: sebep, aracı

hazinâne yalvarmakla ve pek ciddî nedamet ve tevbe ve istiğfar ile karşılamak ve sünnet-i seniye dairesinde, bid'alar karışmadan, şeriatin tayin ettiği tarzda dergâh-ı İlâhiyeye iltica etmek ve dua ve o hale mahsus ubudiyetle mukabele etmektir.

Hem böyle umumî musibetler, ekser nâsın hatâsından geldiği cihetle, o insanların ekseri (kısım-ı âzamı) tevbe ve nedamet ve istiğfar etmekle def olur.

* * *

bid'a: aslen dinde olmayıp sonradan dine aykırı şekilde ortaya çıkan şeyler

cihet: yön

def olma: uzaklaşma

dergâh-ı İlâhiye: Allah'ın yüce katı

ekser: çoğunluk

hazinâne: hüzünlü bir şekilde

iltica etmek: sığınmak

istiğfar etmek: af dilemek

kısım-ı âzam: büyük bir kısım

mahsus: has, özel

mukabele etmek: karşılık vermek

musibet: belâ, dert, felâket

nâs: insanlar

nedamet: pişmanlık

sünnet-i seniye: Peygamberimizin söz, fiil ve hareket-

lerine dayanan yüce prensipler

şeriat: Allah tarafından bildirilen emir ve yasaklara dayanan hükümlerin hepsi

tayin etme: belirleme, belirli kılma

tevbe: pişmanlık duyarak günahahtan dönüş

ubudiyet: kulluk

umumî: genel

(Mektubat, On Dokuzuncu Mektup,
On Dördüncü İşaret'ten)

BİRİNCİ MİSAL: Resul-i Ekrem Aleyhis-salâtü Vesselâmın yağmur duası tevatür derecesinde ve çok defa tekrar ile, daima sür'atle kabul olması, başta İmam-ı Buhârî ve İmam-ı Müslim, eimme-i hadîs nakletmişler. Hattâ bazı defa, minber-i şerif üstünde yağmur duası için elini kaldırıp, indirmeden yağmış.¹

...

¹ Buhârî, İstiskâ, 6-8, 14; Müslim, İstiskâ, 8-10.

Aleyhissalâtü Ves-selâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

eimme-i hadîs: hadîs imamları

İmam-ı Buhârî: Kur'ân-ı Kerim'den sonra en güvenilir kitap kabul edilen "Câmiu's-Sahih" adlı ese-

riyle tanınmış olan büyük hadis âlimi

İmam-ı Müslim:

altı büyük hadis kitabından "Sahih-i Müslim" adlı eserinin müellifi olan büyük hadis âlimi

minber-i şerif:

Peygamber Efendimizin (a.s.m.) üzerinde hutbe okuduğu mübarek

minber

Resul-i Ekrem: Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

tevatür: yalan üzerine birleşmeleri mümkün olmayan bir topluluk tarafından bir hadis-i şerifin aktarılması

Bir iki defa ordu susuz kaldığı vakit bulut geliyordu, yağmur veriyordu.¹ Hattâ, nübüvvetten evvel, cedd-i Nebî Abdülmuttalib, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmin küçüklük zamanında mübarek yüzüyle yağmur duasına giderdi. Onun yüzü hürmetine gelirdi ki, o hâdise Abdülmuttalib'in bir şiiriyle iştihar bulmuş.²

Hem vefat-ı Nebevîden sonra, Hazret-i Ömer, Hazret-i Abbas'ı vesile yapıp demiş: “Yâ Rab, bu Senin habibinin amcasıdır.

¹ Mecmeu'z-Zevâid, 6:194-195; İbni Huzeyme, 1:53; Müstedrek, 1:159; İbni Hibbân, 4:223.

² İbni Sa'd, Tabakat, 1:90; Beyhakî, Delâilü'n-Nübüvve, 2:15-19.

Aleyhissalâtü Ves-selâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

cedd-i Nebî: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) dedesi, Abdülmuttalib

habîb: çok sevgili, Allah'ın en sevdiği kul olan Peygamberimiz Hz. Muhammed

(a.s.m.)

Hazret-i Abbas: Peygamberimizin amcası Abbas (r.a.)

iştihar bulma:

meşhur olma

mübarek: hayırlı, bereketli

nübüvvet: peygamberlik

Rab: her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için

muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulun duran Allah

Resul-i Ekrem:

Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

vefat-ı Nebevî:

Peygamberimizin vefatı

Onun yüzü hürmetine yağmur ver.” Yağmur gelmiş.¹

Hem İmam-ı Buharî ve Müslim haber veriyorlar ki: Yağmur için dua talep edildi. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm dua etti. Yağmur öyle geldi ki, mecbur oldular: “Aman dua et, kesilsin.” Dua etti, birden kesildi.²

* * *

(Kastamonu Lâhikası,
154. Mektup'tan)

Burada da yağmura şedit ihtiyaç vardı. Yağmur gelecek hiçbir alâmet hissetmiyorduk. Bu kaht zamanında yağmursuzluk, fa-

¹ *Buharî*, İstiska: 3; Fedâilü Ashâbi'n-Nebî: 11.

² *Buharî*, İstiska: 19; *İbni Mâce*, İkame: 154; *Müslim*, Salâtü'l-İstiska: 8, hadis no. 897; *İbni Kesîr*, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 6:91-92; *Kadı İyâz*, *eş-Şifâ*, 1:327.

alâmet: belirti, işaret

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı

onun üzerine olsun

kaht: kıtlık

Resul-i Ekrem: Allah'ın en şerefli

ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

şedit: şiddetli

kir fukaraya çok ağır gelmişti. Ben, üç defa, namazdan sonra, mâsum fukaraları ve aç kalan hayvanları Risale-i Nur'u şefaathî yapıp dua ettik. Birden, aynı gece, memulümüzün fevkinde, duanın tam kabulünü gördük. Ben hayretle, bu cüz'î duamız, bu küllî meseleye ne derece dahil olduğunu bilemedim. Dedim: "Herhalde çok mühim dualara, duamız da, binden bir hissesi olmuş." Şimdi tahakkuk etti ki; Isparta nûranileri, nurlu mânevî duaları, bizi de o rahmetten hissedar eyledi. Hattâ o duama arkamdan âmin diyenlerden Feyzi'ye, bu mâ-nâyı, bu hayretimi de ona şimdi söyledim. Evvelce söyleseydim, onun hüsn-ü zannını tadil edemeyecektim. Çünkü o, Üstadına en büyük hisse veriyor.

* * *

âmin: Allah'ım kabul eyle
cüz'î: az, küçük, ferdî
dahl: katkı
fevkinde: üstünde
hissedar: pay sa-

hibi
hüsn-ü zan: güzel zanda bulunma
küllî: büyük, kapsamlı, geniş
memul: beklenilen, umulan

nûrani: nurlu
rahmet: şefkat, merhamet ve ihsan
tadil etme: düzeltme
tahakkuk: gerçekleşme

(Sözler, Yirmi Dördüncü Söz,
Dördüncü Dal'dan)

Yeryüzünün tarlasında nebâtâtın her bir taifesi, lisan-ı hâl ve istidat diliyle Fâtır-ı Hakîmden sual ediyorlar, dua ediyorlar ki, “Yâ Rabbenâ! Bize kuvvet ver ki, yeryüzünün her bir tarafında taifemizin bayrağını dikmekle saltanat-ı rububiyetini lisanımızla ilân edelim. Ve rû-yi arz mescidinin her bir köşesinde Sana ibadet etmek için bize tevfiğ ver. Ve meşhergâh-ı arzın her bir tarafında Senin Esmâ-i Hüsnânın nakışlarını, Senin bedî ve antika san’atlarını kendi lisanımızla teşhir etmek için bize bir revaç ve seyahate iktidar ver” derler.

bedî: güzel, benzersiz

Esmâ-i Hüsnâ: Allah’ın en güzel isimleri

Fâtır-ı Hakîm: her şeyi hikmetle ve harika üstün san’atıyla yaratan Allah

iktidar: güç, kudret
istidat: kabiliyet, yetenek

lisan: dil

lisan-ı hâl: hal ve davranış dili

mescid: namaz kılınan yer

meşhergâh-ı arz: yeryüzü sergisi

nakış: işleme, dokuma

nebâtat: bitkiler

revaç: kıymet, değer

rû-yi arz: yeryüzü

saltanat-ı rububiyet: Allah’ın rablık saltanatı

taife: topluluk

teşhir etmek: sergilemek

tevfiğ: muvaffakiyet, başarı

Yâ Rabbenâ: ey Rabbimiz

Fâtır-ı Hakîm, onların mânevî dualarını kabul edip ki, bir taifenin tohumlarına kıldan kanatçıklar verir; her tarafa uçup gidiyorlar, taifeleri namına esmâ-i İlâhiyeyi okutturuyorlar (ekser dikenli nebâtat ve bir kısım sarı çiçeklerin tohumları gibi).

* * *

(Sözler, Yirmi Altıncı Söz,
Birinci Mebhas'tan)

Evet, Kur'ân'ın dediği gibi, insan, seyyiâtından tamamen mes'uldür. Çünkü seyyiâtı isteyen odur. Seyyiât, tahribat nev'inden olduğu için, insan bir seyyie ile çok tahribat yapabilir, müthiş bir cezaya kesb-i istihkak eder: bir kibritle bir evi yakmak gibi. Fakat hasenatta iftihara hakkı yoktur.

ekser: pek çok
esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri
Fâtır-ı Hakîm: herşeyi hikmetle ve harika üstün san'atıyla yaratan Allah
Hak: herşeyi hakkıyla yaratan, varlığı hak olan ve

her hakkın sahibi olan Allah
hasenat: iyilikler, sevaplar
iftihar: övünme
kesb-i istihkak: hak etme
mes'ul: sorumlu
nam: ad

nebâtât: bitkiler
nev': tür, çeşit
seyyiât: kötülükler, günahlar
seyyie: kötülük, günah
tahribat: yıkıp bozmalar, yok etmeler
taife: topluluk

Onda onun hakkı pek azdır. Çünkü hasenatı isteyen, iktiza eden rahmet-i İlâhiye; ve icad eden kudret-i Rabbâniyedir. Sual ve cevap, dâi ve sebep, ikisi de Haktandır. İnsan yalnız dua ile, iman ile, şuur ile, rıza ile onlara sahip olur.

Fakat seyyiâtı isteyen nefis-i insaniyedir: ya istidat ile, ya ihtiyar ile. Nasıl ki, beyaz, güzel güneşin ziyasından bazı maddeler siyahlık ve taaffün alır. O siyahlık, onun istidadına aittir. Fakat o seyyiâtı, çok mesâlihi tazammun eden bir kanun-u İlâhî ile icad eden yine Haktır. Demek, sebebiyet ve sual nefistendir ki, mes'uliyeti o çeker. Hak-

dâi: sebep olan

Hak: herşeyi hakkıyla yaratan, varlığı hak olan ve her hakkın sahibi olan Allah

hasenat: iyilikler, sevaplar

icad etmek: var etmek, yaratmak

ihtiyar: tercih, seçme gücü

iktiza etmek: gerektirmek

iman: inanmak

istidat: kabiliyet, yetenek

kanun-u İlâhî: Allah'ın kanunu

kudret-i Rabbâniye: herşeyi terbiye ve idare eden Allah'ın sonsuz kudreti

mes'uliyet: sorumluluk

mesâlih: maslahatlar, faydalar

nefis-i insaniye: insanı daima kötü-

lûge, yasak zevk ve isteklere teşvik eden duygu

rahmet-i İlâhiye: Allah'ın merhamet ve şefkati

seyyiât: kötülükler, günahlar

sual: isteme

şuur: bilinç, idrak

taaffün: bozulma, çürüme

tazammun etmek: içine almak

ziya: ışık

ka ait olan halk ve icad ise, daha başka güzel netice ve meyveleri olduğu için güzeldir, hayırdır.

* * *

(Yirmi Altıncı Söz,
Üçüncü Mebhas'tan)

Elhasıl: Ey insan! Senin elinde gayet zayıf, fakat seyyiâtta ve tahribatta eli gayet uzun ve hasenatta eli gayet kısa, cüz-ü ihtiyarî namında bir iraden var. O iradenin bir eline duayı ver ki, silsile-i hasenatın bir meyvesi olan Cennete eli yetişsin ve bir çiçeği olan saadet-i ebediyeye eli uzansın. Diğer eline istiğfarı ver ki, onun eli seyyiât-tan kısalsın ve o şecere-i mel'unenin bir

cüz-ü ihtiyarî: insanın elindeki seçim gücü, irade
elhasıl: özetle, sonuç olarak
Hak: herşeyi hakkıyla yaratan, varlığı hak olan ve her hakkın sahibi olan Allah

hasenat: iyilikler, sevaplar
icad etmek: var etmek, yaratmak
irade: dileme, seçim yapma gücü
istiğfar: Allah'tan bağışlanma dileme
nam: ad
saadet-i ebediye:

sonsuz mutluluk
seyyiat: günahlar, kötülükler
silsile-i hasenât: iyilikler zinciri
şecere-i mel'un: lânet edilmiş ağaç
tahribat: yıkıp yok etmeler, bozulmalar

meyvesi olan zakkum-u Cehenneme yetişmesin.

Demek, dua ve tevekkül meyelân-ı hayra büyük bir kuvvet verdiği gibi, istiğfar ve tevbe dahi meyelân-ı şerri keser, tecavüzâtını kırar.

* * *

(Sözler, Yirmi Üçüncü Söz,
Birinci Mebhas, Üçüncü Nokta'dan)

İman hem nurdur, hem kuvvettir. Evet, hakikî imanı elde eden adam, kâinata meydan okuyabilir ve imanın kuvvetine göre, hâdisâtın tazyikatından kurtulabilir. “*Tevekkeltü alâllah*” der, sefine-i hayatta kemâl-i

dua: Allah’a yalvarıp yakarma
hâdisat: olaylar
hakikî: gerçek, doğru
istiğfar: Allah’tan bağışlanma dileme
kâinat: evren, yaratılmış herşey
meyelân-ı hayr: iyiliğe eğilim gösterme

meyelân-ı şer: kötülüğe eğilim gösterme
nur: ışık, aydınlık
sefine-i hayat: hayat gemisi
tazyikat: baskılar, sıkıştırmalar
tecavüzât: tecavüzler, haddi aşmalar
tevbe: pişmanlık

duyarak günden gün dönüş
tevekkeltü alâllah: Allah’a tevekkül ettim, dayandım
tevekkül: Allah’a dayanma ve güvenme
zakkum-u Cehennem: Cehennemdeki zakkum ağacı

emniyetle, hâdisâtın dağlarvâri dalgaları içinde seyran eder. Bütün ağırlıklarını Kadîr-i Mutlakın yed-i kudretine emanet eder, rahatla dünyadan geçer, berzahta istirahat eder. Sonra, saadet-i ebediyeye girmek için Cennete uçabilir. Yoksa, tevekkül etmezse, dünyanın ağırlıkları, uçmasına değil, belki esfel-i sâfilîne çeker.

Demek, *iman tevhidi, tevhid teslimi, teslim tevekkülü, tevekkül saadet-i dâreyni iktiza eder*. Fakat yanlış anlama. Tevekkül, esbabı bütün bütün reddetmek değildir. Belki, esbabı, dest-i kudretin perdesi bilip riayet ederek; esbaba teşebbüs ise, bir nevi

berzah: kabir âlemi

dağlarvâri: dağlar gibi

dest-i kudret: Allah'ın kudret eli

esbab: sebepler

esfel-i sâfilîn: aşağıların en aşağısı

hâdisat: olaylar

iktiza: gerektirme

istirahat: dinlenme

Kadîr-i Mutlak: sı-

nırsız güç ve kudret sahibi Allah

kemâl-i emniyet:

tam bir emniyet

nevi: tür, çeşit

riayet etmek: uyumak

saadet-i dâreyn:

dünya ve âhiret mutluluğu

saadet-i ebediye:

sonsuz mutluluk

seyran etmek:

seyretmek

teşebbüs: başvurma

tevekkül: Allah'a dayanma ve güvenme

tevhid: birleme; herşeyin bir olan Allah'a ait olduğunu bilme ve inanma

yed-i kudret: Allah'ın kudret eli

dua-yı fiilî telâkki ederek, müsebbebatı yalnız Cenâb-ı Haktan istemek ve neticeleri Ondan bilmek ve Ona minnettar olmaktan ibarettir.

* * *

(*Mesnevî-i Nuriye, Katrenin Zeyli'nden*)

Remz: Arkadaş! Bilhassa muztar olanların dualarının büyük bir tesiri vardır. Bazen o gibi duaların hürmetine, en büyük birşey en küçük birşeye musahhar ve muti' olur. Evet, kırık bir tahta parçası üzerindeki fakir ve kalbi kırık bir mâsumun duası hürmetine, denizin fırtınası, şiddeti, hiddeti inmeye başlar. Demek dualara cevap veren Zât, bütün mahlûkata hâkimdir. Öyleyse, bütün mahlûkata dahi Hâlıktır.

bilhassa: özellikle
Cenâb-ı Hak: Hak-
 kın tâ kendisi olan
 şeref ve yücelik
 sahibi Allah
dua-yı fiilî: fiilî dua,
 gerekli şartları ve
 sebepleri yerine
 getirme
hâkim: hükmeden,

idareci
Hâlık: herşeyi ya-
 ratan Allah
mahlûkat: yaratıl-
 mış varlıklar
minnettar olmak:
 şükran duymak
musahhar: boyun
 eğen, emre uyan

muti': itaat eden
muztar: çaresiz,
 zorda kalan
müsebbebat: se-
 beplerin sonuçları
telâkki etmek: ka-
 bul etmek
Zât: Cenâb-ı Hak-
 kın Kendisi

(*Mesnevî-i Nuriye, Hubab'dan*)

İ'lem eyyühe'l-aziz! Dualar, tevhid ve ibadetin esrarına nümunedir. Tevhid ve ibadette lâzım olduğu gibi, dua eden kimse de, “Kalbinde dolaşan arzu ve isteklerini Cenâb-ı Hak işitir” deyip Kadir olduğuna itikad etmelidir. Bu itikad, Allah'ın herşeyi bilir ve herşeye kadir olduğunu istilzam eder.

* * *

(*Mesnevî-i Nuriye, Onuncu Risale'den*)

İ'lem eyyühe'l-aziz! “Bazı dualar icabete iktiran etmez” diye iddiada bulunma.

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın tâ kendisi olan
şeref ve yücelik
sahibi Allah

esrar: sırlar

İ'lem eyyühe'l-aziz:
“Bil ey aziz, saygı-
değer kardeşim!”
mânâsında muha-
tabı uyarmak ve
dikkatini çekmek
için kullanılan bir

deyim

icabet: cevap ver-
me

iktiran: sebeple so-
nucunun beraber
olması; duaya he-
men karşılık veril-
mesi, dua ile be-
raber cevabın gö-
rünmesi

istilzam etmek:

gerektirmek

itikad: sarsılmaz
inanç

Kadir: herşeye gücü
yeten, sonsuz güç
ve kudret sahibi
Allah

tevhid: birleme, her-
şeyin bir olan Al-
lah'a ait olduğunu
bilme ve inanma

Çünkü dua bir ibadettir. İbadetin semeresi âhirette görünür. Dünyevî maksatlar ise, namaz vakitleri gibi, dualar ibadeti için birer vakittirler. Duaların semeresi değildir. Meselâ, şemsin tutulması küsuf namazına, yağmursuzluk yağmur namazına birer vakittir.

Ve keza, zâlimlerin tasallutu ve belâların nüzulü, bazı hususî dualara vakittir. Bu vakitler bâki kaldıkça, o namazlar, o dualar yapılır. Eğer bu vakitlerde dünyevî maksatlar hasıl olursa, zaten nurun alâ nur. Ve illâ, “İcabet duaya iktiran etmedi” diyemezsin. Ancak, “Henüz vakit inkıza etmemiş,

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat
bâki: devamlı, kalıcı, ölümsüz
belâ: musibet, sıkıntı
dünyevî: dünya ile ilgili
hasıl olmak: meydana gelmek
hususî: özel
icabet: cevap verme

iktiran: sebeple sonucunun beraber olması; duaya hemen karşılık verilmesi, dua ile beraber cevabın görünmesi
illâ: yoksa, böyle olmazsa
inkıza etmek: tamamlanmak, bir şey tamamlanıp sona ermek
keza: bunun gibi

küsuf: güneş tutulması
maksat: amaç, gaye
nurun alâ nur: nur üstüne nur, iyiden de iyi
nüzul: inme
semere: meyve
şems: güneş
tasallut: sataşma, baskı kurma, hâkim olma
zâlim: zulmeden, acımasız

duaya devam lâzımdır” diyebilirsin. Çünkü o maksatlar duaların mukaddemesidir, neticesi değildir. Cenâb-ı Hakkın duaların icabetine vaad etmesi ise, icabet ayn-ı kabul değildir. Yani, icabet kabulü istilzam etmez. Duaya herhalde cevap verilir. Cevapsız bırakılmaz. Matluba olan is’af ise, Mucîbin hikmetine tâbidir. Meselâ, doktoru çağırdığın zaman, herhalde “Ne istersin?” diye cevap verir. Fakat “Bu yemeği veya bu ilâcı bana ver” dediğin vakit, bazan verir, bazan hastalığına, mizacına mülâyim olmadığından vermez.

Adem-i kabul esbabından biri de, duayı ibadet kastıyla yapmayıp, matlubun tahsi-

adem-i kabul: kabul etmeme

ayn-ı kabul: aynen kabul etme, aynısını verme

Cenâb-ı Hak: Hakkın ta kendisi olan sonsuz şeref ve yücelik sahibi Allah

esbab: sebebler

hikmet: gaye, fay-

da

icabet: cevap verme

is’af: yardım istediğini yerine getirme

istilzam etmek: gerektirmek

kast: amaç, hedef

maksat: amaç, gaye

matlub: istenilen,

arzu edilen şey

mizac: huy, tabiat, yaratılış

Mucîb: duâlara cevap veren Allah

mukaddeme: başlangıç

mülâyim: uygun

tâbi: bağlı

vaad etmek: söz vermek

line tahsis ettiğinden, aksülâmel olur. O
dua ibadetinde ihlâs kırılır, makbul olmaz.

* * *

aksülâmel: tepki,
reaksiyon

ihlâs: ibadet ve
davranışlarda sa-
dece Allah rızası-

nı gözetme; sami-
miyet

makbul: kabul gör-
müş olma

tahsil: elde etme,
kazanma

tahsis etmek: ait
kılmak, ayırmak

Duanın makbul olması için

(Mektubat, Yirmi Üçüncü
Mektup'tan)

BİRİNCİ SUALİNİZ: Mü'minin mü'mine en iyi duası nasıl olmalıdır?

Elcevap: Esbab-ı kabul dairesinde olmalı. Çünkü bazı şerâit dahilinde dua makbul olur. Şerâit-i kabulün içtimaı nisbetinde makbuliyeti ziyadeleşir.

Ezcümle, dua edileceği vakit, istiğfar ile mânevî temizlenmeli; sonra, makbul bir dua olan salâvat-ı şerifeyi şefaathî gibi zikretmeli ve âhirde yine salâvat getirmeli. Çünkü, iki makbul duanın ortasında bir dua makbul olur.

âhir: son
esbâb-ı kabul: kabul edilme sebepleri
ezcümle: meselâ
ic̣tima: toplanma
istiğfar: af dileme
makbul: kabul gören
makbuliyet: kabul edilmiş olma

mü'min: Allah'a inanan
nisbet: oran, ölçü
salâvat-ı şerife/salâvat: Peygamberimize edilen rahmet ve esenlik duaları
şefaathî: günahlarımızın bağışlanması

ması için peygamberlerin ve Allah katında makbul kişilerin, Allah'ın izniyle af vesilesi olması
şerâit: şartlar
şerâit-i kabul: kabul şartları
zikretme: anma

- Hem بِظَهْرِ الْغَيْبِ¹ yani gıyaben ona dua etmek,²
- Hem hadîste ve Kur'ân'da gelen me'sur dualarla dua etmek; meselâ,

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِیَةَ لِیْ وَلَهُ فِی الدِّیْنِ

وَالدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ³ ❁

رَبَّنَا اٰتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَةً وَفِی الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا

عَذَابَ النَّارِ⁴ ❁

¹ Müslim, Zikr: 86-88; Tirmizî, Birr, 50; Ebu Davud, Vitr, 29; İbni Mâce, Menâsik, 5.

² Müslim, Zikr, 88; Tirmizî, Birr, 50; İbni Mâce, Menâsik, 5; Ebû Dâvud, Vitr, 29.

³ Allah'ım! Senden kendim ve onun için dünyada ve âhirette af ve âfiyet istiyorum. en-Nevevî, el-Ezkâr, 74; el-Hâkim, el-Müstedrek, 1:517.

⁴ "Ey Rabbimiz! Bize dünyada da güzellik ver, âhirette de güzellik ver. Ve bizi Cehennem ateşinin azâbından koru." Bakara Sûresi, 2:201.

gıyaben: hazır ve mevcut olmaksızın, bir kişinin ardından

hadîs: Peygamber

Efendimize (a.s.m.) ait mübarek söz, fiil ve davranış ve ya onun onayladığı başkasına ait

söz, fiil ve davranış

me'sur dua: Kur'ân ve hadislerde geçen dua

gibi câmi dualarla dua etmek

- Hem hulûs ve huşû ve huzur-u kalble dua etmek,
- Hem namazın sonunda, bilhassa sabah namazından sonra,
- Hem mevâki-i mübarekede, hususan mescidlerde,
- Hem Cumada, hususan saat-i icabede,
- Hem şuhur-u selâsede, hususan leyâli-i meşhurede,
- Hem Ramazan'da, hususan Leyle-i Kadirde dua etmek, kabule karîn olması rahmet-i İlâhiyeden kaviyen me'muldür.¹

O makbul duanın ya aynen dünyada ese-

¹ *İhyâu Ulûmi'd-Dîn*, 1:457-466; Neveî, *el-Ezkâr*, s. 420-426.

câmi: kapsamlı
hulûs: samimiyet
hususan: özellikle
huşû: Allah'a karşı korku ve saygı ile boyun eğme
huzûr-u kalb: kalb huzuru
karîn olma: arzuna nail olma, yakın olma
kaviyen: kuvvetle
leyâli-i meşhûre:

meşhur, mübarek geceler
Leyle-i Kadir: Kadir Gecesi
makbul: kabul gören
me'mul: beklenilen, ümid edilen
mescid: namaz kılınan yer
mevâki-i mübâreke: mübarek yer-

ler
rahmet-i İlâhiye: Allah'ın herşeyi kuşatan sonsuz rahmeti
saat-i icabe: duaların kabul edildiği saat
şuhûr-u selâse: üç aylar; Receb, Şaban ve Ramazan ayları

ri görünür; veyahut dua olunanın âhiretine ve hayat-ı ebediyesi cihetinde makbul olur. Demek, aynı maksat yerine gelmezse, dua kabul olmadı denilmez,¹ belki daha iyi bir surette kabul edilmiş denilir.

* * *

(Mesnevî-i Nuriye, Şûle'den)

İ'lem eyyühe'l-aziz! Velîlerin himmetleri, imdatları, mânevî fiilleriyle feyiz vermeleri hâlî veya fiilî bir duadır. Hâdî, Muğîs, Muîn, ancak Allah'tır. Fakat insanda öyle bir lâtife, öyle bir hâlet vardır ki, o lâ-

¹ *Buhârî*, Deavât, 22; *Müslim*, Zikr, 90-91.

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat
cihet: şekil, yön
feyiz: mânevî gıda
fiilî: hareketle, fiil ile ilgili
Hâdî: doğru ve hak yolu gösteren, hidayet veren, Allah
hâlet: durum, hâl
hâlî: hâl ile ilgili
hayat-ı ebediye:

sonsuz âhiret hayatı
himmet: mânevî yardım
İ'lem eyyühe'l-aziz: "Bil ey aziz, saygıdeğer kardeşim!" mânâsında muhatabı uyarmak ve dikkatini çekmek için kullanılan bir deyim
imdat: yardım

lâtife: duygu, his
makbul: kabul gören
mânevî: mânâyâ ait, maddî olmayan
Muğîs: yardım isteyenler için yardıma yetişen, Allah
Muîn: yardımcı, yardım eden, Allah
sûret: biçim, şekil
velî: Allah dostu

tife lisanıyla her ne سوال edilirse–velev ki fâsık da olsun–Cenâb-ı Hak o lâtifeye hürmeten o matlubu yerine getirir. O lâtife pek uzaktan bana göründü ise de, teşhis edemedim.

* * *

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın ta kendisi olan
sonsuz şeref ve
yücelik sahibi Al-
lah

fâsık: günahkâr
hürmeten: saygı
duyarak
lâtife: duygu, his
lisan: dil

matlub: istek, arzu
teşhis etmek: be-
lirlemek
velev: eğer, hatta,
olsa bile...

Makbul duanın önündeki maniler

(Lem'alar, On Altıncı
Lem'a'dan)

BİRİNCİSİ: Kardeşlerimizden Çaprazzâde Abdullah Efendi gibi bazı adamlar, ehl-i keşiften rivayeten, bu geçen Ramazan'da Ehl-i Sünnet ve Cemaat için bir ferec, bir fütuhât olacağını haber verdikleri halde, zuhur etmedi. Böyle ehl-i velâyet ve keşif neden hilâf-ı vâki haber veriyorlar? Benden sordular. Ben de, birden, sünuhât kabilinden olarak verdiğim cevabın muhtasarı şudur:

ehl-i keşif: maneviyat âlemlerinde iman hakikatlerini gözlemlerine seviyesine ulaşmış insanlar

Ehl-i Sünnet ve Cemaat: Peygamberimizin izinde giden büyük Müslüman topluluk
ehl-i velâyet ve ke-

şif: mânevî mertebelere yükselen ve maneviyat âlemlerinde iman hakikatlerini keşfeden insanlar

ferec: tasa ve sıkıntıdan kurtulma
fütuhât: fetihler, zaferler
hilâf-ı vâki: gerçe-

ğe ters
muhtasar: kısa, özet

rivayet: bir sözü nakletme

sünuhât kabilinde: kalbe gelen mânâlar şeklinde

zuhur etmek: ortaya çıkmak, görünmek

Hadis-i şerifte vârit olmuştur ki, “Bazan belâ nâzil oluyor; gelirken karşısına sadaka çıkar, geri çevirir.”¹ Şu hadisın sırrı gösteriyor ki, mukadderat, bazı şerâitle vukua gelirken geri kalır. Demek, ehl-i keşfin muttali olduğu mukadderat mutlak olmadığını, belki bazı şerâitle mukayyet bulunduğunu ve o şerâitin vuku bulmamasıyla o hâdise de vukua gelmiyor. Fakat o hâdise, ecel-i muallâk gibi, Levh-i Ezelînin bir nevi defteri hükmünde olan Levh-i Mahv-İsbatta mu-

¹ el-Hâkim, *el-Müstedrek*, 1:492; el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*: 2:30; *Tirmizî*, *Zekât*: 28; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*. 8:261; el-Beyhâkî, *Şuabü'l-Îmân*: 3:245.

belâ: büyük sıkıntı
ecel-i muallâk: mânevî kader levhasında yazılı olan ve gerçekleşmesi bazı şartlara bağlı olan ecel

ehl-i keşf: maneviyat âlemlerinde iman hakikatlerini gözlemleme seviyesine ulaşmış insanlar

hadis-i şerif: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) mübarek söz, fiil ve ha-

reketi veya onun onayladığı başkasına ait söz, iş veya davranış

Levh-i Ezelî: olmuş ve olacak herşeyin üzerinde yazılı olduğu ezeli levha

Levh-i Mahv-İsbat: birşeyin yıkılıp tekrar kuruluşunu kaydeden mânevî levha, ilâhî kudretin yaz boz tahtası
mukadderat: Allah tarafından takdir olunmuş, ileride

meydana gelecek haller ve olaylar

mukayyet: kayıt altında, sınırlı

mutlak: kayıtsız, kesin

muttali olmak: bir bilgiye ulaşmak, gözlemlemek

nâzil olmak: inmek

nev'i: çeşit

şerâit: şartlar

vârit olmak: ifade

edilmek

vukua gelme: gerçekleşme

kadder olarak yazılmıştır.¹ Gayet nadir olarak Levh-i Ezelîye kadar keşif çıkar. Ekseri oraya çıkamıyor.

İşte bu sırra binaen, geçen Ramazan-ı Şerifte ve Kurban Bayramında ve daha başka vakitlerde, istihraca binaen veya keşfiyat nev'inden verilen haberler, muallâk oldukları şerâiti bulamadıkları için vukua gelmemişler ve haber verenleri tekzip etmiyorlar. Çünkü mukadder imiş, fakat şartı gelmeden o da vukua gelmemiş.

Evet, Ramazan-ı Şerifte bid'aların ref'ine Ehl-i Sünnet ve Cemaatin ekseriyetle hâlis

¹ bk. en-Nevevî, *Şerhu Sahîhi Müslim*: 16:114; İbni Hacer, *Fethu'l-bârî*: 10:415-416.

bid'a: dinde olmayıp sonradan dine zarar verecek şekilde ortaya çıkan şey

binaen: dayanarak

Ehl-i Sünnet ve

Cemaat: Peygamberimizin izinde giden büyük Müslüman topluluk

ekser: çoğunluk

hâlis: içten, samimi

istihrac: eldeki delillerden hüküm çıkarma

keşfiyat: keşifler, manevî âlemlerde bazı olayları ve hakikatleri keşfetme

Levh-i Ezelî: olmuş ve olacak herşeyin üzerinde yazılı olduğu ezeli levha

muallâk: boşta, asılı

mukadder: takdir

olunmuş, kıymeti biçilmiş

nev'i: çeşit

Ramazan-ı Şerif: mübarek Ramazan ayı

ref' etme: ortadan kaldırma

şerâit: şartlar

tekzip etmek: yalanlamak

vukua gelme: gerçekleşme

duası bir şart ve bir sebab-i mühim idi. Maalesef camilere Ramazan-ı Şerifte bid'alar girdiğinden, duaların kabulüne sed çekip ferec gelmedi. Nasıl ki, sabık hadisın sırrıyla, sadaka belâyı ref eder; ekseriyetin hâlis duası dahi ferec-i umumîyi cezb eder. Kuvve-i cazibe vücuda gelmediğinden, fütuhât da verilmedi.

* * *

bid'a: dinde olmayıp sonradan dine zarar verecek şekilde ortaya çıkan şey

cezb etmek: kendine doğru çekmek

ekser: çoğunluk

ferec: tasa ve sıkıntıdan kurtulma, ferahlık

ferec-i umumî: genel ferahlık, sıkıntıdan kurtulma

fütuhât: fetihler,

zaferler

hadis: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) mübarek söz, fiil ve hareketi veya onun onayladığı başkasına ait söz, iş veya davranış

hâlis: içten, samimi

kuvve-i cazibe: çekim gücü

Ramazan-ı Şerif: mübarek Ramazan ayı

ref etme: ortadan kaldırma

sabık: geçen, önceki

sadaka: Allah rızası için ihtiyaç sahiplerine yapılan destek, yardım

sebeb-i mühim: önemli sebep

sed çekmek: engel olmak

vücuda gelmek: var olmak, ortaya çıkmak

(Kastamonu Lâhikası,
19. Mektup'tan)

*Mânevî bir ihtarla bir iki ince
meseleyi size yazıyorum.*

BİRİNCİSİ

Geçen Ramazan-ı Şerifte, Ehl-i Sünnetin selâmet ve necatı için edilen pek çok duaların şimdilik âşikâre kabulleri görünmesine hususî iki sebep ihtar edildi.

Birincisi: Bu asrın acip bir hassasıdır. **HÂŞİYE** Bu asırdaki ehl-i İslâmın fevkalâde safderunluğu ve dehşetli cânileri de âlicenâbâne

HÂŞİYE Yani, elması elmas bildiği halde, camı ona tercih eder.

acip: hayrette bırakıcı, hayranlık verici

âlicenâbâne: cömertçe

âşikâre: açıkça

câni: kâtil, cinayet işleyen

ehl-i İslâm: Müslümanlar, İslâm toplumu

Ehl-i Sünnet: Peygamberimizin izinde giden büyük Müslüman topluluk

fevkalâde: âdetin üzerinde, olağanüstü

hassa: özellik

haşiye: dipnot

hususî: özel, şahsî

ihtar: hatırlatma, ikaz

necat: kurtuluş

Ramazan-ı Şerif: mübarek Ramazan ayı

safderunluk: kolay aldanma, aşırı derecede saflık

selâmet: esenlik, güvenlik

affetmesi; ve bir tek haseneyi, binler seyyiatı işleyen ve binler mânevî ve maddî hukuk-u ibâdı mahveden adamdan görse, ona bir nevi taraftar çıkmasıdır. Bu suretle, ekall-i kalîl olan ehl-i dalâlet ve tuğyan, safdil taraftarla ekseriyet teşkil ederek, ekseriyetin hatâsına terettüp eden musibet-i âmmenin devamına ve idamesine, belki teşdidine kader-i İlâhiyeye fetva verirler; “Biz buna müstehakız” derler.

Evet, elması bildiği (âhiret ve iman gibi) halde, yalnız zaruret-i kat’iye suretinde şişeyi (dünya ve mal gibi) ona tercih etmek ruhsat-ı şer’iye var. Yoksa, küçük bir ihti-

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat

ehl-i dalâlet ve

tuğyan: hak yoldan sapmış ve isyan içinde olan kimseler

ekall-i kalîl: azın azı, küçük bir azınlık

ekseriyet: çoğunluk

hasene: iyilik, sevap

hukuk-u ibâd: kul hakları; insan hakları

kader-i İlâhiyenin fetva vermesi:

cüz’i iradeyle şer ve kötülüğün tercih edilmesine karşılık Allah’ın kullarına şer neticeleri takdir etmesi

musibet-i âmme: geneli içine alan felâket

müstehak: hak etmiş, lâıyk

nevi: tür, çeşit

ruhsat-ı şer’iye:

şeriatın, dinin izni
safdil: saf, kolay aldanan

seyyiat: günahlar, kötülükler

sûret: biçim, şekil

terettüp eden: ortaya çıkan

teşdid: şiddetlen-dirme

teşkil etme: oluşturma, meydana getirme

zaruret-i kat’iye: kesin zorunluluk

yaçla veya hevesle veya tamâh ve hafif bir korkuyla tercih edilse, eblehâne bir cehalet ve hasârettir, tokata müstehak eder.

Hem âlicenâbâne affetmek ise, yalnız kendine karşı cinayetini affedebilir. Kendi hakkından vazgeçse hakkı var; yoksa başkalarının hukukunu çiğneyen cânilere afüvkârâne bakmaya hakkı yoktur, zulme şerik olur.

* * *

(Yirmi İkinci Mektup,
İkinci Mebhas'tan)

Ey ehl-i kerem ve vicdan! Ve ey ehl-i sehâvet ve ihsan! İhsanlar zekât namına olmazsa, üç zararı var. Bazan da faidesiz gider. Çünkü, Allah namına vermediğin için,

afüvkârâne: affedici bir şekilde
âlicenâbâne: cömertçe
câni: kâtil, cinayet işleyen
cehalet: cahillik
eblehâne: ahmak-

çasına
ehl-i kerem ve vicdan: cömertlik ve vicdan sahipleri
ehl-i sehâvet ve ihsan: bağış, ikram sahibi ve cömert olanlar

fâidesiz: faydasız
hasâret: zarar
müstehak: hak etmiş, lâyık
nam: ad
şerik: ortak
tamâh: aç gözlülük, hırsla isteme

mânen minnet ediyorsun, biçare fakiri minnet esareti altında bırakıyorsun. Hem makbul olan duasından mahrum kalıyorsun. Hem hakikaten Cenâb-ı Hakkın malını ibâdına vermek için bir tevziat memuru olduğun halde, kendini sahib-i mal zannedip bir küfrân-ı nimet ediyorsun.

Eğer zekât namına versen, Cenâb-ı Hak namına verdiği için bir sevap kazanıyorsun, bir şükrân-ı nimet gösteriyorsun. O muhtaç adam dahi sana tabasbus etmeye mecbur olmadığı için, izzet-i nefsi kırılmaz ve duası senin hakkında makbul olur. Evet, zekât kadar, belki daha ziyade nafile ve ih-

biçare: çaresiz

Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

esaret: esirlik

hakikaten: gerçekten

ibâd: kullar

izzet-i nefis: insanın vakar, şeref ve haysiyetini muhafaza etmesi

küfrân-ı nimet: ni-

mete karşı nankörlük

mahrum: yoksun

makbul: kabul gören

mânen: mânevî yönden, psikolojik olarak

minnet: iyilik karşısında kendini borçlu hissetmek

nafile: farz ve vâcib olmayıp fazla-

dan yapılan ibâdet

nam: ad

sahib-i mal: mal sahibi

şükrân-ı nimet: Allah'ın verdiği nimetlere şükürle mukâbele etme

tabasbus: yaltaklanmak

tevziat: dağıtım

ziyade: çok, fazla

san, yahut sair suretlerde verip riyâ ve şöhet gibi, minnet ve tezlil gibi zararları kazanmak nerede? Zekât namına o iyilikleri yapıp, hem farzı edâ etmek, hem sevabı, hem ihlâsı, hem makbul bir duayı kazanmak nerede?

* * *

eda etme: yerine getirme

ihlâs: samimiyet; ibadet ve davranışlarda sadece Allah rızasını gözetme

makbul: kabul gören

minnet: iyilik karşısında kendini borçlu hissetmek

nam: ad

riyâ: gösteriş

sair: diğer

sevap: hayır; ilâhî mükâfatı kazandıran işler

sûret: biçim, şekil

tezlil: zillile düşürme, alçaltma

Ehl-i sekirin duası

(Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup,
Dördüncü Mebhas'tan)

Bir zaman, ben bir kısım ehl-i dalâlete mühim bir vakitte kahr ile dua ettim. Bed-duama karşı, müthiş bir kuvvet-i mâneviye çıktı. Hem duamı geri çeviriyordu, hem beni men etti.

Sonra gördüm ki, o kısım ehl-i dalâlet, hilâf-ı hak icraatında bir kuvve-i mâneviyenin teshilâtıyla arkasına aldığı halkı sürükleyip gidiyor, muvaffak oluyor. Yalnız cebirle değil, belki velâyet kuvvetinden gelen bir arzuyla imtizaç ettiği için, ehl-i ima-

bedduâ: kötü dua-
da bulunma

cebir: zorlama

ehl-i dalâlet: doğ-
ru ve hak yoldan
sapanlar, inançsız
kimseler

ehl-i iman: Allah'a
ve Allah'tan gelen
herşeye inanan

kimseler, mü'min-
ler

hilâf-ı hak: hakka
ters, aykırı

icraat: faaliyet, iş
yapma

imtizaç: birbiriyle
karışma, kaynaş-
ma

kahr: mahvolma

**kuvvet-i mânevi-
ye:** mânevî güç

menetme: yasak-
lama

muvaffak olma:
başarma

teshilât: kolaylaş-
tırmalar

velâyet: velîlik

nın bir kısmı o arzuya kapılıp hoş görüyorlar, çok fena telâkki etmiyorlar.

İşte bu iki sırrı hissettiğim vakit dehşet aldım. “Fesübhânallah” dedim. “Tarik-i haktan başka velâyet bulunabilir mi? Hususan müthiş bir cereyan-ı dalâlete ehl-i hakikat taraftar çıkar mı?” dedim. Sonra, bir mübarek Arefe gününde, müstahsen bir âdet-i İslâmiyeye binaen Sûre-i İhlâsı yüzer defa tekrar ederek okuyup, onun bereketiyle, “Mühim bir suale cevap” namında yazılan mesele ile beraber şöyle bir hakikat dahi rahmet-i İlâhiye ile kalb-i âcizâneme gelmiş. Hakikat şudur ki:

âdet-i İslâmiye: İslâmî gelenek

Arefe: bayramdan bir önceki gün

binaen: dayanarak

cereyan-ı dalâlet: inançsızlık akımı

ehl-i hakikat: doğru ve hak yolda olan kimseler

fena: kötü

fesübhânallah: “Allah’ı her türlü kusur, ayıp ve eksiklerden tenzih ede-

rim” mânâsında kullanılan bir ifade, daha çok hayret ifadesi için kullanılır

hakikat: gerçek ve doğru

hususan: özellikle

kalb-i âcizâne: aciz kalp (tevazu için kullanılan bir ifade)

mübarek: bereketli, hayırlı

müstahsen: güzel

karşılanan, beğenilen

rahmet-i İlâhiye:

Allah’ın herşeyi kuşatan sonsuz rahmeti

Sûre-i İhlâs: İhlâs

Sûresi, Kur’ân-ı Kerimin 112. sûresi

tarik-i hak: hak ve hakikat yolu

telâkki etme: kabul etme

velâyet: velâlik

Sultan Mehmed Fatih'in zamanında hikâye edilen meşhur ve mânidar Cibali Baba kıssası nev'inden olarak, bir kısım ehl-i velâyet, zâhiren muhakemeli ve âkıl görünürken, meczupturlar. Ve bir kısmı dahi, bazan sahvede ve daire-i akılda görünür, bazan aklın ve muhakemenin haricinde bir hale girer. Şu kısımdan bir sınıfı, ehl-i iltibastır, tefrik etmiyor. Sekir halinde gördüğü bir meseleyi hâlet-i sahvede tatbik eder, hata eder ve hata ettiğini bilmez. Meczupların bir kısmı ise, indallah mahfuzdur, dalâlete sülûk etmez. Diğer bir kısmı ise mahfuz değiller; bid'at ve dalâlet fırkalarında

âkıl: akıllı

bid'at: aslen dinde olmayıp sonradan ortaya çıkan yeni âdet ve uygulamalar, şeyler

daire-i akıl: akıl dairesi

dalâlet: hak yoldan sapkınlık, inkârcılık

ehl-i iltibas: hak ile batılı karıştıran kimseler

ehl-i velâyet: veli

kullar, Allah dostları

hâlet-i sahve: kendinden geçme hâlinin sona ermesi

indallah: Allah'ın yanında

kıssa: ibretli hikâye

mahfuz: saklı, korunmuş

mânidar: anlamlı

meczip: cezbe halinde, kendinden

geçmiş

muhakemeli: akıl yürütebilen

nev'i: tür, çeşit

sahve: uyanıklık hâli

sekir: mânâ alemindeki sarhoşluk

sülûk etme: yol alma

tefrik etme: birbirinden ayırma

zâhiren: dış görünüş açısından

bulunabilirler. Hattâ kâfirler içinde bulunabileceği ihtimal verilmiş.

İşte, muvakkat veya daimî meczup olduklarından, mânen “mübarek mecnun” hükmünde oluyorlar. Ve mübarek ve serbest mecnun hükmünde oldukları için, mükellef değiller. Ve mükellef olmadıkları için muahaze olunmuyorlar. Kendi velâyet-i meczubâneleri bâki kalmakla beraber, ehl-i dalâlete ve ehl-i bid’aya taraftar çıkarlar, mesleklerine bir derece revaç verip, bir kısım ehl-i imanı ve ehl-i hakkı, o mesleğe girmeye meş’ûmâne bir sebebiyet verirler.

* * *

bâki: devamlı ve kalıcı
ehl-i bid’a: dinin aslında olmadığı halde, sonradan çıkarılan zararlı âdet ve uygulamaları dine mal etmeye çalışanlar
ehl-i dalâlet: doğru ve hak yoldan sapan kimseler
ehl-i hak: hak ve doğru yolda olan kimseler
ehl-i iman: Allah’a

ve Allah’tan gelen herşeye inanan kimseler, mü’minler
kâfir: Allah’ı veya Allah’ın bildirdiği kesin olan şeylerden birini inkâr eden kimse
mânen: mânevî yönden
mecnun: deli, akılsız
meczip: cezbe halinde, kendinden geçmiş

meş’ûmâne: uğursuzca
muaheze: sorgulama, hesaba çekme
muvakkat: geçici
mübarek: bereketli, hayırlı
mükellef: yükümlü
revaç verme: rağbet ve ilgiyi artırma
velâyet-i meczubâne: ilâhî aşkta kendinden geçmiş şeklindeki evlilik

Duaya dair karıştırılan üç mesele

(Lem'alar, On Yedinci Lem'a,
On Üçüncü Nota'dan)

BİRİNCİSİ: Tarik-i hakta çalışan ve mücahede edenler, yalnız kendi vazifelerini düşünmek lâzım gelirken, Cenâb-ı Hakka ait vazifeyi düşünüp, harekâtını ona bina ederek hataya düşerler. *Edebü'd-Din ve'd-Dünya* risalesinde vardır ki:

Bir zaman şeytan, Hazret-i İsâ Aleyhisselâma itiraz edip demiş ki: “Madem ecel ve herşey kader-i İlâhî iledir; sen kendini bu yüksek yerden at, bak nasıl öleceksin.”

Hazret-i İsâ Aleyhisselâm demiş ki:

Aleyhisselâm: Allah'ın selamı onun üzerine olsun

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın tâ kendisi olan
şeref ve yücelik
sahibi Allah

ecel: ölüm vakti

Edebü'd-Din ve'd-Dünya: 974-1058
yılları arasında ya-
şayan hukuk, usûl,
tefsir, edebiyat ve

siyaset âlimi olan
İmam Maverdî'nin
bir eseri

harekât: hareket-
ler

Hazret-i İsâ: dört
büyük kitaptan İn-
cil kendisine indi-
rilen, İbni Meryem
ve Mesih isimle-
riyle anılan pey-
gamber

kader-i İlâhî: Al-

lah'ın meydana
gelecek hadiseleri
olmadan önce tak-
dir etmesi, planla-
ması

mücahede: cihad
etme, mücadele

risale: bir konuda
kaleme alınmış
kitap

tarik-i hak: hak ve
hakikat yolu

إِنَّ لِلَّهِ أَنْ يَخْتَبِرَ عَبْدَهُ وَلَيْسَ لِلْعَبْدِ أَنْ يَخْتَبِرَ رَبَّهُ¹ ❁

Yani, “Cenâb-ı Hak abdini tecrübe eder ve der ki: ‘Sen böyle yapsan sana böyle yaparım. Göreyim seni, yapabilir misin?’ diye tecrübe eder. Fakat abdin hakkı yok ve haddi değil ki, Cenâb-ı Hakkı tecrübe etsin ve desin: ‘Ben böyle işlesem Sen böyle işler misin?’ diye tecrübevâri bir surette Cenâb-ı Hakkın rububiyetine karşı imtihan tarzı, sû-i edeptir, ubudiyete münâfidir.”

Madem hakikat budur; insan kendi vazifesini yapıp Cenâb-ı Hakkın vazifesine karışmamalı.

¹ Maverdî, *Edebü'd-Dünyâ ve'd-Dîn* s. 12; Ma'mer b. Râşid, *el-Câmi'* 11:113; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ* 4:12; İbnü'l-Cevzî, *Telbîsü İblîs* 1:344; İbni Hacer, *el-İsâbe* 4:764.

abd: kul

Aleyhisselâm: Allah'ın selamı onun üzerine olsun

Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

hakikat: doğru gerçek

Hazret-i İsâ: dört

büyük kitaptan İncil kendisine indirilen, İbni Meryem ve Mesih isimleriyle anılan peygamber

münâfi: aykırı, zıt

rububiyet: Allah'ın bütün varlık âlemini kuşatan ege-menliği, yaratıcılığı,

ğı, idaresi ve terbiyesi

sû-i edep: edepsizlik

sûrette: şekilde

tecrübe etme: deneme, imtihan etme

tecrübevâri: imtihan edercesine

ubudiyet: kulluk

Meşhurdur ki, bir zaman İslâm kahramanlarından ve Cengiz'in ordusunu müteaddit defa mağlûp eden Celâleddin-i Harzemşah harbe giderken, vüzerâsı ve etbâı ona demişler:

“Sen muzaffer olacaksın. Cenâb-ı Hak seni galip edecek.”

O demiş: “Ben Allah'ın emriyle, cihad yolunda hareket etmeye vazifedarım. Cenâb-ı Hakkın vazifesine karışmam. Muzaffer etmek veya mağlûp etmek Onun vazifesidir.”

İşte o zat bu sırr-ı teslimiyeti anlamasıyla, harika bir surette çok defa muzaffer olmuştur.

Evet, insanın elindeki cüz-ü ihtiyarî ile işledikleri e'f'allerinde, Cenâb-ı Hakka ait ne-

Celâleddin-i Harzemşah: Harzemşah Devleti'nin son hükümdarı

Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

cihad: din uğrunda çaba harcama, savaşma

cüz-ü ihtiyarî: insanda bulunan sı-

nırlı irade

ef'al: fiiller, hareketler

etbâ: tabi olanlar, emri altındaki kişiler

galip: yenen, üstün gelen

harb: savaş

mağlûp eden: yenen

mağlûp etmek: yenilgiye uğratmak

muzaffer olma: zafer kazanma

müteaddit: birçok

sırr-ı teslimiyet: Allah'ın kanunlarına teslim olma ve boyun eğmenin içindeki gizli sır

sûrette: şekilde

vazifedar: görevli

vüzerâ: vezirler

zat: kişi

tâici düşünmemek gerektir. Meselâ, kardeşlerimizden bir kısım zatlar, halkların Risale-i Nur'a iltihakları şevklerini ziyadeleştiriyor, gayrete getiriyor. Dinlemedikleri vakit, zayıfların kuvve-i mâneviyeleri kırılıyor, şevkleri bir derece sönüyor. Halbuki, üstad-ı mutlak, muktedâ-yı küll, rehber-i ekmel olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm,

۱ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ^۱ olan ferman-ı İlâhîyi kendine rehber-i mutlak ederek, insanların çekilmesiyle ve dinlememesiyle daha ziyade sa'y ü gayret ve ciddiyetle tebliğ etmiş. Çünkü

1 "Peygambere düşen, ancak tebliğ etmekten ibarettir." Nur Sûresi, 24:54.

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun
ferman-ı İlâhî: Allah'ın emir ve buyruğu
iltihak: katılmak
kuvve-i mâneviye: manevi güç, moral
muktedâ-yı küll: herkesin her konuda uyması, örnek alması gereken

kişi, Hz. Muhammed (a.s.m.)
netâic: neticeler
rehber-i ekmel: en mükemmel rehber
rehber-i mutlak: her bakımdan rehber
Resul-i Ekrem: Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

sa'y: çalışma
tebliğ etmek: bildirmek
üstad-ı mutlak: ilimde üstünlüğü ve öğreticiliği tartışmasız olan kişi, Hz. Muhammed (a.s.m.)
zat: kişi
ziyade: çok, fazla
ziyadeleşme: fazlalaşma, artma

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ¹ ﴿١٠٦﴾

sırrıyla anlamış ki, insanlara dinlettirmek ve hidayet vermek, Cenâb-ı Hakkın vazifesidir; Cenâb-ı Hakkın vazifesine karışmazdı.

Öyleyse, işte ey kardeşlerim! Siz de, size ait olmayan vazifeye harekâtınızı bina etmekle karışmayınız ve Hâlîkınıza karşı tecrübe vaziyetini almayınız.

İKİNCİ MESELE: Ubudiyet, emr-i İlâhîye ve rıza-yı İlâhîye bakar. Ubudiyetin dâîsi emr-i İlâhî ve neticesi rıza-yı Haktır. Seme-râtı ve fevâidi uhreviyedir. Fakat ille-i gaiye olmamak, hem kasten istenilmemek şartıyla, dünyaya ait faydalar ve kendi kendi-

¹ “Sen sevdiğin kimseyi hidayete erdiremezsin. Ancak Allah dilediğine hidayet verir.” Kasas Sûresi, 28:56.

Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan, şeref ve yücelik sahibi Allah

dâî: gerektiren sebep

emr-i İlâhî: Allah'ın emri

fevâid: faydalar, kazançlar

Hâlîk: herşeyi yaratan Allah

harekât: hareketler

hidayet: doğru ve hak olan yol, İslâmiyet

ille-i gaiye: asıl hedef, gerçek sebep

netice: son, sonuç

rıza-ı İlâhî: Allah'ın rızası

rıza-yı Hak: Hak olan Allah'ın rızası

semerât: meyveler, neticeler

tecrübe: deneme

ubudiyet: kulluk

uhreviye: âhirete ait

ne terettüp eden ve istenilmeyerek verilen semereler, ubudiyete münâfi olmaz. Belki zayıflar için müşevvik ve müreccih hükmüne geçerler. Eğer o dünyaya ait faydalar ve menfaatler o ubudiyete, o virde veya o zikre illet veya illetin bir cüz'ü olsa, o ubudiyeti kısmen iptal eder. Belki o hâsiyetli virdi akîm bırakır, netice vermez.

İşte bu sırrı anlamayanlar, meselâ yüz hâsiyeti ve faydası bulunan Evrâd-ı Kudsiye-i Şah-ı Nakşibendîyi veya bin hâsiyeti bulunan Cevşenü'l-Kebîr'i, o faydaların bazılarını maksud-u bizzat niyet ederek okuyorlar. O faydaları göremiyorlar ve göremeyecekler ve görmeye de hakları yoktur. Çünkü o faydalar, o evradların illeti ola-

akîm: neticesiz
Cevşenü'l-Kebîr:
 Peygamberimize Cebrâil'in (a.s.) getirdiği ve savaşta "Zırhı çıkar, bunu oku" dediği meşhur dua
cüz': kısım, parça
evrad: okunması adet olan dualar
Evrâd-ı Kudsiye-i

Şah-ı Nakşibendî:
 Şah-ı Nakşibendî'nin sürekli olarak okuduğu kutusal virdler, zikirler
hâsiyet: özellik
illet: esas sebep, maksat
maksud-u bizzat: asıl gaye
münâfi: aykırı, zıt
müreccih: tercih

ettiren sebep
müşevvik: teşvik edici
semere: meyve, verim
terettüp eden: sonuç olarak ortaya çıkan
ubudiyet: kulluk
vird: devamlı yapılan zikir
zikir: Allah'ı anma

maz ve ondan, onlar kasten ve bizzat istenilmeyecek. Çünkü onlar fazlî bir surette, o hâlis virde talepsiz terettüp eder. Onları niyet etse, ihlâsı bir derece bozulur. Belki ubudiyetten çıkar ve kıymetten düşer.

Yalnız bu kadar var ki, böyle hâsiyetli evrâdı okumak için, zayıf insanlar bir müşevvik ve müreccihe muhtaçtırlar. O faydaları düşünüp, şevke gelip, o evrâdı sırf rıza-yı İlâhî için, âhiret için okusa zarar vermez. Hem de makbuldür. Bu hikmet anlaşılma-
dığından, çoklar, aktabdan ve Selef-i Salihînden mervî olan faydaları görmediklerinden şüpheye düşer, hattâ inkâr da eder.

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat
aktab: kutuplar, zamanının en büyük mürşidi olan büyük veliler
evrad: okunması adet olan dualar
fazlî: karşılıksız verilen
hâlis: içten
hâsiyet: özellik
hikmet: sebep, fayda, gaye

ihlâs: ibadet ve davranışlarda sadece Allah'ın rızasını gözetme
illet: esas sebep, maksat
kıymetten düşme: değersiz olma
makbul: kabul edilen
mervî: nakledilen, rivayet edilen
müreccih: tercih ettiren
müşevvik: teşvik

edici
rıza-yı İlâhî: Allah'ın rızası
Selef-i Salihîn: ilk devir İslâm büyükleri
sûret: biçim, görünüş
talep: istek
terettüp etmek: sonuç olarak ortaya çıkmak
ubudiyet: kulluk
virde: devamlı yapılan zikir

ÜÇÜNCÜ MESELE:

طُوبَى لِمَنْ عَرَفَ حَدَّهُ وَلَمْ يَتَجَاوَزْ طُورَهُ¹ Yani,

“Ne mutlu o adama ki, kendini bilip haddinden tecavüz etmez.”

Nasıl bir zerre camdan, bir katre sudan, bir havuzdan, denizden, kamerden seyyarelere kadar güneşin cilveleri var. Her birisi kabiliyetine göre güneşin aksini, misalini tutuyor ve haddini biliyor. Bir katre su, kendi kabiliyetine göre “Güneşin bir aksi bende vardır” der. Fakat “Ben de deniz gibi bir âyineyim” diyemez. Öyle de, esmâ-i İlâhiyenin cilvesinin tenevvüüne göre, makamât-ı evliyada öyle merâtıp var. Esmâ-i İlâhiyenin her birisinin, bir güneş gibi, kalbden Arşa kadar cilveleri var. Kalb de bir

¹ Buhârî, *et-Tarihu'l-Kebîr* 3:338; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr* 5:71; Beyhâkî, *es-Sünenü'l-Kübrâ* 4:182.

akis: yansıma	lah'ın isimleri	velilerin manevî
Arş: İlâhî kudret ve haşmetin en geniş şekilde tecellî ettiği yer	haddinden tecavüz etmemek: haddini bilip sınırı aşmamak	makamları
cilve: görünme, yansıma	kamer: ay	merâtıp: mertebeler
esmâ-i İlâhiye: Al-	katre: damla	misal: görüntü
	makamât-ı evliya:	seyyare: gezegen
		tenevvü: çeşitlilik
		zerre: atom

arştır. Fakat “Ben de Arş gibiyim” diyemez.

İşte, ubudiyetin esası olan, acz ve fakr ve kusur ve naksını bilmek ve niyaz ile dergâh-ı Ulûhiyete karşı secde etmeye bedel naz ve fahir suretinde gidenler, zerrecik kalbini Arşa müsavi tutar. Katre gibi makamını, deniz gibi evliyanın makamâtıyla iltibas eder. Kendini o büyük makamâta yakıştırmak ve o makamda kendini muhafaza etmek için, tasannuâta, tekellüfâta, mânâsız hodfuruşluğa ve birçok müşkilâta düşer.

Elhasıl, hadiste vardır ki:

acz: güçsüzlük
Arş: İlâhî kudret ve haşmetin en geniş şekilde tecellî ettiği yer
cilve: görünme, yansıma
dergâh-ı Ulûhiyet: Allah'ın huzuru
elhasıl: kısaca, özetle
esas: temel
evliya: Allah dostları
fahir: övünme
fakr: fakirlik
hadis: Peygam-

ber Efendimizin (a.s.m.) mübarek söz, fiil ve hareketi veya onun onayladığı başkasına ait söz, iş veya davranış
hodfuruşluk: kendini beğendirmeye çalışma
iltibas etmek: karıştırmak
katre: damla
makamât: dereceler, makamlar
müsavi: eşit, denk

müşkilât: zorluk
nakıs: eksik, noksan
niyaz etmek: yalvarıp yakarmak
secde etmek: alın üzeri yere kaparmak
sûret: biçim, görünüş
tasannuât: yapmacık hareketler
tekellüfât: zorlama tavırlar
ubudiyet: kulluk
zerrecik: küçücük

هَلَكَ النَّاسُ إِلَّا الْعَالِمُونَ وَهَلَكَ الْعَالِمُونَ إِلَّا
 الْعَامِلُونَ وَهَلَكَ الْعَامِلُونَ إِلَّا الْمُخْلِصُونَ وَالْمُخْلِصُونَ
 عَلَى خَطَرٍ عَظِيمٍ¹

Yani, medar-ı necat ve halâs, yalnız ihlâstır. İhlâsı kazanmak çok mühimdir. Bir zerre ihlâslı amel, batmanlarla hâlis olmaya müreccahtır.² İhlâsı kazandıran, harekâtındaki sebebi sırf bir emr-i İlâhî ve neticesi rıza-yı İlâhî olduğunu düşünmeli ve vazife-i İlâhiyeye karışmamalı.

¹ “İnsanlar helâk oldu-âlimler müstesna. Âlimler de helâk oldu-ilmiyle amel edenler müstesna. Amel edenler de helâk oldu-ihlâs sahipleri müstesna. İhlâs sahiplerine gelince, onlar da pek büyük bir tehlike ile karşı karşıyadırlar.” bk. *Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ* 2:415; *Gazâlî, İhyâu Ulûmi'd-Dîn* 3:414,4:179, 362.

² el-Hâkim, *el-Müstedrek* 4:341; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ* 1:244.

amel: iş, davranış
batman: yaklaşık
 8 kg ağırlığında
 bir ağırlık ölçüsü
emr-i İlâhî: Allah'ın
 emri
halâs: kurtulma

hâlis: içten
harekât: hareketler
ihlâs: ibadet ve
 davranışlarda sadece Allah'ın rızasını gözetme
medar-ı necat:

kurtuluş sebebi
müreccah: tercih edilen
rıza-yı İlâhî: Allah'ın rızası
vazife-i İlâhiye: İlâhi görev

Acz ve Fakrın ilâcı dua

(*Hastalar Risalesi'nden*)

ON İKİNCİ DEVÂ

Ey hastalık sebebiyle ibadet ve evrâdından mahrum kalan ve o mahrumiyetten teessüf eden hasta! Bil ki, hadisçe sabittir ki, “Müttakî bir mü'min, hastalık sebebiyle yapamadığı daimî virdinin sevabını, hastalık zamanında yine kazanır.”¹ Farzı mümkün olduğu kadar yerine getiren bir hasta, sabır ve tevekkül ile ve farzlarını yerine getirmekle, o ağır hastalık zamanında sair

¹ *Buharî*, Cihad: 134; *Müsned*, 4:410, 418.

evrâd: zikirler
farz: Allah'ın kesinlikle yapılmasını emrettiği şey

hadis: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) mübarek söz, fiil ve hareketi veya onun onayladığı başkasına

ait söz, iş veya davranış

mahrumiyet: yoksun kalma

mü'min: Allah'a ve O'ndan gelen her şeye inanan

müttakî: Allah'tan korkup emir ve yasaklarını titizlikle

uyan

sair: diğer, başka

teessüf eden: üzülen

tevekkül: Allah'a dayanma ve güvenme

vird: devamlı yapılan zikir

sünnetlerin yerini, hem hâlis bir surette, hastalık tutar.

Hem hastalık, insandaki aczini, zaafını ih-sas eder. O aczin lisanıyla ve zaafın diliyle, hâlen ve kâlen bir dua ettirir. Cenâb-ı Hak insana hadsiz bir acz ve nihayetsiz bir zaaf vermiş, tâ ki daimî bir surette dergâh-ı İlâhiyeye iltica edip niyaz etsin, dua etsin.

قُلْ مَا يَعْبُورُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ¹ Yani, “Eğer duanız olmasa ne ehemmiyetiniz var?” Âyetin sırrıyla, insanın hikmet-i hilkati ve sebab-i kıymeti olan samimî dua ve niyazın bir sebebi hastalık olduğundan, bu nok-

¹ Furkan Sûresi, 25:77.

acz: güçsüzlük
âyet: Kur'an'da yer alan her bir cümle
Cenâb-ı Hak: Hak-kın tâ kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah
daimî: devamlı, sürekli
dergâh-ı İlâhiye: Allah'ın yüce katı
dua: Allah'a yalvarma, yakarma
ehemmiyet: değer,

önem
hadsiz: sınırsız
hâlen: davranışla
hâlis: samimi, saf, temiz
hikmet-i hilkat: yaratılış hikmeti ve gayesi
ihsas etmek: hissettirmek
iltica etmek: sığınmak
kâlen: sözle

lisan: dil
nihayetsiz: sınırsız
niyaz: dua, yalvarıp yakarma
sebeb-i kıymet: değerli oluş sebebi
sûret: biçim, şekil
sünnet: Peygamberimizin söz, fiil ve hareketlerine dayanan yüce prensipler
zaaf: zayıflık

ta-i nazardan şekvâ değil, Allah'a şükretmek ve hastalığın açtığı dua musluğunu, âfiyeti kesb etmekle kapamamak gerektir. (...)

ON ÜÇÜNCÜ DEVÂ

Ey hastalıktan şekvâ eden biçare adam! Hastalık bazılara ehemmiyetli bir define-dir, gayet kıymettar bir hediye-i İlâhiyedir. Her hasta, kendi hastalığını o neviden tasavvur edebilir.

Madem ecel vakti muayyen değil; Cenâb-ı Hak, insanı ye's-i mutlak ve gaflet-i mutlakten kurtarmak için, havf ve recâ or-

âfiyet: sağlık, selâmet

biçare: çaresiz, zavallı

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın tâ kendisi olan
şeref ve yücelik
sahibi Allah

define: hazine

dua: Allah'a yalvar-
ma, yakarma

ecel: ölüm vakti

ehemmiyet: değer,
önem

gaflet-i mutlaka:

bütünöyle umur-
samazlık, âhiret-
ten ve Allah'ın
emir ve yasakla-
rından habersiz
davranma

havf ve recâ: kor-
ku ve ümit

hediye-i İlâhiye:

Allah'ın hediyesi

kesb etmek: ka-
zanmak

kıymettar: değerli

muayyen: belirli,

bilinen

nevi: tür

nokta-i nazar: ba-
kış açısı

şekvâ: şikayet, ya-
kınma

şükür: Allah'a kar-
şı minnet duyma,
teşekkür etme

tasavvur etmek:
düşünme, hayal
etme

ye's-i mutlak: tam
bir ümitsizlik

tasında ve hem dünya ve hem âhireti muhafaza etmek noktasında tutmak için, hikmetiyle eceli gizlemiş. Madem her vakit ecel gelebilir; eğer insanı gaflet içinde yakalasa, ebedî hayatına çok zarar verebilir. Hastalık gafleti dağıtır, âhireti düşündürür, ölümü tahattur ettirir, öylece hazırlanır. Bazı öyle bir kazancı olur ki, yirmi senede kazanamadığı bir mertebeyi yirmi günde kazanıyor.

Ezcümle, arkadaşlarımızdan—Allah rahmet etsin—iki genç vardı: Biri İlâmalı Sabri, diğeri İslâmköylü Vezirzâde Mustafa. Bu iki zât, talebelerim içinde kalemsiz oldukları halde, samimiyette ve iman hizmetinde en ileri safta olduklarını hayretle görüyordum. Hikmetini bilmedim. Vefatlarından sonra anladım ki, her ikisinde de ehemmiyetli bir

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat

ebedî: sonsuz

ecel: ölüm vakti

ehemmiyetli:

önemli

ezcümle: örneğin

gaflet: sorumsuzluk, âhiretten ve Allah'ın emir ve yasaklarından habersiz davranma

hikmet: bir gaye ve faydaya yönelik olarak, tam yerli yerinde olma

kalemsiz: okur-yazar olmayan

muhafaza etmek: korumak, saklamak

tahattur etmek: hatırlamak

talebe: öğrenci

zât: kişi

hastalık vardı. O hastalık irşadıyla, sair gafil ve ferâizi terk eden gençlere bedel, en mühim bir takvâ ve en kıymettar bir hizmette ve âhirete nâfi bir vaziyette bulundular. İnşaallah, iki senelik hastalık zahmeti, milyonlar sene hayat-ı ebediyenin saadetine medar oldu. Ben onların sıhhati için bazı ettiğim duayı, şimdi anlıyorum, dünya itibarıyla beddua olmuş. İnşaallah, o duam, sıhhat-i uhreviye için kabul olunmuştur.

İşte bu iki zât, benim itikadımca, on senelik bir takvâ ile elde edilecek bir kazanç kadar bir kâr buldular. Eğer ikisi, bir kısım gençler gibi sıhhat ve gençliğine güvenip

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat

beddua: bir kimse- nin kötülüğü için dua

bedel: karşılık

ferâiz: farzlar, Allah'ın kesin emirleri

gafil: Allah'ı düşünmeyen ve sorumluluklarından habersiz

hayat-ı ebediye: sonsuz hayat, âhiret hayatı

inşaallah: Allah izin verirse

irşad: doğru yolu gösterme, uyarma

itibarıyla: açısından

itikat: inanç

kıymettar: değerli

medar olmak: sebep olmak, vesile olmak

mühim: önemli

nâfi: faydalı

saadet: mutluluk

sair: diğer, başka

sıhhat: sağlık

sıhhat-i uhreviye: ahiret hayatında sağlıklı olma

takvâ: Allah'ın emirlerini tutup, günahlardan sakınmak

vaziyet: durum, hâl

zât: kişi

gaflet ve sefahete atılsaydılar, ölüm de onları tarassut edip tam günahlarının pislikleri içinde yakalasaydı, o nurlar definesi yerine, kabirlerini akrepler ve yılanlar yuvası yapacaklardı.

Madem hastalıkların böyle menfaati var. Ondan şekvâ değil, tevekkül, sabır ile, belki şükredip rahmet-i İlâhiyeye itimad etmektir.

ON DÖRDÜNCÜ DEVÂ

Ey gözüne perde gelen hasta! Eğer ehl-i imanın gözüne gelen perdenin altında nasıl bir nur ve mânevî bir göz olduğunu bilsen, “Yüz bin şükür Rabb-i Rahîmime” der-

define: hazine

ehl-i iman: Allah’a ve Ondan gelen herşeye inananlar, mü’minler

gaflet: sorumsuzluk, âhiretten ve Allah’ın emir ve yasaklarından habersiz davranma

hadise: olay

itimad etmek: güvenmek, dayan-

mak

menfaat: fayda, yarar

Rabb-i Rahîm: sonsuz merhamet ve şefkat sahibi ve herşeyi terbiye ve idare eden Allah

rahmet-i İlâhiye: Allah’ın herşeyi kuşatan sonsuz rahmeti

sefahet: yasak

zevk ve eğlenceye düşkünlük

şekvâ: şikayet, yakınma

şükür: nimeti veren Allah’a karşı minnet duymak, teşekkür etmek

tarassut etmek: gözetlemek

tevekkül: Allah’a dayanma ve güvenme

sin. Bu merhemi izah için bir hadise söyleyeceğim. Şöyle ki:

Bana sekiz sene kemâl-i sadakatle, hiç gücendirmeden hizmet eden Barlalı Süleyman'ın halasının bir vakit gözü kapandı. O saliha kadın, bana karşı haddimden yüz derece fazla hüsn-ü zan ederek, “Gözümün açılması için dua et” diyerek, cami kapısında beni yakaladı. Ben de, o mübarek ve meczûbe kadının salâhatini duama şefaathçi yapıp, “Yâ Rabbi, onun salâhati hürmetine onun gözünü aç” diye yalvardım. İkinci gün Burdurlu bir göz hekimi geldi, gözünü açtı. Kırk gün sonra yine gözü kapandı. Ben çok müteessir oldum, çok dua ettim. İnşaallah o dua âhireti için kabul olmuştur. Yoksa benim o duam, onun hak-

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat

hekim: doktor

hüsn-ü zan: güzel zanda bulunma

inşaallah: Allah izin verirse

kemâl-i sadakat:

tam bir bağlılık

mezcûbe: cezbe-ye tutulmuş

mübarek: hayırlı
müteessir olmak: üzülmek

salâhat: dindarlıkta çok ileri olma hali

salih: dinin emir ve yasaklarına uygun hareket eden, Allah'ın sevgili kulu mü'mine kadın
şefaathçi yapmak: Allah'ın izniyle af ve bağışlanma ve silesi kılmak

kında gayet yanlış bir beddua olurdu. Çünkü eceli kırk gün kalmıştı. Kırk gün sonra—Allah rahmet etsin—vefat eyledi.

İşte o merhume, kırk gün Barla'nın hazî-nâne bağlarına rikkatli ihtiyarlık gözüyle bakmasına bedel, kabrinde, Cennet bağlarını kırk bin günlerde seyredeceğini kazandı. Çünkü imanı kuvvetli, salâhati şiddetli idi.

(...)

ON YEDİNCİ DEVÂ

Ey hastalık vasıtasıyla hayrat yapamamaktan şekvâ eden hasta! Şükret. Hayrâtın en hâlisinin kapısını sana açan, hastalıktır. Hastalık mütemadiyen hastaya ve lillâh için hastaya bakıcılara sevap kazandırır-

beddua: bir kimse-
nin kötülüğü için
dua

bedel: karşılık

ecel: ölüm vakti

hâlis: içten, katık-
sız

hayrât: hayırlar

hazînâne: hüznü
bir şekilde

lillâh için: Allah
için

merhume: vefat et-
miş kadın

mütemadiyen: sü-
rekli olarak

rahmet: İlâhî şef-
kat ve merhamet

rikkatli: acıma his-
si uyandıracak bir

şekilde

salâhat: dindarlık-
ta çok ileri olma
hali

şekvâ etmek: şikâ-
yet etmek

şükretmek: Allah'a
karşı minnet duy-
mak, teşekkür et-
mek

makla beraber, duanın makbuliyetine en mühim bir vesiledir.

Evet, hastalara bakmak, ehl-i iman için mühim sevabı vardır. Hastaların keyfini sormak, fakat hastayı sıkmamak şartıyla ziyaret etmek, sünnet-i seniyyedir,¹ keffâretü'z-zünub olur. Hadiste vardır ki, “Hastaların duasını alınız; onların duası makbuldür.”²

Bahusus hasta, akrabadan olsa, hususan peder ve valide olsa, onlara hizmet mühim bir ibadettir, mühim bir sevaptır. Hastaların kalbini hoşnud etmek, teselli vermek, mühim bir sadaka hükmüne geçer. Bahti-

¹ el-Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, 2:45, no:1285.

² *İbni Mâce*, Cenâiz: 1; *Deylemî*, *Müsnedü'l-Firdevs*, 1:280.

bahusus: özellikle
ehl-i iman: iman edenler, mü'minler
hadis: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) mübarek söz, fiil ve hareketi veya onun onayladığı başkasına ait söz, iş veya davranış

hoşnud etmek: memnun etmek
hususan: bilhas- sa, özellikle
keffâretü'z-zünub: günahların bağışlanmasına vesile
makbul: kabul edilen
makbuliyet: kabul edilmişlik
mühim: önemli

peder: baba
sadaka: Allah rızası için ihtiyaç sahipleri fakirlere yapılan yardım
sünnet-i seniyye: Peygamberimizin söz, fiil ve hareketlerine dayanan yüce prensipler
valide: anne
vesile: aracı

yardır o evlât ki, peder ve validesinin hastalık zamanında, onların seriütteessür olan kalblerini memnun edip hayır dualarını alır.

Evet, hayat-ı içtimaiyede en muhterem bir hakikat olan peder ve validesinin şefkatlerine mukabil, hastalıkları zamanında kemâl-i hürmet ve şefkat-i ferzendâne ile mukabele eden o iyi evlâdın vaziyetini ve insaniyetin ulviyetini gösteren o vefâdâr levhaya karşı, hattâ melâikeler dahi “Maşaallah, bârekâllah” deyip alkışlıyorlar.

Evet, hastalık zamanında, hastalık elemi- ni hiçe indirecek gayet hoş ve ferahlı, etrafında tezahür eden şefkatlerden ve acımak

bahtiyar: talihli, mutlu
bârekâllah: Allah hayırlı ve bereketli kılmış
elem: acı, keder
ferahlı: sevinç ve huzur veren
hakikat: doğru gerçek
hayat-ı içtimaiye: sosyal hayat
hayır: iyilik
insaniyet: insanlık
kemâl-i hürmet:

tam bir saygı
maşaallah: Allah dilemiş ve ne güzel yaratmış
melâike: melekler
muhterem: hürmette layık
mukabele etmek: karşılık vermek
mukabil: karşılık
peder: baba
seriütteessür: he- men üzülen, ça- buk etkilenen
şefkat: içten ve

karşılık bekleme- den duyulan mer- hamet, sevgi
şefkat-i ferzendâne: evlâda yakışır sûrette şefkat gösterme
tezahür etmek: gör- rünmek, ortaya çıkmak
ulviyet: yücelik
valide: anne
vaziyet: hâl, durum
vefâdâr: vefâlı

ve merhametlerden gelen lezzetler var. Has-tanın duasının makbuliyeti ehemmiyetli bir meseledir. Ben otuz kırk seneden beri, ben-deki kulunç denilen bir hastalıktan şifa için dua ederdim. Ben anladım ki, hastalık dua için verilmiş. Dua ile duayı, yani, dua ken-di kendini kaldırmadığından, anladım ki, duanın neticesi uhrevîdir, **HASİYE** kendisi de bir nevi ibadettir ve hastalıkla aczini anla-yıp dergâh-ı İlâhiyeye iltica eder. Onun için, otuz senedir şifa duasını ettiğim halde duam zâhirî kabul olmadığından, duayı terk etmek kalbime gelmedi. Zira hastalık duanın vaktidir; şifa duanın neticesi değil.

HASİYE Evet, bir kısım hastalık duanın sebab-i vücudu iken, dua hastalığın ademine sebep olsa, duanın vücudu kendi ademine sebep olur; bu da olamaz.

acz: güçsüzlük

adem: yokluk

dergâh-ı İlâhiye:

Allah'ın yüce katı

dua: Allah'a yaka-rış

ehemmiyetli: de-ğerli, önemli

hasiye: dipnot

iltica etmek: sığın-

mak

kulunç: özellikle omuzlarda olan şiddetli ağrı

makbuliyet: kabul edilmiş olma

merhamet: acıma, şefkat

nevi: çeşit, tür

sebab-i vücud:

varlık sebebi

şifa: iyileşme, sağ-lıklı olma

uhrevî: ahirete ait

vücud: varlık

zâhirî: dış görü-nüşte

zira: çünkü

Belki Cenâb-ı Hakîm-i Rahîm şifa verse, fazlından verir.

Hem dua istediğimiz tarzda kabul olmazsa, makbul olmadı denilmez. Hâlık-ı Hakîm daha iyi biliyor; menfaatimize hayırlı ne ise onu verir. Bazan dünyaya ait dualarımızı, menfaatimiz için âhiretimize çevirir, öyle kabul eder.

Her ne ise, hastalık sırrıyla hulûsiyet kazanan, hususan zaaf ve aczden ve tezellül ve ihtiyaçtan gelen bir dua, kabule çok yakındır. Hastalık böyle hâlis bir duanın medarıdır. Hem dindar olan hasta, hem hastaya bakan mü'minler de bu duadan istifade etmelidirler.

acz: güçsüzlük
âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat
Cenâb-ı Hakîm-i Rahîm: herşeyi hikmetle ve yerli yerinde yaratan, yarattıklarına sonsuz şefkat gösteren Allah
dua: Allah'a yaka-

rış
fazl: cömertlik, fazladan nimet verme
Hâlık-ı Hakîm: her varlığı sayısız hikmetlerle yaratan Allah
hâlis: içten
hayır: iyilik
hulûsiyet: hâlislik, içtenlik
husussan: özellikle
makbul: kabul edi-

len
medar: sebep, vesile
menfaat: fayda, yarar
mü'min: Allah'a ve O'ndan gelen herşeye inanan
şifa: iyileşme, sağlıklı olma
tezellül: kendisini çok küçük görme
zaaf: zayıflık

(İhtiyarlar Risalesi,
On Üçüncü Rica'dan)

خَيْرُ شَبَابِكُمْ مَنْ تَشَبَّهَ بِكُهُولِكُمْ وَشَرُّ كُهُولِكُمْ

مَنْ تَشَبَّهَ بِشَبَابِكُمْ¹

(ev kemâ kâl) meâlindeki hadisi düşününüz. Yani, “Gençlerinizin en iyisi, temkinde ve sefahetlerden çekilmekte ihtiyarlara benzeyenlerdir. Ve ihtiyarlarınızın en fenası, sefahette ve başını gaflete sokmakta gençlere benzeyenlerdir.”

Ey kardeşlerim ihtiyarlar ve hemşire ihti-

¹ Ali Mâverdî, *Edebü'd-Dünyâ ve'd-Dîn*, s. 27; İmam-ı Gazâlî, *İhyâ-u Ulûmi'd-Dîn*, 1:142; el-Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, 3:487.

ev kemâ kâl: veya söylediği gibi
fenâ: gelip geçicilik
gaflet: âhirete, Allah'ın emir ve yasaklarına duyar-sız davranma hâ-li, umursamazlık

hadis/hadis-i şerif: Peygamber Efen-dimizin (a.s.m.) mübarek söz, fiil ve hareketi veya onun onayladığı başkasına ait söz, iş veya davranış
hemşire: kız kar-

deş
meâl: açıklama, anlam
sefahet: yasak zevk ve eğlence-ye düşkünlük
temkin: ağırbaşlılık, ihtiyatlı hareket etme

yareler! Hadis-i şerifte vardır ki, “Altmış yetmiş yaşlarında ihtiyar bir mü'min dergâh-ı İlâhiyeye elini kaldırıp dua ederken, rahmet-i İlâhiye onun elini boş döndürmeye hicap ediyor.”¹ Madem rahmet size karşı böyle hürmet ediyor; siz de rahmetin bu hürmetini, ubudiyetinizle ihtiram ediniz.

* * *

¹ el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 1:244; el-Heysemî, *Mecmeu'z-Zevâid*, 10:149.

dergâh-ı İlâhiye:

Allah'ın yüce katı

dua: Allah'a yakarış

hadis/hadis-i şerif: Peygamber Efen-
dimizin (a.s.m.) mübarek söz, fiil ve hareketi veya onun onayladığı

başkasına ait söz, iş veya davranış

hicap etme: utanma, çekinme

ihtiram etmek: saygı göstermek

ihtiyare: yaşlı kadın

mü'min: Allah'a ve O'ndan gelen

herşeye inanan

rahmet: İlâhî şefkat, merhamet

rahmet-i İlâhiye:

Allah'ın herşeyi kuşatan sonsuz rahmeti, merhameti

ubudiyet: kulluk

(Şuâlar, On Üçüncü Şuâ'dan)

Güzel ve tam yerinde bir tâziyename

Aziz, sıddık kardeşlerim,

Ben لِكُلِّ مُصِيبَةٍ: ﴿إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾¹ hem kendimi, hem sizi, hem Risale-i Nur'u tâziye ve merhum Hâfız Ali'yi ve Denizli Mezaristanını tebrik ediyorum. Meyve Risalesinin hakikatini ilmelyakîn ile bilen bu kahraman kardeşimiz, aynelyakîn ve hakkalyakîn makamına çıkmak için, kabre ce-

¹ Her türlü musîbet karşısında söylediğimiz söz şudur: "Biz Allah'ın kullarıyız; sonunda yine Ona döneceğiz." Bakara Sûresi, 2:156,

aynelyakîn: gözlem ve müşahadeye dayanarak kuşkuya yer bırakmayacak derecede kesin bilgi sahibi olma

aziz: çok değerli, izzetli

hakikat: asıl, ger-

çek, doğru

hakkalyakîn: biz-zat yaşamak sûretiyle, kuşkuya yer bırakmayacak derecede kesin bilgi sahibi olma

ilmelyakîn: ilmî ve sağlam delillere dayanarak, kuşku-

ya yer bırakmayacak şekilde kesin bilme

merhum: rahmete kavuşmuş, vefat etmiş

sıddık: çok doğru ve bağlı

tâziye: baş sağlığı dileme

sedini bırakıp melekler gibi yıldızlarda âlem-i ervahta seyahate gitti ve tam vazifesini yapıp terhisle istirahat çekildi. Cenâb-ı Erhamür-râhimîn, Risale-i Nur'un bütün yazılan ve okunan harfleri adedince defter-i a'mâline hasenat yazdırsın. Âmin. Ve onların sayısınca onun ruhuna rahmetler yağdırsın. Âmin. Ve kabrinde Kur'ân'ı, Risale-i Nur'u ona şirin ve enis arkadaş eylesin. Âmin. Ve Nur fabrikasına onun yerine on kahramanı ihsan edip çalıştırsın. Âmin, âmin, âmin.

Siz dahi benim gibi dualarınızda onu yâd ediniz. Bin lisan onun lisanı yerine istimal edip, o kaybettiği bir hayat ve bir dil yerinde mânevî bin hayat kazandı diye rahmet-i İlâhîden ümitvarız.

âlem-i ervah: ruhânî varlıkların bulunduğu âlem
âmin: Allah'ım kabul eyle
Cenâb-ı Erhamür-râhimîn: merhametlilerin en merhametlisi olan şeref ve azamet sahibi yüce Allah

defter-i a'mâl: iyi ve kötü işlerin kaydedildiği mânevî defter
enis: dost, arkadaş
hasenat: sevaplar, iyilikler
ihsan: ikram etme, bağışlama
istimal: kullanma
istirahat: dinlenme,

rahatlama
lisan: dil
rahmet/rahmet-i İlâhî: Allah'ın rahmeti, şefkat ve merhameti
terhis: göreve son verme, serbest bırakma
ümitvar: ümitli
yad: anma

(Emirdağ Lâhikası, 52. Mektup'tan)

Risale-i Nur şakirtlerine bu noktada ben-zeyen eskiden bir zât, haremiyle beraber bü-yük bir makamda bulundukları halde, mai-şet müzayakası yüzünden haremi, demiş zevcine: “İhtiyacımız şedittir.”

Birden, altundan bir kerpiç yanlarında ha-zır oldu. Haremine dedi: “İşte Cennetteki bizim kasrımızın bir kerpicidir.”

Birden o mübarek hanım demiş ki: “Ger-çi çok muhtacız ve âhirette de çok böyle kerpiçlerimiz var; fakat fâni bir surette bu zayi olmasın, o kasrımızdan bir kerpiç nok-san olmasın. Dua et, yerine gitsin; bize lâ-zım değil.” Birden yerine gitti, Keşifle gör-düler diye rivayet edilmiş. (...)

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat
fâni: geçici olan, ölümlü
harem: eş, zevce
kasır: saray, köşk
kerpiç: tuğla
keşif: Allah tarafın-

dan ilham olunma-sıyla gizli birşeyin meydana çıkarıl-ması
maişet: geçim, ya-şayış
müzayaka: sıkıntı, darlık, güçlük
rivayet: nakil, ha-

ber
sûret: biçim, şekil
şakirt: öğrenci, ta-lebe
şedit: çok şiddetli
zayi etmek: kay-betmek
zevc: erkek eş, koca

Üçüncü mesele: Geçen üç sene evvel Ramazan'da telif edilen ve yine bu sene Ramazan'da serbest intişar eden *Âyetü'l-Kübrâ*'nın bir hülâsası olan Hizb-i Nuriyeyi okudum. Fakat bir saatten fazla çekerdi. Birden o hülâsanın da bir hülâsasını, on veya onbeş dakika aynı Ramazan'da tezahür etti. Onu okuduğum zaman, bütün *Âyetü'l-Kübrâ*'yı okuyorum gibi bir inkişafat-ı imaniye ve ¹ تَفَكُّرُ سَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ¹ sırrına mazhar iki veya üç sahifelik Arabiyyü'l-ibare okuyorum. Vakit bulamıyorum, kendi kalemimle size yazayım. İnşaallah bir zaman size yazacağım. O parçayı benim gibi anlayanlar, kendisine mahsus nüshalarının-

¹ “Bir saat tefekkür, bir sene nafîle ibadetten daha hayırlıdır.” el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 1:310; Gazâlî, *İhyâ u Ulûmi'd-Dîn*, 4:409 (Kitâbu't-Tefekkür); el-Heysemî, *Mecmeu'z-Zevâid*, 1:78.

Arabiyyü'l-ibare:

Arapça ibare

Âyetü'l-Kübrâ: en büyük delil anlamına gelen Risale-i Nur'da bir bölümin adı; Yedinci Şuâ

hülâsa: öz, özet

inkişafat-ı imani-

ye: iman hakikatlerinin açılması, açığa çıkması

inşaallah: Allah dilerse

intişar: yayılma

mahsus: has, özel,

ait

mazhar: erişmiş, nail olmuş, ayna olmuş

telif edilmek: yazılmak

dan ya *Âyetü'l-Kübrâ*'ya, ya Hizbü'n-Nuriyenin âhirinde yazar, tesbihattan ve duadan sonra otuz üç defa *Lâ ilâhe illallah* tesbihatımızın yerinde—yalnız sabah tesbihatında, mânâsını düşünerek—onu okuyabilir.

* * *

(*Mesnevî-i Nuriye,*
Hubab'dan)

İ'lem eyyühe'l-aziz! Acz, nidânın mâdenidir. İhtiyaç duanın menbaıdır.

Feyâ Rabbî, yâ Hâlıkî, yâ Mâlikî! Seni çağırmakta hüccetim, hâcetimdir. Sana yap-

acz: güçsüzlük

âhir: son

Âyetü'l-Kübrâ: en büyük delil anlamına gelen Risale-i Nur'da bir bölümün adı; Yedinci Şuâ

feyâ Rabbî: ey bütün varlıkları terbiye eden Rabbim

hâcet: ihtiyaç

Hâlıkî: herşeyi yaratan Allah'ım

hüccet: delil, kanıt

İ'lem eyyühe'l-aziz:

"Bil ey aziz, saygıdeğer kardeşim!" mânâsında muhatabı uyarmak ve dikkatini çekmek için kullanılan bir ifade

Lâ ilâhe illâllah:

Allah'tan başka ilâh yoktur

mâden: kaynak

Mâlikî: görünen ve

görünmeyen herşeyin gerçek sahibi olan Allah'ım

menba: kaynak

nidâ: sesleniş

nüşa: kopya

tesbihat: namazların sonunda Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâyık ifadelerle anma

tığım dualarda uddetim fâkatimdir. Vesilem, fıkdan-ı hile ve fakrimdir. Hazinem aczimdir. Re'sülmâlim, emellerimdir. Şefîim, Habîbin (aleyhissalâtü vesselâm) ve rahmetindir. Afv eyle, mağfiret eyle ve merhamet eyle, yâ Allah, yâ Rahmân, yâ Rahîm! Âmin.

* * *

acz: güçsüzlük
afv eylemek: affetmek, bağışlamak
aleyhissalâtü vesselâm: Allah'ım salât ve selâmı onun üzerine olsun
âmin: kabul eyle, ey Allah'ım
emel: istek, beklenti
fâkat: yoksulluk, muhtaç olma hâli
fakr: fakirlik, muhtaçlık

fıkdan-ı hile: hilesizlik
Habîb: sevgili
mağfiret: bağışlama
merhamet eyleme: acıma, şefkat etme
Rahîm: rahmeti herşeyi kuşatan, dilediği varlıklara çok özel ihsanı ve hususi rahmet tecellîsi olan Allah
Rahmân: çok merhamet sahibi olan

ve şefkatle bütün yaratıkların rızkını veren Allah
rahmet: ilâhî şefkat, merhamet
re'sülmâl: ana para, sermaye
Şefi: Allah'ın izniyle şefaât eden, günahların bağışlanmasına vesile olan
uddet: birikim, sermaye, hazırlık
vesile: araç, vasıta

(*Mesnevî-i Nuriye, Zeylû'l-Hubab'dan*)

Ey nefis-i emmârem! Sana tâbi değilim. Sen istediğin şeye ibadet et ve istediğin şeyin peşine düş; ben ancak ve ancak beni yaratıp, şems ve kamer ve arzı bana musahhar eden Fâtır-ı Hakîm-i Zülcelâle abd olurum.

Ve keza, kader muhitinde uçan tayyare-i ömre veya hayat dağları arasında açılan uhdut ve tünellerinden şimşekvâri geçen zamanın şimendiferine bindirerek ebedül'âbad memleketinin iskelesi hükmünde olan

abd: kul
arz: dünya
ebedül'âbad memleketi: sonsuzluklar ülkesi; sonsuz hayat, Cennet
Fâtır-ı Hakîm-i Zülcelâl: sonsuz haşmet ve yücelik sahibi olan ve her şeyi bir gaye ve faydaya yönelik olarak, tam yerli yerinde benzersiz

yaratan Allah
kader: Allah'ın meydana gelecek hadiseleri olmadan önce bilmesi, takdir etmesi, plânlanması
kamer: ay
keza: bunun gibi
muhit: okyanus, geniş alan, çevre
musahhar etme: boyun eğdirmе, itaat ettirme

nefs-i emmâre: hazır zevke düşkün ve insanı daima kötülüğe sevk
şems: güneş
şimendifer: tren
şimşekvâri: şimşek gibi
tâbi: bağlı, boyun eğmiş, başkasına uyan
tayyare: uçak
uhdut: çukur, hendek

kabir tünelinin kapısına sevk eden Hâlık-ı Rahmânü'r-Rahîmden medet istiyorum.

Ve keza, hiçbir şeyi dualarıma, istigâse-lerime ve niyazlarıma hedef ittihaz etmem. Ancak küre-i arzı harekete getiren, felek çarklarını durdurmaya ve şems ve kamerin yerleştirilmesiyle zamanın hareketini teskin ettirmeye ve vücudun şahikalarından yuvarlanıp gelen şu dünyayı sakın kılmaya kâdir olan kudreti nihayetsiz Rabb-i Zülcelâle dualarımı, niyazlarımı arz ve takdim ediyο-

arz ve takdim etmek: sunmak

felek: kendinde yıldızların döndüğü yörünge

Hâlık-ı Rahmânü'r-Rahîm: çok merhamet sahibi olan ve şefkatle bütün yaratıkların rızkını veren, sonsuz rahmetiyle her bir varlığa ayrı ayrı şefkatini gösteren ve bütün varlıkların yaratıcısı olan Allah

istigâse: yardım

isteme

ittihaz etmek: kabullenmek, edinmek

kâdir: güç ve kudret sahibi, herşeye gücü yeten

kamer: ay

keza: bunun gibi

kudret: güç, iktidar

küre-i arz: yerküre, dünya

medet istemek: yardım dilemek

nihayetsiz: sonsuz

niyaz: dua, yalva-

rış, yakarış

Rabb-i Zülcelâl:

sonsuz heybet ve yücelik sahibi ve herşeyin Rabbi olan Allah

sevk eden: gönderen, yönlendiren

şahika: zirve

şems: güneş

teskin etme: sakinleştirme, yaşamaya elverişli hale getirme

vücud: varlık, varoluş

rum. Çünkü, herşeyle alâkadar âmâl ve makâsıdım vardır.

Ve keza, kalbime vaki olan en ince, en gizli hatıraları işittiği ve kalbimin müyûl ve emellerini tatmin ettiği gibi, akıl ve hayalimin de temenni ettikleri saadet-i ebediyeyi vermeye kadir olan Zât-ı Akdesden maada kimseye ibadet etmiyorum.

Evet, dünyayı âhirete kalb etmekle kıyameti koparan kudret muktedirdir, âciz değildir. Bir zerre o kudretin nazarında gizlenemez. Şems, büyüklüğüne güvenerek o kudretin elinden kurtulamaz. Evet, onun

âciz: güçsüz
âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat
alâkadar: alâkalı, ilgili
âmâl: emeller, arzular
emel: arzu, istek
kâdir: herşeyye gücü yeten
kalb etmek: birşeyi başka birşeye dönüştürmek
keza: bunun gibi
kıyamet: bütün kâinatın sonu, varlı-

ğın bozulup dağılması
kudret: güç, iktidar
maada: -den başka
makasıd: gayeler, ulaşılması istenen şeyler
muktedir: güçlü, gücü yeten, güç sahibi
müyûl: eğilimler, meyiller
nazar: bakış
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk, Cennet hayatı
şems: güneş

temenni etmek: dilemek, beklemek
vaki olma: düşme, gelme
Zât-ı Akdes: bütün kusurlardan, çirkinliklerden, eksikliklerden, benzer ve ortak edinmekten sonsuz derecede yüce olan Allah
zerre: en küçük madde parçası, atom

mârifetiyle elemeler lezzetlere inkılâp eder. Evet, Onun marifeti olmazsa, ulûm evhama tahavvül eder. Hikmetler illet ve belâlara tebeddül eder. Vücut ademe inkılâp eder. Hayat ölüme ve nurlar zulmetlere ve lezâiz günahlara tahavvül eder. Evet, Onun marifeti olmazsa, insanın ahbabı ve mal ve mülkü insana a'dâ ve düşman olurlar. Bekâ belâ olur. Kemâl hebâ olur. Ömür hevâ olur. Hayat azap olur. Akıl ikab olur. Âmâl, alâma inkılâp eder.

Evet, Allah'a abd ve hizmetkâr olana herşey hizmetkâr olur. Bu da, herşey Allah'ın mülk ve malı olduğunu iman ve iz'an ile olur.

a'dâ: düşmanlar
abd: kul
adem: yokluk, hiçlik
ahbab: sevgililer, sevilen dostlar
alâm: elemeler; acılar, üzüntüler
âmâl: emeller; arzular, istekler
bekâ: devamlılık, kalıcılık
elem: acı, keder, üzüntü
evham: kuruntular,

şüpheler
hebâ olma: boşa gitme, faydasız hâle gelme
hevâ: gelip gecici arzu ve istek
hikmet: gaye, fayda, ilim
ikab: ceza, azap, işkence
illet: hastalık, belâ
inkılâp etmek: değişmek, dönüşmek
iz'an: şüphesiz, kesin şekilde inanma

kemâl: mükemmellik, kusursuzluk, olgunluk
lezâiz: lezzetler
mârifet: Allah'ı bilme ve tanıma
nur: aydınlık
tahavvül etmek: dönüşmek
tebeddül etmek: değişmek
ulûm: ilimler
vücut: varlık, var olmak
zulmet: karanlık

Evet, kudret, insanı çok daireler ile alâ-kadar bir vaziyette yaratmıştır. En küçük ve en hakir bir dairede, insanın eli yetişebilecek kadar insana bir ihtiyar, bir iktidar vermiştir. Ferşten Arşa, ezelden ebede kadar en geniş dairelerde insanın vazifesi, yalnız duadır.

Evet, ¹ قُلْ مَا يَعْبُؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ ¹ âyet-i kerîmesi, bu hakikatı tenvir ve isbata kâfidir. Öyleyse, çocuğun, eli yetişemediği birşeyi peder ve validesinden istediği gibi, abd de, acz ve fakriyle Rabbine iltica eder ve Hâlıkından ister.

¹ “De ki: Eğer duanız olmasa Rabbim katında ne ehemmiyetiniz var?” Furkan Sûresi, 25:77.

abd: kul

acz: güçsüzlük

alâkadar: alâkalı, ilgili

arş: göğün en yüksek katı

ebed: sonu olmayan sonsuzluk

ezel: başlangıcı olmayan sonsuzluk

fakr: fakirlik, ihtiyaç sahibi olma

ferş: yer

hakikat: gerçek, esas

hakir: önemsiz, küçük

Hâlık: herşeyi yaratan Allah

ihtiyar: seçme, tercih etme

iktidar: güç ve kudret

iltica etmek: sığınmak

kâfi: yeterli

kudret: güç, iktidar

peder: baba

Rab: her bir

varlığa muhtaç

olduğu şeyleri

veren, onları

terbiye edip idare

resi ve egemenliği

altında bulunan

Allah

tenvir: aydınlatma

(*Mesnevî-i Nuriye,*
Katre'den)

Dördüncü hakikat: Ey nefis!¹ Kâinatın uzak çöllerine gidip Sâniin ispatına deliller toplamaya ihtiyaç yoktur. Bir kulübecik hükümünde bulunan içerisinde oturduğun cisim kafesine bak: Senin o kulübenin duvarlarına asılan icad silsilelerinden, hilkatın mu'cizelerinden ve harika san'atlarından, kulübeden harice uzatılan ihtiyaç ellerinden ve pencerelerinden yükselen "Ah!", "Oh!" ve enînler lisan-ı haliyle istenilen yardımlarından anlaşılır ki, o kulübeyi müştemilâ-

¹ Müellif-i muhterem, kendi nefsine tasrîhen, başkalarına da târizen söylüyor.

enîn: inleme

hakikat: gerçek, esas

hilkat: yaratılış

icad: var etme

kâinat: evren, yaratılmış herşey

lisan-ı hal: hal ve beden dili

mu'cize: başkala-

rını yapmaktan

aciz bırakan ve Allah tarafından

yalnızca peygamberlere verilen,

olağanüstü şey

müştemilât: bir bütünü meydana getiren unsurlar

nefis: bir kimsenin

kendisi; insanı daima kötülüğe, maddî zevk ve isteklere sevk eden duygu

Sâni: herşeyi san'atla yaratan Allah

silsile: zincir

tıyla beraber yaratan Hâlıkın, o ah u enîn-leri işitir, şefkat ve merhamete gelir, hâcât ve âmâlin ne varsa taht-ı taahhüde alır. Zîra, sineğin kafasındaki o küçük küçük hüceyratın nidalarına “Lebbeyk!” söyleyen o Sâni-i Semî ve Basîrin, senin dualarını işitmemesi ve o dualara müsbet cevaplar vermemesi imkân ve ihtimali var mıdır?

Binaenaleyh, ey bu küçük hüceyrelerden mürekkep ve ene ile tâbir edilen hüceyre-i kübrâ! O kulübeciğin küçüklüğüyle beraber, dolu olduğu harika icadlarını gör, îmana gel! Ve “Yâ İlâhî! Yâ Rabbî! Yâ Hâlıkî!

ah u enîn: ah çekerek inleme

âmâl: emeller, arzular

binaenaleyh: bundan dolayı; buradan hareketle

ene: ben, benlik

hâcât: ihtiyaçlar

Hâlık: herşeyi yaratan Allah

hüceyrat: hücreler

hüceyre-i kübrâ: en büyük hücre; maddî yapısı çok küçük olmasına rağmen, değeri

çok büyük olan insan

icad: var etme

Lebbeyk: buyurun, emredin

mürekkep: birden fazla unsurdan meydana gelen; birleşik

müsbet: olumlu, uygun

nida: sesleniş

Sâni-i Semî ve Basîr: herşeyi işiten ve gören ve herşeyi sonsuz mü-

kemmellikteki san'atlarla yaratan Allah

şefkat: acıma, merhamet

tâbir edilen: ifade edilen, adlandırılan

taht-ı taahhüd: sorumluluk ve güvence altı

Yâ Hâlıkî! Ey beni yaratan Halıkım!

Yâ İlâhî! Ey İlâhım!

Yâ Rabbî! Ey Rab-bim!

Yâ Musavvirî! Yâ Mâlikî ve yâ Men Lehü'l-Mülkü ve'l-Hamd! Senin mülkün ve emanetin ve vedîan olan şu kulübecikte misafirim, mâlik değilim” de; o bâtil temellük dâvâsından vazgeç. Çünkü o temellük dâvâsı, insanı pek elîm elemlere maruz bırakır.¹
(...)

* * *

¹ Mütercimim bir itizârı: *Mesnevî-i Nûriye*'nin Arabî asıl nüshasında bulunan ve yeri burası olan *Sübhanallah, Elhamdû lillâh* ve *Allahu Ekber*'e dair çok kıymetli ve ehemmiyetli bir kısmı, üslûbunu ve fesahatini muhafaza edememek ve evrad makamında okunabilen o hakikatleri Türkçeye çevirmekle, kıymet-i asliyesini haleldar etmek endişesiyle tercüme etmedim. Kârilerden özür diler, rahmet ve hayır dualarını beklerim.

Mütercim

bâtil: doğru olmayan, yalan, yanlış
elem: acı, sıkıntı, keder
elîm: acı ve sıkıntı veren
mâlik: mülke sahip olan
maruz bırakmak: bir olay ya da durum karşısında veya etkisinde bı-

rakmak
mülk: sahip olunan şey
temellük: sahiplenme, kendine mal etme
temellük: sahiplenme, kendine mal etme
vedîa: emanet
Yâ Mâlikî: Ey benim asıl sahibim

olan Mâlikim!
Yâ Men Lehü'l-Mülkü ve'l-Hamd!
Ey bütün mülkün, bütün varlıkların; bütün övgü ve şükürlerin asıl sahibi olan!
Yâ Musavvirî! Ey bana harika bir şekil ve sûret veren Musavvirim!

Kabul olmuş duaların tekrar tekrar yapılmasındaki hikmet

(Şuâlar, Altıncı Şuâ'dan)

İkinci Sual: Teşehhüd âhirinde,

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا
صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ¹ ❁

deki teşbih, teşbihlerin kaidesine uygun gelmiyor. Çünkü, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm, İbrahim Aleyhisselâmdan daha

¹ “Allah’ım, İbrahim’e (a.s.) ve İbrahim’in (a.s.) nesline rahmet ettiğin gibi, Muhammed’e (a.s.m.) ve Muhammed’in (a.s.m.) nesline de rahmet et.” *Buhari*, Enbiyâ: 10.

âhir: son
Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah’ın salât ve selâmı onun üzerine olsun
Aleyhisselâm: Allah’ın selâmı onun üzerine olsun
İbrahim: Kur’ân-ı Kerimde kendisin-

den en çok bahsedilen peygamberlerden olan, Nemrud’a karşı tevhid mücadelesi veren ve peygamberlerin babası olarak bilinen peygamber

kaide: düstur, kural
rahmet: ilâhî şefkat, merhamet
teşbih: benzetme
teşehhüd: namazda tahiyat duâsını okuyacak kadar oturma

ziyade rahmete mazhardır ve daha büyüktür. Bunun sırrı nedir? Hem bu tarzdaki salâvatın teşehhüdde tahsisinin hikmeti nedir? Aynı dua, eski zamandan beri ve bütün namazda tekrar etmeleri... Halbuki bir dua bir defa kabule mazhar olsa yeter. Milyonlarca duaları makbul olan zâtlar musırrâne dua etmesi ve bilhassa o şey vaad-i İlâhîye iktiran etmiş ise... Meselâ

عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ¹ Cenâb-ı

Hak vaad ettiği halde, her ezan ve kâmetten sonra edilen mervî duada

¹ “Umulur ki Rabbin, seni övülmüş bir makam olan en büyük şefaât makamına kavuşturur.” İsrâ Sûresi, 17:79.

bilhassa: özellikle

Cenâb-ı Hak: Hak-
kın ta kendisi olan
şeref ve yücelik
sahibi Allah

hikmet: sır; gaye,
sebeup

iktiran etmek: iki
şey yan yana be-
raber gelmek, te-
vafuk etmek

makbul olan: ka-

bul edilen

mazhar olma: eriş-
me, nail olma

mervî: rivayet edi-
len, nakledilen,
aktarılan

musırrâne: ısrarlı
bir şekilde

salâvat: Peygam-
berimize edilen
rahmet ve esenlik
duası

tahsis: hususi kıl-
ma, ait kılma

teşehhüd: namaz-
da tahıyyat duâsı-
nı okuyacak ka-
dar oturma

vaad: söz verme

vaad-i İlâhî: Ce-
nâb-ı Allah'ın söz
vermesi

ziyade: çok, fazla

¹ **وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَّحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتُهُ** deniliyor; bütün ümmet o vaadi îfa etmek için dua ederler. Bunun sırr-ı hikmeti nedir?

Elcevap: Bu sualde üç cihet ve üç suâl var.

Birinci cihet: Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm, gerçi Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâma yetişmiyor. Fakat onun âli, enbiyadırlar. Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın âli, evliyadırlar. Evliya ise, enbiyaya yetişemezler. Âl hakkında olan bu

¹ “Muhammed’i (a.s.m.) ona va’dettiğin övülmüş bir makam olan şefaât makamına kavuştur.” *Buhari*, Ezân: 8, 17. Sûrenin tefsiri: 11; *Tirmizî*, Mevâkîf: 43; *Salât*: 42; *Ebû Dâvud*, *Salât*: 37; *Nesâî*, *Ezân*: 38; *İbn-i Mâce*, *Ezân*: 4; *İkâme*: 25; *Müsned*, 3:354.

âl: soy, aile
Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah’ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

Aleyhisselâm: Allah’ın selâmı onun üzerine olsun

cihet: taraf, yön

enbiya: nebiler, peygamberler

evliya: veliler, Allah dostları

Hazret-i İbrahim: Kur’ân-ı Kerimde kendisinden en çok bahsedilen peygamberlerden olan, Nemrud’a karşı tevhid mücadelesi veren ve peygamberlerin

babası olarak bilinen peygamber

îfa etmek: yerine getirmek

sırr-ı hikmet: herkesin bilmediği gizli yarar, sebep

ümme: Hz. Peygambere inanıp onun yolundan giden mü’minler

duanın parlak bir sûrette kabul olduğuna delil şudur ki:

Üç yüz elli milyon içinde, Âl-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmdan yalnız iki zâtın, yani Hasan (r.a.) ve Hüseyin'in (r.a.) neslinden gelen evliya ekser-i mutlak hakikat mesleklerinin ve tarîkatlarının pîrleri ve mürşidleri onlar olmaları

¹ **عُلَمَاءُ أُمَّتِي كَأَنْبِيَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ** hadîsinin mazharları olduklarıdır. Başta Câfer-i Sâdık (r.a.)

¹ "Ümmetimin alimleri İsrâiloğullarının peygamberleri gibidir." Bu hadîs, kaynaklarda haber-i meşhur olarak geçmektedir. bk. Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*: 2:64; *Tecrid-i Sarîh Ter-cemesi*: 1:107 (Diyaret İşleri Yayınları).

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

Âl-i Muhammed:

Hz. Muhammed'in (a.s.m.) soyu, ailesi

Câfer-i Sâdık: (699-766) fıkıhta yüksek mertebeye ulaşan, çok sayıda talebe yetiştiren ve 12 imamın altıncısı olarak kabul edilen büyük âlim

ekser-i mutlak: bü-

yük çoğunluk

evliya: veliler, Allah dostları

hadîs: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) mübarek söz, fiil ve hareketi veya onun onayladığı başkasına ait söz, iş veya davranış

hakikat: doğru, gerçek

Hasan: (625-669) Peygamber Efendimizin torunu, Hz. Ali ve Hz. Fatıma'nın büyük oğlu

nın büyük oğlu

Hüseyin: (626-680)

Peygamber Efendimizin torunu, Hz. Ali ve Hz. Fatıma'nın ikinci oğlu

mazhar: erişme, nail olma

mürşid: irşad eden, doğru yolu gösteren

pîr: önder

sûret: biçim, şekil

tarikat: mânevî ilerlemeye götüren yol

ve Gavs-ı Âzam (r.a.) ve Şah-ı Nakşibend (r.a.) olarak her biri, ümmetin bir kısm-ı âzamını tarîk-i hakikate ve hakikat-i İslâmiyete irşad edenler, bu âl hakkındaki duanın makbuliyetinin meyveleridirler.

İkinci cihet: Bu tarzdaki salâvatın nama-za tahsis-i hikmeti ise, meşahir-i insaniye-
nin en nuranî, en mükemmeli, en müstaki-
mi olan enbiya ve evliyanın kâfile-i kübra-
sının gittikleri ve açtıkları yolda, kendisi
dahi o yüzer icmâ ve yüzer tevatür kuvve-

âl: soy, aile
cihet: taraf, yön
enbiya: nebiler, peygamberler
evliya: veliler, Allah dostları
Gavs-ı Âzam: (1077-1166) Abdülkadir-i Geylanî; tasavvufta en yüksek makamlardan biri olan Gavs-ı Âzam mertebesine yükseldiği için bu unvanla anılmıştır. Kâdiriye tarikatının kurucusudur.
hakikat-i İslâmiye: İslâmiyetin hakikatleri, gerçekleri

icmâ: fikir birliği
irşad etmek: doğru yolu göstermek
kâfile-i kübra: büyük grup, büyük kervan
kısm-ı âzam: büyük bölüm
makbuliyet: kabul edilmiş olma
meşahir-i insaniye: meşhur insanlar, ünlü kişiler
müstakim: doğru olan
salâvat: Peygamberimize edilen rahmet ve esenlik duası
Şâh-ı Nakşibend:

(1338-1389) Nakşibendiyye tarikatının kurucusu
tahsis-i hikmet: has kılınmanın hikmeti, namaza ait olmasının sırrı
tarîk-i hakikat: hakikat yolu
tevatür: yalan söylemeleri mümkün olmayan topluluklardan gelen ve doğruluğu kesin olarak kanıtlanan haber
ümme: Hz. Peygambere inanıp onun yolundan giden mü'minler

tinde bulunan ve şaşkınlıkları mümkün olmayan o cemaat-i uz mâya, o sırat-ı müstakimde iltihak ve refakat ettiğini tahattur etmektir. Ve o tahatturla şübehat-ı şeytaniyeden ve evham-ı seyyieden kurtulmaktır. Ve bu kâfile, bu kâinat Sahibinin dostları ve makbul masnuları; ve onların muarızları, Onun düşmanları ve merdut mahlûkları olduğuna delil ise, zaman-ı Âdem'den beri o kâfileye daima muavenet-i gaybiye gelmesi ve muarızlarına her vakit musibet-i semâviye inmesidir.

Evet, kavm-i Nuh ve Semûd ve Âd ve

cemaat-i uz mâ:

büyük cemaat, topluluk

evham-ı seyyie:

kötü kuruntular

iltihak: katılma

kâfile: grup, ker-
van

kâinat: evren, yaratılmış herşey

kavm-i Âd: Hz.

Hûd'un (a.s.) gönderildiği Âd Kavmi. Arabistan Yarımadası'na yerleşen ilk kavim

kavm-i Nuh: Hz.

Nuh'un gönderildiği kavim

kavm-i Semud:

Hız. Salih'in gönderildiği Semud Kavmi

mahlûk: yaratılmış

masnu: san'at eseri varlık

merdut: reddedilmiş, geri çevrilmiş

muarız: karşı gelen

muavenet-i gay-

biye: gizli yardım

musibet-i semâvi-

ye: gökten gelen musibetler, belâlar

refakat etmek: ar-

kadaşlık etmek

sırat-ı müstakim:

dosdoğru yol

şübehat-ı şeytani-

ye: şeytanî şüpheler

tahattur: hatırla-

ma

zaman-ı Âdem:

Âdem Peygamberin (a.s.) zamanı

Firavun ve Nemrud gibi bütün muarızlar, gazab-ı İlâhîyi ve azabını ihsas edecek bir tarzda gaybî tokatlar yedikleri gibi, kâfile-i kübrânın Nuh Aleyhisselâm, İbrahim Aleyhisselâm, Mûsâ Aleyhisselâm, Muhammed Aleyhisselâtü Vesselâm gibi bütün kudsî kahramanları dahi, harika ve mu'cizâne ve gaybî bir surette mu'cizelere ve ihsanat-ı Rabbâniyeye mazhar olmuşlar. Birtek to-

Aleyhisselâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

Aleyhisselâm: Allah'ın selâmı onun üzerine olsun

gaybî: bilinmeyen, gayb âlemine ait

gazab-ı İlâhî: Allah'ın gazabı

İbrahim: Kur'ân-ı Kerimde kendisinden en çok bahsedilen peygamberlerden olan, Nemrud'a karşı tevhid mücadelesi veren ve peygamberlerin babası olarak bilinen peygamber

ihsânât-ı Rabbâniye: Allah'ın terbiye ve idaresinin

lütuf ve bağışları **ihsas etmek:** hissettirmek

kâfile-i kübra: büyük grup, büyük kervan

kavm-i Firavun: Mısır'da hüküm süren ve Firavunların kışkırtmasıyla tevhid inancına karşı gelen Firavun kavmi

kavm-i Nemrud: Hz. İbrahim'le mücadele eden putperest kavim

mazhar olmak: erişmek, nail olmak

mu'cizane: mu'cizeli bir şekilde

mu'cize: Allah'ın izniyle peygam-

berler tarafından ortaya konulan ve bir benzerini yapmakta başkalarını aciz ve hayrette bırakan olağanüstü hâl ve hareketler

muarız: karşı gelen **Mûsâ:** dört büyük kitaptan Tevrat kendisine indirilen ve kavmine zulmedip ilâhlık iddiasında bulunan Firavun'a karşı tevhid yolunda mücadele eden peygamber

Nuh: Kur'ân'da ismi geçen ve 1050 yıl yaşadığı rivayet edilen peygamber **sûret:** biçim

kat hiddeti, birtek ikram muhabbeti gösterdiği halde, binler tokat muarızlara ve binler ikram ve muavenet kàfileye gelmesi, bedahet derecesinde ve gündüz gibi zâhir bir tarzda, o kàfilenin hakkaniyetine ve sırat-ı müstakîmde gittiğine şehadet ve delâlet eder. Fâtiha'da

¹ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ o kàfileye ve

² غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ muarızlarına bakıyor. Burada beyan ettiğimiz nükte ise, Fâtiha'nın âhirinde daha zâhirdir.

Üçüncü cihet: Bu kadar tekrar ile kat'î ve-

¹ "Kendilerine nimet ve ihsanda bulunduğu peygamberlerinin ve onlara tâbi olan sâlih kullarının yoluna..." Fâtiha Sûresi, 1:7.

² "Gazabına uğrayanların ve sapıtmış olanların yoluna değil." Fâtiha Sûresi, 1:7.

âhir: son
bedahet derecesinde: açıkça, aşikâr olarak
beyan etmek: açıklamak
cihet: yön, taraf
delâlet etmek: işaret etmek, delil ol-

mak
Fâtiha: Kur'ân-ı Kerimin 1. sûresi
hakkaniyet: doğruluk, gerçekçilik
kàfile: grup, kervan
kat'î: kesin olarak
muarız: karşı gelen
muavenet: yardım

muhabbet: sevgi
nükte: ince ve derin anlam, incelik
sırat-ı müstakim: dosdoğru yol
şehadet: şahitlik, tanıklık
zâhir: açık, gözle görülür

rilecek olan birşeyin vermesini istemesinin sırr-ı hikmeti şudur:

İstenilen şey, meselâ, Makam-ı Mahmud, bir uçtur. Pek büyük ve binler Makam-ı Mahmud gibi mühim hakikatleri ihtiva eden bir hakikat-ı âzâmın bir dalıdır. Ve hilkat-i kâinatın en büyük neticesinin bir meyvesidir. Ve ucu ve dalı ve o meyveyi dua ile istemek ise, dolayısıyla o hakikat-i umumiye-i uzmânın tahakkukunu ve vücut bulmasını ve o şecere-i hilkatın en büyük dalı olan âlem-i bâkinin gelmesini ve tahakkukunu ve kâinatın en büyük neticesi olan haşir ve kıyametin tahakkukunu ve dâr-ı saadetin açılmasını istemektir. Ve o istemekle, dâr-ı

âlem-i bâkî: devamlı ve kalıcı olan âhiret âlemi
dâr-ı saadet: mutluluk yurdu, âhiret
hakikat: doğru, gerçek
hakikat-ı âzam: en büyük hakikat
hakikat-i umumiye-i uzmâ: büyük ve umumî hakikat
haşir: öldükten sonra âhirette tek-

rar diriltip Allah'ın huzurunda toplanma
hilkat-i kâinat: kâinatın yaratılışı
ihtiva eden: içeren
kâinat: evren, bütün yaratılmışlar
kıyamet: dünyanın sonu, varlığın bozulup dağılması
Makam-ı Mahmûd: Peygamberimizin

kavuşacağı, Allah tarafından vaad edilen yüksek makam
sırr-ı hikmet: hikmet sırrı, herkesin bilmediği gizli sır
şecere-i hilkat: yaratılış ağacı
tahakkuk: gerçekleşme
vücut bulmak: var olmak

saadetin ve Cennetin en mühim bir sebeb-i vücudu olan ubudiyet-i beşeriyeye ve daavât-ı insaniyeye kendisi dahi iştirak etmektedir. Ve bu kadar hadsiz derecede azîm bir maksat için, bu hadsiz dualar dahi azdır.

Hem Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâma Makam-ı Mahmud verilmesi, umum ümmete şefaati kübrasına işarettir. Hem o, bütün ümmetinin saadetiyle alâkadardır. Onun için hadsiz salâvat ve rahmet dualarını bütün ümmetten istemesi ayn-ı hikmettir.

* * *

alâkadar: alâkalı, ilgili

Aleyhissalâtu Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

ayn-ı hikmet: hikmetin ta kendisi, tam yerli yerinde

azîm: büyük, yüce

daavât-ı insaniye: insanların duaları

hadsiz: sayısız, sınırsız

iştirak etmek: ka-

tılmak

Makam-ı Mahmûd:

Peygamberimizin kavuşacağı, Allah tarafından vaad edilen yüksek makam

rahmet: şefkat, merhamet

saadet: mutluluk

salâvat: Peygamberimize edilen rahmet ve esenlik duası

sebeb-i vücud:

varlık sebebi

şefaati kübra: Allah'ın izniyle büyük günahlarımızın bağışlanması için Peygamber Efendimizin af vesilesi olması

ubudiyet-i beşeriye: insanlığın ibadeti, kulluğu

umum: bütün, genel

ümme: Hz. Peygambere inanıp onun yolundan giden mü'minler

(Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup,
Yedinci Kısımdan)

Felillâhilhamd,

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرٰهِيْمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبْرٰهِيْمَ فِى
الْعَالَمِيْنَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ¹ ❁

duası–umum ümmet, umum namazında,
günde beş defa tekrar ettikleri bu dua–bil-
müşahede kabul olmuştur ki, Âl-i Muham-
med Aleyhissalâtü Vesselâm, Âl-i İbrahim

¹ Allah'ım! Tıpkı âlemlerde İbrahim'e ve İbrahim'in âline sa-
lât ettiğin gibi, Efendimiz Muhammed'e ve Efendimiz Mu-
hammed'in âline de salât et. Muhakkak ki Sen her türlü
hamd ve övgüye nihayetsiz derecede lâyıksın ve şan ve
şerefin herşeyden nihayetsiz derecede yüksektir.

**Aleyhissalâtü Ves-
selâm:** Allah'ın sa-
lât ve selâmı onun
üzerine olsun

Âl-i İbrahim: Hz.
İbrahim'in ailesin-
den olanlar

Âl-i Muhammed:
Hz. Muhammed'in
ailesinden olanlar
bilmüşahede: gö-
rüldüğü gibi
felillâhilhamd: Al-

lah'a hamd olsun,
şükürler olsun
umum: bütün, ge-
nel
ümmet: dindar mil-
let, topluluk

Aleyhisselâm gibi öyle bir vaziyet almış ki, umum mübarek silsilelerin başında, umum aktar ve âsârın mecmalarında o nuranî zatlar kumandanlık ediyorlar. **HASIYE**

* * *

HASIYE Hattâ onlardan bir tanesi olan Seyyid Ahmed es-Sünûsî, milyonlar müride kumandanlık ediyor. Seyyid İdris gibi diğer bir zat, yüz binden fazla Müslümanlara kumandanlık ediyor. Seyyid Yahyâ gibi bir başka seyyid, yüz binler adamlara emirlik ediyor, ve hâkezâ... Bu seyyitler kabilesinin efradlarında böyle zâhirî kahramanlar çok olduğu gibi, Seyyid Abdülkâdir-i Geylânî, Seyyid Ebu'l-Hasen-i Şâzelî, Seyyid Ahmed-i Bedevî gibi mânevî kahramanların kahramanları dahi varlarmış.

aktar: her taraf, her yer

Aleyhisselâm: Allah'ın selamı onun üzerine olsun

âsâr: eserler, varlıklar

efrad: fertler, bireyler

emir: reis

Gavs-ı Âzam: (1077-1166) Abdülkâdir-i Geylanî; tasavvufta en yüksek makamlardan biri olan Gavs-ı Âzam mertebesine yükseldiği için

bu unvanla anılmıştır. Kâdiriyye tarikatının kurucusudur.

hâkezâ: böylece, bunun gibi

haşiye: dipnot, açıklayıcı not

mecma: toplanılacak yer

mübarek: bereketli, hayırlı

mürid: Allah'ın rızâsına kavuşmayı isteyen, bir mürşidin talebesi

nuranî: aydın

Seyyid Ebu'l-Hasen-i Şâzelî: 12.

yüzyılda yetişen büyük velîlerden ve Şâzeliyye adı verilen tasavvuf yolunun kurucusu

seyyid: efendi; Hz. Muhammed'in (a.s.m.) soyundan gelen

silsile: zincir, soy kütüğü

umum: bütün, genel

zahirî: açık, görünen

(Mesnevî-i Nuriye, Şûle'den)

İ'lem eyyühe'l-aziz! Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyânın bazı âyetlerinin tekrarını iktiza eden hikmetler, bazı ezkâr ve duaların da tekrarını iktiza eder. Zira Kur'ân, hakikat ve şeriat, hikmet ve mârifet kitabı olduğu gibi, zikir, dua ve dâvetin de kitabıdır. Duada tekrar, zikirde tezkâr, dâvette tekid lâzımdır.

* * *

âyet: Kur'ân'ın her bir cümlesi

ezkâr: zikirler, Allah'ı anmalar

hakikat: gerçek

hikmet: sır; gaye, sebep

İ'lem eyyühe'l-aziz:
"Bil ey aziz, saygı-değer kardeşim!"

mânâsında muhabtabı uyarmak ve dikkatini çekmek için kullanılan bir deyim

iktiza: gereklilik
Kur'ân-ı Mucizü'l-

Beyân: açıklaması ve ifadesi mu'cize olan Kur'ân

mârifet: Allah'ı tanıma, bilme

şeriat: Allah tarafından bildirilen hükümler

tekid: sağlamlaştırma, kuvvetlendirme

tezkâr: zikretme
zikir: Allah'ı anma

Duaya dair zihne gelen bir vesveseye cevap

(Mesnevî-i Nuriye,
Zeylû'l-Hubab'dan)

İ'lem eyyühe'l-aziz! İnsanın zihnine bazan şöyle bir vesvese gelir, der: “Sen de âdi ve böcek gibi bir hayvansın. Hayvanlardan fazla ne kıymetin var? Hem de semâvat ve arzı yed-i kudretine alan Hâlık-ı Zülcelâle karşı ne meziyetin ve ne gibi bir hizmetin var ki, seninle meşgul olsun?” Bu vesveseye karşı şöyle bir hakikati düşünmek lâzım:

1. İnsan gayr-ı mütenahi acz ve fakriyle

acz: güçsüzlük,
zayıflık

âdi: basit, sıradan

arz: yer, dünya

fakr: muhtaçlık

gayr-i mütenahi:
sonsuz

hakikat: gerçek

Hâlık-ı Zülcelâl:
sonsuz haşmet

sahibi ve herşeyin
yaratıcısı olan Al-
lah

İ'lem eyyühe'l-aziz:

“Bil ey aziz, saygı-
değer kardeşim!”
mânâsında mu-
hatabı uyarmak
ve dikkatini çek-
mek için kullanı-

lan bir söz

meziyet: üstün
özellik

semâvat: gökler

vesvese: şüphe,
asılsız kuruntu

yed-i kudret: Al-
lah'ın kudret eli

zihnî: zihinle ilgili

beraber Cenâb-ı Hakka imanını ile kudret ve gınâ ve izzetine mazhar olmuştur. İşte bu mazhariyetten dolayı, insan, hayvaniyetten terakki edip halife-i zemîn olmuştur.

2. Cenâb-ı Hak ihata-i kudret ve azametiyle insanın duasını işitir, hâcâtını görür. Ve semâvat ve arzın tedbiri, o insanı da düşünmeye mâni değildir.

Sual: Cenâb-ı Hakkın cüz'iyat ve hasis emirler ile iştigali azametini münafidir.

Elcevap: O iştigal, azametini münafi değildir. Bilâkis, adem-i iştigali, azamet-i ru-

adem-i iştigal: meşgul olmamak, ilgilenmemek
arz: yer, dünya
azamet: büyüklük, yücelik
bilâkis: tersine, aksine
Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan, sonsuz şeref ve yücelik sahibi Allah
cüz'iyat: ferdî, küçük, sınırlı şeyler
elcevap: cevap
gınâ: zenginlik; başkasına muhtaç olmama

hâcât: ihtiyaçlar
halife-i zemîn: yüzünde Allah'ın emirlerini yerine getirip Onun namına tasarrufta bulunan ve varlıklar üzerinde Onun adına egemen olan insan
hasis emir: sıradan küçük, basit iş
hayvaniyet: hayvanlık, hayvan gibi olma
ihata-i kudret: Allah'ın sonsuz güç ve iktidarının her şeyi kuşatması

iştigal: meşgul olma, uğraşma
izzet: değer, itibar, yücelik
kudret: güç, iktidar; Allah'ın sonsuz güç ve iktidarı
mazhar /mazhariyet: ayna olma, nail olma
münafi: aykırı, zıt, ters
semâvat: gökler
sual: soru
tedbir: çekip çevirme, idare etme
terakki etmek: ilerlemek, gelişmek

bubiyetine bir nakîsedir. Meselâ, şemsin ziyasından bazı şeylerin mahrum ve hariç kalması, şemse bir nakîse olur. Maahaza, bütün şeffaf şeylerde görünen şemsin timsallerinin her birisi, “Şems benimdir. Şems yanımdadır. Şems bendedir” diyebilir. Ve zerrelerle şems arasında müzâhame yoktur. Bütün mahlûkat—bilhassa insanlarda—ferdî olsun, nevî olsun, şerif olsun, hasis olsun; ilim, irade, kudret itibarıyla Cenâb-ı Hakkın tecellîsine mazhardır. Her birşey,

azamet-i rububiyet: Rablîğin bùyüklüğü; Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve ege-menliği altında bulundurması
bilhassa: özellikle
Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan, sonsuz şeref ve yücelik sahibi Allah
ferdî: kişisel, ferde

ait
hariç kalmak: dışta, dışarda kalmak
hasis: bayağı, âdi, değersiz
irade: dileme, ter-cih, seçme gücü
itibariyle: bakımından, açısından
kudret: güç, iktidar; Allah'ın sonsuz güç ve iktidarı
maahaza: bununla beraber, bununla birlikte
mahlûkat: yaratılmışlar, varlıklar
mahrum: yoksun
mazhar olma: ay-

na olma, nail olma
müzâhame: sıkı-şıklık, sürtüşme, rekabet
nakîse: eksiklik, noksanlık
nevî: türe ait
şeffaf: saydam, parlak
şems: güneş
şerif: şerefli
tecellî: akis, yansıma
timsal: görüntü
zerre: en küçük madde parçası, atom
ziya: ışık

her bir insan, “Allah yanımdadır” diyebilir. Bilhassa insanın zaafı, fakrı, aczi nisbetinde Cenâb-ı Hakkın kurbiyeti ve her birşeyin Cenâb-ı Hak ile münasebeti olmakla beraber, O da münasebettardır. Ve gayr-ı mütenahi acz ve fakrı olan insan, gayr-ı mütenahi kudret ve gınâ ve azameti olan Cenâb-ı Hak ile münasebeti ne kadar lâ-tiftir!

Takdis ederiz o Zâtı ki, en büyük lûtfu en büyük azamete, en yüksek şefkati en yüksek ceberûta idhâl ettiği gibi, nihayetsiz kur-

acz: güçsüzlük, zayıflık

azamet: büyüklük, yücelik

bilhassa: özellikle

ceberût: güçle iş yaptıрма

Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan, sonsuz şeref ve yücelik sahibi Allah

fakr: muhtaçlık

gayr-ı mütenahi: sonsuz

gınâ: zenginlik; başkasına muh-

taç olmama

idhal etmek: dahil etmek, içine koymak

kudret: güç, iktidar; Allah'ın sonsuz güç ve iktidarı

kurb: yakın, yakınlık

kurbiyet: yakınlık, kulun Allah'a yakınlığı

lâtif: şirin, ince, hoş

lûtuf: iyilik, ihsan, bağış

münasebet: bağ-

lantı, ilgi

münasebettar:

bağlantılı, ilgili

nihayetsiz: sonsuz

nisbet: oran, ölçü

şefkat: merhamet ve sevgi

takdis etmek: kutlamak, her türlü eksiklik ve çirkinlikten pâk ve yüce olduğunu dile getirmek

zaaf: zayıflık, güçsüzlük

Zât: Kimse, Allah

bu nihayetsiz bu'd ile cem edip, zerreler ile şemsler arasında uhuvveti tesis etmiştir. Birbirine zıt olan bu şeyleri cem etmekle derece-i azametini bir derece göstermiştir.

* * *

bu'd: uzak; uzaklık

cem etmek: toplamak

derece-i azamet:

büyüklik ve yüceliğin derecesi

nihayetsiz: sonsuz

şems: güneş

tesis etmek: kur-

mak, yerleştirmek

uhuvvet: kardeşlik

zerre: en küçük

madde parçası, atom

Duayla birbirine yardım

(Mesnevî-i Nuriye, Şûle'den)

İ'lem eyyühe'l-aziz! Mü'minler ibadetlerinde, dualarında birbirine dayanarak cemaatle kıldıkları namaz ve sair ibadetlerinde büyük bir sır vardır ki, her bir fert, kendi ibadetinden kazandığı miktardan pek fazla bir sevap cemaatten kazanıyor. Ve her bir fert ötekilere duacı olur, şefaathçi olur, tezekkiyecî olur—bilhassa Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâma... Ve keza, her bir fert, arkadaşlarının saadetinden zevk alır ve Hallâk-ı Kâinata ubudiyet etmeye ve saadet-i ebediyeye namzet olur.

Aleyhissalâtü Ves-selâm: Allah'ın salât ve selâmının üzerine olsun

bilhassa: özellikle
cemaat: topluluk, grup

fert: birey, kişi

Hallâk-ı Kâinat: kâinatı ve içindeki herşeyi yaratan Al-

lah

İ'lem eyyühe'l-aziz:

"Bil ey aziz, saygı-değer kardeşim!" mânâsında muhatabı uyarmak ve dikkatini çekmek için kullanılan bir deyim

keza: bunun gibi
namzet olmak: aday olmak

saadet: mutluluk

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk, Cennet mutluluğu

sair: diğer

şefaathçi: Allah'ın izniyle şefaath eden, bağışlanmaya vesile olan

tezkiyecî: iyi hâl üzere şahitlik eden

ubudiyet: kulluk

İşte mü'minler arasında, cemaatler sayesinde husule gelen şu ulvî, mânevî teâvün ve birbirine yardımlaşmakla hilâfete haml, emanete mazhar olmakla beraber mahlûkat içerisinde mükerrem ünvanını almıştır.

* * *

(Barla Lâhikası, 208. Mektup'tan)

Aziz kardeşim,

Sizler sabah ve akşam duamda dâhilsiniz. Siz dahi beni duanızda dâhil ediniz. Şu âlemde mü'minin mü'mine karşı en büyük yardımı dua iledir.

* * *

aziz: izzetli, çok değerli, saygın
cemaat: topluluk, grup
dahil etme: katma, ilâve etme
haml: yüklenme, üstlenme
hilâfet: halifelik; yeryüzünde Allah'ın izni dairesinde ve Onun adına

icraatta bulunma şeklinde, insana verilen görev
husule gelmek: oluşmak
mahlûkat: yaratıklar, yaratılmış olan varlıklar
mânevi: mânâya ait, maddî olmayan
mazhar olmak:

ulaşmak, elde etmek
mü'min: iman eden, Allah'a ve Onun gönderdiği şeylere inanan
mükerrem: ikram edilen, şerefli
teâvün: yardımlaşma
ulvî: yüce
ünvan: isim

(*Barla Lâhikası, 211. Mektup'tan*)

Eskide iki ciddî âhiret kardeşleri varmış. Biri hasta düşer; ötekisi ziyaretine gitti. Dua eder, hasta iyi olmaz. “Öyleyse sen kalk, ben yatacağım” demiş. Hasta kalkmış, onun yerine hasta olarak yatmış. Her neyse... Demek Şeyh Mustafa ile kardeşliğimiz ciddîleşmiş ki, ben hastalığına dua ettim, kabul olmadı. Fakat birkaç gün devamı mukadder olan hastalığının bir parçası bana verildi. İnşaallah ona bir parça hiffet gelmiştir.

* * *

(*Kastamonu Lâhikası, 103. Mektup'tan*)

Aziz kardeşlerim, işte böyle bir zamanda, bu dehşetli hâdisâta karşı, ihlâs kuvvetin-

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat
aziz: izzetli, çok değerli, saygın
hâdisât: olaylar

hiffet: hafiflik
ihlâs: ibadet ve davranışlarda sadece Allah rızasını gözetme; samiyet

inşaallah: Allah dilerse
mukadder olan: Allah tarafından takdir olunmuş, belirlenmiş

den sonra bizim en büyük kuvvetimiz, iştirâk-i a'mâl-i uhrevî düsturuyla birbirimize kalemlerle, her birinin a'mâl-i salihâ defterine hasenat yazdırdıkları gibi; lisanlarıyla, her birinin takvâ kalesine ve siperine kuvvet ve imdat göndermektir. Ve bilhassa fırtınalı tehacüme hedef olan bu fakir ve âciz kardeşinize, bu mübarek şuhur-u selâse ve eyyâm-ı meşhurede yardıma koşmak, sizin gibi kahraman ve vefadar ve şefkat-kârların şe'nidir. Bütün ruhumla bu imdad-ı manevîyi sizden rica ediyorum. Ve ben dahi, iman ve sadakat şartıyla, Risale-i Nur talebelerini bütün dualarıma ve manevî kazançlarıma, yirmi dört saatte, iştirâk-

a'mâl-i sâlihâ: dince makbul olan iyi, güzel ve faydalı işler
âciz: güçsüz, elinden birşey gelmeyen
bilhassa: özellikle
düstur: kural, prensip
eyyâm-ı meşhure: meşhur günler
hasenat: güzellikler, iyilikler

imdad-ı manevî: mânevî yardım
imdat: yardım
iştirâk-i a'mâl-i uhrevî: âhirete âit işlerde mânen ortak olma
lisan: dil
mübarek: bereketli, hayırlı
sadakat: bağlılık
siper: arkasında saklanılan şey; sı-

ğınak
şe'n: özellik, nitelik; iş
şefkatkâr: şefkatli
şuhur-u selâse: üç aylar
takvâ: Allah'tan korkup emir ve yasaklarına titizlikle uyma
tehacüm: art arda hücum etme
vefadar: vefalı

rak-i a'mâl-i uhreviye düsturuyla, bazan yüz defadan ziyade "Risale-i Nur talebele-ri" ünvanıyla hissedar ediyorum.

* * *

(Kastamonu Lâhikası,
168. Mektup'tan)

Evet, Risale-i Nur'un bu dehşetli zaman-
da kazandırdığı iki netice-i muhakkakası
herşeyin fevkindedir; başka şeylere ve ma-
kamlara ihtiyaç bırakmıyor.

Birinci neticesi: Sadakat ve kanaatle Ri-
sale-i Nur dairesine giren, imanla kabre gi-
receğine gayet kuvvetli senetler var.

İkinci neticesi: Risale-i Nur dairesinde, ih-
tiyารımız olmadan, haberimiz yokken ta-
karrur ve tahakkuk eden şirket-i manevi-

düstur: kural, pren-
sip

fevkinde: üstünde

hissedar: pay sa-
hibi

ihtiyar: dileme, is-
tek, irade

**iştirâk-i a'mâl-i uh-
revî:** âhirete âit

işlerde mânen or-
tak olma

kanaat: yetinme,
inanma, razı olma
netice-i muhakka-

ka: gerçekleşme-
sinden şüphe edil-
meyen sonuç

sadakat: bağlılık,

sebat

senet: delil

tahakkuk eden:

gerçekleşen

takarrur: karar bul-
ma, yerleşme

ünvan: ad, isim

ziyade: çok, fazla

ye-i uhreviye cihetiyle, her bir hakikî sadık şakirdi binler dillerle, kalblerle dua etmek, istiğfar etmek, ibadet etmek ve bazı melâike gibi kırk bin lisanla tesbih etmektir. Ve Ramazan-ı Şerifteki hakikat-i leyle-i Kadir gibi, kudsî ve ulvî hakikatleri, yüz bin elle aramaktır.

İşte, bu gibi netice içindir ki, Risale-i Nur şakirtleri, hizmet-i Nuriyeyi velâyet makamına tercih eder; keşif ve kerâmâtı aramaz ve âhiret meyvelerini dünyada koparmaya çalışmaz ve vazife-i İlâhiye olan muvaffakiyet ve halka kabul ettirmek ve revaç vermek

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat
cihet: yön, taraf
hakikat: gerçek
hakikat-i leyle-i Kadir: Kadir Gecesi'nin gerçek mânâsı, sırrı
hakikî: asıl, gerçek
hizmet-i Nuriye: Risale-i Nur hizmeti
istiğfar etme: af dileme, tevbe etme
kerâmât: kerâmetler; Allah'ın bir ikramı olarak, Onun

sevgili kullarında görünen olağanüstü hal ve hareketler
keşif: kalb gözüyle görme, mânevî âlemlere ait bazı olayları ve hakikatleri görme
kudsî: kutsal
lisan: dil
melâike: melekler
muvaffakiyet: başarı
revaç: rağbet, değer, kıymet

sadık: bağlı, doğru
şakirt: talebe, öğrenci
şirket-i maneviye-i uhreviye: âhirete dönük mânevî şirket, ortaklık
tesbih: Allah'ı her türlü noksan ve kusurdan yüce tutarak şanına lââyık ifadelerle anma
ulvî: yüce, yüksek
vazife-i İlâhiye: İlâhî vazife
velâyet: velilik

ve galebe ettirmek ve müstahak oldukları şan ü şeref ve ezvak ve inâyetlere mazhar etmek gibi, kendi vazifelerinin haricinde bulunan şeylere karışmaz ve harekâtını onlara bina etmezler. Hâlisen, muhlisen çalışırlar, “Vazifemiz hizmettir, o yeter” derler.

Ve saniyen: Seksen küsur sene kıymetinde bulunan ve Ramazan-ı Şerifin mecmu-unda gizlenen hakikat-i leyle-i Kadri kazanmak için, Risale-i Nur şakirtlerinin şirket-i mâneviye-i uhreviyeleri muktezasınca, her biri, mütekellim-i maalgayr sîgası olan ¹ أَجْرُنَا، إِرْحَمْنَا، وَاعْفِرْ لَنَا gibi tâbiratta,

¹ Bizi koru, bize merhamet et, bizi bağışla.

ezvâk: zevkler, lezzetler

galebe etme: üstün gelme

hakikat-i leyle-i Kadir: Kadir Gecesi-nin gerçek mânâ-sı, sırrı

hâlisen: katıksız, samimî olarak

harekât: hareketler, davranışlar

inâyet: Allah’tan gelen yardım, ih-

san, iyilik

mazhar olma: ay-na olma, erişme

mecmu: bütün, genel

muhlisen: samimi-yetle

muktezasınca: gereğince

müstehak: lâayık, hak etmiş

mütekellim-i maalgayr: birinci çoğul şahıs, biz

saniyen: ikinci olarak

sîga: kip

şakirt: talebe, öğrenci

şan ü şeref: şan ve şeref

şirket-i maneviye-i uhreviye: âhirete dönük manevî şirket, ortaklık

tabirat: tabirler, ifadeler

“biz” dedikleri vakit, Risale-i Nur’un sadık şakirtlerini niyet etmek gerektir. Tâ her bir şakirt umumun namına münacat edip çalışsın. Ve bu biçare ve az çalışabilen ve haddinden çok fazla hizmet ondan beklenen bu kardeşinize, o hüsn-ü zanları yanlış çıkarmamak için, geçen Ramazan gibi yardımınızı rica ediyorum.

* * *

(Kastamonu Lâhikası,
13. Mektup’tan)

BİRİNCİ MESELE: Birinci Şuada iki üç âyetin işârâtında, Risaletü’n-Nur’un sadık talebeleri imanla kabre gideceklerine ve ehl-i Cennet olacaklarına dair kudsî bir müjde ve kuvvetli bir beşaret bulunduğu

beşaret: müjdeleme

ehl-i Cennet: Cennet ehli, cennetlik

hüsn-ü zan: güzel zanda bulunma; bir kimse hakkında güzel düşünme

işârât: işaretler, belirtiler

kudsî: her türlü kusur ve noksandan uzak, kutsal

münâcât: dua, Allah’a yakarış

namına: adına

Risaletü’n-Nur: Risale-i Nur’un diğer bir adı

sadık: bağlı, doğru sözlü, dürüst

şakirt: talebe, öğrenci

umum: bütün

gösterilmiştir. Fakat bu pek büyük mesele-ye ve çok kıymettar işarete tam kuvvet verecek bir delil ister diye beklerdim, çoktan beri muntazırdım. Lillâhilhamd, iki emâre birden kalbime geldi:

Birinci emare: İman-ı tahkikî ilmelyakîn-den hakkalyakîne yakınlaştıkça daha selb edilmeyeceğine ehl-i keşif ve tahkik hükmetmişler ve demişler ki: “Sekerat vaktinde şeytan vesvesesiyle ancak akla şüpheler verip tereddüde düşürebilir.” Bu nevi iman-ı tahkikî ise yalnız akılda durmuyor. Belki hem kalbe, hem ruha, hem sırra, hem öyle letâife sirayet ediyor, kökleşiyor ki, şeyta-

ehl-i keşif ve tahkik: mâneviyat âlemlerinde iman hakikatlerini gözleme yeteneğine sahip olanlar ve hakikatleri araştırıp delilleriyle bilen âlimler

emâre: belirti, işâret

hakkalyakîn: biz-zat yaşayarak elde edilen kesin bilgi

ilmelyakîn: ilme ve sağlam delillere dayanarak, şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesin bilme

iman-ı tahkikî: delillerle elde edilen sağlam, sarsılmaz iman

işârât: işaretler, belirtiler

kıymettar: kıymetli, değerli

letâif: lâtifeler, duy-

gular

lillâhilhamd: Allah'a hamd olsun ki

muntazır: bekleyen, gözleyen

nevi: tür, çeşit

sekerat: can çekişme anı

selb edilme: gide-rilme, silme

sirayet: bulaşma, yayılma

tereddüt: şüphe

vesvese: şüphe, kuruntu

nın eli o yerlere yetişemiyor. Öylelerin iman-ı zevâlden mahfuz kalıyor.”

Bu iman-ı tahkikînin vusulüne vesile olan bir yolu, velâyet-i kâmile ile keşif ve şuhud ile hakikate yetişmektir. Bu yol ehass-ı havassa mahsustur, iman-ı şuhûdîdir.

İkinci yol, iman-ı bilgayb cihetinde, sırr-ı vahyin feyziyle, burhanî ve Kur’ânî bir tarzda, akıl ve kalbin imtizacıyla, hakkalyakîn derecesinde bir kuvvetle zaruret ve bedâhet derecesine gelen bir ilmelyakînle hakaik-i imaniyeyi tasdik etmektir.

bedâhet: apaçıklık, aşikâr olma
burhanî: kuvvetli ve sarsılmaz delilleri olan
ehass-ı havas: en üst tabaka, aydın kesim, en seçkin tabaka
feyz: bereket, nimet
hakaik-i imaniye: imân hakikatleri
hakikat: doğru gerçek; birşeyin özü, ruhu
hakkalyakîn: bizzat yaşayarak elde edilen kesin bilgi
ilmelyakîn: ilme ve sağlam delillere

dayanarak, şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesin bilme
iman-ı bilgayb: gabya, görünmeyen hakikatlere iman
iman-ı şuhûdî: kalp gözüyle görerek iman etme
iman-ı tahkikî: delillerle elde edilen sağlam, sarsılmaz iman
imtizac: birleşme, kaynaşma
keşif: kalb gözüyle görme, mânevî âlemlere ait bazı

olayları ve hakikatleri görme
Kur’ânî: Kur’ân’a ait, Kur’ân’dan alınan
mahsus: has, özel
sırr-ı vahy: İlâhî vahyin sırrı, hakikati
şuhud: İlâhî ve gizli sırları kalp gözü ile görme
tasdik: doğrulama, kabul etme
velâyet-i kâmile: kâmil velilik, olgunluğa ermiş velilik
vusul: kavuşma, erişme
zaruret: zorunluluk, gereklilik
zevâl: yokluk

Bu ikinci yol, Risaletü'n-Nur'un esası, mayası, temeli, ruhu, hakikati olduğunu has talebeleri görüyorlar. Başkalar dahi insafla baksa, Risaletü'n-Nur hakaik-i imaniyeye muhalif olan yolları gayr-ı mümkün ve muhal ve mümteni derecesinde gösterdiğini görecekler.

İkinci emare: Risaletü'n-Nur'un sadık şakirtleri, hüsn-ü âkîbetlerine ve iman-ı kâmil kazanmalarına o derece kesretli ve makbul ve samimî dualar oluyor ki, o duaların içinde hiçbirini kabul olmamasına akıl imkân veremiyor.

Ezcümle: Risaletü'n-Nur'un bir hâdimi ve birtek şakirdi, yirmi dört saatte, Risaletü'n-Nur talebelerinin hüsn-ü âkîbetlerine ve

emâre: belirti, işâret

ezcümle: bu cümleden, meselâ

gayr-ı mümkün: mümkün olmayan

hâdim: hizmetçi

hakaik-i imaniye: imân hakikatleri

hakikat: doğru gerçek; birşeyin özü,

ruhu

hüsn-ü âkîbet: güzel sonuç, iyi netice

iman-ı kâmil: tam ve mükemmel iman

kesretli: çok

makbul: kabul görmüş

muhal: imkânsız,

olmayacak şey

muhalif: aykırı, zıt

mümteni: imkânsız

Risaletü'n-Nur: Risale-i Nur'un diğer bir adı

sadık: doğru sözlü, dürüst

şakirt: talebe, öğrenci

saadet-i ebediyeye mazhar olmalarına yüz defa Risaletü'n-Nur talebelerine ettiği duaları içinde hiç olmazsa yirmi otuz defa selâmet-i imanlarına ve hususî hüsn-ü âkıbetlerine ve imanla kabre girmelerine, aynı duayı, en ziyade kabule medar olan şerait içinde ediyor.

Hem Risaletü'n-Nur'un talebeleri bu zamanda her cihetten ziyade hücumla mârûz olan iman hususunda, birbirine selâmet-i iman hakkındaki samimî, mâsum lisanlarıyla dualarının yekûnu öyle bir kuvvettir ki, rahmet ve hikmet onun reddine müsaade etmezler. Faraza, mecmuu itibarıyla reddedilse, tek bir tane onların içinde kabul olursa, yine her biri selâmet-i imanla

cihet: yön, taraf
faraza: varsayalım ki
hikmet: ilâhî gaye ve fayda
hususî: özel
hüsn-ü âkıbet: güzel sonuç, imanlı bir şekilde ölme
lisan: dil
mazhar olma: nail

olma, erişme
mecmu: toplam, bütün
medar: sebep, vesile
rahmet: ilâhî şefkat ve merhamet
Risaletü'n-Nur: Risale-i Nur'un diğer bir adı

saadet-i ebediye: sonu olmayan, sonsuz mutluluk
selâmet-i iman: iman selâmeti, sağlamlığı
şerait: şartlar
yekûn: bütün, toplam
ziyade: çok, fazla

kabre gireceğine kâfi geliyor. Çünkü her bir dua umuma bakar.

* * *

(Şuâlar, On Üçüncü Şuâ'dan)

Aziz, sıddık ve sadık kardeşlerim,
Ben, birkaç gündür bir duamı değiştirdim. Şimdiye kadar bazen yüz defa tekrarlarla ¹وَاعْفِرْ لَنَا veya ²وَفَّقْ gibi dualarda ³طَلَبَةَ رَسَائِلِ النُّورِ الصَّادِقِينَ cümlesinden ⁴الصَّادِقِينَ kelimesini kaldırdım—tâ ki ruh-

¹ Bizi bağışla.

² Muvaffak et.

³ Sâdık Risale-i Nur talebeleri.

⁴ Sâdıklar.

aziz: çok değerli, izzetli
kâfi: yeterli
ruhsat: izin; asıl hükmü yerine getirmeyi zorlaştıran veya imkânsız hâ-

le getiren bir sebep dolayısıyla ikinci derece olan hüküm; hastalık veya yolculukta oruç tutmamaya

izin verilmesi gibi
sadık: bağlı, sadakat gösteren
sıddık: çok doğru ve bağlı
umum: bütün

satla amele kendini mecbur bilen ve sıkıntının verdiği evham ve me'yusiyet cihetiyle zâhirî inkâr ve çekinmekle azimet ve sadakate muhalif hareket eden kardeşlerimiz o dualardan mahrum kalsınlar.

* * *

(Emirdağ Lâhikası, 77. Mektup'tan)

Başta, çok mübarek tefsirin çok muhterem ve kıymettar sahibi olan Hoca Vehbi Efendi olarak, Risale-i Nur'u takdir edip alâkadarlık gösteren bütün Konya ve civarı ulemalarını, bütün kazançlarıma ve dualarıma şerik ettim. Ve has kardeşlerim daire-

alâkadarlık: ilgi duyma

azimet: dinî bir meselede, kanun koyucu tarafından kulların özürleri göz önünde bulundurulmaksızın birinci derece farz kılınan fiil; namaz ve orucun farz kılınması gibi

cihetiyle: yönüyle

civar: bir yerin etrafında bulunan mekânlar

evham: kuruntular, şüpheler

has: özel; Nur talebelerinin ileri gelenleri

kıymettar: kıymetli, değerli

me'yusiyet: ümitsizlik

muhalif: aykırı, zıt

muhterem: saygıdeğer, kıymetli

sadakat: bağlılık, sebat

şerik etme: ortak etme, katma

takdir etme: birşeyin değerini anlama ve dile getirme

ulema: âlimler

zâhirî: görünüşte

si içinde isimlerini bildiğim zatlari, isimle-riyle dua vaktinde yâd ediyorum. Risale-i Nur şakirtlerindeki şirket-i mâneviye itibarıyla, benim çok noksan kazancımdan hisse aldıkları gibi, bütün şakirtlerin bütün kazançlarından da hisseler almaya yol açıldığını, benim tarafımdan selâmımı, hürmetlerimle onlara tebliğ ediniz.

* * *

(Emirdağ Lâhikası, 82. Mektup'tan)

Sizin bana yardımınız iki cihetle pek zahir ve pek büyüktür.

Birincisi: Sizin fütursuz hizmet-i Nuriyede çalışmanız benim bütün musibetlerimi ve sıkıntılarıımı hiçe indiriyor, bilâkis sürurlara kalbediyor.

bilâkis: aksine, tersine
cihet: yön
fütursuz: usanmadan
hisse: pay
hizmet-i Nuriye: Risale-i Nur hizmeti

musibet: belâ, dert, felâket
sürur: mutluluk
şakirt: öğrenci, talebe
şirket-i mâneviye: dine ve imana yönelik yapılan toplu

hizmetlerle ortaya çıkan mânevî şirket, ortaklık
tebliğ etme: bildirme, ulaştırma
yâd etme: anma, dile getirme
zahir: açık, görünen

İkinci cihet: Kat'iyen biliniz ki, duanız, onların ağır ve işkenceli zulümlerini, benim hakkımda inayetskâr, maslahattar merhametlere çevirmesine sebep olduğuna kat'iyen şüphem kalmadı.

Ezcümle: Memurları ve halkları benden ürkütmeleri, beni büyük hatâlardan ve tasannulardan ve ihlâsa münâfi hâletlerden ve vaktimi zayi etmekten kurtarıp, kader-i İlâhînin hakkımda, zulm-ü beşerî içinde tam adaletini ve inayetini gösterdi. Buna kıyasen, başıma ne gelse, altında bir rahmet var. Yalnız benimle meşgul olmaları için on dirhem zarar, Risale-i Nur'un on bin lirasını

cihet: yön

dirhem: eskiden kullanılan ve 3 gramlık ağırlığa karşılık gelen bir ölçü birimi

ezcümle: meselâ, örneğin

hâlet: durum, hâl

ihlâs: ibadet ve davranışlarda sadece Allah rızasını gözetme; samimiyet

inayet: ikram, lütuf; bütün yararların, hikmetlerin ve fay-

daların kaynağı olan düzenlilik

inayetskâr: yardım ve iyilik eden, lütuf ve inayette bulunan

kader-i İlâhî: Allah'ın meydana gelecek hâdiseleri olma-
dan önce takdir etmesi, plânlaması

kat'iyen: kesin olarak

kıyasen: kıyas yoluyla, benzeterek

maslahattar: mas-

lahatlı, faydalı

merhamet: acıma, şefkat

münâfi: aykırı, zıt

rahmet: İlâhî şefkat ve merhamet

tasannu: yapmacık hareket, zorla kendini olduğundan daha iyi gösterme çabası

zayi: kayıp, ziyan

zulm-ü beşerî: insanların zulmü

zulüm: haksızlık, eziyet, işkence

kurtarıyor. Onun için, siz hiç beni merak etmeyiniz. Hattâ bazan damarlarıma dokunduracak tarzdaki ihanetlerine karşı beddua etmek isterken, onların yakında ölüm idamıyla, kabr-i haps-i münferitte azapları ve bu ihanetlerinin neticesinde bana ait maslahatları ve hizmetimize menfaatleri düşündükçe, bedduadan vazgeçiyorum.

* * *

(Emirdağ Lâhikası, 92. Mektup'tan)

Evet, nasıl göz, bir saç kaldırmıyor; aynen öyle de, şimdiki ruhum ve o durum, bir saç kadar sıkletten, ağırlıktan müteessir olduğu halde, Risale-i Nur'un ve şakirtlerinin selâmetlerine, onların bedellerine ve yerlerinde dağ gibi ağır tazyikat ve sıkıntı-

azap: acı, sıkıntı
beddua: bir kimse-
 nin kötülüğü için
 dua
bedel: karşılık
ihanet: küçük dü-
 şürme, hakaret
 etme

**kabr-i haps-i mün-
 ferit:** tek başına
 kabir hapsi, kabir-
 deki hücre hapsi
maslahat: fayda,
 yarar
müteessir: etkile-
 nen, üzüntülü

selâmet: esenlik,
 güven
sıklet: ağırlık, mâ-
 nevî sıkıntı
şakirt: talebe, öğ-
 renci
tazyikat: baskılar,
 sıkıştırmalar

ları memnuniyetle o ruh omuza çeker, tahammül eder ve şâkirane sabreder diye size kat'iyen haber veriyorum. Fakat madem acz ve zaafım ve teessüratım çok ziyadedir; has kardeşlerim beni medihlerle yüklerimi ağırlaştırmaya bedel, dualarıyla ve şefkatleriyle ve himmetleriyle ve acımalarıyla yardım edip yükümü hafifletmek lâzımdır.

* * *

(Emirdağ Lâhikası, 102. Mektup'tan)

Meselâ, İslâmiyet milliyetiyle dört yüz milyon hakikî kardeşin hergün

¹ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ¹ dua-yı umumîsiyle mânevî yardım görmek yerine, ırk-

¹ "Allah'ım, erkek ve kadın bütün mü'minleri bağışla."

acz: âcizlik, güçsüzlük

bedel: karşılık

dua-yı umumî: herkesi içine alan dua

hakikî: asıl, gerçek

has: özel; Nur talebelerinin önde

gelenleri

himmet: ciddi gayret, yardım

kat'iyen: kesin olarak

medih: övgü, şükür

şâkirane: şükrederek

ne yakışır şekilde, şükrederek

tahammül: dayanma, katlanma

teessürat: üzüntüler

zaaf: zayıflık

çılık dört yüz milyon mübarek kardeşleri, dört yüz serseriye ve lâübalilere yalnız dünyevî ve pek cüz'î bir menfaati için terk ettiriyor.

* * *

(Kastamonu Lâhikası, 23. Mektup'tan)

Bir zaman Barla'da Cuma gecesinde dua ederken, senin “Âmin” sesini iki defa sarihan işittim. Arkama baktım, dedim: “Hâfız Ali ne vakit gelmiş?”

Dediler: “O burada yoktur.”

Ben şimdi o vâkıadan diyebilirim ki, üç dört saat mesafeden duâma âmin'ini işitirmesi, otuz günlük mesafeden buradaki zaif davet ve duama kuvvetli ve tesirli bir âmin hükmünde olan yazıların imdadıma yetişmesi çok mânidar bir tevafuktur.

* * *

âmin: Allah'ım kabul eyle
cüz'î: ferdî, küçük
imdad: yardım

mânidar: mânâlı, anlamlı
menfaat: çıkar, fayda

sarihan: açıkça
tevafuk: uygunluk, anlamlı denklik
vâkıa: olay

(Kastamonu Lâhikası, 94. Mektup'tan)

Aziz, sıddık, sebatkâr kardeşlerim ve hakikî vârislerim,

Bugünlerde, Risale-i Nur'a suikast edenlerin ve sizlere sıkıntı verenlerin haklarında, bana verdiği bir hiddet neticesinde bedduaaya teşebbüs ettim. Birden Isparta'ya kıyamadım. Kaç defadır niyet ettim, Isparta'daki iyilerin yüzünden suikastçılar kurtuldular. Kıyamadım, beddua yerine “Yâ Rab, madem Isparta, Risale-i Nur'un bir Medresetü'z-Zehrâsıdır, sen oradaki fena memurları dahi ıslah eyle ve hüsn-ü âkıbet ver” diye dua eyledim ve ediyorum.

aziz: çok değerli, izzetli, saygın

beddua: bir kimse-
nin kötülüğü için
dua

hakikî: asıl, gerçek

hiddet: öfke, kızgınlık

hüsn-ü âkıbet: güzel bir sonuç

ıslah: düzeltme,
iyileştirme

Medresetü'z-Zehra:

Bediüzzaman'ın, 1914'te Van Edremi'te temelini attığı, din ilimleri ile fen ilimlerinin birlikte okutulmasını istediği üniversite; Risale-i Nur hizmeti

sebatkâr: sabit duran, kararlılık gösteren

sıddık: çok doğru

ve sadık

vâris: mirasçı

Yâ Rab: ey her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye eden ve idaresi ve egemenliği altında bulunduran Allah

(On Dördüncü Şuâ'dan)

Benim ve Risale-i Nur'un mesleğinin esas-ı ve otuz seneden beri bir düstur-u hayatım olan şefkat itibarıyla, bir mâsuma zarar gelmemek için, bana zulmeden cânilere, değil ilişmek, belki beddua ile de mukabele edemiyorum. Hattâ en şiddetli bir garazla bana zulmeden bazı fâsık, belki dinsiz zâlimlere hiddet ettiğim halde, değil mad-dî, belki beddua ile de mukabeleden beni o şefkat men ediyor. Çünkü o zâlim gaddarın, ya peder ve validesi gibi ihtiyar bîçarelere veya evlâdı gibi mâsumlara mad-dî zarar gelmemek için, o dört beş mâsumların hatırına binaen o zâlim gaddara

beddua: bir kimse-
nin kötülüğü için
dua

bîçare: çaresiz, za-
vallı

binaen: dayanarak,
dolayı

cânî: cinayet işle-
miş

düstur-u hayat:
hayat prensibi

esas: temel, şart
husus

fâsık: yoldan çık-
mış, günahkâr

gaddar: acımasız,
çok zulmeden

garaz: kötü kasıt

hiddet: öfke

mâsum: günahsız,
suçsuz

men etmek: ya-
saklamak, engel-
lemek

mukabele: karşılık

peder: baba

valide: anne

zâlim: zulmeden,
haksızlık yapan

zulm: haksızlık,
eziyet, işkence

ilişmiyorum. Bazan da hakkımı helâl ediyorum.

* * *

(*Kastamonu Lâhikası, 159. Mektup'tan*)

O vâiz ve âlim zâta benim tarafımdan selâm söyleyiniz. Benim şahsıma olan tenkidini, itirazını, başım üstüne kabul ediyorum. Sizler de, o zâtı ve onun gibileri münakaşa ve münazaraya sevk etmeyiniz. Hattâ tecavüz edilse de bedduayla da mukabele etmeyiniz. Kim olursa olsun, madem imanı var, o noktada kardeşimizdir. Bize düşmanlık da etse, mesleğimizce mukabele edemeyiz. Çünkü, daha müthiş düşman ve yılanlar var.

Hem elimizde nur var, topuz yok. Nur kimseyi incitmez, ışıyla okşar. Ve bilhassa ehl-i ilim olsa, ilimden gelen enaniyeti

alîm: bilen

beddua: bir kimse-
nin kötülüğü için
dua

bilhassa: özellikle

ehl-i ilim: ilim sa-
hibi, âlimler

enaniyet: benlik

mukabele: karşılık
verme

münazara: tartışma

tecavüz: haddi aş-
ma, saldırma, sa-
taşma

vâiz: vaaz eden

de varsa, enaniyetlerini tahrik etmeyiniz.
Mümkün olduğu kadar,

وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا¹
ber edininiz.

* * *

(Emirdağ Lâhikası, 175. Mektup)

Aziz, sıddık kardeşlerim,

Madem Isparta Nur dershanesi hükmüne geçmiş ve şimdiye kadar her yerden ziyade oranın hükûmeti ve zabıtası müsamahakâr, belki dost nazarıyla Nurculara bakmış, ziyade incitmemiş. Biz dahi Isparta'nın mübarekiyeti hesabına onların bu hâdisede ilişmelerinden gücenmiyoruz ve bir cihette onları da tebrik ediyoruz ki, Nurun

¹ "Boş sözlerle, çirkin davranışlarla karşılaştıkları zaman, izzet ve şereflerini muhâfaza ederek oradan geçip giderler." Furkan Sûresi, 25:72.

aziz: çok değerli,
izzetli

düstur: prensip, kurall

mübarekiyet: mü-

barek oluş, hayırlılık

müsamahakâr: hoşgörülü

nazar: bakış

sıddık: çok doğru ve bağlı

tahrik: depreştirme, kıskırtma

zabita: polis

eczalarını vazifece tetkik etmeye ve okumaya ve istifade etmeye muvaffak oluyorlar. Zaten onların hakkıdır, en evvel onlar okusunlar. İmanı kuvvetli bir zabıta veya adliye memurunun, on adam kadar millette ve vatana fâidesi olabilir. Onun için, maddî zayıyatımız, bu mânevî fâideye nisbeten hiç ehemmiyeti yok. Münasip gelse, benim tarafımdan da Emniyet Müdürü ve Müddeiumumîye selâm edip deyiniz ki: “Ben onlara beddua değil, bilâkis dua ediyorum ki: Yâ Rabbi! Onlara iman-ı kâmil ve hüsn-ü hâtime ver ve Nurlardan müstefid yap.”

* * *

beddua: bir kimse-
nin kötülüğü için
dua

bilâkis: aksine, ter-
sine

ecza: kısımlar, bölümler

hüsn-ü hâtime: güzel son, imanlı bir şekilde ölme

iman-ı kâmil: tam ve mükemmel iman

istifade etmek: faydalanmak, yararlanmak

muvaffak olmak: başarmak

Müddeiumumî: savcı

münasip: uygun

müstefid: faydalanan, yararlanan

nisbeten: göre, oranla

tetkik: inceleme, araştırma

Yâ Rabbi: ey Rab-
bim; her bir varlığa muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulunduran Allah'ım

zabıta: polis

zayıyat: kayıplar

(*Tarihçe-i Hayat, Kastamonu
Hayatı'ndan*)

... Kâfir ve münafıkların Cehennemde yanmalarını ve azap ve cihad gibi hâdiseleri kendi şefkatine sığdırmamak ve teville sapmak, Kur'ân'ın ve edyân-ı semâviyenin bir kısm-ı azîmini inkâr ve tekzip olduğu gibi, bir zulm-ü azîm ve gayet derecede bir merhametsizliktir.

Çünkü mâsum hayvanları parçalayan canavarlara himayetkârâne şefkat etmek, o biçare hayvanlara şedit bir gadr ve vahşi bir vicdansızlıktır. Ve binler Müslümanların hayat-ı ebediyelerini mahveden ve yüzer

biçare: çaresiz
cihad: mücadele;
din uğrunda çaba
harcama
edyân-ı semaviye:
semavî olan, va-
hiyle gelen dinler
gadir: zulüm, acı-
masızlık
hayat-ı ebediye:
sonsuz âhiret ha-
yatı

himayetkârâne:
koruyarak
kâfir: Allah'ı veya
Onun kesin ola-
rak bildirdiği şey-
lerden en az birini
inkâr eden kimse
kısm-ı azîm: büyük
bir kısım
merhamet: acıma,
şefkat
münafık: iki yüzlü;

inanmadığı halde
inanmış görünen
kimse
şedit: çok şiddetli
şefkat: içten ve
karşılık bekleme-
den duyulan mer-
hamet, sevgi
tekzip: yalanlama
tevil: yorum
zulm-ü azîm: çok
büyük zulüm

ehl-i imanın su-i âkîbete ve müthiş günahlara sevk eden adamlara şefkatkârâne taraftar olmak ve merhametkârâne cezadan kurtulmalarına dua etmek, elbette o dua o mazlum ehl-i imana dehşetli bir merhametsizliktir ve şenî bir gadirdir.

Risale-i Nur'da kat'iyetle ispat edilmiş ki, küfür ve dalâlet, kâinata büyük bir tahkir ve mevcudata bir zulm-ü azîmdir ve rahmetin ref'ine ve âfâtın nüzulüne vesiledir. Hattâ, deniz dibinde balıklar, cânilerden şekva ederler ki, "İstirahatimizin selbine sebep oldular" diye rivâyet-i sahiha vardır.

âfât: afetler, musibetler

cânî: cinayet işlemiş

dalâlet: hak yoldan sapkınlık, inkâr

ehl-i iman: Allah'a inananlar, mü'minler

gadir: zulüm, acımasızlık

istirahat: rahat, huzur

kâinat: evren, bütün yaratılmışlar

kat'iyet: kesinlik
mazlum: zulme,

haksızlığa uğrayan

merhamet: acıma, şefkat

merhametkârâne: merhametli bir şekilde

mevcudat: varlıklar, var edilenler

nüzul: inme

rahmet: ilâhî şefkat, merhamet ve ihsan

ref': ortadan kaldırma

rivâyet-i sahiha: Peygamberimiz-

den (a.s.m.), dosdoğru olarak nakledilmiş rivâyet, söz

selb: ortadan kaldırma

sû-i akîbet: kötü son

şefkatkârâne: şefkatli bir şekilde

şekva: şikâyet

şenî: fena, kötü

tahkir: hakaret etme, küçümseme

zulm-ü azîm: çok büyük zulüm

O halde kâfirin ve münafığın azap çekmesine acıyıp şefkat eden adamlar, şefkate lâayık hadsiz mâsumlara acımıyorlar.

* * *

kâfir: Allah'ı veya
Onun kesin ola-
rak bildirdiğı şey-

lerden en az birini
inkâr eden kimse
münafık: iki yüzlü;

inanmadığı halde
inanmış görünen
kimse

Duada rehberimiz Kur'an'dır

(Sözler, On Beşinci Söz'ün Zeylinden)

Kur'ân-ı Hakîm, ehl-i şuura imamdır, cin ve inse mürşiddir, ehl-i kemâle rehberdir, ehl-i hakikate muallimdir. Öyle ise, beşerin muhaverâtı ve üslûbu tarzında olmak, zarurî ve kat'îdir. Çünkü, cin ve ins münâcâtını ondan alıyor, duasını ondan öğreniyor, mesâilini onun lisanıyla zikrediyor, edeb-i muaşeretini ondan taallüm ediyor, ve hâ-kezâ, herkes onu merci yapıyor.

* * *

beşer: insan

cin ve ins: cinler
ve insanlar

dua: yalvarma, ya-
karma

edeb-i muaşeret:
görgü ve ahlâk
kuralları

ehl-i hakikat: doğ-
ru ve hak yolda
olanlar

ehl-i kemâl: kemâl
sahipleri, olgun
kimseler

ehl-i şuur: şuur
ehli, bilinç sahibi
olanlar

hâkezâ: böylece,
bunun gibi

kat'î: kesin

Kur'ân-ı Hakîm:
her âyet ve sûre-
sinde sayısız hik-
met ve faydalar
bulunan Kur'ân

lisan: dil

merci: kaynak, baş-
vurulacak yer

mesâil: meseleler

muallim: öğretmen

muhaverât: karşı-
lıklı konuşmalar

münâcât: dua, ya-
kariş

mürşid: irşad edi-
ci, doğru yolu gös-
teren

taallüm: öğrenme

üslûb: ifade tarzı

zarurî: zorunlu,
gerekli

zikretmek: anmak

*(Sözler, On Dokuzuncu Söz,
On Dördüncü Reşha'dan)*

Kuranı Hakim, (...)

- hem bir kitab-ı hikmet ve şeriat,
- hem bir kitab-ı dua ve ubûdiyet,
- hem bir kitab-ı emir ve davet,
- hem bir kitab-ı zikir ve marifet gibi,
- bütün hâcât-ı mâneviyesine karşı birer kitap ve bütün muhtelif ehl-i mesâlik ve meşârib olan evliya ve sıddıkînin, asfiya ve muhakkikînin her birinin meşreplerine lâayık

asfiya: Hz. Peygamberin çizgisinde yaşayan ilim ve takvâ sahibi büyük zatlar

ehl-i mesâlik ve meşârib: mânevî usûl, tarz ve yol sahipleri

evliya: veliler, Allah dostları

hâcât-ı mâneviye: mânevî ihtiyaçlar
kitabı dua ve ubûdiyet: dua ve kul-

luk kitabı

kitab-ı emir ve davet: emir ve davet kitabı

kitab-ı hikmet ve şeriat: hikmet ve kanun kitabı

kitab-ı zikir ve marifet: zikir ve Allah'ı tanıtan marifet kitabı

Kur'ân-ı Hakîm: her âyet ve sûresinde sayısız hik-

met ve faydalar

bulunan Kur'ân
meşrep: hareket tarzı, metod

muhakkik: gerçekleri araştıran ve delilleriyle bilen âlimler

muhtelif: çeşitli

sıddıkîn: daima doğruluk üzere ve Allah'a ve peygambere çok sâdık olanlar

birer risale ibraz eden bir kütüphane-i mukaddesdir.

Sebeb-i kusur tevehhüm edilen tekrara-tındaki lem'a-i i'câza bak ki: Kur'ân hem bir kitab-ı zikir, hem bir kitab-ı dua, hem bir kitab-ı davet olduğundan, içinde tekrar müstahsendir, belki elzemdir ve eblâğdır. Ehl-i kusurun zannı gibi değil. Zira zikrin şe'ni, tekrar ile tenvirdir. Duanın şe'ni, terdad ile takrirdir. Emir ve davetin şe'ni, tekrar ile te'kidtir.

* * *

eblağ: hâle ve mak-sada çok uygun
ehl-i kusur: kusur arayanlar
elzem: çok lüzumlu
ibraz etmek: göstermek
kitab-ı davet: davet kitabı
kitab-ı dua: dua kitabı

kitab-ı zikir: zikir kitabı
kütüphane-i mukaddese: mukaddes kütüphane
lem'a-i i'câz: mu-cizelik parıltısı
müstahsen: güzel, beğenilen
risale: kitap
sebeb-i kusur: ku-

sur sebebi
şe'n: özellik, hal
takrir: yerleştirme, sağlamlaştırma
te'kid: kuvvetlendirme, pekiştirme
tekrarat: tekrarlar
tenvir: nurlandırma
terdad: tekrar
tevehhüm etmek: zannettmek

Duası makbul olanlar

(Haşir Risalesi'nden)

BEŞİNCİ HAKİKAT

Bâb-ı Şefkat ve Ubûdiyet-i Muhammediyedir (aleyhissalâtü vesselâm). İsm-i Mücîb ve Rahîmin cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki, en ednâ bir haceti en ednâ bir mahlûkundan görüp kemâl-i şefkatle, ummadığı yerden is'âf eden ve en gizli bir sesi en gizli bir mahlûkundan işitip imdad eden, lisan-ı hâl ve kal ile istenilen herşeye icabet eden nihayetsiz bir

aleyhissalâtü vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

bâb: kapı

ednâ: önemsiz, basit

hâcet: ihtiyaç

icabet etme: cevap verme

imdad: yardım

is'âf etmek: yadı-

ma koşmak

İsm-i Mücîb ve Rahîmin: Allah'ın, bütün dualara cevap veren Mücîb ve rahmeti herşeyi kaplayan Rahîm ismi

kemâl-i şefkat: tam ve mükemmel şefkat

lisan-ı hâl ve kal:

hal ve konuşma dili

mahlûk: yaratık

nihayetsiz: sonsuz

şefkat: içten ve karşılıksız sevgi, merhamet

ubûdiyet-i Muhammediye: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in mükemmel kulluğu

şefkat ve bir merhamet sahibi bir Rab, en büyük bir abdinden, **HASIYE** en sevgili bir mahlûkundan, en büyük hacetini görüp bitirmesin, is'âf etmesin, en yüksek duayı işitip kabul etmesin?

HASIYE Evet, bin üç yüz elli sene saltanat süren ve saltanatı devam eden ve ekser zamanda üç yüz elli milyondan ziyade raiyeti bulunan ve hergün bütün raiyeti onunla tecdid-i biat eden ve onun kemâlâtına şehadet eden ve kemâl-i itaatle evamirine inkıyad eden; ve arzın nısfı ve nev-i beşerin humsu, o zâtın sıbğı ile sıbğalansa, yani mânevî rengiyle renklense ve o zât onların mahbub-u kulûbu ve mürebbî-i ervahı olsa, elbette o zât, şu kâinatta tasarruf eden Rabbin en büyük abdidir. Hem ekser envâ-ı kâinat ➔

abd: kul	suzluklar, üstün- lükler	idaresi ve egemen- liği altında bulun- duran Allah
arzın nısfı: dünya- nın yarısı	kemâl-i itaat: tam itaat, emre uyma	raiyet: halk, tabi olanlar
ekser: pek çok	mahbub-u kulûb: kalplerin sevgilisi	saltanat: hüküm- ranlık, egemenlik
envâ-ı kâinat: kâi- nattaki varlıkların türleri	mahlûk: yaratık	sıbğa: boya
evamir: emirler	mürebbî-i ervah: ruhların terbiye- cisi	şefkat: içten ve karşılıksız sevgi, merhamet
hâcet: ihtiyaç	nev-i beşerin hum- su: insanlığın beş- te biri	tasarruf eden: her- şeyi dilediği gibi idare edip kulla- nan
haşiye: dipnot, açıklayıcı not	Rab: her bir varlığa yaratılış gayeleri- ne ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri veren, on- ları terbiye edip	tecdid-i biat: bağ- lılık sözünü yeni- leme
inkıyad eden: bo- yun eğen		ziyade: fazla
is'âf etmek: yardı- ma koşmak		
kâinat: evren, ya- ratılmış herşey		
kemâlât: mükem- mellikler, kusur-		

Evet, meselâ hayvanatın zayıflarının ve yavrularının rızık ve terbiyeleri hususunda görünen lûtf ve suhuleti gösteriyor ki, şu kâinatın Mâlikî, nihayetsiz bir rahmetle rububiyet eder. Rububiyetinde bu derece rahîmâne bir şefkat, hiç kabil midir ki, mahlûkatın en efdalinin en güzel duasını kabul

→ o zâtın birer meyve-i mu'cizesini taşımak suretiyle onun vazifesini ve memuriyetini alkışlasa, elbette o zât, şu kâinat Hâlıkının en sevgili mahlûkudur. Hem bütün insanîyet, bütün istidadıyla istediği bekâ gibi bir haceti ki, o hacet ise, insanı esfel-i sâfilînden âlâ-yı illiyyîne çıkarıyor; elbette o hacet, en büyük bir hacettir ve en büyük bir abd, umurun namına onu Kâdiyu'l-Hâcâtta isteyecek.

abd: kul

âlâ-yı illiyyîn: yücelerin en yücesi

bekâ: süreklilik, kalıcılık

efdal: en faziletli, en üstün

esfel-i sâfilîn: aşağıların en aşağısı

hâcet: ihtiyaç

Hâlık: herşeyi yaratan Allah

istidad: kabiliyet, yetenek

kabil: mümkün, olabilir

Kâdiyu'l-Hâcât: varlıkların bütün

ihtiyaçlarını karşılayan Allah

kâinat: evren, yaratılmış herşey

lûtf: yardım, iyilik, bağış

mahlûk: yaratık

mahlûkat: yaratılmışlar

Mâlik: herşeyin sahibi olan Allah

meyve-i mu'cize: mu'cizenin meyvesi, neticesi

nam: ad

nihayetsiz: sınırsız, sonsuz

rahîmâne: şefkat

ve merhametle

rahmet: merhamet, şefkat

rububiyet: Rablık; Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması

suhulet: kolaylık

sûret: şekil, biçim

umum: genel, herkes

etmesin? Bu hakikati On Dokuzuncu Söz-de izah ettiğim vech ile, şurada dahi mükerreren şöyle beyan edelim:

Ey nefsimle beraber beni dinleyen arkadaş! Hikâye-i temsiliyede demiştik: “Bir adada bir içtima var. Bir yâver-i ekrem bir nutuk okuyor.” Onun işaret ettiği hakikat şöyledir ki:

Gel, bu zamandan tecerrüt edip, fikren Asr-ı Saadete ve hayalen Ceziretü'l-Araba gidiyoruz. Ta ki, Resul-i Ekremi (aleyhissalâtü vesselâm) vazife başında ve ubûdiyet içinde görüp ziyaret ederiz.

Bak: O zât nasıl ki risaletiyle, hidayetiyle

aleyhissalâtü vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

Asr-ı Saadet: Peygamberimizin yaşadığı dönem, mutluluk asrı

beyan etmek: açıklamak

Ceziretü'l-Arap: Arap Yarımadası; Arabistan

hakikat: gerçek,

doğru

hidayet: doğru ve hak yolda oluş, İslâmiyet

hikâye-i temsiliye: analogik, kıyaslamaya dayanan benzetmeli hikâye

içtima: toplanma

mükerreren: tekrarlayarak

nefis: kişinin kendisi

nutuk okumak: konuşmak, hitabette

bulunmak

Resul-i Ekrem: Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

risalet: peygamberlik

tecerrüt: sıyrılma

ubûdiyet: kulluk

vecih: yön, şekil
yaver-i ekrem: çok değerli, yüksek rütbeli memur

saadet-i ebediyenin sebep-i husulü ve vesile-i vusulüdür. Onun gibi, ubûdiyetiyle ve duasıyla o saadetin sebep-i vücudu ve Cennetin vesile-i icadıdır.

İşte, bak: O zât öyle bir salât-ı kübrâda, bir ibadet-i ulyâda saadet-i ebediye için dua ediyor ki; güya bu cezire, belki bütün arz onun azametli namazıyla namaz kılar, niyaz eder. Çünkü, ubûdiyeti ise, ona ittiba eden ümmetin ubûdiyetini tazammun ettiği gibi, muvafakat sırrıyla bütün enbiyanın sırr-ı ubûdiyetini tazammun eder. Hem o salât-ı kübrâyı öyle bir cemaat-i uz-mâda kılar, niyaz ediyor ki, güya benî Âdemin Hazret-i Âdem'den asrımıza, belki

arz: yer, dünya
azametli: büyük
benî Âdem: Âdemoğulları, insanlar
cemaat-i uzmâ: çok büyük cemaat
cezire: yarımada
enbiya: peygamberler
Hazret-i Âdem: Cenâb-ı Hakkın yarattığı ilk insan ve ilk peygamber
ibadet-i ulyâ: en yüce ibadet

ittiba: tabi olmak, uymak
muvafakat: uygunluk
niyaz: dua, yalvarma, yakarma
saadet: mutluluk
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk
salât-ı kübrâ: en büyük namaz
sebeb-i husul: meydana gelme sebebi

sebeb-i vücud: varlık sebebi
sırr-ı ubûdiyet: kulluk sırrı
tazammun: içermek, içine alma
ubûdiyet: kulluk
ümmet: Peygambere inanıp onun yolundan gidenler
vesile-i icad: varlık vesilesi
vesile-i vusul: kavuşma vesilesi

kıyamete kadar bütün nuranî ve kâmil insanlar ona tebaiyetle iktida edip duasına âmin derler. **HÂŞİYE 1**

HÂŞİYE 1 Evet, münacat-ı Ahmediye (a.s.m.) zamanından şimdiye kadar bütün ümmetin bütün salâtları ve salâvatları onun duasına bir âmin-i daimî ve bir iştirak-i umumîdir. Hattâ ona getirilen her bir salâvat dahi, onun duasına birer âmindir. Ve ümmetinin her bir ferdi, her bir namazın içinde ona salât ve selâm getirmek ve kametten sonra Şafiîlerin ona dua etmesi, onun saadet-i ebediye hususundaki duasına gayet kuvvetli ve umumî bir âmindir. İşte, bütün beşerin fitrat-ı insaniyet lisan-ı hâliyle, bütün kuvvetiyle istediği bekâ ve saadet-i ebediyeyi, o nev-i beşer namına zât-ı Ahmediye (a.s.m.) istiyor ve beşerin nuranî kısmı, onun arkasında âmin diyorlar. Acaba hiç mümkün müdür ki, şu dua kabule karîn olmasın?

âmin: Allah'ım kabul eyle
âmin-i daimî: sürekli tekrarlanan "Allah'ım kabul eyle!" duası
beşer: insanlar
fitrat-ı insaniyet: insanlığın yaratılışı, tabiatı
haşiye: dipnot, açıklayıcı not
iktida: uyma
iştirak-i umumî: genel katılım
kamet: farz namaza durmadan önce okunan ezan
kâmil: olgunluk ve

kemâl sahibi
karîn: yakın
kıyamet: dünyanın sonu, varlığın bozulup dağılması
lisan-ı hâl: hal ve beden dili
münacat-ı Ahmediye: Peygamberimizin duası
nev-i beşer: insanlık
nuranî: nurlu, parlak
saadet-i ebediye: sonu olmayan, sonsuz mutluluk
salât: Peygamberimiz için yapılan

dua
salâvat: Peygamberimize rahmet ve esenlik dileme
Şafiîler: İmam Muhammed'in kurduğu Şafiî mezhebinden olanlar
tebaiyet: tabi olma, uyma
umumî: genel
ümme: Peygambere inanıp onun yolundan gidenler
zat-ı Ahmediye: Peygamberimiz Hz. Muhammed (a.s.m.)

Bak: Hem öyle bekà gibi bir hacet-i amme için dua ediyor ki, değil ehl-i arz, belki ehl-i semâvât, belki bütün mevcudat niyazına iştirak edip lisan-ı hâl ile “Oh, evet, yâ Rabbenâ! Ver, duasını kabul et, biz de istiyoruz” diyorlar. Hem bak, öyle hazinâne, öyle mahbubâne, öyle müştakane, öyle tazarrukârâne saadet-i bakiye istiyor ki,¹ bütün kâinatı ağlattırıp duasına iştirak ettiriyor.

Bak: Hem öyle bir maksat, öyle bir gaye için saadet isteyip dua ediyor ki, insanı ve bütün mahlûkatı esfel-i sâfilîn olan fena-yı mutlaka sukuttan, kıymetsizlikten, faidesizlikten, abesiyetten, âlâ-yı illiyyîn olan kıy-

¹ bk. *Tirmizî*, Deavât 30.

abesiyet: faydasızlık, gayesizlik
âlâ-yı illiyyîn: yücelerin en yücesi
bekà: devamlılık ve kalıcılık, sonsuzluk

ehl-i arz: yeryüzündekiler

ehl-i semavat: semâdaki varlıklar; melekler, ruhanîler vb.

esfel-i sâfilin: aşağı-

ğaların en aşağısı

fena-yı mutlak:

sonsuz yok oluş

hâcet-i amme: genel ihtiyaç

hazinâne: hüzünlü bir şekilde

iştirak etmek: katılmak

kâinat: evren, yaratılmış herşey

lisan-ı hâl: hal ve beden dili

mahbubâne: se-

vimli bir şekilde

mahlûkat: yaratıklar

müştakane: çok isteyerek, iştiyakla

niyaz: istek, dua

saadet: mutluluk

saadet-i bakiye:

devamlı, sonsuz bir mutluluk

sukut: düşüş

tazarrukârâne: yalvarıp yakarak

yâ Rabbenâ: ey Rabbimiz

mete, bekâya, ulvî vazifeye, mektubât-ı Sa-medânîye olması derecesine çıkarıyor.

Bak: Hem öyle yüksek bir fizâr-ı istimdatkârâne ile istiyor ve öyle tatlı bir niyaz-ı istirhamkârâne ile yalvarıyor ki, güya bütün mevcudata, semâvâta, Arşa işittirip, vecde getirip, duasına “Âmin, Allahümme âmin” dedirtiyor. **HÂŞİYE 2**

HÂŞİYE 2 Evet, şu âlemin Mutasarrıfı, bütün tasarrufatı bil-müşahede şuurâne, alîmâne, hakîmâne olduğu halde, hiçbir cihetle mümkün değildir ki, o Mutasarrıf, kendi masnuatı içinde en mümtaz bir ferdin harekâtına şuuru ve ıttı-lai bulunmasın. Hem hiçbir cihetle mümkün değildir ki, ➤

âlem: dünya, kâinat

alîmâne: herşeyi çok iyi bilerek

Allahümme âmin: ey Allah'ım kabul eyle

âmin: Allah'ım ka-bul eyle

Arş: Allah'ın büyük-lüğünün ve yüceli-ğinin tecelli ettiği yer

bekâ: devamlılık ve kalıcılık, son-suzluk

bilmüşahede: gö-rüldüğü gibi

cihet: yön

fizâr-ı istimdatkârâne: yardım dile-

yerek inleyip ağ-lamak

hakîmâne: hikmet-le bir şekilde

haşiye: dipnot, açıklayıcı not

ittıla: bilgi sahibi olma

masnuat: sanat eseri varlıklar

mektubat-ı Same-dânîye: Allah ta-rafından gönderil-miş birer mektup gibi, şuur sahiple-

rine ilâhî san'atı anlatan eserler

mevcudat: varlıklar

Mutasarrıf: son-

suz tasarruf hakkı olan, her işi kendi istek ve kurallarına göre idare eden Allah

mümtaz: üstün, seçkin

semavat: gökler

şuur: bilinç, idrak, anlayış

şuurâne: şuurlu bir şekilde

tasarrufat: herşeyi dilediği gibi kullan-ma ve yönetme

ulvî: yüce

vecd: kendini kay-bedercesine ilâhî aşka dalma

Bak: Hem öyle Semî' ve Kerîm bir Ka-

➔ o Mutasarrıf-ı Alîm, o ferd-i mümtazın harekâtına ve davâtına (dualarına) ıttılai bulunduğu halde, ona karşı lâkayt kalsın, ehemmiyet vermesin. Hem hiçbir cihetle mümkün değildir ki, o Mutasarrıf-ı Kadîr-i Rahîm, onun dualarına lâkayt kalmadığı halde, o duaları kabul etmesin. Evet, zât-ı Ahmediyenin (a.s.m.) nuruyla âlemin şekli değişti. İnsan ve bütün kâinatın mahiyet-i hakikiyeleri o nur, o ziya ile inkişaf etti. Ve göründü ki, şu kâinatın mevcudatı, esmâ-i İlâhiyeyi okutan birer mektubât-ı Samedâniye, birer muvazzaf memur ve bekâya mazhar kıymettar ve mânidar ➔

âlem: dünya, kâinat

bekâ: devamlılık, kalıcılık

cihet: yön

daavât: dualar

esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri

ferd-i mümtaz:

seçkin insan

harekât: hareketler

ittıla: bilgi sahibi olma

inkişaf etmek: açığa çıkmak

kâinat: evren, yaratılmış herşey

Kerîm: sınırsız ikram, lütuf, ihsan ve cömertlik sahibi Allah

kıymettar: kıymetli, değerli

lâkayt: ilgisiz

mahiyet-i hakiki-

ye: gerçek mahiyeti, içyüzü

mânidar: mânâlı, anlamlı

masnuat: sanat eseri varlıklar

mazhar: sahip, erişmiş

mektubat-ı Samedâniye: Allah tarafından gönderilmiş birer mektup

gibi, şuur sahiplerine lâhî san'atı anlatan eserler

mevcudat: varlıklar

Mutasarrıf: sonsuz tasarruf hakkı olan, her işi kendi istek ve kurallarına göre idare eden Allah

Mutasarrıf-ı Alîm: herşeyi bilerek yöneten ve kulla-

nan, sonsuz tasarruf ve yetki sahibi olan Allah

Mutasarrıf-ı Kadîr-i Rahîm: herşeyde istediği gibi tasarruf edebilen ve herşeye gücü yeten, merhamet ve şefkat sahibi Allah

muazzaf: görevli

mümtaz: üstün, seçkin

nur: ışık

Semî': herşeyi duyan ve işiten Allah

şuur: bilinç, idrak, anlayış

zat-ı Ahmediyeye:

Peygamber Efendimizin zâtı, kişiliği

ziya: ışık

dîrden, öyle Basîr ve Rahîm bir Alîmden saadet ve bekâyı istiyor ki, bilmüşahede en gizli bir zîhayatın en gizli bir arzusunu, en hafi bir niyazını görür, işitir, kabul eder,

→ birer mevcuttur. Eğer o nur olmasaydı, mevcudat fena-yı mutlaka mahkûm ve kıymetsiz, mânâsız, faydasız, abes, karma karışık, tesadûf oyuncağı bir zulmet-i evham içinde kalırdı. İşte, şu sırdandır ki, insanlar zât-ı Ahmediyenin (a.s.m.) duasına âmin dedikleri gibi, Arş ve ferş ve serâdan Süreyyaya kadar bütün mevcudat, onun nuruyla iftihar edip alâkadarlık gösteriyorlar. Zaten ubûdiyet-i Ahmediyenin (a.s.m.) ruhu, duadır. Belki kâinatın harekâtı ve hidemâtı, bir nevi duadır. Meselâ, bir çekirdeğin hareketi, Hâlıkından, bir ağaç olmasına bir nevi duadır.

abes: gayesiz, faydasız

alâkadar: alakalı

Alîm: herşeyi hakkıyla bilen, sonsuz ilim sahibi Allah

âmin: Allah'ım kabul eyle

Arş/Arş-ı Âzam: Allah'ın büyüklük ve yüceliğinin tecelli ettiği yer

Basîr: herşeyi gören Allah

bekâ: devamlılık, kalıcılık

bilmüşahede: görüldüğü gibi

ferş: yer

hafi: gizli

Hâlık: herşeyi yaratan Allah

harekât: hareketler

hidemât: hizmetler, vazifeler

iftihar: övünme

Kadîr: herşeye gücü yeten, sonsuz güç ve kudret sahibi Allah

kâinat: evren, yaratılmış herşey

mevcudat: varlıklar

nevi: çeşit

niyaz: dua, yalvarma

nur: ışık

Rahîm: rahmeti herşeyi kuşatan,

sonsuz merhamet ve şefkat sahibi olan Allah

saadet: mutluluk

serâ: yer, dünya

Süreyya: Ülker yıldızı

ubûdiyet-i Ahmediye: Peygamber Efendimizin mü-kemmel kulluk ve ibadeti

zat-ı Ahmediye: Peygamber Efendimizin zâtı, kişiliği

zîhayat: canlı

zulmet-i evham: vehimler, kuruntular karanlığı

merhamet eder, lisan-ı hâl ile de olsa icabet eder. Öyle suret-i hakîmâne, basîrâne, rahîmânede verir ve icabet eder ki, şüphe bırakmaz, o terbiye ve tedbir öyle Semî' ve Basîre mahsus, öyle bir Kerîm ve Rahîme hastır.

Acaba, bütün benî Âdemi arkasına alıp, şu arz üstünde durup, Arş-ı Âzama müteveccihen el kaldırıp, nev-i beşerin hülâsa-ı ubûdiyetini cami' hakikat-i ubûdiyet-i Ahmediye (a.s.m.) içinde dua eden şu şeref-i nev-i insan ve ferîd-i kevn ü zaman

Arş/Arş-ı Âzam:

Allah'ın büyüklük ve yüceliğinin tecelli ettiği yer

arz: yer, dünya

Basîr: herşeyi gören Allah

basîrâne: görerek, bilerek

benî Âdem: Âdemoğulları, insanlar

camî': içine alan, kapsayan

ferîd-i kevn ü zaman: zamanın ve yaratılan herşeyin bir tanesi

hakikat-i ubûdiyet-i

Ahmediye: Peygamberimizin kulluğunun aslı ve esası

hülâsâ-ı ubûdiyet: ibadetin, kulluğun özü

icabet etmek: cevap vermek

Kerîm: sınırsız ikram, lütuf, ihsan ve cömertlik sahibi Allah

lisan-ı hâl: hal ve beden dili

mahsus: özel, özgü

müteveccihen: yönelerek

nev-i beşer: insanlık

Rahîm: rahmeti herşeyi kuşatan, sonsuz merhamet ve şefkat sahibi olan Allah

rahîmâne: şefkatli ve merhametli bir şekilde

Semî': herşeyi duyan ve işiten Allah

sûret-i hakîmâne: hikmetli bir şekilde

şeref-i nev-i insan: insanlığın şerefi

tedbir: idare etme, çekip çevirme

olan Fahr-i Kâinat ne istiyor, dinleyelim.

Bak: Kendine ve ümmetine saadet-i ebediye istiyor. Bekâ istiyor. Cennet istiyor. Hem, mevcudat âyinelerinde cemâllerini gösteren bütün esmâ-i kudsiye-i İlâhiye ile beraber istiyor. O esmâdan şefaât talep ediyor, görüyorsun. Eğer âhiretin hesapsız esbab-ı mucibesi, delâil-i vücudu olmasaydı, yalnız şu zâtın tek duası, baharımızın icadı kadar Hâlık-ı Rahîmin kudretine hafif gelen şu Cennetin binasına sebebiyet verecekti. HÂŞİYE

HÂŞİYE Evet, âhirete nisbeten gayet dar bir sahife hükmünde olan rû-yi zeminde had ve hesaba gelmeyen harika ➔

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat

âyine: ayna

bekâ: süreklilik, kalıcılık

binasına: kurulmasına, inşa edilmesine

cemâl: güzellik

delâil-i vücud: varlık delilleri

esbab-ı mucibe: gerektirici sebepler

esmâ: isimler

esmâ-i kudsiye-i

ilâhiye: Allah'ın her türlü kusur ve

noksandan yüce isimleri

Fahr-i Kâinat: kâinatın kendisiyle övündüğü zât olan Peygamberimiz (a.s.m.)

had ve hesaba gelmemek: sonsuz ve sınırsız olmak

Hâlık-ı Rahîm: sonsuz merhamet ve şefkat sahibi ve herşeyi yoktan yaratan Allah

haşiye: dipnot

icad: var etme, ya-

ratma

kudret: güç, iktidar

mevcudat: varlıklar

nisbeten: oranla, kıyasla

rû-yi zemin: yer-yüzü

saadet-i ebediye: sonu olmayan, sonsuz mutluluk

şefaât talep etme: Allah'ın izniyle affına vesile olmasını isteme

ümmet: Peygambere inanıp onun yolundan gidenler

Evet, baharımızda yeryüzünü bir mahşer eden, yüz bin haşır 1nümunelerini icad eden Kadîr-i Mutlaka, Cennetin icadı nasıl ağır olabilir? Demek, nasıl ki onun risaleti şu dar-ı imtihanın açılmasına sebebiyet verdi, 2 **لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَّا خَلَقْتُ الْآفَلَكَ** 3 sırrına

➔ san'at nümunelerini ve haşır ve kıyametin misallerini göstermek ve üç yüz bin kitap hükmünde olan muntazam envâ-ı masnuatı o tek sahifede kemâl-i intizamla yazıp derc etmek; elbette geniş olan âlem-i âhirette lâtif ve muntazam Cennetin binasından ve icadından daha müşküldür. Evet, Cennet bahardan ne kadar yüksek ise, o derece bahar bahçelerinin hilkatı, o Cennetten daha müşküldür ve hayretfezâdır denilebilir.

2 “Sen olmasaydın ben âlemleri yaratmazdım.” Ali el-Kâri, *Şerhü’ş-Şifâ*: 1:6; Aclûnî, *Keşfü’l-Hafâ*: 2:164. Ayrıca el-Hâkim’in *el-Müstedrek*’inde bu mânâyı teyit eden şu sahîh hadis naklediliyor: “Peygamber Efendimiz buyurdu: ➔

âlem-i âhiret: âhiret âlemi
binasına: kurulmasına, inşa edilmesine
dar-ı imtihan: imtihan yeri, dünya
derc etmek: yerleştirmek
envâ-ı masnuat: san'at eseri varlık çeşitleri
haşır: öldükten sonra âhirette tek-

rar diriltiip Allah'ın huzurunda toplanma
hayretfezâ: hayret verici, şaşırtıcı
hilkat: yaratılış
icad: var etme, yaratma
Kadîr-i Mutlak: herşeye gücü yeten, sonsuz güç ve kudret sahibi Allah
kemâl-i intizam:

tam ve mükemmel bir düzen
kıyamet: dünyanın sonu, varlığın bozulup dağılması
lâtif: hoş, güzel
mahşer: haşır meydanı, toplanma yeri
muntazam: düzenli
müşkül: zor
nümune: örnek
risalet: peygamberlik

mazhar oldu. Onun gibi, ubûdiyeti dahi, öteki dar-ı saadetin açılmasına sebebiyet verdi. Acaba hiç mümkün müdür ki, bütün akılları hayrette bırakan şu intizam-ı âlem ve geniş rahmet içinde kusursuz hüsn-ü san'at, misilsiz cemâl-i rububiyet, o duaya icabet etmemekle böyle bir çirkinliği, böyle bir merhametsizliği, böyle bir intizamsızlığı kabul etsin? Yani, en cüz'î, en ehemmiyetsiz arzuları, sesleri ehemmiyetle işitip ifa

→ Allah İsâ'ya (a.s.) şöyle vahyetti, 'Ey İsâ, Muhammed'e iman et. Ümmetine de emret ki onlardan ona ulaşanlar da iman etsinler. Muhammed olmasaydı Âdem'i yaratmazdım. Muhammed olmasaydı Cennet ve Cehennemi yaratmazdım. Su üzerinde Arşı yarattığımda arş çırpındı. Üzerine *Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resûlullah* yazdım, sakinleşti." (el-Hâkim, *el-Müstedrek*, 2:615) Ayrıca bk. et-Taberânî, *El-Mu'cemü'l-Evsât*, 6:314; et-Taberânî, *El-Mu'cemü's-Sağîr*, 2:182; El-Hallâl, *es-Sünne*, 1:237; el-Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 5:489.

cemâl-i rububiyet:

Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesinin, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması-

nın güzelliği

cüz'î: kıymetsiz, önemsiz

dar-ı saadet: mutluluk yeri, âhiret

hüsn-ü san'at: güzel san'at

icabet: cevap verme

ifa etmek: yerine

getirmek

intizam: düzenlilik

intizam-ı âlem: kâinatındaki düzenlilik

mazhar: sahip olma, erişme

misilsiz: benzersiz

rahmet: şefkat, merhamet

ubûdiyet: kulluk

etsin, yerine getirsin; en ehemmiyetli, lüzumlu arzuları ehemmiyetsiz görüp işitmesin, anlamasın, yapmasın? Hâşâ ve kellâ, yüz bin defa hâşâ! Böyle bir cemâl, böyle bir çirkinliği kabul edip çirkin olamaz. **HÂŞİYE** Demek, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Ves-selâm, risaletiyle dünyanın kapısını açtığı gibi, ubûdiyetiyle de âhiretin kapısını açar.

* * *

HÂŞİYE Evet, inkılâb-ı hakaik ittifaken muhaldır. Ve inkılâb-ı hakaik içinde muhal ender muhal, bir zıt kendi zıddına inkılâbıdır. Ve bu inkılâb-ı ezdad içinde, bilbedahe bin derece muhal şudur ki, zıt, kendi mahiyetinde kalmakla beraber, kendi zıddının aynı olsun. Meselâ, nihayetsiz bir cemâl, hakikî cemâl iken, hakikî çirkinlik olsun. İşte, şu misalimizde ➔

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat

Aleyhissalâtü Ves-selâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

bilbedahe: açıkça

cemâl: güzellik

hakikî: gerçek, doğru

hâşâ ve kellâ: asla ve asla, kesinlikle öyle değil

hâşâ: asla, kesinlikle öyle değil

hâşîye: dipnot, açıklayıcı not

inkılâb: değişme, dönüşme

inkılâb-ı ezdad: zıtların değişmesi

inkılâb-ı hakaik: gerçeklerin tersine değişmesi

inkılâb-ı hakaik: gerçeklerin tersine değişmesi

ittifaken: fikir birliğiyle, birleşerek

muhale ender muhal: imkansızlık içinde imkansızlık

muhale: imkansız

Resul-i Ekrem: Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

risalet: peygamberlik

ubûdiyet: kulluk

(Meyve Risalesi, Yedinci Mesele'den)

... Madem bütün zîhayat mahlûkların, el-leri yetişmediği ve iktidarları dairesinde olmayan bütün hâcâtlarını, bütün fıtrî matlaplarını bir nevi dua bulunan istidad-ı fıtrî ve ihtiyac-ı zarurî dilleriyle istedikleri vakitte, gayet rahîm ve işitici ve şefkatli bir dest-i gaybî tarafından verildiğinden ve ihtiyarî olan daavât-ı insaniyenin, hususan

→ meşhud ve kat'ıyyü'l-vücud olan bir cemâl-i Rububiyet, cemâl-i Rububiyet mahiyetinde daim iken, ayn-ı çirkinlik olsun. İşte, dünyada muhal ve bâtil misallerin en acibidir.

acib: ilginç, şaşırtıcı

ayn-ı çirkinlik: çirkinliğin ta kendisi

bâtil: yalan, sahte

cemâl-i Rububiyet:

Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesinin, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurmasının güzelliği

daavât-ı insaniye: insanların duaları

dest-i gaybî: görünmeyen el

fıtrî: doğal, yaratılıştan gelen

gayet: son derece

hâcât: ihtiyaçlar

husus: bilhas- sa, özellikle

ihtiyac-ı zarurî: yaratılıştan gelen zorunlu ihtiyaç

ihtiyarî: isteğe ve tercihe bağlı, iradeyle yapılan

iktidar: güç, kudret

istidad-ı fıtrî: doğal yetenek, kabiliyet

kat'ıyyü'l-vücud: varlığı kesin olma

mahiyet: özellik, nitelik

mahlûk: yaratık

matlap: istek

meşhud: görünen

muhal: imkansız

nevi: tür

rahîm: özel şefkat ve merhamet sahibi

zîhayat: canlı, hayat sahibi

havasların ve nebîlerin dualarının on adetten altı yedisi hilâf-ı âdet makbul olmasından kat'î anlaşılıyor ki, her dertlinin âhını, her muhtacın duasını işiten ve dinleyen bir Semî' ve Mücîb perde arkasında var, bakar ki, en küçük bir zîhayatın en küçük bir ihtiyacını görür ve en gizli bir âhını işitir, şefkat eder, fiilen cevap verir, memnun eder. Elbette ve herhalde hiçbir şüphe ihtimali kalmaz ki, mahlûkların en ehemmiyetlisi olan nev-i insanın en ehemmiyetli ve umumî ve umum kâinatı ve umum esmâ ve sıfât-ı İlâhiyeyi alâkadar eden bekâ-i uhreviyeğe ait dualarını içine alan ve nev-i insanın güneşleri ve yıldızları ve kuman-

âh: inleme
alâkadar: alakalı, ilgili
bekâ-i uhreviye: âhiretteki devamlılık, kalıcılık
ehemmiyetli: önemli
esmâ: Allah'ın isimleri
havas: seçkinler sınıfı, bilginler
hilâf-ı âdet: kural-

dışı olarak
kâinat: evren, yaratılan herşey
kat'î: kesin bir şekilde
mahlûkat: yaratılmışlar
makbul: kabul gören, geçerli
Mücîb: bütün dualara, isteklere cevap veren Allah
nebî: peygamber

nev-i insan: insan türü, insanlık
Semî': herşeyi duyan ve işiten Allah
sıfat-ı İlâhiye: Allah'ın sıfatları, vasıfları, nitelikleri
umum: bütün
umumî: genel, herkese ait
zîhayat: canlı, hayat sahibi

danları olan bütün peygamberleri arkasına alıp onlara duasına âmin, âmin dedirten ve ümmetinden hergün her ferd-i mütedeyyin, hiç olmazsa kaç defa ona salâvat getirmekle onun duasına âmin, âmin diyen ve belki bütün mahlûkat o duasına iştirak ederek “Evet ya Rabbenâ! İsteddiğini ver; biz de onun istediğini istiyoruz” diyorlar. Bütün bu reddedilmez şerait altında bekâ-i uhrevî ve saadet-i ebediye için Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmin, haşrin hadsiz esbâb-ı mûcibesinden yalnız tek duası, Cennetin vücuduna ve baharın icadı kadar kudretine kolay olan âhiretin icadına

Aleyhissalâtü Ves-

selâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

âmin: Allah'ım kabul eyle

bekâ-i uhreviye: âhiretteki devamlılık, kalıcılık

esbab-ı mucibe: gerektirici sebepler

ferd-i mütedeyyin: dindar şahıs

hadsiz: sınırsız

haşr: insanların öldükten sonra tekrar diriltilip Allah'ın huzurunda toplanması

icad: var etme, vücuda getirme

iştirak etmek: katılmak

kudret: Allah'ın bütün varlığı kuşatan güç ve iktidarı

mahlûkat: yaratıl-

mışlar

Rabbenâ: Rabbiniz

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk

salâvat: Peygamberimize rahmet ve esenlik dileme

şerait: şartlar

ümme: Hz. Peygambere inanıp onun yolundan giden mü'minler

vücud: varlık

kâfi bir sebeptir diye, *Mücîb* ve *Semî'* ve *Rahîm* isimleri bizim sualimize cevap veriyorlar. (...)

... En küçük zîhayatın en cüz'î ihtiyacını gören ve niyazını işiten ve fiilen cevap veren Hafîz-i Zülcelâlin *Hafîz* ismiyle mütemadiyen amelleri kaydedilen ve kâinatı alâkadar edecek ef'âlleri o ismin kâtibîn-i kiramlarıyla yazılan ve herşeyden ziyade o ismin nazar-ı dikkatine mazhar bulunan bu insanlar, elbette ve elbette ve herhalde ve hiçbir şüphe getirmez ki, bu yirmi hakikatın hükmüyle, insanlar için bir haşir ve ne-

alâkadar: alâkalı, ilgili

amel: davranış, iş

cüz'î: ferdî, az, küçük

ef'al: fiiller, işler

Hafîz: herşeyi koruyup saklayan ve yarattıklarını esirgeyip gözeten Allah

Hafîz-i Zülcelâl: sonsuz haşmet ve yücelik sahibi, büyük küçük herşeyi kaydedip ko-

ruyan Allah

kâfi: yeterli

kâinat: evren, yaratılan herşey

kâtibîn-i kiram: insanın yaptığı bütün amelleri yazan melekler

mazhar bulunma: ayna olma, nail olma

Mücîb: bütün dualara, isteklere cevap veren Allah

mütemadiyen: sürekli olarak

nazar-ı dikkat: dikkatli bakışlar

niyaz: dua, yalvarıp yakarma

Rahîm: rahmetinin çok özel tecellîleri olan, sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Allah

Semî': herşeyi duyan ve işiten Allah

zîhayat: canlı, hayat sahibi

ziyade: çok, fazla

şir olacak ve *Hak* ismiyle evvelki hizmetlerinin mükâfatını ve kusurâtının mücâzâtını çekecek ve *Hafîz* ismiyle cüz'î-küllî kayd altına alınan her amelinden muhasebe ve sorguya çekilecek ve dâr-ı bekâda saadet-i ebediye ziyafetgâhının ve şekavet-i daime hapishanesinin kapıları açılacak ve bu âlemde çok tâîfelere kumandanlık yapan ve karışan ve bazan karıştıran bir zabıt, toprağa girip her amelinden sual olunmamak ve uyandırılmamak üzere yatıp saklanmayacaktır.

Yoksa, sineğin sesini işitip hakk-ı hayatını vermekle fiilen cevap verdiği halde, gök

amel: davranış, iş
cüz'î: ferdî, az, küçük
dâr-ı bekâ: devamlı ve kalıcı olan yer; âhiret
Hafîz: herşeyi koruyup saklayan ve yarattıklarını esirgeyip gözetken Allah
Hak: doğru, gerçek; herşeyi hakkıyla yaratan, varlığı hak olan ve

her hakkın sahibi olan Allah
hakk-ı hayat: yaşama hakkı
haşir ve neşir: öldükten sonra âhirette diriltilerek muhakeme için Allah'ın huzurunda toplanma ve tekrar dağılıp yayılma
kusurat: kusurlar, hata ve günahlar
küllî: geniş, kap-

samlı, genel
muhasebe: hesaba çekilme, sorgulanma
mücazat: ceza verme
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk
şekavet-i daime: daimi bir sıkıntı, mutsuzluk
tâife: grup, topluluk
zabıt: subay
ziyafetgâh: ziyafet yeri

gürültüsü kuvvetinde bekâya ait hadsiz hukuk-u insaniyenin, mezkûr yirmi hakikatler lisanlarıyla edilen ve Arşı ve ferşi cınlatan dualarını işitmemek ve o hadsiz hukuku zayi etmek ve sinek kanadının intizamı şehadetiyle sinek kanadı kadar israf etmeyen bir hikmet, bütün o hakikatlerin bağlandıkları insanî istidadatı ve ebede uzanan emelleri ve arzuları ve o istidat ve arzuları besleyen kâinatın pek çok rabıtalарını ve hakikatlerini bütün bütün israf etmek öyle bir haksızlıktır ve imkân haricinde ve zâlimâne bir çirkinliktir ki, *Hak* ve *Hafız* ve *Hakîm*

Arş: göğün en yüksek katı; Allah'ın büyüklük ve yüceliğinin ve herşeyi kuşatan sınırsız egemenliğinin tecellî ettiği yer

bekâ: kalıcılık, devamlılık

ebed: sonsuzluk

emel: arzu, istek

ferş: yer

hadsiz: sayısız, sınırsız

Hafız: herşeyi koruyup saklayan ve yarattıklarını esirgeyip gözetken

Allah

Hak: doğru, gerçek; herşeyi hakkıyla yaratan, varlığı hak olan ve her hakkın sahibi olan Allah

hakikat: doğru, gerçek

Hakîm: herşeyi hikmetle, belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde yaratan Allah

hikmet: sır; gaye, sebep

hukuk-u insaniye:

insan hakları

intizam: düzen

istidadat: istidatlar, kabiliyetler

kâinat: evren, bütün yaratılmışlar

lisan: dil

mezkûr: anılan, sözü geçen

rabıta: bağ

şehadet etmek: şahitlik, tanıklık etmek

zâlimâne: zâlimce

zayi etmek: kaybetmek

ve *Cemîl* ve *Rahîm* isimlerine şehadet eden bütün mevcudât onu reddeder, “Yüz derece muhal ve bin vech ile mümtenidir” derler.

* * *

(*Meyve Risalesi, Sekizinci Mesele'den*)

Esmâ-i İlâhiyenin en cemiyetli âyinesi cismaniyettir. Ve hilkat-i kâinattaki makâsıd-ı İlâhiyenin en zengini ve faal merkezi cismaniyettir. Ve ihsanat-ı Rabbâniyenin en çok çeşitleri ve rengârenkleri cismaniyettir. Ve beşerin ihtiyacat dilleriyle Hâ-

beşer: insan

Cemîl: bütün güzelliklerin kaynağı ve sonsuz güzellik sahibi Allah

cemiyetli: kapsamlı, geniş

cismanî: maddi vücuda sahip

cismaniyet: bedenle, maddî vücutla ilgili oluş

esmâ-i ilâhiye: Cenab-ı Allah'ın isim-

leri

faal: çalışkan, hareketli

hilkat-i kâinat: kâinatın, evrenin yaratılışı

ihsânât-ı Rabbâniye: Allah'ın lütuf ve bağışları

ihtiyacat: ihtiyaçlar

makâsıd-ı İlâhiye: Allah'ın gözettiği yüce maksatlar,

gayeler

mevcudat: varlıklar

mümteni: imkânsız

Rahîm: merhametli; rahmetinin çok özel tecellîleri

olan ve sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Allah

şehadet etmek: şahitlik, tanıklık etmek

vecih: yön, şekil

lıkına karşı dualarının ve teşekküratının en kesretli tohumları yine cismaniyettedir. Mâneviyat ve ruhâniyat âlemlerinin en mütenevvi çekirdekleri yine cismaniyettedir. (...)

Acaba hiçbir cihet-i ihtimali ve imkânı var mı ki, bu âdi midenin hal diliyle bekâ duasını kabul edip nihayetsiz mu'cizatlı maddî taamlarla onu minnettar ederek, her vakit tesadüfsüz, kastî olarak fiilen cevap veren bir Kadîr-i Rahîm, bir Alîm-i Kerîm, kâinatın en ehemmiyetli neticesi ve arzın halifesi ve o Hâlıkın güzidesi ve perestîşkârı

âdi: basit, normal

Alîm-i Kerîm: sonuz cömertlik ve ikram sahibi ve herşeyi hakkıyla bilen, ilmi herşeyi kuşatan Allah

arz: dünya

bekâ: kalıcılık, devamlılık

cihet-i ihtimal: ihtimal yönü

cismaniyet: bedenle, maddî vücutla ilgili oluş

ehemmiyet: önem

güzide: seçilmiş, seçkin

Hâlık: herşeyi yaratan Allah

halife: yeryüzünde

Allah namına hareket eden insan

Kadîr-i Rahîm: gücü herşeye yeten, rahmetinin çok özel tecellîleri olan ve sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Allah

kâinat: evren, bütün yaratılmışlar

kastî: bilerek ve isteyerek yapma

kesretli: çok sayıda

mâneviyat: mânevî âleme ait olan şeyler

minnettar etmek:

nimetlendirmek, borçlu kılmak

mu'cizât: mu'cizeler; bir benzerini yapma konusunda başkalarını âciz bırakan olağanüstü şeyler

mütenevvi: çeşitli

nihayetsiz: sınırsız, sonsuz

perestîşkâr: tapan, ibadet eden

ruhâniyat âlemleri: ruhlar âlemi

taam: gıda, yiyecek

teşekkürat: teşekkürler

olan nev-i insanın insaniyet mide-i kübrâsı ile küllî ve yüksek ve daima arzu ettiği ve ünsiyet ettiği ve fıtraten istediği cismanî lezzetleri, dâr-ı bekâda verilmesine dair hadsiz umumî duaları kabul olmasın ve haşr-i cismânî ile fiilen cevap verilmesin, onu ebedî minnettar etmesin? Adeta sineğin sesini işitsin, gök gürültüsünü işitmesin! Ve âdi bir neferin kemâl-i ehemmiyetle techizatına baksın; orduya hiç bakmasın, ehemmiyet vermesin! Bu yüz derece muhal ve bâtıldır.

* * *

âdi: basit, normal
bâtıl: doğru olmayan, yalan, yanlış
cismanî: maddî vücuda sahip
dâr-ı bekâ: devamlı ve kalıcı olan yer, âhiret
ebedî: sonu olmayan, sonsuz
ehemmiyet: önem
fıtraten: yaratılış gereği
hadsiz: sayısız,

sınırsız
haşr-i cismanî: insanların öldükten sonra âhirette diriltilip Allah'ın huzurunda toplanmasının hem beden, hem de ruh itibarıyla olması
insaniyet: insanlık
kemâl-i ehemmiyet: tam ve mükemmel bir önem
kübrâ: en büyük

küllî: büyük, geniş, kapsamlı; tür
minnettar etmek: nimetlendirmek, borçlu kılmak
muhal: imkansız
nefer: asker, er
nev-i insan: insanlar, insanlık
techizat: donanım
umumî: genel, herkese ait
ünsiyet etmek: alışmak

(Meyve Risalesi,
Dokuzuncu Mesele'den)

... Bütün zîhayatın ihtiyacat-ı fitriyeleri için dualarına ve hâl diliyle edilen bütün ilticalara ve arzulara vakti vaktine, kast ve ihtiyar ve iradeyi gösterir bir tarzda hadsiz in'âmlarıyla ve nihayetsiz ihsanatıyla fiilen ve halen sarîh bir surette konuşan bir Mütakellim-i Alîm, hiç mümkün müdür, hiç akıl kabul eder mi, en cüz'î bir zîhayat ile fiilen ve halen konuşsun ve tam derdine derman yetiştiren ihsanıyla derdini dinlesin ve ihtiyacını görsün ve bilsin; ve bütün kâinatın en müntehap neticesi ve arzın ha-

cüz'î: ferdî, az, küçük

hadsiz: sınırsız

ihsan: bağış, ikram

ihsanat: bağışlar, iyilikler

ihtiyac-ı fitrî: yaratılıştan gelen ihtiyaç

ihtiyar: dileme, is-

tek, tercih

iltica: sığınma

in'am: nimetlendirme

irade: dileme, istek, kast etme

kâinat: evren, yaratılan herşey

kast: amaç, hedef

müntehap: seçilmiş, seçkin

Mütakellim-i Alîm:

gizli ve âşikâr herşeyi bilen ve kendi Zâtına lââyık şekilde konuşan Allah

nihayetsiz: sonsuz

sarîh: açık

sûret: biçim, şekil

zîhayat: canlı, hayat sahibi

lifesı ve ekser mahlûkat-ı arziyenin kumandanları olan insanların mânevî reisleriyle görüşmesin? Onlarla, belki her zîhayatla fiilen ve halen konuştuğu gibi, onlarla kavlen ve kelâmen konuşmasın ve onlara فرمانları ve suhuf ve kitapları göndermesin? Hâşâ, hadsiz hâşâ!

* * *

(Sözler, On Dokuzuncu Söz,
On İkinci Reşha'dan)

... Şu zat, şu mevcudat Hâlıkının vahdâniyetinin hakkaniyeti derecesinde hak bir burhan-ı nâtık, bir delil-i sadık olduğu gibi,

arzın halifesi: yeryüzünde Allah'ın emirlerini yerine getirip Onun namına tasarrufta bulunan ve varlıklar üzerinde Onun adına egemen olan insan
burhan-ı nâtık: konuşan sarsılmaz delil
delil-i sadık: doğ-

ru delil
ekser: pek çok
ferman: buyruk, emir
hadsiz: sınırsız
hakkaniyet: doğruluk
Hâlık: yaratıcı Allah
hâşâ: asla, kesinlikle öyle değil
kavlen: sözle
kelâmen: söz ve

konuşma ile
mahlûkat-ı arziye: yeryüzündeki yaratıklar, varlıklar
mevcudat: varlıklar
suhuf: bâzı peygamberlere gelen sahife halindeki kitaplar
vahdâniyet: birlik
zîhayat: canlı, hayyat sahibi

haşrin ve saadet-i ebediyenin dahi bir burhan-ı katı, bir delil-i sâtıdır. Belki, nasıl ki o zat, hidayetiyle saadet-i ebediyenin sebeb-i husulü ve vesile-i vusulüdür; öyle de, duasıyla, niyazıyla o saadetin sebeb-i vücudu ve vesile-i icadıdır.

* * *

(Haşir Risalesi, Birinci Zeyl,
2. Nokta'dan)

Hem, yüzer mu'cizat-ı bâhirelerine ve âyât-ı kâtıalarına istinaden, başta Resûl-i Ekrem ve Kur'ân-ı Hakîmin olarak bütün

âyât-ı kâtıa: kesin, şüphe götürmez deliller

burhan-ı katı: sağlam şüphesiz delil

delil-i sâtı: parlak delil

haşir: öldükten sonra âhirette yeniden diriltilip Allah'ın huzurunda toplanma

hidayet: hak ve doğru yolda oluş

istinaden: dayanarak

Kur'ân-ı Hakîm: her âyet ve sûresinde sayısız hikmet ve faydalar bulunan Kur'ân

mu'cizat-ı bâhire: apaçık mu'cizeler

niyaz: dua, yalvarma

Resul-i Ekrem: Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi

olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

saadet-i ebediye:

sonsuz mutluluk

sebeb-i husul:

meydana gelme sebebi

sebeb-i vücud:

varlık sebebi

vesile-i icad: var

ediliş vesilesi

vesile-i vusul: ka-

vuşma vesilesi

nuranî ruhların sahipleri olan peygamberler ve bütün münevver kalblerin kutupları olan veliler ve bütün keskin ve nurlu akılların mâdenleri olan sıddıkînler, bütün suhuf-u Semâviyede ve kütüb-ü mukaddesede senin çok tekrar ile ettiğin binler vaadlerine ve tehditlerine istinaden, hem senin kudret ve rahmet ve inâyet ve hikmet ve celâl ve cemâl gibi âhireti iktiza eden kudsî sıfatlarına ve şe'nlerine ve senin izzet-i ce-

celâl: haşmet, görkem, heybet

cemâl: güzellik

hikmet: herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması

iktiza etmek: gerektirmek

inayet: bütün yararların, hikmetlerin ve faydaların kaynağı olan düzenlilik

istinaden: dayanarak

kudret: Allah'ın bütün varlığı kuşatan güç ve ikti-

darı

kudsî: her türlü kusur ve noksandan uzak, mukaddes

kutup: önder, rehber

kütüb-ü semâviye: vahye dayanan mukaddes kitaplar; Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'ân-ı Kerîm

münevver: aydınlık, nurlanmış

nuranî: maddî yapısı olmayıp nurdan yaratılmış olan

rahmet: ilâhî şefkat, merhamet

sıddıkîn: daima doğruluk üzere ve Allah'a ve peygambere sadakatte en ileride olanlar

suhuf-u Semâviye: bazı peygamberlere Cenâb-ı Hakkın gönderdiği sahifeler halindeki küçük kitaplar

şe'n: zâtî nitelik, Cenâb-ı Hakkın Zâtına ait kutsal özellik

vaad/va'd: Allah'ın mükafat için söz vermesi

veli: Allah dostu

lâline ve saltanat-ı rubûbiyetine itimaden, hem âhiretin izlerini ve tereşşuhatını bildiren hadsiz keşfiyatlarına ve müşahedelerine ve ilmelyakîn ve aynelyakîn derecesinde bulunan itikadlarına ve imanlarına binaen saadet-i ebediyeyi insanlara müjdeliyorlar. Ehl-i dalâlet için cehennem ve ehl-i hidâyet için cennet bulunduğunu haber verip ilân ediyorlar, kuvvetli iman edip şehadet ediyorlar.

* * *

âhiret: öteki dünya
aynelyakin: gözlem ve müşahedeye dayanarak, şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesin bilme
binaen: dayana-rak
ehl-i dalâlet: doğru ve hak yoldan sapmış inançsız kimseler
ehl-i hidayet: doğru yolda olanlar, iman nimetine ermiş olanlar

hadsiz: sınırsız
ilmelyakin: ilmî ve sağlam delillere dayanarak, kuş-kuya yer bırakmayacak derecede kesin bilme
itikad: inanç
itimaden: güvenerrek
izzet-i celâl: haşmet ve yüceliğin izzeti
keşfiyat: mânevî âlemlerde bazı olayları ve hakikatleri görme

müşahede: görme, gözlem
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk
saltanat-ı Rububiyet: Allah'ın varlıkları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurma hükümranlığı
şehadet etmek: şahitlik, tanıklık etmek
tereşşuhât: sızıntılar, izler

(Haşir Risalesi, Zeyl'in
İkinci Parçası'ndan)

Acaba senin cisminde, senin bahçende ve senin vatanında senin hayatına lâzım ve münasip bütün levazımatı ve cihazatı hikmet ve inâyet ve rahmetle ihzar eden ve vaktinde yetiştiren, hattâ senin midenin bekâ ve yaşamak arzusuyla ettiği hususî ve cüz'î olan rızık duasını bilen ve işiten ve hadsiz leziz taamlarla o duanın kabulünü gösteren ve mideyi memnun eden bir Mutasarrıf-ı Kadîr, hiç mümkün müdür ki, seni bilmesin ve görmesin? Ve nev-i insanın en büyük gayesi olan hayat-ı ebediyeye

bekâ: süreklilik ve kalıcılık

cihazat: cihazlar, donanım

cüz'î: küçük

hadsiz: sayısız

hayat-ı ebediye: sonsuz hayat

hikmet: herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mâ-nâli, faydalı ve tam

yerli yerinde olması

hususî: özel

ihzar: hazırlama

inayet: yardım, lütuf, bütün yararların, hikmetlerin ve faydaların kaynağı olan düzenlilik

levazımat: gerekli şeyler

leziz: lezzetli

Mutasarrıf-ı Kadîr: herşeyde istediği gibi tasarruf eden ve herşeye gücü yeten Allah

münasip: uygun

nev-i insan: insanlık, insan türü

rahmet: şefkat, merhamet

taam: yiyecek

lâzım esbabı ihzar etmesin? Ve nev-i insanın en büyük, en ehemmiyetli, en lâıyk ve umumî olan bekâ duasını, hayat-ı uhreviyenin inşasıyla ve Cennetin icadıyla kabul etmesin? Ve kâinatın en mühim mahlûku, belki zeminin sultanı ve neticesi olan nev-i insanın Arş ve ferşi cınlatan umumî ve gayet kuvvetli duasını işitmeyip, küçük bir mide kadar ehemmiyet vermesin, memnun etmesin, kemâl-i hikmetini ve nihayet rahmetini inkâr ettirsin? Hâşâ, yüz bin defa hâşâ!

Hem hiç kabil midir ki, hayatın en cüz'îsinin pek gizli sesini işitsin, derdini dinlesin, derman versin ve nazını çeksın ve kemâl-i itinâ ve ihtimamla beslesin ve ona

Arş: en yüksek gök tabakası

bekâ: süreklilik ve kalıcılık

cüz'î: küçük

esbab: sebepler

ferş: yer

hâşâ: asla öyle değil

hayat-ı uhreviye: âhiret hayatı

icad: var etme, ya-

ratma

ihzar: hazırlama

inkâr: inanmama, kabul etmeme

inşa: yaratma

kabil: mümkün, olabilir

kâinat: evren, yaratılmış herşey

kemâl-i hikmet: hikmetin mükem-

melliği

kemâl-i itinâ ve ihtimam: son dere-

ce dikkat ve özen

mahlûk: yaratık

nev-i insan: insanlık, insan türü

rahmet: şefkat, merhamet

umumî: genel

zemin: yeryüzü

dikkatle hizmet ettirsin ve büyük mahlûkâtını ona hizmetkâr yapsın; ve sonra en büyük ve kıymettar ve bâki ve nazdar bir hayatın gök sadâsı gibi yüksek sesini işitmesin? Ve onun çok ehemmiyetli bekâ duasını ve nazını ve niyazını nazara almasın? Adeta bir neferin kemâl-i itinâ ile teçhiz ve idaresini yapsın ve mutî ve muhteşem orduya hiç bakmasın? Ve zerreyi görsün, güneşi görmesin? Sivrisineğin sesini işitsin, gök gürültüsünü işitmesin? Hâşâ, yüz bin defa hâşâ!

* * *

bâki: devamlı ve kalıcı
bekâ: devamlılık, sonsuzluk
hâşâ: asla öyle değil
kemâl-i itinâ: son derece dikkat
kıymettar: kıymet-

li, değerli
mahlûk: yaratık
muhteşem: ihtişamlı, gösterişli
mutî: itaat eden, emre uyan
nazar: dikkat
nazdar: nazlı
nefer: asker, er

niyaz: dua, yalvarış
sadâ: ses
teçhiz: cihazlandırma, donatma
zerre: atom, en küçük madde parçası

(*Meyve Risalesi,*
Onuncu Mesele'den)

(...) *Es-sebebu ke'l-fâil* düsturuyla, bütün ümmetinin bütün zamanlarda işlediği hasenatın bir misli onun defter-i hasenatına girmesi ve bütün kâinatın hakikatlerini, getirdiği nurla nurlandırması, değil yalnız cin, ins, melek ve zîhayatı, belki kâinatı, semâvât ve arzı minnettar eylemesi ve istidat lisanıyla nebatatın duaları ve ihtiyac-ı fitrî diliyle hayvanâtın duaları, gözümüz önünde bilfiil kabul olmasının şهادetiyle, milyonlar, belki ruhanilerle beraber milyarlar fitrî ve reddedilmez duaları makbul olan

arz: yer
bilfiil: fiilen, uyulamada
cin: cinler
defter-i hasenat: sevapların ve iyiliklerin kaydedildiği defter
düstur: prensip, kural
es-sebebu ke'l-

fâil: sebep olan yapan gibidir
fitrî: yaratılıştan gelen, doğal
hakikat: gerçek
hasenat: iyilikler, sevaplar
hayvanât: hayvanlar
ihtiyac-ı fitrî: yaratılıştan gelen ih-

tiyaç
ins: insanlar
istidat: kabiliyet, yetenek
kâinat: evren, yaratılmış herşey
lisan: dil
nebatat: bitkiler
semavat: gökler
şehadet: şahitlik
zîhayat: canlı

sulehâ-yı ümmeti hergün o zâta salât ve selâm ünvanıyla rahmet duaları ve mânevî kazançlarını en evvel o zâta bağışlamaları ve bütün ümmetçe okunan Kur'ân'ın üç yüzbin harufunun her birisinde on sevaptan tâ yüz, tâ bin hasene ve meyve vermesinden, yalnız kıraat-i Kur'ân cihetiyle defter-i a'mâlîne hadsiz nurlar girmesi haysiyetiyle, o zâtın şahsiyet-i mâneviyesi olan hakikat-i Muhammediye istikbâlde bir şecere-i tûbâ-i Cennet hükmünde olacağını Allâmü'l-Guyûb bilmiş ve görmüş, o makama göre Kur'ân'ında o azîm ehemmiyeti vermiş ve fermanında ona tebaiyeti ve

Allâmü'l-Guyûb:

gaybı, görünmeyen şeyleri bilen Allah

azîm: büyük

deffer-i a'mâl: amellerin kaydedildiği defter

ferman: buyruk

hadsiz: sayısız

hakikat-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in haki-

kati, mânevî şahsiyeti

hasene: iyilik, sevap

haysiyet: özellik

huruf: harfler

istikbâl: gelecek

kıraat-i Kur'an: Kur'ân'ı okuma

rahmet: şefkat, merhamet

salât: Peygamberimiz için yapılan

dua

sulehâ-yı ümmet:

ümmetin salih kişileri

şahsiyet-i mâne-

viye: mânevî şahsiyet

şecere-i tûbâ-i

Cennet: Cennet-teki tûbâ ağacı

tebaiyet: uyma, tabi olma

sünnet-i seniyyesine ittibâ ile şefaatine mazhariyeti en ehemmiyetli bir mesele-i insaniye göstermiş ve o haşmetli şecere-i tûbânın bir çekirdeği olan şahsiyet-i beşeriyetini ve bidayetteki vaziyet-i insaniyesini ara sıra nazara almasıdır.

* * *

(Otuzuncu Lem'a, Dördüncü Nükte,
Yedinci İşaret'ten)

BİRİNCİSİ: Umum ümmet, umum asırlarda işledikleri umum hasenâtın bir misli, *es-sebebü ke'l-fâil* sırrınca, zât-ı Ahmediye

asır: yüzyıl
bidayet: başlangıç
es-sebebü ke'l-fâil: sebep olan yapan gibidir
hasenât: iyilikler, sevaplar
haşmetli: heybetli, görkemli
ittibâ: uyma
mazhariyet: erişme
mesele-i insaniye: insanlık meselesi

misil: benzer
nazar: dikkat
sünnet-i seniyye: Peygamberimizin söz, fiil ve hareketlerine dayanan yüce prensipler
şahsiyet-i beşeriyet: insanî şahsiyet, beşerî kişilik
şecere-i tûbâ-i Cennet: Cennet-teki tûbâ ağacı
şefaât: Allah'ın iz-

niyle af vesilesi olma
umum: bütün
ümme: Hz. Peygambere inanıp onun yolundan giden mü'minler
vaziyet-i insaniye: insanlık vazifesi
Zât-ı Ahmediye: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) zâtı, kendisi

Aleyhissalâtü Vesselâmın sahife-i hasenâtına geçtiği gibi; umum ümmet, her günde ettikleri salâvat duasının kat'î makbuliyeti cihetiyle, o hadsiz duaların iktiza ettikleri makam ve mertebeyi düşünmekle, şahsiyet-i mâneviye-i Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâmın bu kâinat içinde nasıl bir güneş olduğu anlaşılır.

* * *

(Münâcat Risalesi'nden)

Hem nasıl ki bütün o yüz binler muhbir-i sâdıklar, mu'cizatlarına ve keramâtlarına

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun
cihet: yön
had: sınır
iktiza etmek: gerektirmek
kâinat: evren
kat'î: kesin
keramât: kerametler
makam: derece,

yer
makbuliyet: kabul edilmişlik
mu'cizât: mu'cizeler
Muhbir-i Sadıklar: doğru sözlü haber verici nebiler, peygamberler
sahife-i hasenât: iyiliklerin yazıldığı sayfa, sevap defteri
salâvat: Peygam-

berimize edilen rahmet ve esenlik duası
şahsiyet-i mâneviye-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in mânevî şahsiyeti
umum: bütün
ümmet: Hz. Peygambere inanıp onun yolundan giden mü'minler

ve hüccetlerine istinad ederek, Senin varlığına ve birliğine şehadet ederler. Öyle de, herşeye muhit olan Arş-ı Âzamın külliyat-ı umurunu idareden, tâ kalbin gayet gizli ve cüz'î hâtırâtını ve arzularını ve dualarını bilmek ve işitmek ve idare etmeye kadar cereyan eden rububiyetinin derece-i haşmetini ve gözümüz önünde hadsiz muhtelif eşyayı birden icad eden, hiçbir fiil bir fiille, bir iş bir işe mâni olmadan, en büyük birşeyi en küçük bir sinek gibi kolayca yapan kudretinin derece-i azametini, icmâ ile, ittifak ile ilân ve ihbar ve ispat ediyorlar.

* * *

Arş-ı Âzam: Cenâb-ı Hakkın büyüklük ve yüceliğinin tecelli ettiği yer
cereyan etmek: meydana gelmek
cüz'î: ferdî, küçük
derece-i azamet: büyüklük derecesi
derece-i haşmet: heybet ve görkemin derecesi
eşya: şeyler, varlıklar
hadsiz: sayısız, sı-

nırsız
hâtırat: hâtıralar, anılar
hüccet: sarsılmaz delil
icad etmek: yaratmak, var etmek
icmâ: fikir birliği
ihbar: haber verme
istinad etmek: dayanmak
ittifak: birleşme, fikir birliği
kudret: Allah'ın güç, kuvvet ve ictidarı

külliyat-ı umur: işlerin tamamı, bütün
mâni olmak: engel olmak
muhit: kuşatıcı
muhtelif: çeşit çeşit
rububiyet: Allah'ın bütün varlık âlemini kuşatan egemenliği, yaratıcılığı, idaresi ve terbiyesi
şehadet: şahitlik, tanıklık

(Şuâlar, Dokuzuncu Şuâ,
Mukaddime'den)

Ey Kadîr-i Hakîm! Ey Rahmân-ı Rahîm!
Ey Sâdıkü'l-Vâ'dil Kerîm! Ey izzet ve aza-
met ve celâl sahibi Kakhâr-ı Zülcelâl!

Bu kadar sâdik dostlarını, bu kadar vaad-
lerini ve bu kadar sıfât ve şuûnâtını yalancı
çıkarmak, tekzip etmek ve saltanat-ı rubû-
biyetinin kat'î muktaziyatını tekzip edip yap-
mamak ve senin sevdiğin ve onlar dahi

azamet: büyüklük,
yücelik

celâl: azamet, yü-
celik, haşmet

izzet: değer, itibar,
yücelik

Kadîr-i Hakîm: her-
şeyi hikmetle ya-
ratan sonsuz kud-
ret sahibi Allah

Kakhâr-ı Zülcelâl:
haşmet ve yücelik
sahibi ve herşeye
her zaman mutlak
galip gelen ve kah-
retmeye gücü ye-
ten Allah

kat'î: kesin

mukteziyat: gerek-
lilikler

Rahmân-ı Rahîm:
her bir varlığa ve
bütün varlıklara
sonsuz rahmet,
şefkat ve merha-
metiyle davranan
Allah

sadık: doğru, dü-
rüst

**Sâdıkü'l-Va'di'l-
Kerîm:** vaad ve
sözünde mutlaka
duran, cömertlik
ve ikram sahibi
Allah

**saltanat-ı Rububi-
yet:** Allah'ın bü-
tün varlık âlemini
kuşatan egemen-
liği

sıfât: sıfatlar

şuûnat: Cenâb-ı
Hakkın yüce sıfat-
larının mahiyetle-
rinde bulunan ve
onları tecellîye
sevk eden Zâtına
ait kutsal özellik-
ler

tekzip etmek: ya-
lanlamak

vaad: söz verme

Seni tasdik ve itaat etmekle kendilerini sana sevdiren hadsiz makbul ibâdının âhirete bakan hadsiz dualarını ve dâvâlarını reddetmek, dinlememek ve küfür ve isyan ile ve Seni vaadinde tekzip etmekle, Senin azamet ve kibriyâna dokunan ve izzet-i celâline dokunduran ve ulûhiyetinin haysiyetine ilişen ve şefkat-i rubûbiyetini müteessir eden ehl-i dalâleti ve ehl-i küfrü haşrin inkârında, onları tasdik etmekten yüzbinler derece mukaddessin ve hadsiz derece münezzeh ve âlisin. Böyle nihayetsiz bir zu-

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat

âlî: yüce, yüksek

azamet: büyüklük, yücelik

ehl-i dalâlet: doğru ve hak yoldan sapanlar, inançsız kimseler

ehl-i küfür: inkârcılar, inançsızlar, kâfirler

hadsiz: sayısız, sınırsız

haşr: yeniden diri-

liş; insanların öldükten sonra tekrar diriltilip Allah'ın huzurunda toplanması

haysiyet: itibar, şeref, değer

ibâd: kullar

izzet-i celâl: büyüklük ve azametinin izzeti

makbul: kabul gören, geçerli

mukaddes: kutsal

münezzeh: arınmış, kusur ve eksiklikten yüce

müteessir etmek:

etkilemek, tesiri altında bırakmak

nihayetsiz: sınırsız, sonsuz

şefkat-i rubûbiyet:

herşeyi idare ve terbiye eden Allah'ın şefkati

tasdik etmek: doğrulamak, onaylamak

tekzip etmek: yalanlamak

ulûhiyet: ilâhlık

vaad: söz verme

lünden ve nihayetsiz bir çirkinlikten senin o nihayetsiz adâletini ve nihayetsiz cemâlini ve hadsiz rahmetini hadsiz derece takdis ediyoruz.

* * *

(Meyve Risalesi, Sekizinci Mesele,
İkinci Nükte'den)

Kur'ân-ı Hakîmin Cennet ve Cehennem hakkındaki mu'cizâne izahatı ve Kur'ân'ın tefsiri ve ondan gelen Risale-i Nur'un Cennet ve Cehennemin vücutlarına dair hüccetleri, daha başka beyana ihtiyaç bırakmamışlar.

وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا

beyan: açıklama
cemâl: güzellik
hadsiz: sayısız, sınırsız
hüccet: güçlü delil
izahat: açıklamalar
Kur'ân-ı Hakim: her âyet ve sûre-

sinde sayısız hikmet ve faydalar bulunan Kur'ân
mu'cizâne: mu'cizeli bir şekilde
nihayetsiz: sınırsız, sonsuz
rahmet: şefkat, merhamet

takdis etmek: Allah'ın her türlü eksiklik ve çirkinlikten yüce olduğunu ilân etmek
tefsir: açıklama, yorum
vücut: varlık

خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۝¹
 رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ
 غَرَامًا ۝² إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۝

gibi pek çok âyetlerin ve başta Resul-i Ekrem (a.s.m.) ve umum peygamberler ve ehl-i hakikatın, her vakit dualarında en ziyade, *ve أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ.. نَجِّنَا مِنَ النَّارِ.. خَلِّصْنَا مِنَ النَّارِ* ve vahiy ve şuhuda binaen onlarca kat'iyet kesb eden "Cehennemden bizi hıfz eyle"

¹ "Göklerin ve yerin yaratılışını tefekkür ederler. 'Bu kâinatı boş yere yaratmadın, ey Rabbimiz,' derler. 'Seni bütün noksanlardan tenzih ederiz. Sen de bizi Cehennem ateşinin azâbından koru." Âl-i İmran Sûresi, 3:191.

² "Cehennem azâbını bizden uzaklaştır. Onun azâbı dâimî bir helâktir. Gerçekten de orası ne kötü bir durak, ne kötü bir konaktır!" Furkan Sûresi, 25:64-65.

binaen: dayana-
rak

ehl-i hakikat: hak
ve doğruluk üzere
olan kimseler

hıfz eylemek: ko-
rumak

kat'iyet: kesinlik

kesb etmek: ka-
zanmak

Resul-i Ekrem:
Allah'ın en şerefli
ve değerli elçisi
olan Hz. Muham-
med (a.s.m.)

şuhud: kalp gözüy-

le görme

umum: bütün

vahiy: Cenab-ı Hak
tarafından Cebrail
(a.s.) vasıtası ile
peygamberlere
gelen bilgi

ziyade: çok, fazla

demeleri gösteriyor ki, nev-i beşerin en büyük meselesi Cehennemden kurtulmaktır. Ve kâinatın pek çok ehemmiyetli ve muazzam ve dehşetli bir hakikati Cehennemdir ki, bir kısım o ehl-i şuhud ve keşif ve tahkik onu müşahade eder. Ve bir kısmı tereşşuhatını ve gölgelerini görür, dehşetinden feryat ederler, “Bizi ondan kurtar” derler.

* * *

(*El-Hüccetü’z-Zehrâ’dan*)

Birinci makam 5. kelimeden

Neden **أَعْبُدُ..أَسْتَعِينُ** yani, “Ben ibadet ve istiâne ederim” denilmedi, *nun-u mütekel-*

dehşet: korku, ürküntü

ehemmiyet: önem

ehl-i şuhud ve keşif ve tahkik:

maneviyat âlemlerinde iman hakikatlerini Allah’ın lütuf ve ihsanıyla gözleme yetene-

ğine sahip, hakikatleri delilleriyle bilen veli zâtlar

feryat etmek: bağırp çağırarak

hakikat: doğru, gerçek

istiâne: yardım dileme

kâinat: evren, ya-

ratılan herşey

muazzam: azametli, çok büyük

müşahade etmek: görmek, gözlemlemek

nev-i beşer: insanlar, insanlık

tereşşuhat: sızıntılar, izler

lim-i maalgayr ile, yani, “Biz sana ibadet ve istiâne ederiz” demiş?

Birden, o ın kapısıyla bir seyahat-ı hayaliye meydanı açıldı; namazdaki cemaatin azîm sırrını ve büyük menfaatini ve bu tek harf bir mu’cize olduğunu şuhud derecesinde bildim ve gördüm. Şöyle ki:

Ben, o zaman İstanbul’da Bayezid Camiinde namaz kılarken,

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ¹ dedim. Baktım, o camideki cemaat, benim gibi diyerek bu dâvâma ve اِهْدِنَا² daki duama tamamen iştirak edip tasdik ettikleri zamanda, bir perde daha açıldı. Gördüm ki, İstanbul’un bü-

¹ “Ancak Sana ibadet eder, ancak Senden yardım isteriz.” Fâtiha Sûresi, 1:5.

² “Bizi (doğru yola) ilet.” Fâtiha Sûresi, 1:6.

azîm: büyük
cemaat: topluluk
istiâne: yardım dileme
iştirak: ortak olma, katılma

mu’cize: bir benzerini yapma konusunda başkalarını aciz ve hayrette bırakan olağanüstü şey

nun-u mütekellim-i maalgayr: birinci çoğul şahıs; biz
seyahat-i hayaliye: hayalî yolculuk
şuhud: gözle görme

tün mescidleri büyük bir Bayezid hükmüne geçtiler. Aynen benim gibi

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ deyip benim dâvâlarım ve dualarıma imza basıyorlar, âmin diyorlar. Ve bana bir nevi şefaathçi suretini almaları içinde, hayalime bir perde daha açıldı.

Gördüm ki, âlem-i İslâm, büyük bir mescid suretini aldı. Mekke, Kâbe mihrab hükmüne geçti. Bütün namaz kılan Müslümanların safları, dairevî bir tarzda o kudsî mihraba teveccüh ederek, benim gibi

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ¹ ﴿١﴾ اِهْدِنَا² deyip, her biri umum namına hem dua, hem dâvâ,

¹ “Ancak Sana kulluk eder, ancak Senden yardım isteriz.” Fâtiha Sûresi, 1:5.

² “Bizi (doğru yola) ilet.” Fâtiha Sûresi, 1:6.

âlem-i İslâm: İslâm dünyası

âmin: Allah’ım kabul eyle

dairevî: daire şeklinde

kudsî: kutsal, mukaddes

mihrab: câmide cemaatle namaz kılarken imamın bulunduğu yer

namına: adına

nevi: çeşit, tür

sûret: şekil, biçim

şefaathçi: Allah’ın

izniyle şefaath eden, af vesilesi olan

tasdik: doğrulama, onaylama

teveccüh etmek: yönelmek

umum: herkes, genel, bütün

hem tasdik eder, hem onları kendine şefa-atçı yapar. Hem, “bu kadar azîm bir cemaatin yolu, dâvâsı yanlıştır olamaz ve duası reddedilmez; şeytanî vesveseleri tard eder” diye düşünürken ve namazda cemaatin büyük menfaatlerini bilmüşahede tasdik ederken, bir perde daha açıldı.

Gördüm ki, kâinat bir cami-i ekber ve bütün mahlûkat tâifeleri bir salât-ı kübrâda, cemaatle, her biri kendine mahsus bir ibadetle ve hal diliyle bir nevi namaz kılıyorlar gibi, Mâbud-u Zülcelâlin muhit rububiyetine karşı çok geniş bir ubudiyetle

azîm: büyük
bilmüşahede: görür şekilde, görme derecesinde
camî-i ekber: büyük cami
cemaat: topluluk
kâinat: evren, yaratılmış herşey
Mâbud-u Zülcelâl: sonsuz haşmet ve heybet sahibi ve herşeyin kendisine ibadet ettiği Allah
mahlûkat: yaratıl-

mışlar
mahsus: özel, öz-gü
muhit: kuşatıcı, kapsayıcı
nevi: çeşit, tür
rububiyet: Rablik; her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması

salât-ı kübrâ: büyük namaz
şefa-atçı: Allah'ın izniyle şefa-at eden, af vesilesi olan
şeytanî: şeytana ait
tâife: topluluk, grup
tard etmek: uzaklaştırmak, kovmak
ubûdiyet: Allah'a kulluk
vesvese: kuruntu, şüphe

mukabele için her biri umumun şهادetlerini ve tevhidlerini tasdik eder ki, aynı neticeyi ispat tarzında vaziyet alıyorlar diye müşahede ederken, birden bir perde daha açıldı.

Gördüm ki, nasıl bir insan-ı ekber olan kâinat, lisan-ı hal ve çok eczaları, istidat ve ihtiyac-ı fitrî lisanıyla ve zîşuur mevcudatları, lisan-ı kâl ile **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** diyorlar ve Hâlıkının merhametkârâne rububiyetine karşı ubudiyetlerini gösteriyorlar; aynen öyle de, birer küçücük kâinat hük-

ecza: kısımlar, bölümler

Hâlık: herşeyi yaratan Allah

ihtiyac-ı fitrî: yaratılıştan gelen doğal ihtiyaç

insan-ı ekber: en büyük insan

istidat: kabiliyet, yetenek

kâinat: evren, yaratılmış herşey

lisan: dil

lisan-ı hâl: hâl ve beden dili

lisan-ı kâl: konuşma dili

merhametkârâne: merhametli bir şekilde

mukabele: karşılık

müşahede: görme, gözlemleme

rububiyet: Rablik; her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip

idaresi ve egemenliği altında bulundurması

şهادet: şahitlik, tanıklık

tevhid: birleme; herşeyin bir olan Allah'a ait olduğunu bilme ve inanma

ubûdiyet: Allah'a kulluk

umum: herkes, genel, bütün

zîşuur: şuur sahibi, bilinçli

münde o cemaat-ı uzmâda her bir arkada-
şımın cesedi gibi benim cesedimdeki zerre-
ler ve kuvveler ve duygularım dahi Hâlıkı-
nın rububiyetine karşı itaat ve ihtiyaçları-
nın lisan-ı haliyle **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** diye-
rek emir ve irade-i İlâhiyeye göre hareket
ettiklerini ve her anda Hâlıklarının inayeti-
ne ve rahmetine ve yardımına muhtaç ol-
duklarını gösteriyorlar gördüm. Hem namaz-
daki cemaatin kudsî sırrını, hem ن'un güzel

mu'cizesini hayretle müşahede edip, ن ka-
pısıyla girdiğim gibi çıktım, “Elhamdülillâh”

cemaat: topluluk

cemaat-i uzmâ:

büyük cemaat

Elhamdülillâh:

ezelden ebede
her türlü hamd ve
övgü Allah'a mah-
sustur

Hâlık: herşeyi ya-
ratan Allah

inayet: yardım, ih-
san, lütuf

irade-i İlâhiye: Al-
lah'ın iradesi, di-

lemesi

itaat: uyma

kudsî: kutsal, mu-
kaddes

kuvveler: duygu-
lar, duyular

lisan-ı hâl: hâl ve
beden dili

mu'cize: bir ben-
zerini yapma ko-
nusunda başkala-
rını âciz bırakan
olağanüstü şey

müşahede: gör-

me, gözlemleme

rahmet: şefkat,
merhamet

rububiyet: Rablik;
her bir varlığa ya-
ratılış gayelerine
ulaşmaları için
muhtaç olduğu
şeyleri vermesi,
onları terbiye edip
idaresi ve ege-
menliği altında
bulundurması
zerre: hücre, atom

dedim. 1 ¹إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ cümlesini, o üç cemaatin ve o büyük ve küçükçük arkadaşlarım hesabına da söylemeye alıştım.

Şimdi mukaddime bitti, sadede geliyoruz.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ in işaret ettikleri hüccete gayet kısa bir işarettir:

Evvelâ: Biz gözümüzle görüyoruz: Kâinatta, hususan zemin yüzünde, dehşetli ve daimî bir faaliyet ve hallâkiyetin intizamla cereyanı içinde merhametkârâne, müdeb-birâne bir rububiyet-i mutlaka, hadsiz zî-

¹ “Ancak Sana kulluk eder, ancak Senden yardım isteriz.” Fâtiha Sûresi, 1:5.

cemaat: topluluk
cereyan: akım, hareket
daimî: devamlı, sürekli
evvelâ: ilk olarak
gayet: çok
hadsiz: sonsuz, sınırsız
hallâkiyet: yaratıcılık
husussan: bilhas-sa, özellikle
hüccet: güçlü de-

lil, kanıt
intizam: düzen, tertip
kâinat: evren, bütün yaratılmışlar
merhametkârâne: merhametli bir şekilde
mukaddime: başlangıç, giriş
müdebbirâne: tedbirli bir şekilde, herşeyi önceden

düşünerek
rububiyet-i mutlaka: Rablik, Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması
zemin: yer, dünya

hayatların istiânelerine ve fiilen ve halen ve kâlen istimdatlarına ve dualarına kemâl-i hikmet ve inayetle imdat ve her birine fiilen cevap vermek tezahürü içinde bir ulûhiyet-i mutlaka, bir mâbudiyet-i âmme-nin tecelliyatı, umum mahlûkatın, hususan zîhayatın ve bilhassa insan taifelerinin fitrî ve ihtiyarî binler tarzdaki ibadetlerine mukabelesini akl-ı selim ve iman gözü gördüğü gibi, bütün semâvî fermanlar ve enbiyalar haber veriyorlar.

Saniyen: نَعْبُدُ، 'unun remziyle mukad-

akl-ı selim: iyiyi ve kötüyü fark eden sağlam akıl, sağ-duyu

bilhassa: özellikle

enbiya: nebiler, peygamberler

ferman: buyruk

fitrî: yaratılıştan

fiilen: davranışla

husussan: bilhassa, özellikle

ihtiyarî: isteğe bağlı, iradeyle yapılan

imdat: yardım dileme

istiâne: yardım di-

leme

istimdat: yardım dileme

kâlen: sözle

kemâl-i hikmet ve

inayet: mükemmel bir hikmet ve düzenlilik

mâbudiyet-i âm-

me: yaratılan tüm varlıkların Allah'a ibadet etmesi

mahlûkat: yaratılmışlar, varlıklar

mukabele: karşılık

remz: ince işaret

saniyen: ikinci

olarak

semâvî: ilâhî, va-hiyle gelen

taife: grup, topluluk

tecelliyat: tecelliler, görünüm, yansımalar

tezahür: belirme, görünme

ulûhiyet-i mutla-

ka: mutlak ilâhlık; hiçbir kayda ve şarta bağlı olmak-sızın ilâh olma

umum: bütün, hepsi

zîhayat: canlı, hayat sahibi

dimedede mezkûr üç cemaatten her biri ve umumu, beraber, çeşit çeşit, fitrî ve ihtiyarî ibadetlerle meşgul olmaları, şeksiz, bedahetle bir mâbudiyete karşı şâkirâne bir mukabele ve bir Mâbud-u Mukaddesin mevcudiyetine hadsiz ve şüphesiz bir şehadettir. Ve نَسْتَعِينُ, 'n' unun remziyle, mezkûr üç cemaatin, yani mecmu-u kâinattan tâ bir cissetteki zerrelerin cemaatinden her bir taifenin, her bir ferdin fiilî ve halî istianeleri ve duaları var. Ve onların muavenetlerine koşan ve dualarına kabul ile cevap veren bir şefkatli Müdebbire, şüphesiz şehadet eder.

bedahet: apaçıklık

cemaat: topluluk

fitrî: yaratılıştan

hadsiz: sonsuz, sınırsız

ihtiyarî: isteğe bağlı, iradeyle yapılan

istiâne: yardım dileme

mâbudiyet: ibadet edilmeye lâyık olma

Mâbud-u Mukaddes: her türlü kusur ve noksandan

yüce ve ibadet edilmeye lâyık olan Allah

mecmu-u kâinat: kâinatın tamamı bütünü

mevcudiyet: varlık

mezkûr: anılan, sözü geçen

muavenet: yardım

mukabele: karşılık

mukaddime: başlangıç, giriş

Müdebbir: idare eden, ilmiyle her-

şeyin sonunu görüp ona göre hikmetle iş yapan Allah

remz: ince işaret

şâkirâne: şükrederek

şehadet: şahitlik, tanıklık

şeksiz: kuşkusuz, şüphesiz

taife: grup, topluluk

umum: bütün, hepsi

zerre: hücre, atom

Meselâ, Yirmi Üçüncü Sözün dediği gibi, zemindeki umum mahlûkatın üç nevi duaları pek harika ve ümidin haricinde kabul olması, bir Rabb-i Rahîm ve Mucîbe kat'î şehadet eder.

Evet, tohumlar ve çekirdekler, istidat lisanıyla, her biri birer ağaç ve birer sümbüle olmayı Hâlıkından isteyip duaları gözümüz önünde kabul olması gibi, bütün hayvanatın ihtiyac-ı fitrî lisanıyla elleri yetişmediği yerlerden rızıklarını ve hayatlarına lüzumu bulunan ve iktidarlarının haricindeki matluplarını birisinden isteyip o fitrî ihtiyaç diliyle ettikleri bütün dualarını gözümüz önünde kabul eden ve imdatlarına acip ve şuur-

acip: acaip, tuhaf

Hâlık: herşeyi yaratan Allah

hayvanat: hayvanlar

ihtiyac-ı fitrî: yaratılıştan gelen doğal ihtiyaç

iktidar: kuvvet, güç, kudret

imdat: yardım dileme

istidat: kâbiliyet,

yetenek

kat'î: şüphesiz, kesin

lisan: dil

mahlûkat: yaratılmışlar, varlıklar

matlup: istenilen

Mucîb: isteyeniyi istediğine kavuşturan, yaratıklarının isteklerine cevap veren, Allah

nevi: çeşit, tür

Rabb-i Rahîm: her bir varlığa rahmet ve merhamet tecellileri olan ve herşeyi terbiye ve idare eden Allah

rızık: Allah'ın ih-san ettiği nimetler, yiyecekler

şehadet: şahitlik, tanıklık

umum: bütün

zemin: yer, dünya

suz mahlûkatı vakti vaktine hikmetle koşturan bir Hâlık-ı Kerîme zâhir şهادet eder.

İşte bu iki kısma kıyasen, lisan-ı kâl ile edilen duaların bütün nevileri, hususan enbiyaların (aleyhimüsselâm) ve havasların harika bir surette makbuliyeti,

¹ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ deki hüccet-i vahdâniyete şهادet eder. (...)

DOKUZUNCU KELİME

أَمِينَ dir. Buna kısacık bir işaret:

Madem ² نَعْبُدُ... نَسْتَعِينُ deki ن, üç cema-

¹ “Ancak Senden yardım isteriz.” Fâtiha Sûresi, 1:5.

² “İbadet ediyoruz... Yardım diliyoruz...”

aleyhimüsselâm:

Allah'ın selâmı onların üzerine olsun

enbiya: nebiler, peygamberler

Hâlık-ı Kerîm: sonsuz cömertlik ve ikram sahibi ve herşeyi yaratan Allah

havas: âlimler, bilginler, seçkinler sınıfı

hikmet: fayda, gaye; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde yaratılması

husussan: bilhas- sa, özellikle

hüccet-i vahdâniyet: Allah'ın birliğinin delili

kıyasen: karşılaştı- rarak

lisan-ı kâl: dille

söyleyerek

mahlûkat: yaratıl- mışlar, varlıklar

makbuliyet: beğenilmeye, kabul olunmaya lâyık olma

nevi: çeşit, tür

sûret: biçim, şekil

şهادet: şahitlik, tanıklık

at-ı azîmeyi, bilhassa âlem-i İslâm camiindeki muvahhidîn cemaatini, hususan o vakit namazda bulunan milyonlar cemaatini bize gösterip bizi içlerinde bulunduruyor ve dualarına ve söylediklerimizi aynen söylemeleriyle tasdiklerine ve bir nevi şefaatlere hissedar olmamıza yol açıyor. Biz dahi, bu “Âmin” kelimesiyle o cemaat-ı muvahhidîn ve musallînin dualarına yardım ve dâvâlarına tasdik ve şefaatlerinin ve istiânelerinin makbuliyetine o “Âmin” ile bir rica etmemizle, bizim cüz’î ubudiyet ve dua ve dâvâmızı küllî, geniş bir ubudiyete çevirip küllî, umumî rububiyete mukabele

âlem-i İslâm: İslâm dünyası

âmin: Allah’ım kabul eyle

bilhassa: özellikle

cemaat: topluluk

cemaat-ı muvahhidîn ve musallîn: Cenâb-ı Hak-

kın birliğine inanıp dua ve niyazda bulunan ve namaz kılan topluluk

cemaat-i azîme:

büyük topluluk
cüz’î: ferdî, küçük, az

hissedar: pay sahibi

hususan: bilhassa, özellikle

istiâne: yardım dileme

küllî: büyük, kapsamlı

makbuliyet: kabul olunmaya lâyık olma

mukabele: karşılık

muvahhidîn: Cenâb-ı Hak-
kın birliğine inananlar

nevi: çeşit, tür

rububiyet: Rablik;

her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması

şefaât: Allah’ın izniyle affa vesile olma

tasdik: onaylama
ubûdiyet: Allah’a kulluk

umumî: genel

ettirir. Demek uhuvvet-i imaniye ve vahdet-i İslâmiye sırrıyla, her namaz vaktinde âlem-i İslâm mescidinde milyonlarla efradı bulunan bir cemaatin rabıta-i vahdet itibarıyla ve mânevî radyolar vasıtasıyla Fâtîha'daki “Âmin” külliyet kesb eder, milyonlarla “Âmin”ler hükmüne geçebilir. **HÂŞİYE**
(...)

HÂŞİYE İşte, derecâta göre bir âmî, bir çekirdek kadar bu kudsî hakikatten hisse alsın, ruhen terakki etmiş bir kâmil insan, bir hurma ağacı kadar hisse alır. Fakat daha terakki etmeyen bir adam Fâtîha okurken bu mânâları kasten hatıra getirmemeli, tâ huzura zarar olmasın. Eğer o makama terakki etse, zaten o mânâlar kendilerini gösterirler.

[H A Ş İ Y E C İ K - Bu haşiyedeki “kasten” kelimesinin izahını Üstadımızdan sorduk. Aldığımız cevabı aynen yazıyoruz:

Üçüncü Medrese-i Yusufiyedeki
Risale-i Nur talebeleri namına

Ceylân ➔

âlem-i İslâm: İslâm dünyası
âmî: cahil, sıradan kimse
âmin: Allah'ım kabul eyle
cemaat: topluluk
derecât: dereceler
efrad: fertler, bireyler
Fâtîha: Kur'ân'ın

ilk sûresi olan Fâtîha Sûresi
haşîye: dipnot, açıklayıcı not
hisse: pay
kâmil: kemâl ve fazilet sahibi
kudsî: kutsal, mukaddes, yüce
külliyet kesbetme: kapsamlılık kazan-

ma
rabıta-i vahdet: birlik bağı
terakki: ilerleme, yükselme
uhuvvet-i imaniye: imandan gelen kardeşlik
vahdet-i İslâmiye: İslâm birliği

Mukaddime

(...)

BİRİNCİ İŞARET

Bu Kâinat Sahibinin tezahür-ü rububiye-tine ve sermedî ulûhiyetine ve nihayetsiz ih-sanatına küllî bir ubûdiyet ve tanıtırmakla mukabele eden Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm, bu kâinatta güneşin lüzumu gibi elzemdir ki, nev-i beşerin üstad-ı ekberi ve

➔ Teşehhüd ve Fâtiha kelimelerinin geniş ve yüksek mânâları kastî değil, belki dolayısıyla meşguliyet ve huzura bir nevi gaflet veren tafsilâtı değil, belki mücmel ve kısa mânâları gafleti dağıtır, ubudiyeti ve münâcâtı parlatır görüyorum. Namazın ve Fâtiha ve teşehhüdün pek yüksek kıymetlerini tam gösterir. İkinci kısmın âhîrinde “kas-ten meşgul olmamak”tan murad ise: O mânâların tafsilâtıyla bizzat işigal bazen namazı unutturur, huzura belki dokunur. Yoksa dolayısıyla ve muhtasar bir tarzda büyük faydalarını hissediyorum.]

Aleyhissalatü Ves-selam: Allah'ın salât ve selamı onun üzerine olsun

elzem: çok gerekli
ih-sanat: bağışlar, iyilikler

kâinat: evren, yaratılmış herşey

küllî: geniş, kapsamlı

mukabele: karşılık

nev-i beşer: insanlar

nihayetsiz: sonsuz

sermedî: devamlı, sürekli

tezahür-ü Rubu-

biyet: Allah'ın terbiye ediciliğinin tezahürü, görünmesi

ubûdiyet: kulluk

ulûhiyet: Cenab-ı Allah'ın ilâhlığı

üstad-ı ekber: büyük üstad

büyük peygamberi (a.s.m.) ve Fahr-i Âlem ve **لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَّا خَلَقْتُ الْأَفْلَاكَ**¹ hitabına mazhar ve hakikat-i Muhammediyesi hem sebab-i hilkat-i âlem, hem neticesi ve en mükemmel meyvesi olduğu gibi, bu kâinatın hakikî kemâlâtı ve sermedî bir Cemîl-i Zülcelâlin bâki âyineleri ve sıfatlarının cil-

¹ “Eğer sen olmasaydın kâinatı yaratmazdım.” Hadîs-i Kudî, *Keşfü'l-Hafâ*, 2:164; Ayrıca el-Hâkim'in *el-Müstedrek*'inde bu mânâyı teyit eden şu sahih hadis naklediliyor: “Peygamber Efendimiz buyurdu: Allah İsâ'ya (a.s.) şöyle vahyetti, 'Ey İsâ, Muhammed'e iman et. Ümmetine de emret ki onlardan ona ulaşanlar da iman etsinler. Muhammed olmasaydı Âdem'i yaratmazdım. Muhammed olmasaydı Cennet ve Cehennemi yaratmazdım. Su üzerinde Arşı yarattığımda arş çırpındı. Üzerine *Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resûlullah* yazdım, sakinleşti.” (el-Hâkim, *el-Müstedrek*, 2:615) Ayrıca bk. et-Taberânî, *El-Mu'cemü'l-Evsât*, 6:314; et-Taberânî, *El-Mu'cemü's-Sağîr*, 2:182; El-Hallâl, *es-Sünne*, 1:237; el-Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 5:489.

âyine: ayna

bâkî: devamlı, sürekli, daimi

Cemîl-i Zülcelâl: sınırsız yücelik ve heybetiyle beraber, sonsuz güzellik sahibi olan Allah

Fahr-i Âlem: bütün dünyanın kendisiyle övündüğü

Peygamberimiz (a.s.m.)

hakikat-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in hakikati, mânevî şahsiyeti

hakikî: gerçek, doğru

hitab: konuşma

kâinat: evren, ya-

ratılmış herşey

kemâlât: mükemmellikler, kusursuzluklar

mazhar: erişme, nail olma

sebeb-i hilkat-i

âlem: âlemin yaratılış sebebi

sermedî: devamlı, sürekli

veleri ve hikmetli ef'âlinin vazifedar eserleri ve çok mânidar mektupları olması ve bâki bir âlemi taşıması ve bütün zîşuurların müştak oldukları bir dâr-ı saadet ve âhireti netice vermesi gibi hakikatleri, hakikat-ı Muhammediye (a.s.m.) ve risalet-i Ahmediye ile tahakkuk ettiğinden, nasıl bu kâinat onun risaletine gayet kuvvetli ve kat'î şahadet eder; öyle de, başta âlem-i İslâm, bütün beşer ve bütün zîşuur, Cehennemden acı ve korkunç olan ademden, hiçlikten, idam-ı ebedîden, fena-yı mutlaktan kurtulmak için, daimî aşk ve şevkle her zamanda ve câmi'

adem: hiçlik, yokluk

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat

âlem: dünya, evren

âlem-i İslâm: İslâm dünyası

bâkî: devamlı, sürekli, daimi

beşer: insan

câmi': kapsamlı

cilve: görüntü

dâr-ı saâdet: mutluluk yurdu

ef'âl: fiiller, işler

fena-yı mutlak:

sonsuz yok oluş

hakikat: gerçek ve doğru

hakikat-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in hakikati, mânevî şahsiyeti

hikmet: fayda, gaye

idam-ı ebedî: dirilmemek üzere sonsuz yok oluş

kâinat: evren, yaratılmış herşey

kat'î: kesin, şüp-

hesiz

mânidar: anlamlı

müştak: çok arzu- lu ve istekli

risalet: peygamberlik

risalet-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliği

şahadet: şahitlik, tanıklık

tahakkuk: gerçekleşme

zîşuur: şuur sahibi, bilinçli

mâhiyetinin bütün kuvvetleriyle, bütün istidadat lisanlarıyla bütün dualar ve ibadetler ve ricalarının dilleriyle istedikleri hayat-ı bâkiyeyi kuvvetli, kat'î beşaret veren risalet-i Ahmediye (a.s.m.) ve hakikat-i Muhammediyeye (a.s.m.) şehadet edip nev-i beşerin medâr-ı iftihar, eşref-i mahlûkat olduğuna imza bastığı gibi, her zamanda üç yüz elli milyon ehl-i imanın

¹ السَّبَبُ كَالْفَاعِلِ¹ sırrınca, hergün işledikleri bütün hasenatlar ve hayırların bir misli Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın defter-i hasenatına girmesi ve o tek şahsiyet-i Mu-

¹ Birşeye sebep olan onu yapan gibidir.

Aleyhissalâtü Ves-selâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun
beşaret: müjde
defter-i hasenat: sevap ve iyiliklerin yazıldığı mânevî defter, amel defteri
ehl-i iman: Allah'a ve Allah'tan gelen herşeye inanan kimseler, mü'minler

eşref-i mahlûkat: yaratılmışların en şerefli
hakikat-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in hakikati, mânevî şahsiyeti
hasenat: iyilikler, sevaplar
hayat-ı bâkiye: devamlı ve kalıcı olan âhiret hayatı
istidadat: istidatlar, kabiliyetler

kat'î: kesin, şüphesiz
lisan: dil
mahiyet: öz, nitelik, iç yapı
medar-ı iftihar: övünç kaynağı
nev-i beşer: insanlar
risalet-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliği
şehadet: şahitlik, tanıklık

hammediye (a.s.m.), yüzer milyon, belki milyar âbid-i muhsin kadar küllî bir ubudiyete ve füyuzâtına mazhar bir makam kazanması, o zâtın risaletine pek kuvvetli şehadet edip imza basar.(...)

Evet, bu âlemde görüyoruz ki: Bu zîruhtar, şuuren ve aklen olmasa da hissien, fıtraten hissediyorlar ki, her biri, hadsiz bir acz ve zaaf içinde, hadsiz düşmanları ve incitenleri var. Ve hadsiz bir fakr ve ihtiyaç içinde, hadsiz hâcâtı ve matlupları var. İktidarı ve sermayesi binden birine kâfi gelmediğinden, bütün kuvvetiyle bağırır ve ağlar, mânen, fıtraten yalvarır, kendine mahsus sesiyle, lisanıyla dualar, niyazlar, bir

âbid-i muhsin: Allah'ı görür gibi Ona ibadet eden
acz: acizlik, güçsüzlük
âlem: dünya, evren
fakr: fakirlik, ihtiyaç hali
fıtraten: yaratılış gereği
füyuzât: feyizler, mânevî bolluk ve bereketler
hâcât: ihtiyaçlar

hadsiz: sınırsız
hissien: duygu olarak, hissederek
kâfi: yeterli
küllî: genel, kapsamlı
lisan: dil
matlup: istek, istenilen
mazhar: erişme, nail olma
niyaz: dua etme, yalvarıp yakarma
risalet: peygamberlik

berlik
şahsiyet-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) kişiliği
şehadet: şahitlik, tanıklık
şuuren: bilinçli olarak
ubûdiyet: Allah'a kulluk
zaaf: zayıflık, kuvvetsizlik
zîruh: ruh sahibi

nevi namazlar, salâvatlar ile bir Alîm-i Kadîr dergâhına iltica ederken, birden görüyoruz ki, o bağiranların her işini, her ihtiyacını bilen ve her derdini ve zararını anlayıp yalvarmasını, fitrî duasını işiten Alîm-i Mutlak bir Kadîr-i Hakîm, imdatlarına yetiştir, bütün istediklerini yapar. Ağlamalarını gülmeye, bağırımlarını teşekkürlere çevirir. Bu hakîmâne, alîmâne, rahîmâne yardım, pek parlak bir tarzda ilim ve rahmetin civeleriyle bir Mucîb-i Muğîs, bir Rahîm-i Kerîmi bildirip o zîruh âleminin bütün sa-

âlem: dünya, evren

alîmâne: herşeyi çok iyi bilerek

Alîm-i Kadîr: herşeyi hakkıyla bilen, herşeye gücü yeten, herşeyi yapabilen, sonsuz güç ve kudret sahibi Allah

Alîm-i Mutlak: bilgisi herşeyi kuşatan, sınırsız ilim sahibi olan Allah

cilve: görüntü

dergâh: Allah'ın

yüce katı, huzuru
fitrî: yaratılıştan gelen, doğal

hakîmâne: hikmetli bir şekilde

iltica: sığınma

Kadîr-i Hakîm: herşeyi hikmetle yapan ve herşeye gücü yeten, sonsuz güç ve kudret sahibi Allah

Mucîb-i Muğîs: yardıma muhtaç olan ve kendinden yardım dileyen varlıkların imdadı-

na koşan, ihtiyaçlarına cevap veren, Allah

nevi: çeşit, tür
rahîmâne: merhametli bir şekilde

Rahîm-i Kerîm: hususî merhamet sahibi ve cömertliği sınırsız Allah

rahmet: şefkat, merhamet

salâvat: Peygamberimize edilen rahmet ve esenlik duaları

zîruh: ruh sahibi

lâvat ve ubudiyetlerini Ona takdim ve tahsis eder mânâsıyla, Mi'rac-ı Ekberde Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm ve mi'rac-ı asgar olan namazlarda onun ümmeti, **الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ** der. (...)

Rızık (...) hayattan sonra nimetlerin en büyük bir hazinesi ve şükür ve hamdin en zengin bir menbaı ve ubudiyet ve dua ve ricaların en cemiyetli bir madeni olmasından, suret-i zâhirede müphem ve tesadüfe bağlı gibi gösterilmiş. Tâ her vakit Rezzâk-ı Kerîmin dergâhına iltica ve rica ve yalvar-

Aleyhissalâtü Ves-selâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

cemiyet: kapsamlı topluluk

dergâh: huzur, rahmet kapısı

hamd: övgü ve şükür

iltica: sığınma

menba: kaynak

Mi'rac/Mi'rac-ı Muhammedî/Mi'rac-ı Ekber: Peygamberimizin (a.s.m.) Allah'ın huzuruna

yükselişi ve bütün kâinat âlemlerini gezdiği yolculuk

mi'rac-ı asgar: küçük mi'rac, yükseliş; kulun namazı

müphem: belirsiz

Rezzâk-ı Kerîm: bütün varlıkların rızıklarını veren ve pek büyük ikram sahibi olan Allah

rızık: Allah'ın ihsan ettiği nimetler, yiyecekler

salâvat: Peygamberimize edilen

rahmet ve esenlik duası

sûret-i zâhire: dış görünüş

şükür: medih, övgü

tahsis: bir tarafa ait kılma, ayırma

takdim: sunma

tesadüf: rastlantı

ubûdiyet: Allah'a kulluk

ubûdiyet: kulluk; Allah'a kulluk

ümmet: Hz. Peygambere inanıp onun yolundan giden mü'minler

mak ve hamd ve şükür şefaatiyle rızık istemek kapısı kapanmasın. Yoksa, muayyen olsaydı, mahiyeti bütün bütün değişecekti. Şâkirâne, minnettarâne ricalar, dualar, belki mütezellilâne ubudiyet kapıları kapanırdı.

* * *

(Yirmi Dördüncü Söz,
Üçüncü Dal'dan)

SEKİZİNCİ ASIL: Cenâb-ı Hakîm-i Mutlak, şu dâr-ı tecrübe ve meydan-ı imtihan-da, çok mühim şeyleri, kesretli eşya içinde saklıyor. O saklamakla, çok hikmetler, çok

Cenâb-ı Hakîm-i

Mutlak: sınırsız hikmet sahibi yüce Allah

dâr-ı tecrübe: deneme yeri

hamd: övgü ve şükür

hikmet: herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mâ-nâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması

kesretli: çok

mahiyet: asıl, esas, nitelik

meydan-ı imtihan: sınav meydanı

minnettarâne: minnet duyarak, yapılan bir iyiliğe karşı teşekkür hissi taşıyarak

muayyen: belirli, belirlenmiş

mühim: önemli

mütezellilâne: ken-

di kusur ve aczini bilerek

rızık: Allah'ın ihsan ettiği nimetler, yiyecekler

şâkirâne: şükrederek

şefaât: vesile, yardım

şükür: medih, övgü

ubûdiyet: Allah'a kulluk

maslahatlar bağlıdır. Meselâ, Leyle-i Kadri umum Ramazan'da, saat-i icâbe-i duayı Cuma gününde, makbul velisini insanlar içinde, eceli ömür içinde ve kıyametin vak-tini ömr-ü dünya içinde saklamış.

* * *

(Âyetü'l-Kübra, Birinci Bab,
16. Mertebesi'nden)

Üçüncüsü: O zât (a.s.m.) öyle bir şeriat ve bir İslâmiyet ve bir ubûdiyet ve bir dua ve bir davet ve bir imanla meydana çıkmış ki, onların ne misli var ne de olur. Ve on-lardan daha mükemmel, ne bulunmuş ve ne de bulunur. Çünkü, ümmî bir zâtta

ecel: ölüm vakti
kıyamet: dünyanın sonu, varlığın bozulup dağılması
Leyle-i Kadr: Kadir gecesi
makbul: kabul görmüş; değer ve itibar sahibi
maslahat: gaye,

fayda
misil: benzer
ömr-ü dünya: dünyanın ömrü
saat-i icâbe-i dua: duaların kabul edildiği saat
şeriat: Allah tarafından bildirilen ilâhî emir ve ya-

saklara dayanan hükümlerin hepsi, İslâmiyet
ubûdiyet: Allah'a kulluk, ibadet
umum: bütün
ümmî: tahsil görmemiş, okuma yazma bilmeyen
velî: Allah dostu

(a.s.m.) zuhur eden o şeriat, on dört asrı ve nev-i beşerin humsunu, âdilâne ve hakkaniyet üzere ve müdakkikane hadsiz kanunlarıyla idare etmesi, emsal kabul etmez. (...)

Hem binler dua ve münâcâtlarından Cevşenü'l-Kebîr ile, öyle bir marifet-i Rabbâniye ile, öyle bir derecede Rabbini tavsif ediyor ki, o zamandan beri gelen ehl-i mârifet ve ehl-i velâyet, telâhuk-u efkârla beraber, ne o mertebe-i marifete ve ne de o derece-i

âdilâne: adaletli bir şekilde
Cevşenü'l-Kebîr: Peygamberimize Cebrâil'in (a.s.) getirdiği ve savaşta "Zırhı çıkar, bunu oku" dediği meşhur dua
ehl-i marifet: Allah'ı bilme ve tanıma lûtfuna eren kimseler
ehl-i velâyet: veliler, Allah dostları
emsal: benzerler, örnekler
hadsiz: sınırsız
hakkaniyet: doğ-

ruluk, gerçeklik
hums: beşte bir
marifet-i Rabbâniye: Rab olan Allah'ı bilme ve tanıma
mertebe-i marifet: Allah'ı tanıma ve bilme derecesi
müdakkikane: dikkatlice, araştırıp inceleyerek
münâcât: Allah'a yalvarış, dua
nev-i beşer: insanlık türü, insanlar
Rab: her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları

için muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye eden ve idaresi ve haki-miyeti altında bulunduran Allah
şeriat: Allah tarafından bildirilen ilâhî emir ve yasaklara dayanan hükümlerin hepsi, İslâmiyet
tavsif: vasıflandırma, tanııtma, bildirme
telâhuk-u efkâr: fikirlerin birikimi
zuhur: görünme, ortaya çıkma

tavsife yetişememeleri gösteriyor ki, duada dahi onun misli yoktur. Risale-i Münâcâtın başında Cevşenü'l-Kebîr'in doksan dokuz fıkrasından bir fıkrasının kısacık bir meâlinin beyan edildiği yere bakan adam, "Cevşen'in dahi misli yoktur" diyecek.

* * *

(Mektubat, On Dokuzuncu Mektup,
Zeylin Bir Parçası'ndan)

Hem binler dua ve münâcâtlarından yalnız Cevşenü'l-Kebîr ile, öyle bir marifet-i Rabbâniye ile, öyle bir derecede Rabbini tavsif ediyor ki, o zamandan beri gelen ehl-i

beyan: açıklama, izah

Cevşenü'l-Kebîr: Peygamberimize Cebbrâil'in (a.s.) getirdiği ve savaşta "Zırhı çıkar, bunu oku" dediği meşhur dua

derece-i tavsif: Allah'ı vasıflandırma, bildirme derecesi

fıkra: bölüm, kısım
marifet-i Rabbâniye: Rab olan Allah'ı bilme ve tanıma

meâl: anlam

misil: benzer

münâcât: Allah'a yalvarış, dua

Rab: her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları

için muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye eden ve idaresi ve hakimiyeti altında bulunduran Allah

Risale-i Münâcât: Münâcât Risalesi (Üçüncü Şuâ)

tavsif: vasıflandırma, tanııtma, bildirme

mârifet ve ehl-i velâyet, telâhuk-u efkârla beraber, ne o mertebe-i marifete ve ne de o derece-i tavsife yetişememeleri gösteriyor ki, duada dahi onun misli yoktur. Risale-i Münâcâtın başında Cevşenü'l-Kebîr'in doksan dokuz fıkrasından bir fıkranın kısacık bir meâlinin beyan edildiği yere bakan adam, "Cevşen'in dahi misli yoktur" diyecek.

* * *

(Sözler, Yirmi Dördüncü Söz,
Birinci Dal'dan)

Nasıl eğer bir adam hem hoca, hem zâbit, hem adliye kâtibi, hem mülkiye müfettişi

beyan: açıklama, izah

Cevşenü'l-Kebîr: Peygamberimize Cebrâil'in (a.s.) getirdiği ve savaşta "Zırhı çıkar, bunu oku" dediği meşhur dua

derece-i tavsif: Allah'ı vasıflandırma, bildirme de-

recesi

ehl-i marifet: Allah'ı bilme ve tanıma lütfuna eren kimseler

ehl-i velâyet: veliler, Allah dostları

fıkra: bölüm, kısım

kâtib: yazıcı

meâl: anlam

mertebe-i marifet: Allah'ı tanıma ve

bilme derecesi

misil: benzer

mülkiye müfettişi: devletin idarî işlerini ve heyetlerini denetleyen müfettiş, denetçi

münâcât: Allah'a yalvarış, dua

telâhuk-u efkâr: fikirlerin birikimi

zâbit: subay

olsa, onun her bir dairede birer nisbeti, birer vazifesi, birer hizmeti, birer maaşı, birer mes'uliyeti, birer terakkiyatı; ve muvaffakiyetsizliğine sebep birer düşman ve rakipleri oluyor. Ve padişaha karşı çok ünvanlarla görünüyor ve görür. Ve çok lisanlarla ondan medet ister ve âmirinin çok ünvanlarına müracaat eder. Ve düşmanların şerrinden kurtulmak için, muavenetini çok suretlerle talep eder.

Öyle de, çok esmâya mazhar ve çok vazifelerle mükellef ve çok düşmanlara müptelâ olan insan, münâcâtında, istiâzesinde çok isimleri zikreder. Nasıl ki, nev-i insanın medâr-ı fahri ve elhak en hakikî insan-ı kâmil olan Muhammed-i Arabî Aleyhissa-

elhak: gerçekten

esmâ: isimler

hakikî: gerçek, doğru

insan-ı kâmil: mükemmel insan

istiâze: Allah'a sığınma

lisan: dil

mazhar: görünme ve yansıma yeri

medâr-ı fahr:

övünç vesilesi

medet: yardım

mes'uliyet: sorumluluk

muavenet: yardım

muvaffakiyet: başarı

mükellef: yükümlü

münâcât: Allah'a

yalvarış, dua

müptelâ: bela ve imtihana tabi olan

müracaat: başvurma

nev-i insan: insanlık

nisbet: bağ

sûret: şekil, biçim

şer: kötülük

terakkiyat: ilerlemeler, yükselmeler

zikretmek: anmak

lâtü Vesselâm, Cevşenü'l-Kebîr namındaki münâcâtında bin bir ismiyle dua ediyor, ateşten istiâze ediyor.

İşte, şu sırdandır ki, Sûre-i

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ إِلَهِ النَّاسِ ﴿٣﴾
 ﴿٤﴾ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ¹ ﴿٥﴾

de üç ünvan ile istiâzeyi emrediyor ve *Bismillâhirrahmânirrahîm*'de üç ismiyle istiâneyi gösteriyor.

* * *

¹ “De ki: Sığınırım insanların Rabbine, insanların Mâlikine, insanların İlâhına. Sinsice vesvese verenlerin şerrinden...”
 Nâs Sûresi, 114:1-4.

Aleyhissalâtü Ves-selâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

Bismillâhirrahmânirrahîm: Rahmân ve Rahîm olan Al-

lah'ın adıyla
Cevşenü'l-Kebîr: Peygamberimize Cebrâil'in (a.s.) getirdiği ve savaşta “Zırhı çıkar, bunu oku” dediği meş-

hur dua
istiâne: yardım isteme
istiâze: Allah'a sığınma
münâcât: Allah'a yalvarış, dua

Cevşenü'l-Kebîr hakkındaki bir itiraza cevap

(Emirdağ Lâhikası, 106. Mektup)

Aziz, sıddık kardeşlerim,

Bir biçare vesveseli ve hassas ve dinsizlerle görüşen bir adam, meşhur dua-i Nebvî olan Cevşenü'l-Kebîr hakkında ve akıl haricindeki sevap ve faziletine dair bir hadisi görmüş, şüpheye düşmüş. demiş:

“Râvi, Ehl-i Beytin imamlarından. Halbuki hadsiz bir mübalâğa görünüyor. Meselâ içinde der: ‘Bu duaya Kur’ân kadar sevap verilir.’ Hem ‘Göklerdeki büyük melâi-

aziz: çok değerli, izzetli

biçare: çaresiz

Cevşenü'l-Kebîr: Peygamberimize Cebraîl'in (a.s.) getirdiği ve savaşta “Zırhı çıkar, bunu oku” dediği meşhur dua

dua-i Nebvî: Hz. Muhammed'in

(a.s.m.) duası

Ehl-i Beyt: Peygamber efendimizin (a.s.m.) ailesi ve soyu

fazilet: değer ve üstünlük

hadis: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) mübarek söz, fiil ve hareketi veya Onun onayladığı

başkasına ait söz, iş veya davranış

hadsiz: sayısız, sınırsız

hassas: duyarlı

mübalâğa: abartı

râvi: rivâyet eden, nakleden

sıddık: çok doğru ve bağlı

vesveseli: kuruntulu

keler, o dua sahibini gördükçe kürsilerinden inip ona pek büyük bir tevazu ile hürmet ederler.’ Bu ise, aklın ve mantığın mikyaslarına gelmez” diye, Risale-i Nur’dan imdad istedi. Ben de Kur’ân’dan ve Cevşen’den ve Nur’lardan gayet kat’î ve tam akıl ve hikmete mutabık bir cevap verdim. Size gayet kısa bir icmalini beyan ediyorum. Şöyle ki, ona dedim:

Evvelâ: Yirmi Dördüncü Sözün Üçüncü Dalında on adet “usul” var, böyle şüpheleri esasıyla keser, izale eder. Ona bak, cevabını al.

Saniyen: Hergün bütün ümmet kadar hasenat ona işlenen ve bütün ümmetin saadetlerine yardım eden ve İsm-i Âzâmın maz-

beyan: açıklama, anlatım

evvelâ: birincisi

hasenat: güzellikler, iyilikler

hikmet: herşeyin bir gaye ve faydaya yönelik olarak, tam yerli yerinde olduğunu gösteren ilim

icmal: özet; özetleme

İsm-i Âzam: Cenâb-ı Hakkın binbir isminden en büyük ve mânâca diğer isimleri kuşatmış olanı

izale: giderme, ortadan kaldırma

kat’î: kesin

mutabık: uygun

saadet: mutluluk

saniyen: ikinci olarak

usul: esas, temel kural

ümme: Hz. Peygambere inanıp onun yolundan giden mü’minler

harı ve kâinatın çekirdek-i aslîsi, hem en mükemmel ve cami meyvesi olan zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtu Vesselâm, o duanın kendi hakkında o azîm mertebesini görmüş, ona haber veren Cebrail Aleyhisselâmdan işitmiş, başkalarını kendine kıyas etmiş veya edilmiş. Demek o pek fevkalâde ve acip sevap, zât-ı Ahmediyenin (a.s.m.) velâyet-i kübrâsından ona gelmiş. Küllî, umumî değil, belki o duanın mahiyetinde böyle harika bir kıymet var ve ism-i Âzam mazharı olan zâtın tebaiyetiyle başkalara dahi o sevap mümkündür; fakat gayet ehemmiyetli şartları var, yalnız okumak kâfi gelmez. Yoksa muvazene-i ahkâmı bozar, farzlara ilişir.

acip: acayip, şaşırtıcı, tuhaf
Aleyhissalâtu Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun
azîm: büyük
camî: içine alan, kapsayan
çekirdek-i aslî: asıl çekirdek, öz
farz: Allah'ın kesin emri
İsm-i Âzam: Ce-

nâb-ı Hakkın binbir isminden en büyük ve mânâca diğer isimleri kuşatmış olanı
kâfi: yeterli
kâinat: evren, bütün yaratılmışlar
kıyas: karşılaştırma
küllî: geniş ve kapsamlı
mahiyet: temel nitelik, esas
mazhar olma: ay-

na olma, erişme
mertebe: derece, basamak
muvazene-i ahkâm: hükümlerdeki denge
tebaiyet: tabi olma, uyma
umumî: genel
velâyet-i kübrâ: büyük velilik
zât-ı Ahmediye: Hz. Muhammed'in şahsiyeti

Salisen: O dua, nasıl ki zât-ı Ahmediye-ye baktığı vakit mübalâğadan münezzeh ve ayn-ı hakikat oluyor. Öyle de, o duada-ki yüzer Esmâ-i Hüsnânın hakikatlerine baktığı zaman, değil mübalâğa, belki onların nihayetsiz tecellîlerinden gelmesi mümkün ve gelebilen feyizlerin nihayetsizliğini göstermek için pek az bir kısmını Muhbir-i Sâdık (a.s.m.) haber vermiş ve teşvik için müphem ve mutlak bırakmış. Sonra, mürur-u zamanla, o kaziye-i mümkün ve mutlaka, bilfiil vâki ve külliye telâkki edilmiş.

Rabian: Yirminci Lem'a-i İhlâsda, bir ada-

ayn-ı hakikat: gerçeğin ta kendisi

bilfiil: fiilen, uygulamada

Esmâ-i Hüsnâ: Allah'ın en güzel isimleri

feyiz: bolluk, bereket, lütuf

hakikat: asıl, gerçek

kaziye-i mümkün ve mutlaka: sınırları belirlenmemiş imkân dahilindeki hüküm

külli: geniş ve kapsamlı

Lem'a-i İhlâs: İhlâs Risalesi, Yirminci Lem'a (bk. Lem'alar, s. 264)

Muhbir-i Sâdık: doğru haber verici olan Peygamberimiz (a.s.m.)

mutlak bırakma: serbest bırakma, sınır belirtme

mübalâğa: abartı

münezzeh: arınmış, kusur ve eksiklikten yüce

müphem: belirsiz, gizli

mürur-u zaman: zamanın geçmesi

nihayetsiz: sınırsız, sonsuz

rabian: dördüncü olarak

salisen: üçüncü olarak

tecellî: belirme, görünme, yansıma

telâkki: anlama, kabul etme

vâki: vukua gelen, olan, mevcut

zât-ı Ahmediye: Hz. Muhammed'in şahsiyeti

ma beş yüz senelik bir genişlikte bir Cennet verilmesine dair olan bir haşiye var. Ona da bak, gör ki, o koca Cennetin verilmesi, bilmediğimiz tarzda bir mâlikiyet değil, belki insan nasıl hususî hanesine çok ciyetlerle mâliktir, sahiptir; öyle de, zemin yüzündeki şeylere çok duygularıyla bir nevi mâliktir, tasarruf ve istifade edebilir. Hem, koca dünyayı, benim hanemdir, bana vermiş ve güneş lâmbamdır diyebilir.

Demek bazı fevkalhad, harika ve akıl haricindeki bir kısım sevaplar, bu mezkûr hakikate bakar.

Hem İslâmiyette her sevabın, her fazilet-i a'mâlin en evvel mazharı ve bizlerin bir duada bir zerre sevabımızda, o duada bir dağ kadar sevap ve feyzi kazanan zât-ı Ah-

fazilet-i a'mâl:

amel ve işlerin fazileti, üstünlüğü

fevkalhad: haddinden fazla, pek çok

feyiz: bolluk, bereket, lütuf

hakikat: asıl, gerçek

hane: ev

haricinde: dışında

hasenat: güzellikler, iyilikler

haşiye: dipnot

hususî: özel

mâlik: sahip

mâlikiyet: sahiplik

mazhar: ayna, nail olan

mezkûr: adı geçen

nevi: çeşit, tür

tasarruf etme: dediği gibi kullanma

zemin: yer, dünya

zerre: çok küçük parça

mediye (a.s.m.), hususî virdler ve dualar ve şariat ve risalet cihetiyle değil, belki velâyet-i Ahmediye noktasında ve umumî olmayan derslerinde, kendine verilen en yüksek mertebeyi beyan eder. Kendine tam tebaiyet eden has vârislerini, o noktalara teşvik eder.

وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ ۚ لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ ۑ

dedim. O vesvese edip şüphelere düşen adam, lillâhilhamd, kurtuldu, tam kanaatı geldi. Belki sizin bazılarınıza fâidesi var diye size de gönderdim.

Umumunuza binler selâm...

¹ bk. "Gaybı yalnız Allah bilir." Neml Sûresi, 27:65; *Tirmizi*, *Sevâbü'l-Kur'ân*: 7; *Dârimî*, *Fedâilü'l-Kur'ân*: 21.

² Gerçek ilim ancak Allah katındadır.

beyan: açıklama, anlatım
has vâris: özel mirasçılar; Hz. Muhammed'in (a.s.m.) açtığı yolda ön sırada ilerleyenler
hususî: özel
kanaati gelme: inanma, razı olma
lillâhilhamd: Allah'a hamd olsun ki

mertebe: derece, basamak
risalet: elçilik, peygamberlik
şariat: Allah tarafından bildirilen hükümlerin hepsi; Islâmiyet
tebaiyet: tabi olma, uyma
teşvik: isteklendirme
umum: bütün

umumî: genel
velâyet-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) veliliği
vesvese: kuruntu, şüphe
vird: devamlı yapılan zikir
zât-ı Ahmediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) zâtı, şahsiyeti

HZ. MUHAMMED'İN (A.S.M.) KÜLLÎ DUALARI

(Mektubat, On Dokuzuncu Mektup'tan)

ON BİRİNCİ NÜKTELİ İŞARET

DÖRDÜNCÜ MİSAL: Nakl-i sahîhle Hazret-i Abbas'tan haber veriyorlar ki:

Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm, Abbas ve dört oğlunu (Abdullah, Ubeydullah, Fazl, Kusem) beraber, “mülâet” denilen bir perde altına alarak üzerlerine örttü. Dedi:

يَا رَبِّ هَذَا عَمِّي وَصِنُو أَبِي وَهَؤُلَاءِ بَنُوهُ فَاسْتُرْهُمْ مِنْ

Aleyhissalâtu Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

Fazl: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) amcasının oğlu Fazl ibni Abbas (r.a.)

Hazret-i Abbas: Peygamber Efendimizin (a.s.m.)

amcası Abbâs ibni Abdülmuttalib (r.a.)

Kusem: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) amcasının oğlu Kusem ibni Abbas (r.a.)

nakl-i sahîh: bir hadis-i şerifin Peygamber Efendimizden (a.s.m.) doğru ve sağlam

kanallarla aktarılması

Resul-i Ekrem:

Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

Ubeydullah: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) amcasının oğlu Ubeydullah ibni Abbas (r.a.)

النَّارِ كَسْتَرِي إِيَّاهُمْ بِمَلَأْتِي¹

deyip dua etti. Birden, evin damı ve kapısı ve duvarları “Âmin, âmin” diyerek duaya iştirak ettiler.²

ÜÇÜNCÜ MİSAL: Başta Neseî olarak, erbâb-ı siyer, Osman ibni Huneyf'ten haber veriyorlar ki:

Osman diyor ki: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın yanına bir âmâ geldi, dedi: “Benim gözlerimin açılması için dua et.” Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ona ferman etti:

¹ “Yâ Rabbi! Bu benim amcamdır ve babamızın öz kardeşidir. Bunlar da onun çocuklarıdır. Ben abâmla onların üzerlerini örttüğüm gibi, sen de onları örterek ateşten koru.” Beyhâkî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 6:71

² Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1:608; Ali el-Kari, *Şerhu's-Şifâ*, 1:628; el-Hâkim, *el-Müstedrek*, 2:309; el-Heysemî, *Mecmeu'z-Zevâid*, 9:269-270.

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

âmâ: kör

âmin: Allah'ım kabul eyle

erbâb-ı siyer: Peygamberimizin

(a.s.m.) hayatı, ah-lâkı, sözleri ve yayı-yışı hakkında kitap yazanlar, İslâm tarihçileri

iştirak: ortak olma, katılma

Neseî: Kütüb-ü Sit-te adıyla tanınan

meşhur altı hadis kitabından biri

Resul-i Ekrem: Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

ferman: emir, buyruk

فَانْطَلِقْ وَتَوَضَّأْ ثُمَّ صَلِّ رَكَعَتَيْنِ وَقُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ
وَأَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّ مُحَمَّدٍ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي
أَتَوَجَّهُ بِكَ إِلَى رَبِّكَ أَنْ يَكْشِفَ عَنِّي بَصَرِي اللَّهُمَّ
شَفِّعْهُ فِيَّ¹

O gitti, öyle yaptı, geldi. Gözü açılmış,
güzel görüyormuş, gördük.²
(...)

ALTINCI MİSAL: Başta İmam-ı Beyhakî,
ehl-i hadîs haber veriyorlar ki:

İmam-ı Ali gayet hasta idi. İztırabından,

¹ “Şimdi git, abdest al. Sonra iki rekât namaz kıl ve de ki: ‘Allah’ım! Hâcetimi sana arz ediyor ve nebiyy-i rahmet olan Peygamberin Muhammed ile Sana teveccüh ediyorum. Yâ Muhammed! Gözümden perdeyi kaldırması için senin Rabbine seninle teveccüh ediyorum. Allah’ım, onu bana şefaatçi kıl.” bk. *Tirmizî*, *Daavât*: 118; *İbni Mâce*, *İkâme*: 189; *Müsned*: 4-138.

² *Tirmizî*, *Daavât*: 119 (hadis no. 3578); el-Hâkim, *el-Müstedrek*, 1:526; Beyhakî, *Delâilü’n-Nübüvve*: 6:166; *İbni Mâce*, *İkâme*, 189; *Müsned*, 4:138.

kendi kendine dua edip inliyordu. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm geldi, dedi:

1 ^{اللَّهُمَّ اشْفِهِ} Ve ayağıyla Hazret-i Ali'ye dokundu, “Kalk” dedi. Birden şifa buldu. İmam-ı Ali der ki: “Ondan sonra o hastalığı hiç görmedim.”²

(...)

ÜÇÜNCÜ MİSAL:

(...)

Hem başta İmam-ı Buharî, ehl-i kütüb-ü sahiha haber veriyorlar ki: Enes'in validesi, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâma

¹ Allah'ım ona şifa ver.

² *Tirmizî*, Daavât: 112; *Müsned*, 1:83, 107, 128; Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1:323; Ali el-Kari, *Şerhu's-Şifâ*, 1:656; İbni Hibban, *Sahih*, 9:47; el-Mubârekforî, *Tuhfetü'l-Ahvezî*, 3635.

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

ehl-i kütüb-ü sahiha: doğru, güvenilir ve sağlam hadis kitap yazarları

Hazret-i Enes: en

çok hadis rivayet eden sahabilerden biri olan Enes ibni Mâlik (r.a.)

İmam-ı Ali: dört büyük halifenin dördüncüsü olan Hz. Ali (r.a.)

İmam-ı Buharî: Kur'ân-ı Kerim-

den sonra en gü-

venilir kitap kabul edilen *Câmiu's-Sahih* adlı eseriy-le tanınmış olan büyük hadis âlimi

Resul-i Ekrem:

Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

valide: anne

niyaz etmiş ki, “Senin hâdimin olan Enes’in evlât ve malı hakkında bereketle dua et.” O da dua etmiş,

اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَبَارِكْ لَهُ فِي مَا أُعْطِيَته¹ de-
miş. Hazret-i Enes, âhir ömründe kasemle ilân ediyor ki: “Ben kendi elimle yüz evlâdımı defnetmişim. Benim malım ve servetim itibarıyla da, hiçbirisi benim gibi mesut yaşamamış. Benim malımı görüyorsunuz ki pek çoktur. Bunlar bütün dua-yı Nebeviyenin bereketindendir.”²

Hem başta İmam-ı Beyhakî, ehl-i hadîs haber veriyorlar ki: Aşere-i Mübeşşereden Ab-

¹ “Allah’ım! Onun malını ve evlâdını çoğalt. Ve ona ihsan ettiğin nimetlere bereket ver.”

² *Buharî*, Daavât: 19, 26, 47; *Müslim*, Fedâilü’s-Sahâbe: 141, 142, no. 2480, 2481; *Müsned*, 3:190, 6:430; İbni Hibban, *Sahih*, 9:155; el-Mubârekforî, *Tuhfetü’l-Ahvezî*, 10:330.

âhir: son
Aşere-i Mübeşşere: hayatta iken cennetle müjdelenen on sahabi
dua-yı Nebevî: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) duası

ehl-i hadîs: hadis ilmiyle uğraşanlar
hâdim: hizmetçi
Hazret-i Enes: en çok hadis rivayet eden sahabilerden biri olan Enes ibni Mâlik (r.a.)

İmam-ı Beyhakî: (994-1066) büyük hadis ve fıkıh âlimi
kasem: yemin
mesut: mutlu, huzurlu
niyaz: yalvarma, yakarma

durrahman bin Avf'a, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm kesret-i mal ve bereketle dua etmiş. O duanın bereketiyle o kadar servet kazanmış ki, bir defa yedi yüz deveyi yükleriyle beraber fî sebîlillâh tasadduk etmiş.¹ İşte, dua-yı Nebeviyenin bereketine bakınız, "Bârekâllah" deyiniz.

Hem İmam-ı Buharî başta, râviler nakleliyorlar ki: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, Urve İbn-i Ebî Ca'de'ye, ticarete kâr ve kazanç için bereketle dua etmiş. Urve diyor ki: "Ben bazı Kûfe çarşısında du-

¹ Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1:326; Ali el-Kari, *Şerhu's-Şifâ*, 1:659; Hafâcî, *Şerhu's-Şifâ*, 3:125.

Abdurrahman bin Avf: ilk Müslümanlardan olan ve cennetle müjdelenen sahabi
Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun
bârekallah: Allah ne mübarek yaratmış
dua-yı Nebevî: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) duası
fî sebîlillâh: sırf Allah rızası için,

Allah yolunda
İmam-ı Buharî: Kur'ân-ı Kerimden sonra en güvenirilir kitap kabul edilen *Câmiu's-Sahîh* adlı eseriyle tanınmış olan büyük hadis âlimi
kesret-i mal: malın çokluğu, fazlalığı
Kûfe: Irak'ın güneyinde yer alan bir yerleşim yeri
râvi: hadisi kendisinden sonraki ge-

lenlere aktaran kimse

Resul-i Ekrem: Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

tasadduk: sadaka verme

Urve İbn-i Ebî Ca'de: Kûfe'de yaşayan ve Hz. Osman'ın Şam seferinde kendisine yardımında bulunan sahabi

ruyordum. Bir günde kırk bin kazanıyordum, sonra evime dönüyordum." İmam-ı Buharî der ki: "Toprağı da eline alsa onda bir kazanç bulurdu."¹

(...)

Hem başta İmam-ı Tirmizî haber veriyor ki: Sa'd ibni Ebî Vakkas için Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm dua etmiş:

اللَّهُمَّ اجِبْ دَعْوَتَهُ² demiş. Sa'd'ın duasının ka-

¹ Buharî, Menâkıb: 28; İbni Mâce, Sadakat: 7; Müsned, 4:375; Kadı İyâz, eş-Şifâ, 1:327; Es-Sâ'âtî, el-Fethü'r-Rabbânî, 22:326.

² "Allah'ım, onun duasını kabul eyle." Tirmizî, Menâkıb: 27, no. 3751; İbn-i Hibbân, Sahih, no. 12215; el-Hâkim, el-Müstedrek, 3:499; Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ, 1:93; Ebû Nuaym, Delâilü'n-Nübüvve, 3:206; el-Elbânî, Mişkâtü'l-Mesâbih, 3:251, no. 6116; el-Mubârekforî, Tuhfetü'l-Ahvezî, 10:253-254, no. 3835; Ahmed ibni Hanbel, Fedâilü's-Sahâbe, 2:750, no. 1038; İbnü'l-Esir, Câmi'u'l-Usûl, 10:16, no. 6535.

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

beddua: bir kimse-
nin kötülüğü için
dua

İmam-ı Buharî:
Kur'an-ı Kerim-
den sonra en gü-
venilir kitap kabul

edilen "Câmiu's-
Sahîh" adlı eseri-
yle tanınmış olan
büyük hadis âlimi

İmam-ı Tirmizî:
Kütüb-ü Sitte adıyla
tanınan meşhur
altı hadis kitabın-
dan biri olan "Sü-
nen" (Câmi) isimli
eserin sahibi

Resul-i Ekrem:

Allah'ın en şerefli
ve değerli elçisi
olan Hz. Muham-
med (a.s.m.)

Sa'd: hayatta iken
cennetle müjdele-
nen on sahabiden
biri olan Sa'd ibni
Ebî Vakkas

bulü için dua etmiş. O asırda Sa'd'ın bedduasından herkes korkuyordu. Duasının kabulü de şöhret buldu.¹

(...)

Hem meşhur şair Nâbiğa'nın kıssa-i meşhuresidir ki, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın yanında bir şiirini okumuş. Şu fıkra:

بَلَّغْنَا السَّمَاءَ مَجْدُنَا وَسَنَّاؤُنَا ❁ وَإِنَّا نُرِيدُ فَوْقَ

ذَلِكَ مَظْهَرًا ❁

Yani, “Şerefimiz göğe çıktı; biz daha üstüne çıkmak istiyoruz.” Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, mülâtafe suretinde ferman etti:

إِلَى الْجَنَّةِ يَا رَسُولَ اللَّهِ dedi: إِلَى أَيْنَ يَا أَبَا لَيْلَى؟

¹ İbdü'l-Esîr, *Üsdü'l-Ğâbe*, 2:367; İbni Hacer, *el-İsâbe*, 2:33.

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

ferman etmek: emretmek, buyurmak

kıssa-i meşhure:

meşhur kıssa, olay
mülâtafe: lâtifede bulunma, espiyi yapmak, edep sı-nırlarını aşmadan şaka ile takılma, karşılıklı şakalaş-

ma

Resul-i Ekrem:

Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muham-med (a.s.m.)

sûret: biçim, şekil

Yani, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, lâtime olarak dedi: “Gökten öbür tarafa nereyi istiyorsun ki, şiirinde orayı niyet ediyorsun?” Nâbiğa dedi: “Göklerin fevkinde Cennete gitmek istiyoruz.” Sonra bir mânidar şiirini daha okudu. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm dua etti:

لَا يَفْضُضُ اللَّهُ فَالَ Yani, “Senin ağzın bozulmasın.” İşte, o dua-yı Nebvînin bereketiyle, o Nâbiğa, yüz yirmi yaşında bir dişi noksan olmadı. Hattâ bazı bir dişi düştüğü vakit, yerine bir daha geliyordu.¹

Hem, nakl-i sahîhle, İmam-ı Ali için dua

¹ Ali el-Karî, *Şerhu's-Şifâ*, 1:661; İbni Hacer, *el-İsâbe fî Temyizi's-Sahâbe*, no. 8639; el-Askalânî, *el-Metâlibü'l-Âliye*, no. 4060; İbni Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 6:168.

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

dua-yı Nebvî: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) duası

fevkinde: üstünde

İmam-ı Ali: dört büyük halifenin

dördüncüsü olan Hz. Ali (r.a.)

lâtife: espirî, edep sınırlarını aşmayan ince şaka

Nâbiğa: hakkında Peygamber Efendimizin (a.s.m.) duası bulunan meşhur şair sahâbi

nakl-i sahîh: bir ha-

dis-i şerifin Peygamber Efendimizden (a.s.m.) doğru ve sağlam kanallarla aktarılması

Resul-i Ekrem:

Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

etmiş: **اللَّهُمَّ اكْفِهِ الْحَرَّ وَالْقَرَّ** Yani, “Yâ Rab, soğuk ve sıcaklığın zahmetini ona gösterme.” İşte şu dua bereketiyle, İmam-ı Ali kışta yaz libasını giyerdi, yazda kış libasını giyerdi. Derdi ki: “O duanın bereketiyle hiçbir soğuk ve sıcaklığın zahmetini çekmiyorum.”¹ (...)

Hem Ebu Hüreyre, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâma şekvâ etmiş ki, “Nisyan bana ârız oluyor.” Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş, bir men-

¹ el-Heysemî, *Mecmeu’z-Zevâid*, 9:122; Ahmed ibni Hanbel, *Fedâilü’s-Sahâbe*, no. 950; *İbni Mâce*, Mukaddime: 11, no. 117; Müsned, 1:99, 133; *Müsned* (tahkik: Ahmed Şâkir), 2:120, no. 1114; Hafâcî, *Şerhu’s-Şifâ*, 3:133.

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah’ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

ârız: ilişme

Ebu Hüreyre: Hayber’in fethinden sonra Müslüman olan ve bundan sonra Peygamber Efendimiz’in (a.s.m.) yanından hiç ayrılmayan ve

en çok hadis rivayet eden sahâbi
ferman: emir, buyruk

İmam-ı Ali: dört büyük halifenin dördüncüsü olan Hz. Ali (r.a.)

libas: elbise

nisyan: unutkanlık

Rab: her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için

muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulunduran Allah

Resul-i Ekrem:

Allah’ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

şekva: şikayet

dil şeklinde birşey açmış. Sonra, mübarek avucuyla gaibden birşey alır gibi, öyle avucunu oraya boşaltmış. İki üç defa öyle yapıp Ebu Hüreyre'ye demiş: "Şimdi mendili topla." Toplamış. Bu sır-ı mânevî-i duayı Nebvî ile, Ebu Hüreyre kasem eder: "Ondan sonra hiçbir şey unutmadım."¹

(...)

DÖRDÜNCÜ MİSAL: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmin bedduasına mazhar olmuş birkaç vakıayı beyan ederiz.

¹ *Buharî*, İlim: 42; Menâkıb: 28; Büyû': 1; Hars: 21; *Müslim*, Fedâilü's-Sahâbe: 159, no. 2492; *Tirmizî*, Menâkıb: 46, 47; *Müsned*, 2:240, 274, 428; el-Mubârekforî, *Tuhfetü'l-Ahvezî*, 10:334, no. 3923; İbni'l-Esîr, *Câmiü'l-Usûl*, 9:95; İbni Kesîr, *el-Bidâye Ve'n-Nihâye*, 6:162; es-Sâ'âtî, *el-Fethü'r-Rabbânî*, 22:405, 409-410; Ebû Na'im, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 1:381; el-Askalânî, *el-isâbe*, no. 1190.

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

beddua: bir kimse- nin kötülüğü için dua

beyan: açıklama, izah

Ebu Hüreyre: Hayber'in fethinden sonra Müslüman olan ve bundan

sonra Peygamber Efendimizin (a.s.m.) yanından hiç ayrılmayan ve en çok hadis rivayet eden sahâbi
gaip: görünmeyen âlem

kasem: yemin

mazhar: yansıma ve görünme yeri

mübarek: hayırlı,

bereketli

Resul-i Ekrem:

Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

sırr-ı mânevî-i dua-yı Nebvî:

Hız. Muhammed'in (a.s.m.) duasının mânevî sırrı

vakıa: olay

Birincisi: Perviz denilen Fars Padişahı, nâme-i Nebeviyeyi yırtmış. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâma haber geldi. Şöyle beddua etti: **اَللّٰهُمَّ مَرِّقْهُ** “Yâ Rab! Nasıl mektubumu paraladı; Sen de onu ve onun mülkünü parça parça et.”¹ İşte şu bedduanın tesiriyledir ki, o Kısra Perviz’in oğlu Şirviye, hançerle onu paraladı.² Sa’d ibni Ebî Vakkas da saltanatını parça parça etti. Sâ-

¹ *Buharî*, İlim: 7; Cihad: 101; Mağâzî: 82; Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1:328; es-Sâ’âtî, *el-Fethü’r-Rabbânî*, 22:159.

² İbni Hişâm, *es-Sîratü’n-Nebeviyye*, 1:71; Taberî, *Târîhu’l-Ümme ve’l-Mülûk*, 2:135; İbni Kesîr, *el Bidâye*, 10:369.

Aleyhissalâtü Ves-selâm: Allah’ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

beddua: bir kimse-
nin kötülüğü için
dua

Kısra: eskiden
İran hükümdar-
larına verilen isim

nâme-i Nebeviye:
Hz. Muhammed’in
(a.s.m.) mektubu

Perviz: Peygam-
ber Efendimiz’in
(a.s.m.) gönderdi-

ği davet mektubu-
nu yırtan İran Kis-
rası Hüsrev Per-
viz

Rab: her bir varlığa
yaratılış gayeleri-
ne ulaşmaları için
muhtaç olduğu
şeyleri veren, on-
ları terbiye edip
idaresi ve ege-
menliği altında
bulunduran Allah

Resul-i Ekrem:
Allah’ın en şerefli
ve değerli elçisi

olan Hz. Muham-
med (a.s.m.)

**Sa’d ibni Ebî Vak-
kas:** hayatta iken
cennetle müjdele-
nen on sahabiden
biri

saltanat: hüküm-
darlık, egemenlik

Şirviye: yirmi ikinci
İran Kısrası olan
babası Hüsrev
Perviz’i öldürerek
yerine geçen Şir-
viye Perviz

sâniye devletinin hiçbir yerde şevketi kalmadı. Fakat Kayser ve sair melikler, nâme-i Nebeviyeye hürmet ettikleri için, mahvolmadılar.

(...)

İkincisi: Kays ibni Zeyd'in başına elini koyup, meshedip dua etmiş. O duanın bereketiyle, yüz yaşına girdiği vakit, meshin tesiriyle, bütün başı beyaz, yalnız Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmin elini koyduğu yer sim siyah olarak kalmış.¹

* * *

¹ Kadı İyâz, *eş-Şifâ*, 1:334; Ali el-Kari, *Şerhu's-Şifâ*, 1:674.

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun
melik: hükümdar, sultan
meshetme: el sürme, dokunma
nâme-i Nebeviye:

Hız. Muhammed'in (a.s.m.) mektubu
Resul-i Ekrem: Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hız. Muhammed (a.s.m.)
sair: diğer
Sâsâniye: 224-651

yılları arasında hüküm süren ve kaynaklarda Kısra devleti olarak da geçen bir İran devleti
şevket: büyüklük, haşmet

Salâvatın manası

(Mektubat, On Dokuzuncu
Mektup'tan)

DÖRDÜNCÜ NÜKTELİ İŞARET

(...)

ALTINCI ESAS: Resul-i Ekrem Aleyhis-salâtü Vesselâmın ahval ve evsâfı, siyer ve tarih suretiyle beyan edilmiş. Fakat o evsaf ve ahvâl-i galibi, beşeriyetine bakar. Halbuki, o zât-ı mübarekin şahs-ı mânevîsi ve mahiyet-i kudsiyesi o derece yüksek ve nuranîdir ki, siyer ve tarihte beyan olunan evsaf, o bâlâ kamete uygun gelmiyor, o yük-

ahval: haller, davranışlar

ahvâl-i galibi: çoğunlukla meydana gelen haller, durumlar

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

bâlâ kamet: yüksek, yüce şahsiyet

beşeriyet: insanlık

beyan: açıklama

evsaf: vasıflar, özellikler

mahiyet-i kudsiye: mukaddes mahiyet, özellik

nuranî: nurlu, parlak

Resul-i Ekrem:

Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muham-

med (a.s.m.)

siyer: Peygamberimizin (a.s.m.) hayatını konu alan ilim dalı

sûret: biçim, şekil

şahs-ı mânevî: mânevî şahsiyet, kişilik

zât-ı mübarek: mübarek, hayırlı, zât; Hz. Muhammed

sek kıymete muvafık düşmüyor. Çünkü, *es-sebebü ke'l-fâil* sırrınca, hergün, hattâ şimdi de bütün ümmetinin ibadetleri kadar bir azîm ibadet sahife-i kemâlâtına ilâve oluyor. Nihayetsiz rahmet-i İlâhiyeye, nihayetsiz bir surette, nihayetsiz bir istidatla mazhar olduğu gibi, hergün hadsiz ümmetinin hadsiz duasına mazhar oluyor.

* * *

*(Lem'alar, On Dördüncü Lem'a'nın
İkinci Makamı, Altıncı Sır'dan)*

... Salâvatın mânâsı rahmettir. Ve o zîhayat mücessem rahmete rahmet duası olan

azîm: büyük
es-sebebü ke'l-fâil: sebep olan yapan gibidir
hadsiz: sayısız, sınırsız
istidat: kabiliyet, yetenek
mânâ: anlam
mazhar olma: nail olma, erişme
muvafık: lâıyk, uygun

mücessem: cisimleşmiş, maddi yapısı olan
nihayetsiz: sınırsız, sonsuz
rahmet: ilâhî şefkat, merhamet
rahmet-i İlâhiye: Allah'ın herşeyi kuşatan sonsuz rahmeti
sahife-i kemâlât:

mükemmellikler sayfası
salâvat: Peygamberimize edilen rahmet ve esenlik duası
sûret: biçim, şekil
ümme: Peygambere inanıp onun yolundan giden mü'minler
zîhayat: canlı

salâvat ise, o Rahmeten li'l-Âlemînin vüsulüne vesiledir.¹ Öyle ise, sen salâvatı kendine, o Rahmeten li'l-Âlemîne vesile yap ve o zâtı da rahmet-i Rahmân'a vesile ittihaz et. Umum ümmetin, Rahmeten li'l-Âlemîn olan Aleyhissalâtü Vesselâm hakkında, hadsiz bir kesretle, rahmet mânâsıyla salâvat getirmeleri, rahmet ne kadar kıymettar bir hediye-i İlâhiye ve ne kadar geniş bir daireyi olduğunu parlak bir surette ispat eder.

Elhasıl: Hazine-i rahmetin en kıymettar pırlantası ve kapıcısı zât-ı Ahmediye Aley-

¹ Peygamber Efendimiz'e (a.s.m.) salât ü selâm getirmenin faziletine dair bk. Ahzâb Sûresi, 33:56

Aleyhissalâtü Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun
elhasıl: kısaca, özetle
hadsiz: sayısız
hazine-i rahmet: Allah'ın rahmet hazinesi
hediye-i İlâhiye: Allah'ın hediyesi
ittihaz etmek: edinmek, kabullenmek
kesretle: çoklukla
kıymettar: kıymet-

li, değerli
mânâ: anlam
rahmet: İlâhî şefkat, merhamet
Rahmeten li'l-Âlemîn: âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamberimiz
rahmet-i Rahmân: rahmet eserleri bütün varlık âlemini kuşatan Allah'ın rahmeti
salâvat: Peygamberimize edilen

rahmet ve esenlik duası
sûret: biçim, şekil
umum: bütün
ümme: Hz. Peygambere (a.s.m.) inanıp onun yolundan giden mü'minler
vesile: araç, sebep
vusul: kavuşma, erişme
zât-ı Ahmediye: Peygamber Efendimizin zâtı, kendisi

hissalâtü Vesselâm olduğu gibi, en birinci anahtarı dahi *Bismillâhirrahmânirrahîm*'dir. Ve en kolay bir anahtarı da salâvattır.

* * *

(Lem'alar, Yirmi Sekizinci Lem'a'nın
Sekizinci Nüktesi)

Bu da güzeldir

أَلْفُ أَلْفِ صَلَاةٍ وَأَلْفُ أَلْفِ سَلَامٍ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ¹

cümlesi namaz tesbihatında okunurken inkişaf eden lâtif bir nükteyi uzaktan uzağa gördüm. Tamamını tutamadım, fakat işaret nev'inden bir iki cümlesini söyleyeceğim.

¹ Sana milyonlar salât ve milyonlar selâm olsun, ey Allah'ın Resulü.

Aleyhissalâtü Ves-selâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

Bismillâhirrahmânirrahîm: Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

inkişaf eden: açığa çıkan

lâtif: güzel, hoş

nev': çeşit, tür

nükte: derin ve ince anlamlı söz

salâvat: Peygamberimize edilen

rahmet ve esenlik duası

tesbihat: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanı-na layık ifadelerle anma

Gördüm ki, gece âlemi, dünyanın yeni açılmış bir menzili gibidir. Yatsı namazında o âleme girdim. Hayalin fevkalâde inbisatından ve mahiyet-i insaniyenin bütün dünya ile alâkadarlığından, koca dünyayı, o gecede bir menzil gibi gördüm. Zî-hayatlar ve insanlar o derece küçüldüler, görünmeyecek derecede küçüldüler. Yalnız o menzili şenlendiren ve ünsiyetlendiren ve nurlandıran tek şahsiyet-i mâneviye-i Muhammediyeyi (a.s.m.) hayalen müşahede ettim. Bir adam yeni bir menzile girdiği zaman menzildeki zatlara selâm ettiği gibi, “Binler selâm **HASIYE** sana, yâ Re-

HASIYE Zât-ı Ahmediyeye (a.s.m.) gelen rahmet, umum ümmetin ebedî zamandaki ihtiyâcâtına bakıyor. Onun için, ➔

alâkadar: alakalı, ilgili

âlem: dünya

ebedî: sonsuz

fevkalâde: olağanüstü

haşiye: dipnot

hayalen: hayal ederek

ihtiyâcât: ihtiyaçlar

inbisat: genişleme, yayılma

mahiyet-i insaniye: insana ait te-

mel özellik, insanın temel yapısı

menzil: yer, mekân

müşahade etmek:

gözlemlemek

nurlandıran: aydınlatan

rahmet: İlâhî şefkat ve merhamet

şahsiyet-i mâneviye-i Muhammediye: Hz. Muham-

med'in (a.s.m.) mânevî şahsiyeti,

varlığı

umum: bütün

ümmet: Hz. Peygambere inanıp onun yolundan

giden mü'minler

ünsiyet: cana yakın, dost

Zât-ı Ahmediye: Peygamber Efendimizin (a.s.m.)

zâtı, kendisi

zîhayat: canlı

salallah” demeye bir arzuyu içimde coşar buldum. Güya bütün ins ve cinnin adedince selâm ediyorum. Yani, sana tecdid-i biat edip, memuriyetini kabul ve getirdi-

➔ gayr-ı mütenâhi salât yerindedir. Acaba, dünya gibi koca, büyük ve gafletle karanlıklı, vahşetli ve hâlî bir haneye birisi girse, ne kadar tedehhüş, tevahhuş, telâş eder, Ve birden o haneyi tenvir ederek enîs, mûnis, habib, mahbub bir yaver-i ekrem, sadırda görünüp, o hanenin mâlik-i rahîm-i kerîmini, o hanenin her eşyasıyla tarif edip tanıttır-sa, ne kadar sevinç, ünsiyet, sürur, ışıık, ferah verdiğini kıyas ediniz, Zât-ı Risaletteki salâvatın kıymetini ve lezzetini takdir ediniz.

enîs: cana yakın, dost

ferah: rahatlık

gaflet: Allah'ın emir ve yasaklarına duyarsız davranma hâli

gayr-ı mütenâhi: sınırsız, sonsuz

habib: sevgili

hâlî: ıssız

hane: ev

ins ve cin: insanlar ve cinler

kıymet: değer

mahbub: sevgili

Mâlik-i Rahîm-i

Kerîm: bol ihsan ve ikram sahibi; sonsuz şefkat ve merhamet sahibi olan herşeyin sa-

hibi Allah

mûnis: cana yakın, dost

sadır: en ileride, en başta, en yüksek yerde

salât: Peygamberimiz için yapılan dua

salâvat: Peygamberimize edilen rahmet ve esenlik duası

sürur: mutluluk, sevinç

takdir etmek: birşeyin değerini anlamak ve ilân etmek

tarif etmek: tanıtmak

tecdid-i biat: bağ-

lılık sözünü yenileme

tedehhüş etmek: dehşete kapılmak, korkmak

tenvir etmek: aydınlatmak

tevahhuş etmek: korkmak, ürkmek

ünsiyet: cana yakın, dost

vahşetli: ürkütücü

yâ Resulullah: ey Allah'ın Resûlü

yaver-i ekrem: çok değerli, yüksek şeref sahibi elçi

Zât-ı Risalet: Allah'ın elçisi olan zât, Hz. Muhammed (a.s.m.)

ğın kanunlarına itaat ve evâmirine teslim ve taarruzumuzdan selâmet bulacağını selâmla ifade edip, benim dünyamın eczaları ve zîşuur mahlûkları olan umum cin ve insi konuşturup, her birerlerinin namına bir selâmı, mezkûr mânâlarla takdim ettim.

Hem o getirdiği nur ve hediye ile benim bu dünyamı tenvir ettiği gibi, herkesin bu dünyadaki dünyalarını tenvir ediyor, nimetlendiriyor diye o hediyesine şâkirâne bir mukabele nev'inden, “Binler salâvat sana insin” dedim. Yani, “Senin bu iyiliğine karşı biz mukabele edemiyoruz. Belki Hâlıkımızın hazine-i rahmetinden gelen ve semâ-

cin ve ins: cinler ve insanlar

ecza: kısımlar, bölümler

evâmir: emirler

Hâlık: herşeyi yaratan Allah

hazine-i rahmet: Allah'ın sonsuz rahmet hazinesi

itaat: emre uyma, boyun eğme

mahlûk: varlık

mezkûr: adı geçen, anılan

mukabele etmek: karşılık vermek

namına: adına

nev': çeşit, tür

nimetlendirmek:

nimet vermek

nur: aydınlık, ışık

rahmet: ilâhî şefkat ve merhamet

salâvat: Peygamberimize edilen rahmet ve esenlik duası

selâmet: güven ve esenlik içinde olma

semâvât ehli: ruhanî varlıklar, melekler

şâkirâne: şükrederek

taarruz: saygısız davranışta bulunma

takdim etme: sunma

tenvir etmek: aydınlatmak

umum: bütün

zîşuur: şuur sahibi

vat ehlinin adedince rahmetler sana gelmesini niyaz ile şükranımızı izhar ediyoruz” mânâsını hayalen hissettim.

O zât-ı Ahmediye (a.s.m.), ubudiyeti ciyetiyle, halktan Hakka teveccühü hasebiyle, rahmet mânâsındaki salâtı ister. Risaleti ciyetiyle, Haktan halka elçiliği haysiyetiyle selâm ister. Nasıl ki cin ve ins adedince selâma lâayık ve cin ve ins adedince umumî tecdid-i bîatı takdim ediyoruz. Öyle de, semâvat ehli adedince, hazine-i rahmetten, her birinin namına bir salâta lâayıktır. Çünkü getirdiği nurla her birşeyin kemâli görü-

cihet: yön

cin ve ins: cinler ve insanlar

Hak: herşeyi hakkıyla yaratan, varlığı hak olan ve her hakkın sahibi olan Allah

hasebiyle: sebebiyle

hayalen: hayal ederek

haysiyetiyle: özelliğiyle

hazine-i rahmet: Allah'ın sonsuz rahmet hazinesi

izhar etmek: göstermek

kemâl: kusursuzluk, mükemmellik

namına: adına

niyaz: dua, yalvarış, yakarış

rahmet: İlâhî şefkat ve merhamet

risalet: elçilik, peygamberlik

salât: Peygamberimiz için yapılan dua

semâvat ehli: ruhanî varlıklar, me-

lekler

şükran: minnettarlık, teşekkür

takdim etme: sunma

tecdid-i bîat: bağlılık sözünü yenileme

teveccüh: ilgi, yönelme

ubudiyet: kulluk

umumî: genel

Zât-ı Ahmediye: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) zâtı, kendisi

nür ve her bir mevcudun kıymeti tezahür eder ve her bir mahlûkun vazife-i Rabbâniyesi müşahede olunur ve her bir masnuda-ki makasîd-ı İlâhiye tecellî eder. Onun için, her birşey, lisan-ı hal ile olduğu gibi, lisan-ı kâlî de olsaydı, “Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Resulallah” diyecekleri kat’î olduğundan, biz umum onların namına,

أَلْفُ أَلْفِ صَلَاةٍ وَ أَلْفُ أَلْفِ سَلَامٍ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
بِعَدَدِ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ وَبِعَدَدِ الْمَلَكِ وَالنُّجُومِ¹

mânen deriz.

¹ Cinler ve insanlar sayısınca, melekler ve yıldızlar adedin-
ce milyonlar salât insin sana, ey Allah’ın Resûlü.

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Resulallah: Allah’ın salât ve selâmı üzerine olsun ey Allah’ın Resûlü
kat’î: kesin
lisan-ı hal: hâl ve beden dili
lisan-ı kâl: söz ile anlatım
mahlûk: varlık

makasîd-ı İlâhiye: İlâhî gayeler, istenilen şeyler
mânen: mânevî olarak
masnu: san’at eseri
mevcud: varlık
müşahede: gözlemlleme
namına: adına

tecellî etmek: görünmek, ortaya çıkmak
tezahür etmek: görünmek, ortaya çıkmak
umum: bütün
vazife-i Rabbâniye: herşeyin Rabbi olan Allah’a karşı yapılan görev

فَيَكْفِيكَ أَنَّ اللَّهَ صَلَّى بِنَفْسِهِ وَأَمَلَاكُهُ صَلَّتْ عَلَيْهِ
وَسَلَّمْتُ¹ ❁

Said Nursî

¹ Allah'ın bizzat sana salât etmesi yeter. Onun melekleri de Peygambere salât ve selâm ederler.

(Lemeat'tan)

Ey aziz yoldaşım! Şimdi Allah'ısmarladık. Gel, beraber bir dua ederiz, sonra da buluşmak üzere ayrılırız.

اللَّهُمَّ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ، آمِينَ¹ ❁

¹ “Allah’ım, bizi doğru yola ilet! Âmin.”

aziz: çok değerli,
izzetli

İndeksler

Konu İndeksi

- acz, 51, 52, 58, 69, 165,
168, 177, 185
adalet, 282
âhiret, 170, 171, 173
âhiret kardeşi, 215
ahsen-i takvim, 96
akıl, 270
akraba, 175
aktab, 163
âlâ-yı illiyyîn, 28, 76, 249
âlem-i ervah, 182
Allahu ekber, 60
amel
 fazilet ve sevap, 161–63,
 311–16
anne, 175, 176
 anne şefkati, 176
 anneye hizmet, 175
Arş, 164
Asr-ı Saadet, 246
Aşere-i Mübeşşere, 321
aşk, 45, 46, 47
Âyet'ül-Kübrâ, 184, 185
ayna, 67, 69, 164
aynelyakîn, 181, 271
azamet, 59, 247, 280, 281
azap, 237
bahar, 254, 255, 260
balık, 119, 238
belâ, 145, 147
berzah, 133
bid'at, 123, 146, 147, 156
ceberut, 211
Cehennem, 132, 271
celâl, 90, 91, 93, 94, 270,
271, 280, 281
cemâl, 90, 93, 254, 256,
257, 270, 282
cemiyet, 264
cennet
 beş yüz senelik Cennet,
 314–15
Cennet, 131, 133, 174,
204, 254, 255, 271,
324–25
Cevşenü'l-Kebîr, 162, 306,
307, 310
 fazilet ve sevabı, 311–16
cihad, 159, 237
cin, 12
cismanî lezzetler, 266
cismaniyet, 266

342 ■ Dua Risalesi

cûd, 93
cüz'iyet, 99–100
çekirdek, 293
dalâlet
 ehl-i dalâletin galebesi,
 148–49
dâllîn, 202
Dârû's-Selâm, 96
deve, 54
din, 64
dinsizlik, 64
dua, 60, 62, 65, 68, 69, 70,
 73, 77, 78, 94, 107,
 111, 117, 123, 131,
 132, 168, 169, 249,
 251–53, 191, 258, 263,
 265, 267, 272, 273,
 274, 281, 303, 310
cevap, 20–22, 71, 136–
 37, 243–57, 193,
 209, 258–61, 25, 293
fiilî dua, 11, 249, 132–
 34, 83, 86, 87, 142
gıyaben dua, 140
ıztırar lisanı, 251–53,
 105–6, 134
ihtiyac-ı fitrî lisanı, 9–10,
 25–26, 104–5, 105–
 6, 258, 288, 301
istidat lisanı, 8–9, 10–11,
 25, 100–101, 105–6,
 128, 250, 258, 288
kabal şartları, 16–17,
 139–42
kavlî dua, 11, 104
lisan-ı hal, 128, 192, 249,
 251–53
ıztırar lisanı, 10–11

duygular, 89, 289
ecel, 157, 169, 170, 174,
 305
Ehl-i Beyt, 195–204
 Âl-i İbrahim ve Âl-i Mu-
 hammed, 195–204
Ehl-i Sünnet, 144, 146
elektrik, 83
elhamdülillah, 60, 89
emanet-i kübrâ, 96
emir, 289
enaniyet, 75, 85
enbiya, 294
ene, 193
esbab, 133–34, 30, 31, 33,
 82, 108, 273
 sebepe ve müsebbep, 8–
 9, 26–27
esfel-i sâfilîn, 249
esmâ-i lâhiye, 8, 12, 46,
 49, 80, 89, 101, 128,
 129, 254, 259, 280
 cismaniyette tecellîsi,
 265
 haşır ve esmâ, 261
 perdeli ve perdesiz tecel-
 liyat, 108–9
 tecellî mertebeleri, 164–
 65
Esmâ-i lâhiye, 314
es-sebebu ke'l-fâil, 277,
 300, 331
evliya, 142, 259
Evrâd-ı Kudsiye, 162
faaliyet, 290
fahr, 165
fakr, 51, 52, 58, 66, 69,
 165

Fâtiha, 296
 felsefe, 63
 fiil
 ihtiyârî fiiller, 82, 159
 îlâhî fiiller, 71–72
 fiilî dua, 84
 fikir, 57
 gaflet, 169, 170, 172, 179
 gazap, 119
 gençlik
 ihtiyarlara benzeyen
 gençler, 179
 gınâ, 67, 69, 209, 211
 güneş, 164, 187, 188, 189
 hadis, 320
 hakkalyakîn, 181, 221, 222
 halk, 82
 hallâkiyet, 290
 hamd, 303
 haram, 120, 121
 hasenat, 129, 131
 hastalık, 167, 168, 169,
 171, 174, 176, 177,
 178
 hasta duası, 174–78
 hasta ziyareti, 175
 ihsan-ı îlâhî, 169
 haşır, 203
 hava, 82
 havf ve recâ, 169
 havl ve kuvvet, 69
 hayat, 100, 108, 109, 303
 hevâ, 32, 34, 35
 hıfz, 283
 hikmet, 168, 270, 272,
 273, 294
 hilâfet-i kübrâ, 96, 209
 hitap makamı, 90–91

Hizb-i Nuriye, 184
 hukuk-u ibad, 149
 huzur, 71, 72, 209–11
 Hülâsatü'l-Hülâsa, 227
 hüsün, 45, 46, 256
 ibadet, 64, 135–36, 284
 ibadet ve ücret, 99
 illeti, 117
 icâbe, saat-i, 305
 icad, 192, 193
 ihata, 209
 ihlâs, 138, 163, 215
 ihsan, 46, 84, 267
 ihtiyaç, 185
 ihtiyarlık
 gençlere benzeyen ihti-
 yarlar, 179
 ilham, 83
 ilim, sıfat-ı, 84, 210
 illet, 162
 ilmelyakîn, 181, 221, 222,
 271
 iman, 65, 209, 271
 dua ve iman, 18–19
 gaybî ve şuhudî iman,
 222–23
 tahkikî iman, 221–22
 imtihan, 120, 158, 255,
 304
 in'âm, 267
 inâyet, 270, 272, 289
 inek, 54
 inkılâb-ı hakaik, 257
 insan, 142
 bedeni, 288
 beka arzusu, 244, 249,
 263, 265, 272–73
 camiiyeti, 43

muhabbet kabiliyeti, 43
ubudiyeti, 99–100
zaaf ve kuvveti, 63, 74–75

intizam, 255, 256
 irade, 82, 84, 108, 109, 210, 267, 289
 irade-i cüz'iyeye, 82, 86, 159
 İslâm âlemi, 230, 286, 295
 İslâmiyet, 36
 İsm-i Âzam, 312, 313
 istiane, 284
 istidat, 130
 istiğfar, 59, 123, 131, 132
 istikbal, 37
 istimdat, 291
 iştirak-i a'mâl, 216, 217
 izzet, 209, 270, 280, 281
 kabiliyet, 164
 kabir, 172, 181, 188
 kader, 90, 157, 187
belânın refi, 145–46
yeknesaklık perdesi, 109
 Kadir Gecesi, 305
 kâinatın ibadeti, 287
 kalb, 43, 44, 45, 72, 270
arş, 164–65
muhabbet ve kalb, 42–45
 kanaat, 65
 kanun, 83
 katre, 164, 165
 kavun, 101
 keçi, 54
 kelâm, sıfât-ı, 268
 Kelime-i Şehadet, 61
 kemâl, 93, 46
 keramet, 218
 kerem, 93

kesb, 82, 86
 keşif, 218
 kıyamet, 203
 kibriyâ, 93, 281
 Kırâmen Kâtibin, 261
 korku, 63
 koyun, 54
 kök, 54
 kudret, 52, 67, 69, 90, 108, 130, 133, 188, 189, 191, 208, 209, 210, 211, 254, 260, 270
perdesiz tasarrufat, 108–9
 kudsiyet, 58
 Kur'ân, 36, 37, 88, 129, 140, 269
tarifi, 242
 kuraklık, 117, 122
 kurbîyet ve bu'diyet, 211–12
 kusurunu görmek, 165
 külliyyet, 99–100
 Levh-i Mahfuz, 145
 levh-i mahv-isbat, 145
 lütuf, 211
 mâbudiyet, 291
 mağdub, 202
 Makam-ı Mahmud, 197, 203
 Makam-ı Mamud, 13
 mânâ-yı harfî, 85
 marifetullah, 90–91, 190, 306–7
 mâsivâ, 43, 44
 mazlum, 238
 mecnun, mübarek, 156
 medeniyet harikaları, 10

mektubât-ı Samedâniye,
 90, 250
 melek, 12
Kiramen Kâtibîn, 261
 merhamet, 244, 253, 256
 Meyve Risalesi, 181
 minnet, 151, 152
 Mugayyebat-ı Hamse, 110
 muhabbet, 43–47
 muhabbetullah, 90
 musibet, 62, 63, 149
hikmetleri, 107
musibet ve mâsumlar,
 120
 münacat, 107
Hz. Eyyub'un münacatı,
 39
 müreccih, 162
 müşevvik, 162
 müştak seyirci, 97
 Nakşî, 42
 namaz, 88, 95, 136, 295,
 303
cemaatle namaz, 285
husuf ve kûsuf namazı,
 15, 22–23, 136
namazda tefekkür, 295
yağmur namazı, 22, 136
 naz, 165
 nefis, 32, 34, 192
nefs-i emmâre, 130, 187
 nimet
fıyatı, 56, 118–19
nimet mertebeleri, 99
şükür ve gaflet, 83–85
 niyaz, 165
 niyet, 99–101
 nun-u na'büdü, 290, 294

nur, 108, 109
 ölüm, 170, 172
 ömür, 190
 peder
peder şefkati, 176
pedere hizmet, 175
 peygamber, 270
 radyo, 83
 rahimiyet, 71
 rahmâniyet, 71
 rahmet, 11, 14, 52, 57, 62,
 65, 67, 68, 69, 73, 84,
 89, 91, 93, 97, 108,
 109, 130, 170, 172,
 174, 180, 256, 270,
 272, 273, 282
 rıza, 161, 163, 166
 rızık, 11, 54, 245, 272, 293
taahhüd-ü Rabbanî,
 192–93
 Risale-i Nur
akıl ve lâtifeler, 221–22
ehl-i ilim ve diyanet, 227
iman hakikatlerinin ispatı,
 222–23
imanla ölüm, 217, 220–
 25
sadakat, 217, 226
sebeb-i def-i belâ, 121–
 22
şahs-ı manevî, 217,
 217–19
 risalet, 246
 rububiyet, 58, 59, 60, 72,
 88, 95, 128, 158, 210,
 256, 287
 ruh, 12
 rûku, 60

346 ■ Dua Risalesi

rüşvet, 120
saadet-i ebediye, 12, 13,
15, 16, 189, 213, 260,
271
sabır, 167, 172
sadaka, 145, 147
Sahabe, 107
salâvat, 14, 248, 260, 278,
336
salâvat-ı tayyibe, 303
saltanat, 58, 88, 95, 271,
280
san'at, 90, 91, 94, 192,
255, 256
secde, 58
sefahet, 179
Selef, 163
semâvî felâketler, 200
semâvî kitaplar, 270
sevap, 311–16
seyyiât, 129, 130, 131
siddikîn, 270
sıfât-ı ilâhiye, 67, 259, 280
sırat-ı müstakim, 200
sinek, 193
Sübhanallah, 59, 89
sünnet, 123
şefaât, 204
şefkat, 73, 176, 211, 258,
281
şehadet, 93, 94
şekvâ, 169, 172
şeriat, 123
şeytan, 157
şifa, 177, 178
şuûnât, 280

şükür, 56, 60, 65, 84, 111,
119, 172, 174, 303,
304
şûkr-ü küllî, 99–101
taakkul, 72–73, 267
tabiat, 84
tabiiyyun, 55
tahiyyât, 100
tahrip, 131
tefekkür, 90, 184
telâhuk-u efkâr, 84
tenezzüh, 59
terakkî, 209
terbiye, 245
tesadüf, 84
tesbihat, 25, 59, 81, 102,
104, 107
teslim, 64, 159
teşehhüd, 204, 297
tevazu, 81
tevbe, 123, 132
teveddüd, 71, 92
tevekkül, 60, 62, 64, 70,
73, 132, 167, 172
tevhid, 19, 64, 135
tohum, 8, 293
ubudiyet, 7, 58, 90, 95,
295, 303
dâî ve neticesi, 161
uhuvvet, 296
ulûhiyet, 95, 281, 291
vaad, 270, 280
vahdâniyet, 95, 294
vahdet, 106
vahiyy, 222
vedûdiyet, 71
velâyet, 222

Ehl-i Sünnet ve velâyet,
156
mertebeler, 164–65
velâyet-i Ahmediye, 316
vicdan, 67, 68
vird, 80, 81
vücub-u vücud, 106, 292
vücut, 108, 109, 110
yağmur, 126
yağmur duası, 116
yaktîn, 32

yaprak, 55, 56
yaver-i ekrem, 246
yavrular, 245
zaaf, 69, 168
zaman, 187, 188, 246, 253
zaruret, 149
zekât, 152
zikir, 56, 80, 81, 107, 162
zulüm, 119, 121, 282

Esmâ-i İlâhiye İndeksi

Alîm, 252
Alîm-i Kadîr, 302
Alîm-i Kerîm, 265
Alîm-i Mutlak, 302
Allah, 10, 54, 56, 57, 66,
150
Allâmü'l-Guyûb, 276
Bâkî, 46, 47, 49
Bâkî-i Hakikî, 46
Bâkî-i Zülcelâl, 47, 49
Basîr, 252, 253
Cemîl, 264
Cemîl-i Zülcelâl, 298
Cenâb-ı Erhamürrahimîn,
87, 182
Cenâb-ı Hak, 16, 17, 20,
21, 23, 24, 27, 53, 80,
81, 82, 83, 86, 97, 98,
101, 107, 115, 134,
135, 137, 143, 151,
157, 158, 159, 161,
168, 169, 196, 209,
210, 211

Cenâb-ı Hakîm-i Mutlak,
304
Cenab-ı Hakîm-i Rahîm,
178
Cenâb-ı Mün'im, 111
Cevâd-ı Kerîm, 66
Cevâd-ı Mutlak, 26, 27
Ehad, 56
Fâtır, 48
Fâtır-ı Hakîm, 8, 128, 129
Fâtır-ı Hakîm-i Zülcelâl,
187
Fâtır-ı Kerîm, 48
Fâtır-ı Zülcelâl, 90
Feyyâz-ı Mutlak, 25
Ganiyy-i Mutlak, 93
Ganiyy-i Rahîm, 68
Hâdî, 142
Hafîz, 261, 263
Hafîz-i Zülcelâl, 261
Hak, 262, 263
Hakîm, 17, 61, 178, 263
Hakîm-i Ezel, 52
Hakîm-i Mutlak, 21

348 ■ Dua Risalesi

Hakîm-i Rahîm, 9, 178
Hâlık, 8, 34, 48, 61, 68, 69,
101, 134, 178, 185,
191, 193, 252, 265,
288, 289, 293, 336
Hâlık-ı Âlem, 12
Hâlık-ı Hakîm, 178
Hâlık-ı Kerîm, 294
Hâlık-ı Rahîm, 9, 48, 106,
254
Hâlık-ı Rahmânürrahîm,
188
Hâlık-ı Semâvat, 34
Hâlık-ı Semâvat ve Arz, 34
Hâlık-ı Zülcelâl, 91, 208
Hallâk-ı Kâinat, 213
Îlâh, 193
Kadıyu'l-Hâcât, 245
Kadîr, 135, 252
Kadîr-i Hakîm, 280, 302
Kadîr-i Mutlak, 24, 133,
255
Kadîr-i Rahîm, 52, 68, 265
Kadîr-i Zülcelâl, 8, 67
Kahhâr-ı Zülcelâl, 280
Kâinat Hâlıkı, 245
Kâinat Mâlikî, 245
Kâinat Sahibi, 200, 297
Kayyûm, 106
Kerîm, 18, 48, 75, 251,
253
Kerîm-i Mutlak, 16
Mâbud-u Mukaddes, 292
Mâbud-u Zülcelâl, 103,
287
Mahbub, 44
Mahbub-u Bâkî, 44
Mâlik, 185, 194

Mâlik-i Ebedî, 52
Mevcudat Hâlıkı, 268
Mucîb, 137, 293
Mucîb-i Muğîs, 302
Muğîs, 142
Muhyî, 111
Muîn, 142
Musavvir, 194
Mutasarrıf, 250
Mutasarrıf-ı Alîm, 251
Mutasarrıf-ı Kadîr, 272
Mutasarrıf-ı Kadîr-i Rahîm,
251
Mücîb, 106, 243, 259, 261
Müdebbir, 292
Mün'im-i Hakikî, 56, 57, 92
Müsebbibü'l-Esbab, 31, 33
Mutekellim-i Alîm, 267
Rab, 22, 33, 59, 60, 62,
90, 125, 128, 191, 193,
244, 249, 260, 306,
307, 326, 328
Rabb-i Kerîm, 96
Rabb-i Rahîm, 26, 293
Rabb-i Zülcelâl, 188
Rabbü'l-Âlemîn, 95
Rahîm, 48, 62, 111, 172,
178, 186, 243, 252,
253, 261, 264
Rahîm-i Kerîm, 302
Rahîm-i Mutlak, 16
Rahmân, 54, 91, 111, 186,
332
Rahmân-ı Rahîm, 61, 280
Rezzâk, 54, 61
Rezzâk-ı Kerîm, 303
Rezzâk-ı Rahîm, 65
Sâdiku'l-Vâ'di'l-Kerîm, 280

Samed, 56
 Sâniî, 192
 Sâni-i Âlem, 65
 Sâni-i Hakîm, 91
 Sâni-i Semî ve Basîr, 193
 Sâni-i Zülcelâl, 94
 Sâni-i Zülcemâl, 90
 Semî, 251, 253, 259, 261

Sultan-ı Ezel ve Ebed, 94
 Vâcibü'l-Vücut, 34, 68
 Zât-ı Akdes, 189
 Zât-ı Kerîm, 76
 Zât-ı Vâcibü'l-Vücut, 34
 Zât-ı Zülcelâl, 111
 Zülcelâl, 47, 49

Şahıs İndeksi

Abbas, 125, 317
 Abbas Mehmed, 114
 Abdullah ibni Abbas, 317
 Abdurrahman bin Avf, 322
 Abdülkadir-i Geylânî
 (Gavs-ı Âzam), 80,
 199, 206
 Abdülmuttalib, 125
 Âdem (a.s.), 200, 247
 Ahmed Çavuş, 114
 Ahmed-i Rûfâî, 80
 Ali (r.a.), 319, 320, 325,
 326
 Bediüzzaman Said Nursî,
 87
 Bekir (Dikmen, Bekir Bey,
 Barlalı Hacı Bekir),
 111, 116
 Beyhakî, 319, 321
 Câfer-i Sâdık, 198
 Celâleddin-i Harzemşah,
 159
 Cengiz, 159
 Cibali Baba, 155

Çaprazzâde Abdullah
 Efendi, 144
 Ebu Bekir (r.a.) (Sıddık,
 Sıddık-ı Ekber), 120
 Ebu Cehil, 120
 Ebu Hüreyre, 326, 327
 Ebu'l-Hasan-ı Şâzelî, 80
 Enes bin Mâlik, 320, 321
 Eyyûb (a.s.), 39
 Fatih Sultan Mehmed, 155
 Fazl, 317
 Feyzi (Mehmed, Pamuk-
 çu), 127
 Firavun, 201
 Hafız Ali, 181, 231
 Hasan (r.a.), 198
 Hüseyin (r.a.), 198
 Hüsrev (Altınbaşak, Ah-
 med Hüsrev), 111
 İbrahim, 206
 İbrahim (a.s.), 195, 197,
 201
 İmam-ı Müslim, 124
 İsâ (a.s.), 157

350 ■ Dua Risalesi

Karaca Ahmed Sultan,
112, 114
Kays ibni Zeyd, 329
Kayser, 329
Kisrâ, 328
Kusem, 317
Muhacir Hafız Ahmed,
113, 116
Muhammed (a.s.m.), 243
âlemlere rahmet, 331–32
duası, 258–61, 306–7
kâinatın sebab-i vücudu,
11–16, 297–301
mânevî şahsiyeti, 258–
61, 297–301
Muhammed-i Arabî, 309
ubudiyeti ve risaleti,
306, 337
ümmetine şefkati, 13–14,
204, 297–301
Mûsâ (a.s.), 55, 201
Mustafa Çavuş, 111, 114,
116
Nâbiğa, 324
Nemrud, 201
Nuh (a.s.), 201
Osman ibni Huneyf, 318
Ömer (r.a.), 125

Perviz, 328
Refet Bey (Yüzbaşı, Ba-
rutçu), 111
Sa'd ibni Ebî Vakkas, 323,
328
Sabri (İlemalı), 170
Seyyid Ahmed es-Sünûsî,
206
Seyyid Ahmed-i Bedevî,
206
Seyyid Ebu'l-Hasen-i Şâ-
zelî, 206
Seyyid İdris, 206
Seyyid Yahyâ, 206
Süleyman (Kervancı, Bar-
lalı Süleyman Efendi,
Siddik), 111, 114
Şah-ı Nakşibend, 199
Şem'î, 114, 116
Şeyh Mustafa, 215
Şirviye Perviz, 328
Ubeydullah, 317
Urve İbn-i Ebî Ca'de, 322
Vehbi Efendi, 226
Vezirzâde Küçük Mustafa,
170
Yunus (a.s.), 29, 32, 33

Mekân İndeksi

Amerika, 63
Anadolu, 121, 122
Barla, 112, 113, 114, 116,
231
Bayezid, 286
Bayezid Camii, 285
Burdur, 173

Denizli, 181
Isparta, 111, 115, 127, 235
İstanbul, 285
Kâbe, 286
Konya, 226
Kûfe, 322
Mekke, 286

